DÖNEM : 17 CİLT : 41 YASAMA YILI : 4

T. B. M. M.
TUTANAK DERGİSİ

108 inci Birleşim

20 . 5 . 1987 Çarşamba

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	93
II. — GELEN KÂĞITLAR	95
III. — YOKLAMA	96
IV. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	96
A) Gündem Dışı Konuşmalar	96,97
1. — Sivas Milletvekili Ruşan Işın'ın, Anayasanın geçici 4 üncü maddesinin kaldırılması ve halkoyuna sunulmasının kabulü karşısında 2533 sayılı Kanunun durumu hakkında gündem dışı konuşması	96:97
2. — Hakkâri Milletvekili Mehmet Sait Erol'un, Doğu Anadolu Bölgesindeki hayvancılık ve hayvan sağlığı hakkında gündem dışı konuşması	97:98
3. — İstanbul Milletvekili Sabit Batumlu'nun, son günlerde toplumu tedirgin eden genel rahatsızlıklar ve laiklik hakkında gündem dışı konuşması.	98:99
B) Çeşitli İşler	97
1. — Genel Kurulu ziyaret eden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Parlamento Heyetine Başkan tarafından «Hoş geldiniz» denilmesi	97
C) Tezkereler ve Önergeler	99
1. — Almanya Federal Cumhuriyeti Meclisi Başkanının davetine icabet etmesi uygun görülen TBMM Başkanına refekat edecek heyete katılmak üzere siyasî parti gruplarınca gösterilen adaylara ilişkin Başkanlık tezkeresi (5/139)	99
2. — Ölüm cezasına hükümlü Şihmuz Yüksel hakkındaki dava dosyasının geri verilmesine ilişkin Başbakanlık tezkeresi (3/1327)	99:100
3. — Sıkıyönetim uygulaması 19.7.1987 tarihinde sona erecek olan Diyarbakır, Hakkâri, Mardin ve Siirt illerinde 19.7.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 4 ay süre ile olağanüstü hal ilan edilmesine ve 19.3.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 5 ilde uygulanan ve TBMM'nin 12.3.1987 tarihli 37 ve 39 sayılı kararı ile onaylanmış bulunan olağanüstü halin, İstanbul, Elazığ, Bingöl, Tunceli ve Van illerinde 19.7.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 4 ay süre ile uzatılmasına dair Başbakanlık tezkeresi (3/1325)	100:109

Sayfa

V. — SEÇİMLER 109

1. — Komisyonlardaki açık üyeliklere seçim 109

VI. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER 109

1. — Konya Milletvekili Haydar Koyuncu ve 12 Arkadaşının, 18.3.1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanununa 5 Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun teklifi ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm; Tarım Orman ve Köyişleri komisyonları raporları (2/403) (S. Sayısı : 567) 109:115

2. — Erzurum Milletvekili Sabahattin Aras, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt, Afyon Milletvekili Metin Balıbey, Sivas Milletvekili Mustafa Kemal Palaoğlu ve Balıkesir Milletvekili Fenni İslimyeli'nin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü teklifi ve Çorum Milletvekili İhsan Tombuş'un, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/191, 2/203) (S. Sayısı : 344 ve 344'e 1 inci Ek) 116

3. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, Arıcılık Kanunu teklifi ve Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu (2/348) (S. Sayısı : 514) 116:119

4. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, İpekböcekçiliği Kanunu teklifi ve Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu (2/139) (S. Sayısı : 515) 119

5. — Muş Milletvekili Alaattin Fırat ve İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı'nın, 21.12.1959 tarih ve 7397 sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkında Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi, bazı maddelerinin kaldırılması ve bu Kanuna (8) Ek ve (4) Geçici madde eklenmesi hakkında Kanun teklifi ve Adalet; Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret komisyonları raporları (2/317) (S. Sayısı : 554) 119

6. — İstanbul Milletvekili Doğan Kasaroğlu ve 13 Arkadaşının 11.11.1983 tarih ve 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun bazı maddelerine fıkralar eklenmesi ve bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklifi ile Adana Milletvekili Nuri Korkmaz ve 2 Arkadaşının, 2954 sayılı Türkiye Radyo - Televizyon Kanununun 20 nci maddesinin değiştirilmesine ilişkin Kanun teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/310, 2/374) (S. Sayısı : 556) 119:120

7. — Bir siyasî partiden istifa ederek DSP. Kurucuları arasında yer alan dört milletvekili ile bir siyasî partiden kesin ihraç edildikten sonra DSP.'ye giren bir milletvekilinin, Anayasanın 84 üncü maddesi muvacehesinde hukukî durumlarına dair Başkanlık Divanı Kararı ile Başkanlık tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/1016) (S. Sayısı : 546) 120

8. — Bir siyasî partiden istifa ederek başka bir siyasî partiye giren; mensup olduğu siyasî parti feshedilen ve başka bir siyasî partiye giren milletvekillerinin, Anayasanın 84 üncü maddesi muvacehesinde hukukî durumlarına dair Başkanlık Divanı Kararı ve Başkanlık tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonu raporları (3/1158) (S. Sayısı : 547) 120

9. — Bir Siyasî Partiden İstifa Eden ve Daha Sonra Yeni Bir Siyasî Partinin Kurucu Üyeleri Arasında Yer Alan; Bir Siyasî Partiden İstifa Eden ve Daha Sonra Başka Bir Siyasî Partiye Giren; Mensup Oldukları Siyasî Parti Kapatıldıktan Sonra Başka Bir Siyasî Partiye Giren veya Yeni Bir Siyasî Partinin Kurucu Üyeleri Arasında Yer Alan Milletvekillerinin Anayasanın 84 üncü Maddesi Muvacehesinde Hukukî Durumlarına Dair Başkanlık Divanı Kararı ile Başkanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporları (3/1073) (S. Sayısı : 548) 120

10. — 4.2.1983 Tarihli ve 2797 Sayılı Yargıtay Kanununun 5 ve 14 üncü Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/838) (S. Sayısı : 561) 120:126

11. — Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/407) (S. Sayısı : 562) 126:134

12. — Ordu Milletvekili Hüseyin Avni Sağesen ve Tokat Milletvekili Metin Gürde-

Sayfa

re'nin, Ankara Milletvekili İsmail Saruhan'ın, Uşak Milletvekili Mehmet Topaç'ın 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun 19 uncu Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifleri ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu Raporu (2/77, 2/238, 3/345) (S. Sayısı : 565) 134

13. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun 9 Haziran 1934 Tarihli ve 2502 Sayılı Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri: Tarım, Orman ve Köyişleri komisyonları raporları (2/245) (S. Sayısı : 566) 134

14. — Gaziantep Milletvekili Mustafa Rüştü Taşar ve 2 Arkadaşının, 22.4.1983 Gün ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna İki Madde ve Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/443) (S. Sayısı : 568) 134:153

Sayfa

VII. — SORULAR VE CEVAPLAR 154

A) Yazılı Sorular ve Cevapları 154

1. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, kalkınmada birinci derecede öncelikli illerde gerçekleştirilen yatırımlara ilişkin Başbakandan sorusu ve Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı İsmet Kaya Erdem'in yazılı cevabı (7/1859) 154:155

2. — Gaziantep Milletvekili M. Hayri Osmanlıoğlu'nun, bazı ekonomik sorunlar nedeniyle Türk Ticaret Kanunu ile İcra ve İflas Kanununda yeni düzenlemeler yapılıp yapılmayacağına ilişkin Başbakandan sorusu ve Adalet Bakanı Mahmut Oltan Sungurlu'nun yazılı cevabı (7/1871) 156

3. — Ankara Milletvekili Sururi Baykal'ın, Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.'da çalışan işçilerin ücretlerine ilişkin Başbakandan sorusu ve Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın yazılı cevabı (7/1933) 156:158

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu Saat 15.00'te toplanarak iki oturum yaptı.

Kars Milletvekili Ömer Kuşhan, Doğu Anadolu Bölgesindeki hayvancılığın durumu, et ve süt üretimindeki darboğazlar ve yetkililerce alınması gereken tedbirler konusunda,

Ordu Milletvekili Bahriye Üçok, bazı üniversite öğrencilerinin giysileri ve direnişleri ile, Başbakanın bu duruma ilişkin bir beyanı hakkında ve,

Ankara Milletvekili Kâmil T. Coşkunoğlu da, şahsıyla ilgili bazı milletvekillerinin davranışlarına dair;

Gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Fransa'ya gidecek olan Devlet Bakanı Ali Bozer'in dönüşüne kadar Devlet Bakanlığına, Devlet Bakanı Abdullah Tenekeci'nin;

İspanya'ya gidecek olan Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy'un dönüşüne kadar Ulaştırma Bakanlığına, Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Aptemoçin'in;

Vekillik etmelerinin uygun görüldüğüne ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkereleri Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü Teklifi (2/191, 2/203) (S. Sayısı : 344 ve 344'e 1 inci Ek) alınan karar gereğince çarşamba günleri görüşüleceğinden;

İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, Arıcılık Kanunu Teklifi ve Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu (2/348) (S. Sayısı : 514);

İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, İpekböcekçiliği Kanunu Teklifi ve Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu (2/139) (S. Sayısı : 515),

Muş Milletvekili Alaattin Fırat ve İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı'nın, 21.2.1959 tarih ve 7397 sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna (8) Ek ve (4) Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet; Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret komisyonları (2/317) (S. Sayısı : 554),

İstanbul Milletvekili Doğan Kasaroğlu ve 13 Arkadaşının 11.11.1983 Tarih ve 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesi ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ile Adana Milletvekili Nuri Korkmaz ve 2 Arkadaşının, 2954 Sayılı Türkiye Radyo - Televizyon Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu (2/310, 2/374) (S. Sayısı : 556),

4.2.1983 Tarihli ve 2797 Sayılı Yargıtay Kanununun 5 ve 14 üncü Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu (1/838) (S. Sayısı : 561),

Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu (2/407) (S. Sayısı : 562),

Ordu Milletvekili Hüseyin Avni Sağesen ve Tokat Milletvekili Metin Gürdere'nin, Ankara Milletvekili İsmail Saruhan'ın, Uşak Milletvekili Mehmet Topaç'ın 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun 19 uncu Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifleri ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu (2/77, 2/338, 3/345) (S. Sayısı : 565),

Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun 9 Haziran 1934 Tarihli ve 2502 Sayılı Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri; Tarım Orman ve Köyişleri komisyonları (2/245) (S. Sayısı : 566),

Raporları üzerindeki görüşmeler, komisyon ve hükümet yetkilileri Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından;

Bir Siyasî Partiden İstifa Ederek DSP Kurucuları Arasında yer Alan Dört Milletvekili ile Bir Siyasî Partiden Kesin İhraç Edildikten Sonra DSP'ye Giren Bir Milletvekilinin, Anayasanın 84 üncü Maddesi Muvacehesinde Hukukî Durumlarına Dair Başkanlık Divanı Kararı ile Başkanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (2/1016) (S. Sayısı : 546),

Bir Siyasî Partiden İstifa Ederek Başka Bir Siyasî Partiye Giren; Mensup Olduğu Siyasî Parti Feshedilen ve Başka Bir Siyasî Partiye Giren Milletvekillerinin, Anayasanın 84 üncü Maddesi Muvacehesinde Hukukî Durumlarına Dair Başkanlık Divanı Kararı ve Başkanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporları (3/1158) (S. Sayısı : 547),

Bir Siyasî Partiden İstifa Eden ve Daha Sonra Yeni Bir Siyasî Partinin Kurucu Üyeleri Arasında Yer Alan; Bir Siyasî Partiden İstifa Eden ve Daha Sonra Başka Bir Siyasî Partiye Giren; Mensup Oldukları Siyasî Parti Kapatıldıktan Sonra Başka Bir Siyasî Partiye Giren veya Yeni Bir Siyasî Partinin Kurucu Üyeleri Arasında Yer Alan Milletvekillerinin Anayasanın 84 üncü Maddesi Muvacehesinde Hukukî Durumlarına Dair Başkanlık Divanı Kararı ile Başkanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporlarının (3/1073) (S. Sayısı : 548);

Görüşmeleri, komisyon yetkilileri Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından;

Ertelendiler.

2872 Sayılı Çevre Kanununun 18 inci Maddesinin Değişik (b) Fıkrasının Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı (1/836) (S. Sayısı : 557) üzerindeki görüşmeler tamamlanarak, tümü kabul edildi ve kanunlaştığı açıklandı.

Cumhurbaşkanınca bir daha görüşülmek üzere geri gönderilen; 22.5.1986 Tarih ve 3290 Sayılı Kanun ile Değişik 24.2.1984 Tarih ve 2981 Sayılı Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun (1/840) (S. Sayısı : 563) üzerindeki görüşmeler tamamlanarak kabul edildi.

Ceza İşlerinde Karşılıklı Adlî Yardım Avrupa Sözleşmesine Ek Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı (1/825) (S. Sayısı : 558),

Türkiye Cumhuriyeti ile Tunus Cumhuriyeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı (1/833) (S. Sayısı : 559) ile,

2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanununun Meslek Vergisi ile İlgili Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması, Bir Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi ile 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanununun 5 inci Maddesine Bir Fıkra ve Bu Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısının (1/842, 2/424, 2/435) (S. Sayısı : 560);

Maddeleri kabul edilerek tümleri açık oya sunuldu; oyların ayrımı sonucunda kabul edildikleri ve kanunlaştıkları açıklandı.

Konya Milletvekili Haydar Koyuncu ve 12 Arkadaşının, 18.3.1924 Tarih ve 442 Sayılı Köy Kanununa 5 Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm; Tarım, Orman ve Köyişleri komisyonları raporlarının (2/403) (S. Sayısı : 567);

Tümü üzerindeki görüşmeler tamamlandı, çerçeve 1 inci maddede yer alan Ek madde 11 kabul edildi.

20 Mayıs 1987 Çarşamba günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşime saat 23.55'te son verildi.

Başkan
Başkanvekili
İskender Cenap Ege

Kâtip Üye	Kâtip Üye
Edirne	Adıyaman
İsmail Üğdül	*Arif Ağaoğlu*

II. — GELEN KÂĞITLAR

20 . 5 . 1987 Çarşamba

Tasarı

1. — Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun Tasarısı (1/854) (Anayasa Komisyonuna) (Başkanlığa geliş ve komisyona havale tarihi : 18.5.1987)

Teklifler

1. — Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve 12 Arkadaşının; 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun, 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Hükümlerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/457) (Anayasa Komisyonuna) (Başkanlığa geliş ve komisyona havale tarihi : 18.5.1987)

2. — Amasya Milletvekili Arsan Savaş Arpacıoğlu'nun; 18.12.1953 Tarih ve 6197 Sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanunun 5 inci Maddesine 1 Bent ve Aynı Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi (2/458) (Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi : 18.5.1987)

3. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in; Belediye Başkanları ile Hükümette Bulunan Siyasî Partilerin Bazı Yetkililerinin Mal Bildiriminde Bulunmaları Hakkında Kanun Teklifi. (2/459) (Anayasa ve Adalet komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi : 18.5.1987)

4. — Niğde Milletvekili Akın Gönen'in; 24.5.1983 Tarih ve 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununa Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/460) (Sağlık ve Sosyal İşler; Plan ve Bütçe komisyonlarına) Başkanlığa geliş tarihi : 18.5.1987)

Rapor

1. — İstanbul Milletvekili Turgut Özal ve 218 Arkadaşının; Eski Başbakanlardan Adnan Menderes ve Eski Bakanlardan Hasan Polatkan ile Fatin Rüştü Zorlu'nun İmralı'da Bulunan Mezarlarının Nakli ve İsimlerinin Bazı Tesislere Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu (2/447) (S. Sayısı : 573) (Dağıtma tarihi : 20.5.1987) (Gündeme).

Yazılı Soru Önergeleri

1. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, asgarî ücretle geçinenlerin durumlarına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından yazılı soru önergesi (7/2006) (Başkanlığa geliş tarihi : 18.5.1987)

2. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Kerim Ağa Han Ailesinin adını duyurmak ve yaşatmak amacıyla kurulan vakfın Cenevre'deki merkezinde Türk mimar bulunup bulunmadığına ilişkin Dışişleri Bakanından yazılı soru önergesi (7/2007) (Başkanlığa geliş tarihi : 18.5.1987)

3. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Kars - Erzurum - Ankara demiryolu hattına ilişkin Ulaştırma Bakanından yazılı soru önergesi (7/2008) (Başkanlığa geliş tarihi : 18.5.1987)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Başkanvekili İskender Cenap Ege

KÂTİP ÜYELER : Mehmet Üner (Kayseri), Cemal Özbilen (Kırklareli)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 108 inci Birleşimini açıyorum.

III. — YOKLAMA

BAŞKAN — Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır. Sayın milletvekilleri lütfen, yüksek sesle ve ayağa kalkarak burada olduklarını beyan etsinler.

SABAHATTİN ERYURT (Erzurum) — Sayın Başkan, yoklamada ayağa kaldırılmaz. Geçen gün de buyurdunuz, bir arkadaşımız kalktı. Bu yoklamadır, ayağa kalkma ise oylamadır.

BAŞKAN — Öyle mi?.. Teşekkür ederim efendim ikazınıza, sağolun. Onun için anlaşamıyoruz da birbirimize giriyoruz.

(Bingöl Milletvekili Hakkı Artukarslan'a kadar yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Yetersayımız vardır, görüşmelere başlıyoruz.

IV. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

1. — Sivas Milletvekili Ruşan Işın'ın, Anayasanın geçici 4 üncü maddesinin kaldırılması ve halkoyuna sunulmasının kabulü karşısında 2533 sayılı Kanunun durumu hakkında gündem dışı konuşması.

BAŞKAN — Gündem dışı söz isteyen arkadaşlar vardır.

Sayın Ruşan Işın, Anayasanın geçici 4 üncü maddesinin kaldırılmasına ilişkin gündem dışı söz istemiştir; buyurun efendim.

RUŞAN IŞIN (Sivas) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1982 Anayasasının geçici 4 üncü maddesi, yine bu Anayasanın 175 inci maddesinin değiştirilmesiyle ilgili yapılan pazarlık sonucu parlamentoda oylanarak kaldırılmış ve halkoyuna sunulması da kabul edilmiştir. 12 Eylül öncesi olaylardan sorumlu tutulan siyasî kişilerin siyaset yasakları da bu parlamentoda kaldırılmıştır. Bu yasakların kalkması demek, 12 Eylül öncesi siyasîlerin aklanması demektir. Demokratik hukuk devletinde, bir mahkeme kararına dayanmayan ve ceza niteliğine bürünmüş siyasî yasak koymak, elbetteki bir leke idi; bu lekenin kaldırılması gerekirdi. Türkiye Büyük Millet Meclisi, yasakları kaldırmakla bir görevi yerine getirmiş bulunmaktadır; ancak siyasî yasakların kaldırıldığı bugünlerde, geçmişe ait gölgede kalan olayların da gün ışığına çıkarılması zamanının geldiğine inanıyorum. Bu parlamento o görevi de yerine getirmelidir.

12 Eylül sabahı radyo ve televizyondan yayın yapan 12 Eylül Askerî Harekâtının sorumluları, bu ülkede meydana gelen anarşi ve terör olaylarında siyasî partilerin uzlaşmaz kavga ve tavırlarının rolü olduğunu ısrarla belirtiyorlardı. Televizyonda, parlamentoda meydana gelen kavgalı oturumlar yayınlanarak, harekâta haklılık kazandırılmak isteniyordu. Siyasî partilerin birbirleriyle olan uyuşmazlıkları, ülkede anarşi ve terörün dışarıdan kaynaklanması, siyasî partilerin dış güçlerin etkisi altında kaldığı iddiaları sık sık ileri sürülmüştü. Ancak, 12 Eylül öncesi olayların ve 12 Eylül'ün perde arkasındaki gerçekler halen ortaya çıkartılmamış veya çıkartılmak istenmemektedir.

Dış mihraklı güçlerin ülkeyi bölmek istedikleri ve o günün siyasî partilerinin de bu düşünceye kucak açtıklarını ve gençliği bu yönde kullandıkları iddia edilerek, 12 Eylül öncesi olayların sorumluluğu büyük ölçüde o günkü siyasî partilere mal edilmiş ve 16.10.1981 tarih ve 2533 sayılı Yasa ile tüm siyasî partiler kapatılmıştı. Kapatılan siyasî partilerin mal varlıklarına el konulmuş ve yöneticilerine de Anayasayla siyaset yasağı getirilmişti.

Şimdi Anayasanın geçici 4 üncü maddesinin kaldırılmasıyla, eski olayların tartışma gündemine ge-

tirilmesine kapı aralanmıştır. Soruyorum: 12 Eylül öncesi olayların gerçek sorumluları kimlerdir? Acaba o günlerde iddia edilen kontrgerilla harekâtları ve timleri var mıydı? Acaba olayların içerisinde, iddia edildiği gibi, devlet terörü var mıydı? Acaba yakın bir tarihte Hürriyet Gazetesinde açıklanan 1 Mayıs olaylarının zabıtlarında belirtilen devlet güçleri olayların içinde miydi? Olayların hemen akabinde toplanan delillerin birden yok olmasında bu güçlerin parmağı var mıydı? Acaba 12 Eylül öncesi olaylar, birtakım güçlerce sahneye konularak bazı makam ve mevkiler ele mi geçirilmek istenmişti? Bu soruların cevapları hep karanlık bırakılmıştır.

Değerli milletvekilleri, bugün Anayasanın geçici 4 üncü maddesinin Parlamentoca kaldırılmasıyla, 12 Eylül öncesi olaylardan sorumlu tutulan siyasî partiler ve yöneticileri aklanmıştır. O halde 2533 sayılı Yasanın yürürlükten kaldırılması gerekir. Yöneticiler aklanınca tüzelkişiliklerde sorumluluk kalmaz. 12 Eylül öncesi siyasî partilerin faaliyetlerine hemen izin verilmeli ve el konulan mal varlıklarıyla arşivleri de iade edilmelidir.

Anayasanın geçici 4 üncü maddesinin kaldırılması ve Cumhurbaşkanımızın da bu değişikliği onaylamasıyla, 12 Eylül Harekâtının meşruluğu tartışmaya açılmıştır. Bu tartışma siyasî yasakların kaldırılmasıyla başlamış bulunmaktadır. Bu basit bir olay değildir. Bu olay, çok ciddî ve önemli bir olaydır. Bu olay, 27 Mayıs veya 12 Eylül askerî ihtilalleri kadar ciddî ve önemli bir olaydır. Eğer 12 Eylül öncesi olaylardan siyasî partiler ve yöneticileri sorumlu değilse, bugün o siyasî kişilerin siyasal hakları iade edilerek suçsuzlukları onaylanıyor ise, bu kişilerin mensup oldukları siyasî partilerin tüzelkişiliklerinin de hiçbir sorumluluğu olamaz. Bu siyasî partilerin tüzelkişilikleri derhal iade edilmeli ve mal varlıklarıyla arşivleri de yöneticilerine teslim edilmelidir.

12 Eylül öncesi ülkede meydana gelen olayların gerçek sorumlularını bulmak da bu Parlamentonun artık vicdan borcudur. Yapılacak bir araştırma veya kurulacak bir araştırma komisyonu tarafından, halktan gizlenen gerçekler artık meydana çıkarılmalıdır. Ancak o zaman bu parlamentonun vicdanı rahatlayabilir; aksi takdirde daima vicdanlarından kuşku izlerini silemeyeceklerdir.

Yüce Meclise saygılar sunarım. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Işın.

2. — Hakkâri Milletvekili Mehmet Sait Erol'un, Doğu Anadolu Bölgesindeki hayvancılık ve hayvan sağlığı hakkında gündem dışı konuşması.

BAŞKAN — İkinci gündem dışı sözü, Doğu Anadolu Bölgesindeki hayvancılıkla ilgili olarak, Hakkâri Milletvekili Mehmet Sait Erol istemiştir.

Buyurun Sayın Erol.

MEHMET SAİT EROL (Hakkâri) — Sayın Başkan, yüce kurulun değerli milletvekilleri; sözlerime başlamadan önce yüce kurulu saygıyla selamlarım.

Bilindiği üzere, hayvan faktörünün ekonomimiz üzerinde çok hem de çok önemli yeri vardır.

B) ÇEŞİTLİ İŞLER

1. — Genel Kurulu ziyaret eden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Parlamento Heyetine Başkan tarafından «Hoşgeldiniz» denilmesi.

BAŞKAN — Sayın Erol, bir dakikanızı istirham edeceğim.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Üyesi Sayın Eşber Serakıncı başkanlığında bir parlamento heyeti şu anda Meclisimizi onurlandırmış bulunmaktadır. Kendilerine yüce heyetiniz adına hoş geldiniz derim. (Alkışlar)

A) GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR (Devam)

2. — Hakkâri Milletvekili Mehmet Sait Erol'un, Doğu Anadolu Bölgesindeki hayvancılık ve hayvan sağlığı hakkında gündem dışı konuşması (Devam)

BAŞKAN — Devam buyurun efendim.

MEHMET SAİT EROL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizde, özellikle Doğu Anadolu Bölgemizdeki hayvanlarımızın çoğu sağlıksız barınaklarda yetiştirilmektedir. Doğa şartlarından tümüyle zarar görmekte ve bunun sonucu olarak da et ve süt veriminde olumsuz etkiler gözlenmektedir. Bölgedeki yetiştiricilerimiz çok küçük sermayeli, dağınık ve devlet desteğinden yoksun ailelerdir. Örgütlenme imkânları olmayan bu üretici ailelere, fazla üretme, sürülere bakma, hastalıklarla mücadele verme konusunda düzenlemeler getirilmeli, yeterli ve gerekli yardımlar yapılmalıdır.

Doğu Anadolu Bölgesinde gerek iç, gerekse dış hayvan hareketlerinin çok yoğun olması nedeniyle, bölgenin her türlü parazitler ve salgın hastalıklara müsait olduğu görülmektedir. Beslenme yetersizliği ve zayıflık nedeniyle de bu tür hastalıklara karşı hayvanların dirençleri düşük, verimleri az olmaktadır. Halen bölgedeki hayvanlarda görülen ve büyük oranda verim düşüklüğüne, hatta ölümlere yol açan şap hastalığı büyük bir sorun teşkil etmektedir. Yılda bin-

lercesi ölen hayvanların yokluğu ekonomimize büyük zararlar vermektedir.

Hayvanlarımızın sağlıklı olmalarına özen göstermek, hastalığın bütün çeşitlerine karşı ölçülü ve sürekli aşılar yapılması gerektiği halde, ne yazık ki, bu yapılmamaktadır. Bölgede yeterli veteriner kadrosu yoktur. Mahallî İl Tarım Müdürlüklerinin hastalığa karşı verdikleri mücadele de yeterli değildir. Bu yetersizlik, ellerindeki imkânsızlıklardan kaynaklanmaktadır. Örneğin, tecrübeli eleman, araç, gereç ve bunları kullanabilecek eğitilmiş personel yetersiz görülmektedir.

Bölgede bir veteriner hekime ortalama 94 415 baş hayvan, 32 247 kanatlı hayvan düşmektedir. Bir veteriner sağlık teknisyenine ortalama 52 745 baş hayvan, 17 826 adet kanatlı hayvan düşmektedir. Bir teknisyen 10 dakikada bir aşı yapsa, saatte 6 adet, 8 saatte 48 adet, yılda 17 520 adet hayvan aşılayabilmektedir. Böylece bir teknisyen yılda ancak hayvanların dörttebirini aşılayabiliyor demektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; doğu bölgemizde büyük bir hayvan sağlığı ile ilgili personel açığı vardır. Eleman sayısı yetersizdir. Gerekli ilaçlar, araç ve gereçler zamanında bulundurulmamaktadır. Bu ilgisizlik Doğunun kaderi midir, yoksa hükümetlerin Doğu ile ilgilenmemesinden mi ileri geldiğini söylemekte zorluk çekiyorum.

İlgili ve yetkililerin dikkatine arz eder, yüce kurulu saygıyla selamlarım. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Erol.

3. — İstanbul Milletvekili Sabit Batumlu'nun, son günlerde toplumu tedirgin eden genel rahatsızlıklar ve laiklik hakkında gündem dışı konuşması.

BAŞKAN — Sayın Sabit Batumlu.

Son günlerde toplumu tedirgin eden genel rahatsızlıklar hakkında söz istemiştir.

Buyurun efendim.

SABİT BATUMLU (İstanbul) — Sayın Başkan, Çok değerli milletvekili arkadaşlarım; bu kürsüden 16 Mayıs 1983'ten bu tarafa iki defa 16 mayıslarda konuştum, üçüncü 16 Mayısta konuşamadım, dördüncü 16 mayıs'ta yapacağım konuşma 20 mayıs'a kaymış bulunuyor. Hepinizin bildiği gibi, 16 mayıs tarihi 12 Eylül'den sonra Türkiye'de siyasî partilerin kuruluşlarının başlangıç tarihidir. 16 Mayıs 1983'te ilk siyasî partiler kurulmaya başlandı ve neticede Meclise üç siyasî parti geldi, bugün de devam ediyor; milletimize hayırlı ve uğurlu olsun.

Çok saygıdeğer milletvekilleri, bu kısa girişten sonra müsaade ederseniz, ben bugünkü konuşmamı laiklik üzerinde yapmak istiyorum :

Anayasamıza göre laiklik, Türkiye Cumhuriyetinin temel ve vazgeçilmez niteliklerinden biridir. Anayasamızda 2 ve 4 üncü maddeler bu hususa açıklık getirmiştir. Laiklik aynı zamanda Türk Milletinin çağdaşlaşma çabalarının en önemli temel taşlarından birini oluşturmaktadır. Laiklik bilimsel ve doğru şekilde anlaşılınca görülür ki, bu ilke, din, vicdan ve ibadet hürriyetlerinin de güvencesidir.

Tıpkı aşırı sol veya aşırı sağdaki bütün totaliter rejimlerde olduğu gibi, din kurallarına dayalı rejimlerin yöneticileri de, kendilerini tek ve değişmez gerçeğin temsilcisi saymaktadırlar. Bunun için, bu rejimlerde düşünce özgürlüğünden ve gerçek demokrasiden söz edilemez. Şu halde teokratik olmayan laik bir devlet yapısı, demokrasinin de ön şartıdır.

Bakınız, gerek kafaların içindeki, gerek devlet kurumlarındaki ve hukuktaki ikilik, gerekse medrese ve mektebin yanyana yaklaştığı eğitim alanındaki ikilip sürüp gidiyordu. Atatürk'ün getirdiği laikliğin sağladığı faydalardan biri de, Türkiye'yi işte bu akıl almaz ikilikten kurtarmak olmuştur. Büyük Atatürk, bu inkılabından sonra diğer inkılaplara devam etmiştir.

Bugün yaşadığımız sancıların birkısmı da, özellikle tevhidi tedrisat, yani öğretim birliği ilkesinden adım adım uzaklaşılmış olmasının bedelidir.

Laiklik, Türkiye Cumhuriyetinde bir Anayasa ilkesidir, herkesin dilediği yöne çekiştirebileceği bir deyim olmaktan, bir siyasî slogan olmaktan öteye, sınırları ve içeriği açıkça belirlenmiş pozitif bir hukuk kavramıdır.

Kısa süre içinde laikliğin felsefî yorumları üzerinde durmak kabil olmadığından, sadece hukukî anlamı üzerinde duracağım.

Hepinizin malumları olduğu gibi, laiklik, şüphesiz akılcı ve bilimci bir felsefî yaklaşımla bağlantılıdır.

Bakınız, laikliği kimi kısaca, «Din ve vicdan özgürlüğü», kimi «Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması», kimi de, «Yurttaşlar arasında din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gösterilmemesi» şeklinde tarif eder.

Bu tariflerin hepsinde, derece derece gerçek payı vardır; ancak Atatürkçü düşünce sisteminin ve Türk pozitif hukukunun, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının temel ilkelerinden olan, laiklik, bu kısa tanımlarından hiçbirisine sığmaz; bunların hepsini birden içerir ve kapsar.

Laikliğin çok önemli bir unsuru, devlet yönetiminin din kurallarına göre değil, toplum ihtiyaçlarına, akla, bilime ve hayatın gerçeklerine göre yürütülmesidir; din ile devlet işlerinin ayrılmasıdır.

Öğrenim ve bilim, 1961 ve 1982 Anayasalarında, Atatürk'ün eserlerinin ve ilkelerinin ayakta tutulması için mutlaka uyulması ve korunması gereken temel yasalar arasında gösterilmiştir; bu hayatî konudan hiçbir taviz verilemez.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Büyük Atatürk'ün nazarında din kutsaldır ve bir dine sahip bulunmayan milletler toplu yaşayamazlar, varlıklarını sürdürmeye devam edemezler; ya esir olurlar veyahut da yıkılıp parçalanırlar. Bu nedenle, devlet, dünya işlerini; din ise, Allah ile kul arasındaki ahiret sorunlarını düzenleyen bir tanrı nizamıdır.

Büyük Atatürk'ün hiçbir zaman din aleyhtarı olmadığı bütün eserlerinde görmüşüzdür. Laiklik varlığına lüzumundan fazla daima hassasiyet göstermiş; Büyük Atatürk, dinin devlet işlerine karıştırılmasına mani olmuştur; dinimizin milletimize en iyi şekilde öğretilmesi için, din adamı yetiştirilmesine azamî hassasiyeti göstermiştir; din âlimleri yetiştirilmesi için müesseseler, özellikle yüksek tahsil müesseseleri kurdurmuştur.

Din konusunda yanlışlık ve çarpıklıkların ortaya konmasını isteyenler vardır. Ancak, cumhuriyet döneminde hiçbir zaman ve hiç kimse, bu çarpık görüşlerle Türkiye Cumhuriyetini sarsamayacaktır. Din ile uğraşan din adamlarının topluma en iyi bilgi verecek şekilde yetiştirilmesi ve gençlerimizin sokağa dökülmesine mani olunması için, işbaşındaki hükümetlerin gerekli tedbirleri almalarında büyük faydalar vardır.

Bugün gençlerimizin birkısmı, dinî akideleri nedeniyle, sokağa dökülmüştür. Hükümet bugüne kadar bunlara sahip çıkmamıştır. Dinî inançlarından ötürü bu ülkede hiç kimsenin kınanamayacağına dair Anayasa maddeleri hepinizin önündedir. Şimdi bu gençlerin durumu ne olacaktır? Hangi hükümet, bu genç kızlarımızı, sokaktaki bu gülünç durumdan kurtaracaktır?

BAŞKAN — Lütfen toparlayın efendim.

SABİT BATUMLU (Devamla) — Bu meseleyi kısaca burada keserken, şu noktaya yer vermek istiyorum.

3 Aralık 1934 tarihinde, 2596 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılmış olan, 588/413 sayılı yönetmelik vardır. Bu yönetmeliğin 8 inci maddesini okuyarak, hükümetimizin konuya çözüm bulmasını ve sokağa dökülen evlatlarımızın bir an evvel aile yuvalarında kendi arzu ettikleri inançlarına sahip olmalarına hükümetin tekrar eğilmesi için, bu yönetmelik maddesini kürsüden bir çare olarak söylüyorum.

Diğer taraftan, üniversitelerimizdeki olumlu ve olumsuz gelişmeleri, hangi eğitim müessesesinin başındaki yetkili halledecektir? Buna kimler sahip çıkacaktır? Her rektör veya dekanın kendi kendine yapacağı uygulamalarla, çocuklarımızın sokaktan kurtulmasının sahibi kimler olacaktır?

Yüce Meclise saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Batumlu.

C) TEZKERELER VE ÖNERGELER

1. — Almanya Federal Cumhuriyeti Meclisi Başkanının davetine icabet etmesi uygun görülen TBMM Başkanının refekat edecek heyete katılmak üzere siyasî parti gruplarınca gösterilen adaylara ilişkin Başkanlık tezkeresi (5/139)

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz.

Gündemin «Sunuşlar» kısmında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının bir tezkeresi vardır; okutup bilgilerinize sunacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna

Almanya Federal Cumhuriyeti Meclisi (Bundestag) Başkanının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, refakatinde bir heyetle birlikte Almanya Federal Cumhuriyetini ziyaret etmek üzere davetine icabet edilmesi Genel Kurulun 12 Mayıs 1987 tarihli 101 inci Birleşiminde uygun görülmüştür.

378 sayılı Kanunun 1599 sayılı Kanun ile değişik 1 inci ve 5 inci maddeleri gereğince Siyasî Parti Gruplarının gösterdiği adayların adları Genel Kurulun bilgisine sunulur.

Necmettin Karaduman
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

Haydar Özalp (A.N.A.P.) Niğde Milletvekili
M. Kemal Togay (A.N.A.P.) Isparta Milletvekili
M. Timur Çınar (A.N.A.P.) Manisa Milletvekili
Sabri Aras (A.N.A.P.) Kars Milletvekili
Bahriye Üçok (S.H.P.) Ordu Milletvekili
Ali Ayhan Çetin (D.Y.P.) Çorum Milletvekili
Hasan Altay (D.S.P.) Samsun Milletvekili

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

2. — Ölüm cezasına hükümlü Şihmuz Yüksel hakkındaki dava dosyasının geri verilmesine ilişkin Başbakanlık tezkeresi (3/1327)

BAŞKAN — Başbakanlığın, İçtüzüğün 76 ncı maddesine göre verilmiş bir tezkeresi vardır; okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : a) 20/1/1987 gün ve 19-301-02503 sayılı yazımız.

b) Adalet Bakanlığının 12.5.1987 gün ve CİGM. 1.134.1.1987/26971 sayılı yazısı.

Kan gütme saiki ile taammüden adam öldürmek, öldürmeye teşebbüste bulunmak ve 6136 sayılı Kanuna muhalefet suçlarından ölüm cezasına mahkûm edilen Şihmuz Yüksel ve Sedat Yüksel haklarındaki dava dosyaları ilgi (a) yazımız ekinde gereği yapılmak üzere sunulmuştu.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 6.5.1987 gün ve 1-2501 sayılı yazısıyla «Tashihi Karar İncelemesi» talebinde bulunduğundan hükümlü Şihmuz Yüksel'e ait dava dosyasını Adalet Bakanlığına tevdi edilmek üzere Başbakanlığa iade edilmesini arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

BAŞKAN — Adalet Komisyonunda bulunan dosya, hükümete geri verilmiştir.

3. — Sıkıyönetim uygulaması 19.7.1987 tarihinde sona erecek olan Diyarbakır, Hakkâri, Mardin ve Siirt illerinde 19.7.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 4 ay süre ile olağanüstü hal ilan edilmesine ve 19.3.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 5 ilde uygulanan ve TBMM'nin 12.3.1987 tarihli 37 ve 39 sayılı kararı ile onaylanmış bulunan olağanüstü halin, İstanbul, Elazığ, Bingöl, Tunceli ve Van illerinde 19.7.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 4 ay süre ile uzatılmasına dair Başbakanlık tezkeresi (3/1325)

BAŞKAN — Sıkıyönetim uygulaması sona erecek olan dört ilde olağanüstü hal ilanına ve beş ilde uygulanmakta olan olağanüstü halin uzatılmasına ilişkin Başbakanlığın bir tezkeresi vardır, okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 11-12.3.1987 tarihli ve 188-2/02061 sayılı yazılarınız.

1. Sıkıyönetim uygulaması 19.7.1987 tarihinde sona erecek olan Diyarbakır, Hakkâri, Mardin ve Siirt illerinde, Anayasanın 120 nci ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre, 19.7.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 4 ay süre ile olağanüstü hal ilan edilmesi hakkındaki Bakanlar Kurulunun 18.5.1987 tarihli ve 87/11781 sayılı kararının sureti ekli olarak gönderilmiştir.

2. 19.3.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere beş (5) ilde uygulanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12.3.1987 tarihli 37 ve 39 sayılı kararları ile onaylanmış bulunan olağanüstü halin;

İstanbul, Elazığ, Bingöl, Tunceli ve Van illerinde 19.7.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 4 ay süre ile uzatılmasının,

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına arzı Bakanlar Kurulunca 18.5.1987 tarihinde uygun görülmüştür.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

BAŞKAN — İçtüzüğün 73 üncü maddesine göre görüşme açacağım.

Tezkere hakkında açıklamada bulunmak üzere, hükümet adına Sayın İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, buyurunuz efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; millî varlığımızı ve toprak bütünlüğümüzü tehdit eden terör ve anarşi ile mücadelede etkili ve kesin darbenin indirilmesini temin maksadıyla, 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren yurt çapında sürdürülen sıkıyönetim uygulamalarına, hükümetimizce, 19 Mart 1984 tarihinden başlayarak, kademeli olarak 63 ilimizde son verilmiş bulunmaktadır.

Sıkıyönetim'in kaldırılmış olduğu bu illerimizden 5'inde, olağanüstü hal ilan edilmiş olup, 4 ilimizde ise sıkıyönetim uygulaması devam etmektedir.

Yurt çapında, sıkıyönetim ilanından günümüze kadar geçen süre zarfında, güvenlik kuvvetlerimizin sıkıyönetim yetkilileriyle koordoneli olarak sürdürdükleri çalışmalar neticesinde, ideolojik maksatlı örgütlerin faaliyetlerinin asgarî seviyeye indirilmesi sağlanmıştır. Terörle mücadelede, bu şekilde başarılı olunması sebebiyle, olağanüstü dönemin şartları aşılmış ve parlamenter demokrasinin işleyişi mümkün kılınabilmiştir. Buna rağmen, millî birlik ve beraberliğimizi ortadan kaldırarak, yurdumuzu parçalamak amacıyla faaliyet gösteren teröristler, varlıklarını duyurabilmek ve tekrar müessir olabilmek gayesiyle, yurt dışındaki mihrakların propaganda ve aktif desteğini sağlayarak, asgarî ölçüler içerisinde de olsa eylemlerini sürdürmeye gayret etmektedirler.

Yurt içinde faaliyet imkânı bulamayan şer kuvvetler, uzun bir süreden beri yurt dışında ülkemiz

aleyhinde yalan ve iftiraya dayalı propaganda kampanyaları düzenlemekte ve geçmişte sebep oldukları kanlı olayları görmezlikten gelen ve yeterince değerlendiremeyen Avrupa kamuoyu nezdinde, demokrasi havarisi rolünü oynamaktadırlar. Ancak, bu hainlerin son zamanlarda Avrupa ülkelerinde sebep oldukları cinayetler dolayısıyla, gerçek yüzleri her geçen gün biraz daha meydana çıkmaktadır.

Sayın milletvekilleri, 15 Ağustos 1984 tarihinden bu yana, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizde sürdürülmeye çalışılan terör faaliyetleriyle ilgili olarak, eylemci militanlara yurt dışında sağlanan barınma, eğitim ve silah - techizat desteğiyle ilgili müteaddit defalar yine Meclise malumat arz edilmişti. Hükümetimiz, eşkiyaya tanınan bu imkânların sona erdirilmesini temin maksadıyla ilgili devletlerle her türlü teması devam ettirmektedir. Ancak, İran ve Irak arasındaki savaşın uzaması sebebiyle, her iki tarafla olan sınırlarımıza mücavir bölgede meydana gelen otorite boşluğu dolayısıyla, teröristlerin bu devlet tarafından takibi ve cezalandırılması mümkün olamamaktadır. Bu itibarla, bölgedeki savaşın devamı müddetince, sınırlarımıza mücavir Irak ve İran topraklarında mevcut otorite boğluğunun, ülkemize müteveccih faaliyetlerinde teröristlere barınma, silah ve militan temininde uygun vasat oluşturduğu gözden uzak tutulmamalıdır.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Bekleyecek miyiz o zamana kadar Sayın Bakan?

BAŞKAN — Lütfen efendim...

İÇİŞLERİ BAKANI YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Diğer taraftan, terör eylemlerinin cereyan ettiği bölgemizin iklim ve coğrafî şartları, teröristlerin gizlenmesine ve vur - kaç eylemlerine imkân tanımaktadır. PKK örgütünün terör eylemleri esasına göre faaliyette bulunan bir yapıda olması ve bu yapının sürekli eylemle elde tutulabileceği gerçeğinin, örgütü yönetenlerce bilinmesi hususunda, her hal ve şart altında eylemlere tevessül edilemsine yol açmaktadır. Aksi takdirde, örgütün militan kadroları ve semplatizan unsurların pasifize olması, halen de devam ettiği bilinen firarların artması ve örgütün dağılması durumu ortaya çıkacaktır. Örgüt üst düzey kadrolarının, böyle bir durumun ortaya çıkmasından sürekli endişe duydukları, ele geçen dokümanların tetkikinden ve yakalanan militanların ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Sayın milletvekilleri, 1987 İlkbaharıyla birlikte bir dizi yeni saldırıya geçeceklerini ilan eden PKK, mart ve nisan aylarında güvenlik kuvvetlerince yürütülen operasyonlar sonucu, aralarında örgüt sorumlularının da bulunduğu 27 teröristin ölü olarak yakalanması dolayısıyla önemli ölçüde güç kaybına uğratılmışlardır. Bu kayıplar dolayısıyla örgüt bünyesinde meydana gelebilecek psikolojik çöküntüyü önlemek ve eylemlerini ısrarla devam ettireceğini göstermek için yeni militan unsurları yurt içine sızdıran PKK, Şemdinli ve Gerçüş'te 4 subay, 10 erin şehit düşmesine sebep olan saldırılarda bulunmuşlardır. Örgüt bu tür pusu eylemleriyle, militan kadroda meydana gelen psikolojik zafiyetleri kısmen de olsa engelleme gayesi içerisinde görülmektedir. PKK'nin 1987 yılı başından itibaren ihbarların etkinliğini kırabilmek için çocuk, kadın, yaşlı ayırımı yapmaksızın gerçekleştirdiği eylemlere rağmen, vatandaşımızın güvenlik kuvvetlerine bilgi vermeye devam etmesi, örgütün bölgedeki halkı sindirmeye matuf amacını güçlendiremediğini ortaya koymuştur.

Sayın milletvekilleri, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizde, 15 Ağustos 1984 tarihinden bu yana meydana gelen silahlı eylemler sebebiyle 130 güvenlik görevlimiz şehit olmuş, 183 sivil vatandaşımız hayatını kaybetmiştir...

SALİM EREL (Konya) — 1980'den önce mi olmuş bu olaylar Sayın Bakan?

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Hükümet muvaffak olmuş demek.

İÇİŞLERİ BAKANI YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ... Buna mukabil, 181 PKK militanı ölü olarak ele geçirilmiştir.

Hükümetin ve devletin bu hususta muvaffakiyetinde katiyen şüphe yoktur. Eğer bunda şüpheye düşenler var ise, hangi maksatlarla, hangi verilerle bu şüpheleri ortaya çıkmıştır açıkça ve mertçe gelip milletin kürsüsünden açıklamalıdırlar. Kalabalığın arkasına saklanmak ve bu şekilde konuşmak öyle zannediyorum ki, yakışık alacak bir davranış değildir. Kimin ne söyleyeceği varsa, kalkar bu kürsüden söyler. Eğer söylenmek istenen şey, ülkede huzur ve güvenin sağlanmadığı şeklindeyse, bunda çok yanıldığınızı ve gerilerde kaldığınızı ifade etmek isterim.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Tansiyonu yükseltin, tansiyonu.

BAŞKAN — Lütfen efendim karşılıklı konuşmayalım.

İÇİŞLERİ BAKANI YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Devlet güçleri, -evet tekrar ediyorum-

devletin güçleri, hayatları pahasına bu mücadeleyi sürdürmektedirler ve Türk Milletini de arkasında bulmaktadırlar; biz de onların yanındayız ve onların destekleyicisiyiz. Şüphe edenler gelip kürsüden şüphelerini izhar etsinler kalabalık arkasına saklanmasınlar. (ANAP sıralarından, «Bravo» sesleri, alkışlar)

Geçen süre zarfında Silahlı Kuvvetlerimiz ile polis ve jandarmamızın koordoneli bir şekilde gerçekleştirdikleri operasyonlar ve alınan etkili tedbirler neticesinde eylemlerin azaltılması ve belirli alanlar dışında tamamen kontrol altına alınması mümkün olabilmiştir.

Ancak, Ortadoğu'daki terörist faaliyetlerin ideolojik bir muhteva taşıyor olması bu mesele ile sadece çevre ülkelerin değil Doğu ve Batı blokundan birçok ülkenin ilgilenmesine yol açmaktadır.

Bu sebepledir ki, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgemizde cereyan etmekte olan terörist faaliyetler temelde dışarıdan kaynaklanmakta olup, teşvik görmekte ve yönlendirilmektedir.

Sayın milletvekilleri, arz edilen değerlendirmeler ve gelişmeler ışığında, önümüzdeki dönemde vukuu muhtemel hususları da göz önüne almak suretiyle halen sıkıyönetimin devam ettiği Diyarbakır, Hakkâri, Mardin ve Siirt illerimizin bulunduğu bölge, mücavir alanlarıyla birlikte dikkate alındığında, bu illerimizin teröristlerin muhtemel eylem alanları içerisinde bulunması, sınıra mücavir olmaları dolayısıyla sızma ve intikallere uygun zemin teşkil etmeleri gibi hususların mevcudiyeti dolayısıyla hassasiyetini koruduğu görülmektedir.

Ancak, gerek bu illerimizde, gerekse mücavir illerde mevcut tedbirlerimize ilave olarak, güvenlik kuvvetlerimizin personel, araç gereç ve diğer teçhizatı üst seviyeye getirilmiş olup, bir plan dahilinde kademeli olarak takviyesine itina gösterilmektedir. Bu illerimizdeki güvenlik personeli miktarı üç senelik bir periyotla yüzde 66 civarında artırılmış olup, kritik illerde bu artış yüzde 100'e ulaşmıştır. Miktar olarak bu artışın yanı sıra, personelin çeşitli uzmanlık dallarındaki eğitimine önem verilerek, bölge illerinin kalifiye elemanlarla takviyesi sağlanmıştır. Buna paralel olarak, bölge illerimizde yeni emniyet amirlikleri ve emniyet komiserlikleri tesis edilerek, hizmetin daha etkili ve yaygın olarak ifasına gayret sarf edilmiştir. Aynı şekilde, Jandarma Genel Komutanlığımıza bağlı karakol ve diğer birimlerinin personel mevcutları artırılmış, kritik mahalleri kontrol altına alabilmek için yeni karakollar açılmıştır.

Genelkurmay Başkanlığımızın sağladığı eğitici elemanlar tarafından Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde terörle mücadele usul ve metotları konusunda yetiştirilen özel harekât timleri bölge illerinde görevlendirilmiştir. Jandarma Genel Komutanlığınca da bu amaçla iç güvenlik harekât timleri teşkil edilerek bölgedeki kuvvetlerin takviyesi sağlanmıştır. Bölgenin yeni birlik ve personelle takviyesine paralel olarak, güvenlik kuvvetlerinin emrine tahsis edilen araç ve gereç miktarları da artırılmıştır.

Teröristlerin gece şartlarında takibini mümkün kılmak amacıyla polis ve jandarma kuvvetlerimize, gece görüş cihazları, nişan aletleri ve diğer teknik malzeme tedarik edilmiştir. Teröristlerin sınırlarımızdan sızmalarını engellemek maksadıyla tesisine geçilen fizikî güvenlik sisteminin ikmaliyle ilgili çalışmalar sürdürülmektedir.

Sayın milletvekilleri, halihazır durum itibariyle sıkıyönetimin devam ettirildiği dört ilimizde polis ve jandarma kuvvetlerimizin kifayetli miktara ulaştığı, kalifiye ve tecrübeli elemanlarla takviye edildiği, silah araç ve teçhizat bakımından da yeterli seviyede bulunduğu dikkate alınarak, Diyarbakır, Hakkâri, Mardin ve Siirt illerimizden sıkıyönetimin kaldırılarak, geçici bir tedbir olarak «Olağanüstü hal» uygulamasına geçilmesi değerlendirilmektedir.

Halen, olağanüstü hal uygulamasının sürdürüldüğü illerimizden Bingöl, Elazığ, Tunceli ve Van'ın, bulunduğu bölge itibariyle terörist faaliyetlere müsait bir zemin teşkil ettikleri; teröristlerin çevre illerle bağlantılı olarak eylemlere tevessül edebilecekleri ihtimali değerlendirilmektedir. Bu illerimizin, halen sıkıyönetimin sürdürüldüğü illere de mücavir olmaları ve bu illerimizde olağanüstü hal uygulamasına geçilmesi durumunda bir bütünlük arz etmesi bakımından; İstanbul İlimizin ise, nüfus kesafeti dolayısıyla ideolojik örgütlenmeye ve olaylara müsait bir zemin teşkil etmesi, diğer bölgelerden intikal edecek militanlara gizlenme ve barınma imkânı tanıması bakımından kritik bölge özelliğini korumaktadır. Bu itibarla, olağanüstü hal uygulamasının bu illerimizde devamında fayda mülahaza edilmektedir.

Sayın milletvekilleri, hükümetimiz göreve geldiği günden itibaren, demokrasinin bütün kurallarının işletilmesi, icraatımızın ilk prensiplerinden olmuştur.

BAŞKAN — Lütfen bağlayınız efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu görüş çerçevesinde, göreve başladığımızda 67 ilde uygulanmakta olan sıkıyönetim kade-

me kademe kaldırılmış ve 4 ile kadar düşürülmüştür. Bugünkü önerimizle de, uygulamanın 4 ilden de kaldırılarak, sıkıyönetimsiz bir dönemin başlangıcına geçilmiş olacaktır.

Yurdumuzu ve insanlarımızı huzur ve güven dolu bir geleceğe kavuşturmak için verilen bu mücadelenin, millî görev olduğunun idraki içinde bulunan hükümetimiz, yüce Meclisin bütün değerli üyelerinin de aynı görüşleri paylaştığınız inancındadır.

Değerli milletvekilleri, Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, ve Siirt illerinde sıkıyönetimin uygulanmasının kaldırılmasıyla bu illerde olağanüstü hal uygulamasına geçilmesine; Bingöl, Elazığ, İstanbul, Tunceli ve Van illerimizdeki olağanüstü hal uygulamasının ise devam ettirilmesine karar verilmesi hususunda hükümetimiz, görüşlerinin yüce Meclisçe desteklenceğini ümit ediyor.

Hepinize saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Bakan.

Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına Sayın Vecihi Ataklı; buyurun efendim. (SHP sıralarından alkışlar)

SHP GRUBU ADINA VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sıkıyönetimin, uygulamalarının devam ettiği son 4 ilimizden, Diyarbakır, Hakkâri, Mardin ve Siirt'ten, 19 Temmuz 1987 tarihinden itibaren kaldırılmasına dair hükümet tezkeresi vesilesiyle Sosyaldemokrat Halkçı Partinin görüşlerini sunmak üzere söz aldım. Hepinizi partim ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

Sıkıyönetimin, 106 ncı kez Meclisteki konuşulduğu bugünlerde, uzatılması değil, sona erdirilmesiyle ilgili bir teklifi memnuniyetle karşılıyor, o dönemde alınan ve halen devam eden bazı uygulamaların da sona ermesini diliyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 19 Temmuz 1987'de, 8,5 yıllık sıkıyönetimi, tüm uygulamaları ve sonuçlarıyla tarihin engin değerlendirmesine terk edeceğiz. 12 Eylül öncesi başlayan ve her geçen gün şiddetini artırarak, kardeş kavgasına dönüşen iç huzursuzluklar, yurdumuzu 12 Eylül 1980 sabahına getirdi ve askerî müdahale, genel bir sıkıyönetim ile noktalandı.

Şüphesiz sıkıyönetim ve olağanüstü hal rejimleri, anayasal müesseselerdir; durum gerektirdiğinde ilan edilir ve uygulanır; ama asıl önemli olan, sivil siyasal kadroların böyle bir rejimin uygulanmasına ortam hazırlayan gelişmeleri demokrasi içinde çözümleyip, demokrasiyi daha güçlü yaşatmaya çalışmalarıdır. Eğer bir memlekette 10 yılda bir demokrasi kesintiye uğruyorsa, elbette bunun baş sorumlusu siyasal kadrolardır. Sıkıyönetim rejimleri geçici bir süre için, görünürde huzur ve güven ortamı sağlar; ama insanların hak ve özgürlüklerini ve demokrasinin temel dayanakları olan demokratik müesseseleri de büyük ölçüde yok eder.

Diğer yandan, silahlı kuvvetlerin aslî görevlerinin dışında kullanılma mecburiyetinde bırakılması, onun dolaylı olarak da olsa iç politikaya bulaştırılmasına, bir ölçüde eğitim ve disiplin zafiyeti içine düşürülmesine ve yurt savunmasında sakıncalı durumların oluşmasına sebep olur ki, bunun vebali de çok büyüktür. Ayrıca, sıkıyönetim döneminde halkın suskun oluşundan ve demokratik mekanizmaların tam işlemeyişinden istifade ile, ekserisi menfaata dayanan haksız ve usulsüz kimi uygulamalar yapan birkısım sivil yöneticiler ve bazı güvenlik görevlilerinin bu eylemleri, dış tahrik odakları ve onların içeridiki işbirlikçileri tarafından, bulunmaz bir propaganda malzemesi olarak silahlı kuvvetler aleyhine kullanılmaktadır. Siyasal kadroların bu tehlikeleri çok iyi kavramasını ve bundan sonra olsun silahlı kuvvetlerimizin iç politikanın girdaplarına sokulmaması için dikkatli ve sağ duyulu davranmalarını diliyorum.

Sayın milletvekilleri, 26 Aralık 1978 de meydana gelen ve milletimizi içten yaralayan Kahramanmaraş olaylarının ertesinde başlayan sıkıyönetim, ne bu olayların, ne Çorum katliamının, ne 1 Mayısta Taksim de dökülen kanların, ne de 8 yıldan beri meydana gelen birçok cinayetin failleri tam olarak bulunmadan ve olaylar gerçek aydınlığa kavuşmadan sona erdi. Tarih, elbette bunları aydınlığa çıkaracak ve bu cinayet şebekelerini kimlerin teşvik edip koruduğu bir gün anlaşılacaktır.

Sayın milletvekilleri, 8,5 yıldır sıkıyönetim döneminde, silahlı kuvvetler ile hükümetin uygulamaları, görev anlayışları ve sorumluluklarını ayrı ayrı değerlendirmek ve bu suretle tarihe bir ışık tutmak daha doğru olur kanısındayım.

Silahlı kuvvetler 12 eylül öncesi olaylara «dur» demek ve kardeş kavgasını önlemek için duruma müdahale etmiş ve tüm yurtta sıkıyönetim ilan edilmiştir. Silahlı kuvvetlerimiz büyük bir vatanseverlik, sorumluluk ve görev anlayışıyla yurdumuzda huzur ve güven ortamını sağlama yolunda kendisine düşen görevi de yerine getirmiştir. O günlerin acil şartları içinde ve özellikle başlangıçta güvenlik ön plan-

da tutulduğundan, kişi hak ve özgürlükleri zaman zaman ikinci plana atılmış ve böylece yeterli bir araştırma, soruşturma yapılmadan binlerce insan gözaltına alınmış, tutuklanmış, işlerinden ve mesleklerinden uzaklaştırılmıştır; ama bu uygulamayı yapan askerî hükümet ve o zamanki sıkıyönetim komutanları, 2766 sayılı Yasaya eklenen geçici madde ile, daha önceleri işlerine son verilenlerin yeniden tetkik edilerek kamu hizmetinde görevlendirileceklerin belirlenmesi suretiyle haksızlıkların önlenmesini amaçlayan bir düzenleme getirmiş ve birçok insana bu suretle sakıncalı durumdan kurtulma yolları yine sıkıyönetim komutanları tarafından açılmıştır; ama Özal Hükümeti özenle bu kişiler hakkında göreve iade işlemini yapmamış, bu yolda alınan mahkeme kararlarını uygulamamış ve bu suretle bir askerî hükümet kadar olsun, hukuka saygılı olmamış, demokrat davranamamıştır.

Sayın milletvekilleri, silahlı kuvvetler özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadoluda dışarıdan kaynaklanan ve yurt içine sızan bölücü ve terörist unsurların eylemlerini önlemede büyük gayret göstermiş ve başarılı olmuştur. 26 Mayıs 1983 tarihindeki ilk sınır ötesi harekâttan bugüne kadar özellikle 15 Ağustos 1984 de başlayan Güneş Harekâtından sonra vatanın bütünlüğü ve korunması için büyük görevleri yüklenmiş ve taşıdığı sorumluluğun gereğini eksiksiz yerine getirmiştir; ama, hükümetin ve onun güdümünde hareket eden bazı sorumsuz kişilerin yanlış davranış ve uygulamaları, bölge halkını son derece tedirgin etmiş ve halk zaman zaman eşkıya ile güvenlik güçleri arasında sıkışıp kalmıştır.

Yanlış istihbarat, ihbarları gerçek şekilde değerlendirmeden yapılan işlemler, birçok masum insanı ve ailelerini devlete karşıymış gibi göstererek, haksız muamelelere ve yer yer kişisel ve toplumsal işkencelere varan uygulamalara sebep olmuştur.

Birkısım güvenlik mensupları ve idare amirleri Anayasayı ve yasaları kendilerine göre yorumlayıp soruşturma ve sorgulamalar için kendilerince yeni yöntemler getiştirip, haksız ve usulsüz işlemlerle vatandaşları son derece mağdur edici uygulamalar yapmışlardır. Hükümet, bir türlü bunları önleyecek tedbirleri almamış ve hatta zaman zaman, yetkili bakanlar bu uygulamaları hoşgörüyle karşılar bir davranışa girmişlerdir.

Bütün bu olumsuz ve halkı incitici olayların faturası da sıkıyönetim, dolayısıyla, ne yazık ki, silahlı kuvvetlere çıkarılmıştır.

Sayın milletvekilleri, dileğimiz, Türkiye'de bir daha sıkıyönetimli dönemlerin gelmemesidir. Bunun için devlet yönetimine talip olan sivil siyasî kadrolar ile, bütün Anayasal müesseseler, devleti zaafa uğratacak, ekonomik, sosyal ve toplumsal meselelerin çözümüne demokrasi içinde çare aramalı ve demokrasiyi güçlendirici tedbirler almalıdırlar.

Sayın milletvekilleri, 6 kasım seçimleri yapılıp, sivil bir iktidar hükümet olunca, demokrasi yolundaki bazı engellerin zaman içinde kaldırılarak, demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla yaşama geçirileceği umuduna kapılmışken; tersine, antidemokratik uygulamalar giderek arttı. Örneğin, bazı bölgelerde halkımız, din, dil, mezhep, siyasî görüş vesaire gibi hususları tespit edilmek ve bu suretle ayrıcalıklı bir işleme tabi tutulmak hedefine yönelik olmak üzere renk renk fişlendi. İnsanlar ve onların içinde bulunduğu bazı topluluklar «devletten yana olan ve olmayan» diye ikiye ayrılarak fiilen bölücülük yapıldı.

1402 sayılı Yasa kapsamı dışına çıkarılan birçok kamu görevlisi ve işçi, bu hükümet tarafından görevlerine döndürülmedi, yargı kararları uygulanmadı; insanlar, aileleriyle birlikte, şerefleri de zedelenerek, açlığa ve sefalete terk edildi.

Kişilerin hak ve özgürlüklerini tek taraflı ve partizanca bir görüşle kısıtlayan güvenlik soruşturması» adı altındaki bir düzenleme, sıkıyönetim perdesi arkasında bu hükümet tarafından acımasız ve insafsız bir şekilde partizanlık vasıtası olarak kullanıldı. Rüşvet, irtikâp, soygun ve talan, bu iktidarın sıkıyönetimi süresinde hiçbir devirde görülmeyen bir tırmanışa geçti ve normal bir uygulama yöntemi haline geldi.

Bu hükümetin sıkıyönetimi döneminde, irtica içte ve dışta filizlendi, dallandı, budaklandı; çeşitli tarikatlar, Almanya'daki işçilerimizden yurt içindeki devlet dairelerine; üniversitelerimizden, askerî okullarımıza, polis kolejlerimize kadar çöreklendi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi kulislerinden Genel Kurul salonuna kadar kara ellerini uzattı. (SHP sıralarından alkışlar) Rabıtacılar, Humeyniciler, Süleymancılar, Nurcular, Nakşibendîler bu dönemde beslendi, desteklendi, güçlendi ve bu suretle laik Atatürk Cumhuriyeti kara bir bataklığa doğru itildi.

Şahsî suçlar, toplumsal suça dönüştürüldü; öyle değerlendirildi ve binlerce masum insan haksız bir insanlık dışı muamelelere tabi tutuldu. Hükümet, hiçbir zaman bu meselelere bir devlet ciddiyeti ile yaklaşmadı ve haklı olan vatandaşın yanında yer almadı. İşkenceden öldürülen insanların cesetleri yok edildi.

Bunları yapanlar ödüllendirildi, cesaretlendirildi; adeta işkenceye prim verilip, desteklendi. «Bunlar, münferit olaylardır» diye hadiseleri küçümseyen ve olaylara tek yönlü bakan hükümet ve onun İçişleri Bakanı, işkence ve kötü muamele yapanların çoğalmasına ve halka zulmedenlerin cesaretlenmesine sebep oldu.

AYHAN UYSAL (Çanakkale) — Bu kadarı ayıp olmuyor mu?

VECİHİ ATAKLI (Devamla) — Köy koruculuğu adı altında getirilen sakat ve bozuk sistem, muhalefetin ve basının çeşitli uyarılarına rağmen, yürütüldü ve bugün kangrene dönüştü; birçok ocağın sönmesine de sebebiyet verildi. Özellikle Güney ve Doğu anadoludaki bazı köy ve mezraların hudutlar içeri alınarak toplu köyler oluşturulması önerilerimiz kabul görmeyerek, yüzlerce vatandaşın hayatının kaybedilmesine sebep olundu. Bu suretle sahipsiz kalan halk kitlelerinin devlete olan güveni sarsıldı ve bu yanlış uygulamalar yüzünden halk, dış güçlerin ve bölücü ayrılıkçı unsurların propagandasına karşı korumasız bırakıldı.

Sayın milletvekilleri, böylece, bu dönem içinde insan haklarına, Anayasanın, kişi hak ve özgürlüklerini teminat altına alan hükümlerine rağmen, bu antidemokratik ve acımasız uygulamalarına 12 Eylül öncesi anarşik olayları mesnet olarak göstermek ve hiç kimse tarafından tasvip edilmeyen terörist eylemleri bir istismar vasıtası olarak kullanmak, bu hükümetin en büyük zaafı ve ayıbı olmuştur. (SHP sıralarından alkışlar)

Şimdi sıkıyönetim kalkmış ve hükümetin elinden istismar silahı da alınmıştır. Eğer hükümet, gerçekten, «Ben bir demokrat sivil iktidarım» diyebiliyorsa, yukarıda arza çalıştığım ve ancak birkısmını söyleyebildiğim antidemokratik uygulamalara son vermeli, halkın ve doğrunun yanında yer almalıdır. Cinayet işleyenler ortaya çıkarılmalı, karanlıklar aydınlatılmalı ve halka kötü muamele ve işkence yapanlar için adlî ve idarî soruşturmalar başlatılmalıdır. İftira edenler, mesnetsiz ihbarcılar, rüşvet, irtikâp, soygun ve talanla memleketi yağma edenler ortaya çıkarılmalı, demokratik hukuk mekanizması süratle işletilmelidir.

ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli) — Ve terfi ettirilmemeli.

VECİHİ ATAKLI (Devamla) — «Atatürkçüyüm» diyerek her gün nutuk atan, fakat Atatürkçülüğün heykellerde kalmasına göz yumanlar, özellikle son dört yılda Atatürkçülüğün nasıl yok edildiğinin hesabını hiç değilse kendi vicdanlarında tartışmalı ve kendilerini yargılamalıdırlar. Tarih, elbette bu kişiler hakkında değerlendirmeyi yapacak ve hükmünü verecektir.

Sayın milletvekilleri, evet, sekizbuçuk yıllık sıkıyönetim, 19 temmuzda sona erecek; Türk Milletinin göz bebeği ordusu, asîl görevine dönecek ve şanla, şerefle göreve hazır olacak; böylece birçok istismardan kurtulacak; rahata ve huzura kavuşacak.

Bu süre içinde vatan için şehit olan tüm silahlı kuvvetler ile güvenlik güçleri mensuplarına ve anarşik olaylar nedeniyle hayatlarını kaybeden masum vatandaşlarımıza rahmet ve yüce milletimize başsağlığı diliyoruz. (SHP sıralarından alkışlar)

Evet, çok uzun süren bir sıkıyönetim sona eriyor; halkımızın, özgürlüklerin ne denli değerli olduğunu anladığı bir dönem geride kalıyor. Demokrasinin nasıl bir yaşam sigortası olduğu iyice anlaşılarak; geçmiş, tarihin değerlendirmesine terk ediliyor.

Evet, sıkıyönetim kalkıyor; ama, o dönemin getirdiği ve birçoğu Anayasaya aykırı düzenlemeleri içeren yasalar ve tasarruflar aynen devam ediyor. Sıkıyönetimin kendisi gidiyor; fakat, sıkıyönetim tasarruflarını yargı denetimi dışında bırakan mevzuat hükümleri, olduğu gibi kalıyor. Bugüne kadar, bu yolda demokrasi adına bir adım dahi atmayan bu hükümetin, demokratik ve hukuksal aybını ve sorumluluğunu bir kez daha açıkça ifade ediyor ve kınıyorum.

Millet olarak, dikkat ve özenle demokrasiye ve onun değerlerine sahip çıkacağımız günler yeniden başlıyor sayın milletvekilleri. Tüm siyasî kadrolarımızla, anayasal kuruluşlarımızla ve engin sağduyusuna güvendiğimiz halkımızla, insan hak ve özgürlüklerine ve onun teminatı olan demokratik düzene sahip çıkalım. Toplumu, kısır çekişmelerin ve sonu gelmeyen kavgaların ve tartışmaların içine çekmeyelim; ama, görünen odur ki, daha sıkıyönetim kalkmadan, toplum, yeni tartışmaların ve kavgaların içine sürüklenmek isteniyor ve kefen ticaretiyle yeni bir seçim istismarı gündeme getiriliyor. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Lütfen bağlayınız efendim.

VECİHİ ATAKLI (Devamla) — Bu ticaretin demokrasimize ve milletimize ne getireceğini hep birlikte göreceğiz. Bunun sancılarının, yeniden bir demokrasi krizine dönüşmemesini ve mezar istismarcısı

olan kafalara, sağduyunun ve dürüstlüğün hâkim olmasını diliyorum.

Milletimiz, uzun süren bir sıkıyönetimden kurtuldu. İnşallah, ilk genel seçimlerde de Özal'ın sivil sıkıyönetiminden bu kere kendi iradesiyle kurtulacaktır. O günlerin gelmesi dileğiyle yüce Meclisi saygıyla selamlarım. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Vecihi Ataklı.

Demokratik Sol Parti Grubu adına Sayın Şevki Taştan.

DSP GRUBU ADINA ŞEVKİ TAŞTAN (Sivas) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Demokratik Sol Parti Grubu adına, sıkıyönetimin kaldırılmasıyla ilgili görüşlerimizi arz etmek için huzurunuzdayım. Yüce Meclisin değerli üyelerini saygıyla selamlarım. (DSP sıralarından alkışlar)

Anayasanın 13 üncü maddesinde belirtilen hallerde, toplumda kamu düzenini bozan olaylar yoğunluk kazandığı ve olağan yönetimle olayların üstesinden gelinmediği durumlarda, olağanüstü yönetim veya sıkıyönetim uygulaması ile, temel hak ve özgürlükler, belirli bir süre içinde sınırlandırılır. Demokrasinin tüm kurum ve kurallarının işlerlik kazandığı ülkelerde ender rastlanan bir yönetim biçimi (yani sıkıyönetim) ülkemizde, kolay hükümet etmek için, olağan bir yönetim sistemi olarak benimsenmiştir.

Çok gecikmiş olmasına rağmen, sıkıyönetimin ülkemizden tümüyle kaldırılmış olması, olumlu bir karardır. Adı üstünde, sıkıyönetim, temel hak ve özgürlükleri sınırlamaktadır. Asayişi düzenleyen bu uygulama, birçok haksız tasarruflara, bilerek veya bilmeyerek neden olmuştur. Nitekim bu uygulama sırasında, binlerce yurttaşımız mağdur edilmiş, işinden alınmış, işyeri değiştirilmiş ve binlerce yurttaşımız da bu olayların sonucunda güvenlik araştırması nedeniyle görev temin edememiştir.

Bütün bunlar bize gösteriyor ki, açılan bu yaraların tedavi edilmesi ve sarılması, büyük ölçüde ihtimam beklemektedir. Sıkıyönetimi üstlenen Ulusumuzun en büyük güvencesi Silahlı Kuvvetlerimiz, sıkıyönetimin uzun süren uygulaması sonucu, aslî görevinden uzaklaştırılması nedeniyle yıpranma aşamasına gelmiştir. Sıkıyönetim sırasında bazı çevrelerin kasıtlı olarak çıkardığı, uygulamada keyfî davranıldığına dair iddialar, halkın Silahlı Kuvvetlerimize karşı inancını zedelemiştir.

Sıkıyönetimin kaldırıldığı bölgelerde olağanüstü hal ilan edilmesini kuşkuyla karşılamaktayız. Yıllarca sıkıyönetimin uygulandığı bölgelerde, hükümet olağan yönetim için yeterli önlemler alamadığı veya almadığı için mi olağanüstü hal yönetimini, sıkıyönetimi kaldırdığı bölgelerde uygulamaya devam etmektedir, bunu bir türlü, anladığımızı ifade edemem.

Hükümet, sıkı ve olağanüstü yönetimi, normal yönetime tercih etmektedir. Hükümetin siyasî baskıları ve partizanca tutumları karşısında illerdeki mülkî amirlerin birçoğu tarafsız davranma imkânını yitirmiştir. Bu nedenle, olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde yetkileri genişletilen yöneticilerin yeni birtakım haksızlıklara, baskılara sebep oldukları üzüntüyle izlenmektedir. Bu illerde şikâyetler giderek yoğunluk kazanmıştır. Siirt İli Valisinin bu konuda yaptıkları hepinizin malumudur ve kötü örnek vereceğimiz valilerden birisidir.

Sıkıyönetimle birlikte, olağanüstü hal de, ilan edilen bütün illerden kaldırılmalıdır. Sıkıyönetimle, olağanüstü hal ilanı ile sadece, toplumun düzenini bozan olayların yayılmasını ve durdurulmasını önlemeye çalışıyoruz. Asıl amacımız, bu olayları doğuran sebeplerin tespit edilmesi ve olaylar meydana gelmeden önlemlerin alınması olmalıdır. Sıkıyönetim bir çare değildir. Rüzgâr giren delikleri tıkamak yerine, rüzgârı kesmeye çalışmalıyız. Bunun için, adil, güvenilir, inandırıcı, yansız bir yönetimin bu yüce ulustan esirgenmemesi temel ilke olarak kabul edilmelidir.

Seçimi kazanmak kaygısıyla yandaşlarını kollar, onlara çıkar sağlar, ulusun diğer yarısını karşına alırsan, o toplumda huzuru sağlayamazsın. Siyasî görüşü iktidarın görüşüne uymuyor diye peşin yargıyla toplumun bir kısmını temel hak ve özgürlükten yoksun bırakırsan, işçiyi, memuru, emekliyi, esnafı, küçük sanayiciyi açlığa ve işsizliğe mahkûm edersen; çağdışı düşünce ve davranışları hoşgörüyle karşılarsan; Atatürk ilke ve devrimlerini aşındırırsan; Cumhuriyetin temelini oluşturan laikliği hiçe sayarsan; işçi hak ve özgürlüklerini kısarsan; hukukun üstünlüğüne saygı göstermezsen; Güneydoğu'da köklü ve yeterli önlemler alamazsan; masum halkın katliamını önleyemezsen - yönettiğin ülkede, birliği ve beraberliği temin etmek için, ellerini başının üstünde birleştirmek yetmez - halk yararına vaat ettiklerini yerine getiremezsen, inandırıcı olamaz, kamu düzenini koruyamazsın.

Ülkemizde durum böyle olunca, tahrike uygun bir ortam oluşur; hem içte ve hem de dışta yıkıcı odaklar, etkinliğini artırarak, çirkin emellerini kolayia tatbik etme imkânını bulabilirler.

Saymakla bitiremediğimiz bu sakıncaların giderilmesi, demokratik parlamenter sistemin bütün kurum ve kurallarıyla işlemesine bağlıdır. Bu nedenle, sıkıyönetim bir çare değil, olayları bir süre baskı altında tutan, yaygınlaşmasını önleyen bir tedbirdir.

Yeniden sıkıyönetim ve olağanüstü hal ilanına gerek duymamak için, kısa ve uzun vadeli bütün önlemleri almak, hükümetin başta gelen görevidir. Bu görevi daha güçlü yapabilmek, en müşkül hallerde ulusun iradesine ve bu iradenin temsillileri olan Türkiye Büyük Millet Meclisine büyük bir inançla bağlı bulunmakla mümkündür.

Dört ilden sıkıyönetimin kaldırılması doğrultusunda karar alırken, beş ilimizden olağanüstü halin kaldırılmasını yüce Meclisin takdirlerine saygıyla arz ederim.

Saygılar sunarım. (DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Taştan.

Doğru Yol Partisi Grubu adına Sayın Musa Öğün; buyurun efendim. (DYP sıralarından alkışlar)

DYP GRUBU ADINA MUSA ÖĞÜN (Kars) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Diyarbakır, Hakkâri, Siirt ve Mardin illerinde sıkıyönetimin kaldırılması ve bunun yerine olağanüstü halin ilanı; İstanbul, Elazığ, Bingöl, Tunceli ve Van illerinde de olağanüstü halin 4 ay süreyle uzatılması konusuyla ilgili Başbakanlık tezkeresi üzerinde Doğru Yol Partisi Grubunun görüşlerini arz edeceğim. Bilvesile, yüce heyetinize saygılar sunarım.

Sayın milletvekilleri, sayın hükümetin, halen sıcak savaşın devam ettiği bölgelere hem hudut olan illerimizde, Anayasanın 122 nci maddesinde sıkıyönetimin ilanını mucip hallerin bertaraf edildiğinin bir iş'arı olması ve bunun sonucu Silahlı Kuvvetlerimizin aslî görevlerine dönmeleri imkânının sağlanması yönünden, kararı olumlu buluyor ve memnuniyetle karşılıyoruz.

Değerli arkadaşlarım, ülkenin ve milletin bütünlüğü yönünden odaklaşmış bu eylemlerin boşa çıkarılmasında Silahlı Kuvvetlerimizin, güvenlik güçlerimizin ve vatandaşlarımızın göstermiş olduğu üstün fedakârlık ve gayretler her çeşit takdirin üstündedir; ancak, bu iyi gelişmelerin yanında önem taşıyan bir yön de, bu durumun devam ettirilmesi ve sıkıyönetimin tekrar aranır hale gelmemesi için gerekli, siyasî, iktisadî ve sosyal vasatın bu yönde olgunlaştırılması ve hükümet tatbikatlarının her halûkârda hukuk devletine yaraşır ölçüler içerisinde ve gerektiği şekilde yürütülmesinin önem taşıdığını, bu cümleden olmak üzere de birtakım tedbirlerin alınmasını zorunlu görmekteyiz.

Bu tedbirlerin başında, biraz önce hükümet adına konuşan Sayın İçişleri Bakanımızın ifade buyurdukları, güvenlik güçlerimizin silah, araç ve gereçleri yönünden takviye edilmesi konusu gelmektedir ki, bu mucibi memnuniyettir. Ancak, silah araç ve gereçlerle takviye edilen bu güçlerin, bu personelin, bu silah araç ve gereçlerini kullanacak seviyede eğitimleri de önem taşımaktadır. Ayrıca, bunların vatandaş karşısında tarafsız hareket ederek, vatandaşı küstürmeden, yıldırmadan bir hareket içerisinde olmalarının sağlanmasında ve bu konuda eğitimlenmesinde de büyük zaruret görmekteyiz.

Diğer taraftan, cumhuriyet hükümetlerinin, gerek coğrafî yapısı ve gerekse iklim şartları itibariyle bölgeye götürdüğü yatırımların istenen seviyeye ulaşmaması nedeniyle devamlı şekilde yıkıcı propagandaların hedefi olan bu bölgedeki vatansever yurttaşlarımıza süratle, kısa zamanda, uzun vadede ve daha ileride yapılabilecek yatırımlara hız kazandırılması ve bu şekildeki menfî propagandanın önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Bir diğer husus, yine örfî idarenin kaldırıldığı vilayetlerle çok yakinen irtibatlı olan diğer vilayetlerimiz arasında, bu yönde alınacak tedbirler bakımından sıkı bir koordinasyonun sağlanması ve bunun için Sayın İçişleri Bakanımız tarafından gerekli tertibatın alınmasının ve teşkilatın kurulmasının da zarurî olduğu mütalaasındayız.

Bir diğer husus, bölge üzerinde dıştan yapılan propagandaların önlenmesi bakımından, bu kürsüde defalarca ifade ettiğimiz ve bugün çağımızın en müessir propaganda aracı olan radyo ve televizyonun çok iyi şekilde kullanılmasının gereğidir.

Sayın İçişleri Bakanımıza şu öneride bulunmak istiyorum : Lütfetsinler, Güneydoğu'da saat 13.00'den itibaren hangi ülkelerin televizyonlarının izlendiğini tespit etsinler ve bu televizyonların yönelttikleri propagandaları dikkate alarak, bu bölgede Türk televizyonunun yayınlarının ne zaman yapılmasının gerektiğini, bu yayınlarla ilgili kuruma mutlaka empoze etsinler.

Arkadaşlarım, saat 13.00'te başlayan Irak, Suriye ve İran televizyon yayınları, saat 18.30'da başlayan bizim televizyonumuzun yaptığı yayınları tamamen bertaraf ettirecek karakterdedir. 18.30'da başlayan televizyon yayınları, çizgi filmlerle, anahaber bültenine kadar devam eder; anahaber bülteni bittikten

sonra da bölge sakinleri zaten istirahata çekilirler. O halde sormak gerekir, bizim radyo ve televizyonumuz kime yayın yapıyor? Bu bakımdan da, mutlak şekilde tedbirlerin alınmasının zarureti vardır.

Bir diğer konu : Yine bu kürsüden müteaddit defalar ifade ettik, dedik ki, istihbarat bu bölgede çok önemlidir. Gerçi istihbarat, bir memleket için çok önemlidir, bu mutlak; ancak, bu bölgede hakikaten istihbaratın apayrı bir değeri vardır. İstihbarat dendiği zaman, münhasıran içe dönük istihbaratı kastetmiyoruz. Muhtemel eylemlerin olabileceğini daha önceden istihbar etmek için bu eylemlerin kaynağı olan ve artık herkesçe belli olan ülkelerdeki istihbarat teşkilatlarımız sayesinde, istihbaratın çok önceden alınmasının ve eylemlerin ya başlamadan veyahut da başladığı zaman süratle önlenmesinin hayatî zarureti-nin aşikâr olduğu kanaatindeyim.

Değerli arkadaşlarım, hiç şüphe yok ki, esas olan, Türk Devletinin, ülkesi ve milletiyle bütünlüğünün korunması ve demokrasinin bütün kurallarını işletmek suretiyle, fevkalade tedbirlere ihtiyaç göstermeden yönetilmesidir. Özellikle bütün görevlilerin siyasî etkiler dışında görev yapmalarını ve halen olağanüstü hal ilan edilen illerimizde normal hale dönülmesini temenni eder, bu mücadelede şehit düşen silahlı kuvvetler ve güvenlik güçleri mensuplarıyla, yine hayatlarını bu mücadelede yitiren vatandaşlarımızı rahmetle anar, yüce heyetinize saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Öğün.

Başka söz isteyen?.. Yok.

Görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi Başbakanlık tezkeresini tekrar okutup, tezkerede yer alan iki hususu ayrı ayrı oylarınıza sunacağım.

Buyurun okuyun efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 11 - 12.3.1987 tarihli ve 188-2/02061 sayılı yazılarınız.

1. Sıkıyönetim uygulaması 19.7.1987 tarihinde sona erecek olan Diyarbakır, Hakkâri, Mardin ve Siirt illerinde, Anayasanın 120 nci ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre, 19.7.1987 günü saat 17.00' den geçerli olmak üzere 4 ay süre ile olağanüstü hal ilan edilmesi hakkındaki Bakanlar Kurulunun 18.5.1987 tarihli ve 87/11781 sayılı Kararının sureti ekli olarak gönderilmiştir.

2. 19.3.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere beş (5) ilde uygulanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12.3.1987 tarihli 37 ve 39 sayılı kararları ile onaylanmış bulunan olağanüstü halin;

İstanbul, Elazığ, Bingöl, Tunceli ve Van illerinde 19.7.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 4 ay süre ile uzatılmasının,

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına arzı Bakanlar Kurulunca 18.5.1987 tarihinde uygun görülmüştür.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

BAŞKAN — Efendim, şimdi birinci kısmı tekrar okutuyorum :

1. Sıkıyönetim uygulaması 19.7.1987 tarihinde sona erecek olan Diyarbakır, Hakkâri, Mardin ve Siirt illerinde, Anayasanın 120 nci ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre, 19.7.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere, 4 ay süre ile olağanüstü hal ilan edilmesi hakkındaki Bakanlar Kurulunun 18.5.1987 tarih ve 87/11781 sayılı Kararın sureti, ekli olarak gönderilmiştir.

BAŞKAN — Efendim, birinci husus, sıkıyönetim uygulaması sona erecek olan dört ilde (yani Diyarbakır, Hakkâri, Mardin ve Siirt illerinde) olağanüstü hal ilan edilmesine dairdir ve kaldırılmasını oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Neyin kaldırılması Sayın Başkan?

BAŞKAN — Pardon efendim, yanlış oldu.

Olağanüstü hal ilan edilmesine dair olan hususu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylece, sıkıyönetim kalkmış, olağanüstü hal ilan edilmiş oluyor.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Kalkmasını oyluyor musunuz Sayın Başkan?

BAŞKAN — Hayır efendim...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Şimdi, sıkıyönetimin kalkmasını oylamıyorsunuz; olağanüstü hal ilanını oyluyorsunuz; değil mi?

BAŞKAN — Ama kalkmış oluyor tabiî.

İkinci hususu okutuyorum :

2. 19.3.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere, beş (5) ilde uygulanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12.3.1987 tarihli 37 ve 39 sayılı kararları ile onaylanmış bulunan olağanüstü halin; İstanbul, Elazığ, Bingöl, Tunceli ve Van illerinde 19.7.1987 günü saat 17.00'den geçerli olmak üzere 4 ay süreyle uzatılmasının.

BAŞKAN — Oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

V. — SEÇİMLER

1. — Komisyonlardaki açık üyeliklere seçim.

BAŞKAN — Efendim, gündemin «Seçim» kısmına geçiyoruz.

Plan ve Bütçe Komisyonunda açık bulunan üyeliklerden birine, Anavatan Partisi Grubunca, İstanbul Milletvekili Sayın Reşit Ülker aday gösterilmiştir.

Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

VI. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Konya Milletvekili Haydar Koyuncu ve 12 Arkadaşının, 18.3.1924 Tarih ve 442 Sayılı Köy Kanununa 5 Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm; Tarım, Orman ve Köyişleri komisyonları raporları (2/403) (S. Sayısı : 567) (1)

BAŞKAN — Gündemin «Kanun Tasarı ve Teklifleriyle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler» kısmına geçiyoruz.

Konya Milletvekili Haydar Koyuncu ve 12 Arkadaşının, 18.3.1924 Tarih ve 442 Sayılı Köy Kanununa 5 Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi üzerinde görüşmeye kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Komisyon?.. Yerinde.

Hükümet?.. Yerinde.

Efendim, geçen birleşimde Ek 12 nci maddeye gelmiştik; şimdi Ek 12 nci maddeyi okutuyorum :

EK MADDE 12. — Valilikçe resen veya köy muhtarının talebi uygun bulunduğu takdirde, köy yerleşme planının yapılması için Köy Yerleşme Alanı Tespit Komisyonuna gönderilir.

Köy yerleşme alanı tespit komisyonu, vali yardımcısı başkanlığında Maliye ve Gümrük, Bayındırlık ve İskân, Tarım Orman ve Köyişleri bakanlıkları ve Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü mahallî kuruluşlarının birer teknik elemanı ile köy temsilcisinden oluşur. Gerektiğinde bu komisyona ilgili diğer kuruluşlardan da uzman eleman iştirak ettirilir.

Komisyon, köyün halihazır ve gelişme durumunu dikkate alarak, konut ve genel ihtiyaçlarına göre köy yerleşme planını düzenler. Bu plan üzerinde Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı merî İmar Kanunu ve bu konudaki yönetmelik hükümlerine tabi olmaksızın, parsellerin konumunu belirleyen işleri yapar veya yaptırır. Bu plan valilikçe onaylanarak kesinleştirilir ve yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir

Ek madde 13'ü okutuyorum :

EK MADDE 13. — Komisyon kararı ve köy yerleşme planı köy muhtarlığına tebliğ edilir. İtiraz edilmezse valinin onayı ile kesinleşir. Köy muhtarı köy ihtiyar meclisinin kararına dayanarak komisyon kararına karşı en geç 30 gün içinde valiliğe itiraz edebilir, itiraz valilikçe 15 gün içinde karara bağlanır. Bu karar kesindir.

Kesinleşen kararlar Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı tarafından uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Ek madde 14'ü okutuyorum :

EK MADDE 14. — Köy yerleşme planında konut alanı ve köy genel ihtiyaçlarına ayrılan yerler, Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan mera, yaylak, seyrangâh, yol, harman ve panayır yerleri gibi alanlar ve Hazinenin mülkiyetinde olup kamu hizmetine tahsis edilmemiş taşınmaz mallar köy yerleşme planının onayı ile bu vasıflarını kendiliğinden kaybeder ve valiliğin talebi üzerine köy tüzelkişiliği adına resen tapuya tescil edilir.

---

(1) 567 S. Sayılı Basmayazı, 18.5.1987 tarihli 107 nci Birleşim Tutanağına eklidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir

Ek madde 15'i okutuyorum :

EK MADDE 15. — Köy tüzelkişiliği adına, köy yerleşme planına göre en çok 2 000 m² olmak üzere tescil edilen parseller köyde ikamet eden veya köy nüfusuna kayıtlı olup evi bulunmayan ihtiyaç sahiplerine ihtiyar meclisi kararı ile rayiç bedel üzerinden satılır.

Satış bedeli peşin veya en çok 5 yılda ve beş eşit taksitle tahsil edilerek, o köyün imar işlerinde harcanmak üzere özel iskân fonunda toplanır.

Köy ihtiyar meclisince satılan parseller üzerine satış tarihinden itibaren en geç 5 yıl içinde bina yapılması zorunludur.

Hak sahipleri bu yerleri 10 yıl müddetle başkalarına devir ve temlik edemezler.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?..

Buyurun Sayın Erel.

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, teklifin tümü üzerinde yaptığım konuşmada, hepimizin fikrini ben de kişisel olarak dile getirerek, kalkınmanın köyden başladığını, köylünün efendimiz olduğunu ve köylüye her türlü çağdaş uygarlık hizmetlerinin götürülmesinden yana olduğumuzu söyledim. Ancak, iki günden beri müzakeresi yapılan ve 442 sayılı Köy Kanununa ek maddeler ilavesini içeren bu 567 sıra sayılı teklifin bütün maddeleri üzerinde arkadaşlarımızın görüş belirtmesini ben şahsen istiyordum; fakat her nedense, bu konu pek değerlendirilmedi ve suskunluk içerisinde - şu anda burada bulunan 60 - 65 kişilik ANAP iktidarına mensup milletvekillerinin oylarıyla - az sonra bu kanun teklifi kanunlaşacaktır.

Sayın Başkan, önce şunu öğrenmek isterdim : Çok önemli olan ve köylerin anayasası niteliğinde olan Köy Kanununa bu beş madde, niçin ek madde olarak ilave edilmiştir? Kanunun ana esprisini oluşturan ve köylerin bugünkü yapımızda önemini, büyüklüğünü ve ciddiyetini oluşturacak olan böyle bir kanuna - geçici süreler için kullanılması usulden olan maddeler gibi - böyle ek maddeler getirilmesini, ben şahsen pek değerlendiremiyorum.

Bunun yanında, teklifte «Köy tüzelkişiliği adına, köy yerleşik ve gelişme alanı krokisine göre en çok 2 bin metrakare olmak üzere tescil edilen parseller» deniliyor. Niçin 2 bin metrekare de, 1 900 metrekare değil? Onun dışında, «Köyde ikamet eden veya köy nüfusuna kayıtlı olup evi bulunmayan ihtiyaç sahipleri» ibaresi vardır. Bu konuda bir önergemiz mevcuttur; bu nedenle, az sonra, belki yine konuşacağım; fakat hazır ve alışkan oylarla, tabiî o önerge reddedilecek ve bu teklif de biraz sonra kanunlaşacaktır.

Sayın arkadaşlar, burada «Köyde ikamet eden veya köy nüfusuna kayıtlı olup evi bulunmayan» tabiri vardır. Biliyorsunuz, bu yüce Mecliste, daha önceleri «Kıyı Yağması» diye isimlendirdiğimiz bir kanun kabul edildi ve Anayasa Mahkemesinden döndü. Bunun yanında, «Araplara mülk satışı» dediğimiz kanun da Anayasa Mahkemesinden döndü ve bunun gibi başka olaylar da oldu. Şimdi, mahdut, büyüyen, nüfusu artan köylerin, geçim kaynağı olan hayvanlarının başlıca gıda yeri olan, meraları vardır; yarın köy muhtarı ve bunun birkaç tane yakınının veyahut da ihtiyar heyetinin teklifleriyle veya kararlarıyla, bu meralar, harman yerleri ve buna benzer yerler, yerleşim birimi olacaktır. Aramızda pek çok arkadaşın nüfus kayıtları köydedir; fakat köyle, öyle zannediyorum ki, hiç ilişkileri yoktur. Yarın, bilhassa Akdeniz, Marmara ve Karadeniz sahillerindeki değeri pek çok olan köylere gidip, sembolik bir değerle ve beş yılda ödemek üzere, buralara talip olurlarsa, bu köyle tamamen yabancılaşmış olan; fakat nüfus kayıtları köyde bulunan vatandaşlarla, köydeki sakinlerin geçimi, ahengi, birlikte yaşamaları nasıl olacaktır?

Bu bakımdan bu teklifin komisyonca geri alınarak, daha sağlıklı, daha inandırıcı bir şekilde oluşturulduktan sonra yüce Meclise sunulmasını talep ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Erel.

Buyurun Sayın Nalbantoğlu.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlarım. Bu yasa teklifi, komisyonda görüşülürken, hepimiz buna bir katkı sağlayalım diye - teklif sahipleri bilirler - gayret gösterdik, hatta, bürokratlara da görevler verildi, bir alt komisyon düzenledik, orada da görüştük; ama buna rağmen gözümüzden kaçan bir konu var, onu dile getireceğim. Bunun üzerinde komisyon ve sayın hükümet düşünürse memnun olurum.

Burada, «Köy ihtiyar meclisince satılan parseller üzerine satış tarihinden itibaren en geç beş yıl içinde bina yapılması zorunludur» diyor. Hepiniz bilirsi-

niz, «bina» kelimesi, kapsamı geniş bir kelimedir. Bina içerisinde, ev de, dükkân da, apartman da, atölye de vardır, hatta binanın içerisinde yüzme havuzu da vardır, o da inşaat bakımından bir binadır, yani yapıdır.

Değerli arkadaşlarım, bu bakımdan burada adı geçen «Bina» kelimesinin ne olduğunu tasrih etmek lazımdır. Eğer buna «İkamet etmek için ev» denirse doğru olur. Gözümüzden kaçmış olan bu konuyu dikkatlerinize bir kere arz ediyorum. Eğer üzerinde düşünülür ve tasrih edilirse memnun olurum. Çünkü birisi gelir, orada nüfusu vardır ve 2 bin metrekare bir yer alır - Aslında 2 bin metrekare az da değildir. Bugün bu, 10 metreye 200 metre veyahut da 20 metreye 100 metre büyüklüğünde bir arsa demektir - buraya atölye de yapar, yıkama tesisi de kurar, çeltik sundurması da yapar vesaire... Halbuki bizim buraraki maksadımız nedir? Bence, maksadımız, köyde yerleşim için evi olmayan kişilere ev yeri, arsası vermektir. Bu bakımdan, bence buradaki «bina» sözü, Karayollarındaki «yapı» sözünde olduğu gibi çok kapsamlı oluyor ve bu alınan arsa üzerine de her şey yapılabilir. Eğer, sadece ikamet için evi olmayanları bu kanundan yararlandıracaksak, ona göre buna «ev» demek daha doğru olur.

Diğer taraftan maddede, «Hak sahipleri bu yerleri 10 yıl müddetle başkalarına devir ve temlik edemezler» diyor. Acaba «kiralamak» sözü ne manaya geliyor, ben bilmiyorum. Kiralamak, muvakkat zamanda devir midir, yoksa bu madde içerisine «kiralamak da» demek lazım mıdır?... Yani «devir, temlik, kiralama şeklinde satamazlar» diye bunları tasrih etmek gerekir mi?

Ayrıca, bu eksikliklerden başka, diyelim ki, Marmaris'in bir köyünde nüfusum var ve ben oraya gittim, orada evim de yok - şu anda da hakikaten Ankara'da da bir yerim yok - oradan 2 bin metrekare arsayı da aldım, 10 sene içinde ev de yapmadım; parasını da verdim oranın... Peki ne olacak? Dolayısıyla buna «Geriye alınır» demek lazım. O arsaya prefabrik ev yaptığımı düşünelim, kiraya da veriyorum... Binaenaleyh, bu gibi durumlarda uygulanacak olan müeyyideler de, sanıyorum eksiktir. Bu konuda biz bir önerge verdik, eğer iltifat görürse memnun oluruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Nalbantoğlu.

HAYREETTİN ELMAS (İstanbul) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Daha önce iki üyeye söz verdim, size söz veremem efendim.

HAYRETTİN ELMAS (İstanbul) — Grup adına söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Hayrettin Elmas; buyurun efendim.

ANAP GRUBU ADINA HAYRETTİN ELMAS (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem üyeler; sözlerimin başında, hepinizi saygıyla selamlarım.

Efendim ben, madde hakkında söz almayacaktım, yalnız iki konuşmacı arkadaşımdan sonra söz alma ihtiyacını duydum. Burada, sanki her köyde 2 bin metrekare arsayı mutlaka parselleyip, köye gelen veyahut da köyün nüfusuna kayıtlı olan insanlar...

BAŞKAN — Sayın Elmas, bir dakikanızı rica edeceğim efendim.

Efendim bizde hastalık şekline geldi; söyleye söyleye halledemediğimiz bir husus var, o da bu televizyon meselesi. Bu televizyon gelmezse çok memnun olacağız.

Şimdi, muhalefet sıralarının hiç görüntüye alınmadığı, günlerdir bana yazılı olarak arkadaşlar tarafından gönderiliyor.

GÜRBÜZ ŞAKRANLI (Manisa) — Şimdi oradan geldi Sayın Başkan...

BAŞKAN — Efendim lütfen; ben, bana geleni arz ediyorum.

YILMAZ DEMİR (Bilecik) — Çeksinler Sayın Başkan...

BAŞKAN — Ben, bu veya öteki taraftaki arkadaş alınsın veyahut da falan sıra alınsın, alınmasın demiyorum. Bunun tümü alınsın ve verilsin. Geçen defa da hatırlarsanız «Ön sıralar alınıyor, arka sıralar alınmıyor» dedim Lütfen her taraf alınsın.

YILMAZ DEMİR (Bilecik) — Sayın Başkan, son anlarıdır, alınsın...

BAŞKAN — Devam ediniz Sayın Elmas.

HAYRETTİN ELMAS (Devamla) — Sayın Başkan, değerli üyeler; sanki her köyde bir parselasyon yapılacak ve beheri 2 bin metrekare olmak üzere, köyde müracaat eden herkese bu arsa verilecekmiş gibi bir imaj yaratıldı. Halbuki, mesele öyle değildir ve buradaki madde gayet açıktır «En çok» diyor, yani maksimum 2 bin metrekare. Yani bu alan eğer köy de müsait değilse, sözgelimi Karadeniz Bölgesindeki bir köyde böyle bir arsa tanzimi, düzenlemesi yapılacaksa ve bir evlik yer gerekiyorsa, bu 100 metrekare de olabilecek; ama geniş bir alandaysa, tarım yapılabilen bir bölgedeyse, elbetteki bir köylü-

nün samanlığı, ahırı, traktörünü çekeceği bir yeri, ufak bir harmanı ve eviyle birlikte yerleşebileceği maksimum 2 bin metrekare olması meselesi getirilmiştir; ki, aslında biraz da çarptırılarak söyleniyor. Kanun teklifinin bir diğer maddesinde, bu kanunun kıyı köylerinde, yani sahil şeridinde uygulanmasının kesinlikle mümkün olmadığı sarih olarak bellidir ve «Kıyılar bunun dışındadır» diye kesin bir hükmü vardır. Dolayısıyla, bu olayın tarım yapılan alanda, iç köylerimizde uygulanması imkânı vardır ve onun için de maddenin çarptırılarak söylenmesi neticesidir ki, bunu açıklamak üzere söz aldım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Elmas.

Madde üzerinde verilmiş önergeler var, geliş sırasına göre okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 567 sıra sayılı, 442 sayılı Köy Kanununa 5 ek madde eklenmesi hakkındaki kanun teklifinin Ek madde 15'deki üçüncü satırda, «köyde ikamet eden veya köy nüfusuna kayıtlı» ibaresinin, «köyde ikamet eden ve köy nüfusuna kayıtlı» olarak düzeltilmesini arz ederiz.

18.5.1987

Cengiz Dağyar Antalya	Birsel Sönmez Niğde
Abdurrahman Bozkır Konya	Nihat Harmancı Konya
Hayrettin Elmas İstanbul	Fuat Öztekin Bolu

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan 567 S. Sayılı kanun teklifinin ek madde 15'in birinci fıkrasında, «köyde ikamet eden» sözcüklerinden sonra gelen «veya» sözcüğünün «ve» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Salim Erel Konya	Mustafa Çorapçıoğlu Balıkesir
A. Mazhar Haznedar Ordu	Ahmet Sarp Diyarbakır

Turgut Gülez
Bolu

T.B.M.M. Başkanlığına

Görüşmekte olduğumuz 567 sıra sayılı yasa teklifinin ek madde 15'e aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Ek fıkra : «On yıl geçmeden başkasına devir ve temlik edilen arsanın mülkiyeti tekrar köy tüzelkişiliğine hiçbir bedel ödenmeden intikal eder. Üzerinde yapılmış yapı da aynı muameleye tabi olur.

Bu konuyu takip ve intaçta köy tüzelkişiliği görevli ve sorumludur.

Hilmi Nalbantoğlu Erzurum	Mehmet Azizoğlu Bursa
Hayrettin Ozansoy Diyarbakır	Hüseyin Aydemir İzmir

Bahriye Üçok
Ordu

T.B.M.M. Başkanlığına

Görüşülmekte olan 567 sıra sayılı Köy Kanununa ek maddeler eklenmesine dair teklifin ek 15 inci maddesinin ikinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Satış bedeli peşin veya en çok 5 yılda ve 5 eşit taksitle tahsil edilerek, o köyün imar işlerinde kullanılmak üzere köy sandığına yatırılır.

Gürbüz Şakranlı Manisa	Osman Işık Ankara
Ahmet Ekici Kütahya	A. Rıfkı Atasever Tekirdağ
Abdullah Altıntaş Afyon	Şerafettin Toktaş Balıkesir

BAŞKAN — Efendim, önergeleri şimdi aykırılık sırasına göre tekrar okutup muameleye koyacağım.

Sayın Salim Erel ve arkadaşlarının önergesi ile Sayın Cengiz Dağyar ve arkadaşlarının önergesi aynı ibareleri taşıdığından birlikte muameleye koyuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan 567 S. Sayılı kanun teklifinin ek madde 15'in birinci fıkrasında, «köyde ikamet eden» sözcüklerinden sonra gelen «veya» sözcüğünün «ve» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Salim Erel
Konya
ve Arkadaşları

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 567 sıra sayılı, 442 sayılı Köy Kanununa 5 ek madde eklenmesi hakkındaki kanun teklifinin Ek madde 15'deki üçüncü satırdaki, «köyde ikamet eden veya köy nüfusuna kayıtlı» ibaresinin, «köyde ikamet eden ve köy nüfusuna kayıtlı» olarak düzeltilmesini arz ve teklif ederiz.

Cengiz Dağyar
Antalya
ve Arkadaşları

BAŞKAN — Önergelere Komisyon katılıyor mu efendim?

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI AHMET ALTINTAŞ (Muğla) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Hükümet?..

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANI H. HÜSNÜ DOĞAN (İstanbul) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Efendim, iki önergeyi birlikte oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Diğer önergeyi okutuyorum :

T.B.M.M. Başkanlığına

Görüşülmekte olan 567 sıra sayılı Köy Kanununa ek maddeler eklenmesine dair teklifin ek 15 inci maddesinin ikinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Satış bedeli peşin veya en çok 5 yılda ve 5 eşit taksitle tahsil edilerek, o köyün imar işlerinde kullanılmak üzere köy sandığına yatırılır.

Gürbüz Şakranlı
Manisa
ve Arkadaşları

BAŞKAN — Efendim, önergeye komisyon katılıyor mu?

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI AHMET ALTINTAŞ (Muğla) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Hükümet?..

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANI H. HÜSNÜ DOĞAN (İstanbul) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir efendim.

SALİM EREL (Konya) — Komisyon kaç kişi Sayın Başkan?

BAŞKAN — Devam edin efendim.

T.B.M.M. Başkanlığına

Görüşmekte olduğumuz 567 sıra sayılı yasa teklifinin ek madde 15'e aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

«Ek fıkra : «On yıl geçmeden başkasına devir ve temlik edilen arsanın mülkiyeti tekrar köy tüzelkişiliğine hiçbir bedel ödenmeden intikal eder. Üzerinde yapılmış yapı da aynı muameleye tabi olur.

Bu konuyu takip ve intaçta köy tüzelkişiliği görevli ve sorumludur.»

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum
ve Arkadaşları

BAŞKAN — Efendim, komisyonun katılıp katılmaması; yani takdire de bırakabilir...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Çoğunluk olmadan nasıl katılıyor, Sayın Başkan? Raporun aleyhinde nasıl mütalaa beyan eder?

BAŞKAN — Beyan edilmiyor efendim.

İHSAN NURİ TOPKAYA (Ordu) — Komisyon Başkanı şahsen katılıyor.

BAŞKAN — Önergeye komisyon katılıyor mu?

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI AHMET ALTINTAŞ (Muğla) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Hükümet?..

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANI H. HÜSNÜ DOĞAN (İstanbul) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Efendim, ek 15 inci maddeyi kabul buyurduğunuz önergelerle birlikte oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ek 16 ncı maddeyi okutuyorum :

EK MADDE 16. — 6831 sayılı Orman, 2634 sayılı Turizmi Teşvik, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma, 1051 sayılı Kanunla değişik 7269 sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair ve 2565 sayılı Askerî Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri kanunları kapsamı ile belediye ve mücavir alan sınırları ve çevre düzeni planları içinde kalan köy ve yerleşim birimleri bu Kanun kapsamı dışındadır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler...

A. CENGİZ DAĞYAR (Antalya) — Önerge olması lazım efendim.

BAŞKAN — Affedersiniz.

Önergeyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan, gündemin 567 sırasında kayıtlı, 442 sayılı Köy Kanununa 5 ek madde eklenmesi hakkında kanun teklifinin Ek 16 ncı maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz :

«EK MADDE 16. — 6831 sayılı Orman, 2634 sayılı Turizmi Teşvik, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma, 1051 sayılı Kanunla değişik 7269 sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair ve

2565 sayılı Askerî Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunları bu Kanun kapsamı dışındadır.

Bu Kanunun hükümleri, belediye mücavir alanında bulunan köyler için, valinin teklifi ve Bayındırlık ve İskân Bakanlığının onayı ile uygulanır.»

Cengiz Dağyar Antalya	Sabri Aras Kars
Nihat Harmancı Konya	Abdurrahman N. Kara'a Kütahya
Hamit Melek Hatay	İlhan Dinçel Malatya

BAŞKAN — Önergeye komisyon katılıyor mu efendim?

TARIM ORMAN V EKÖYİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI AHMET ALTINTAŞ (Muğla) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Hükümet?..

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANI H. HÜSNÜ DOĞAN (İstanbul) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza arz ediyorum...

YILMAZ DEMİR (Bilecik) — Önerge sahipleri önergelerini izah etsinler efendim, bu kadar olmaz!

BAŞKAN — Önergeyi kabul edenler...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — 101 oy arayın Sayın Başkan.

BAŞKAN — Peki efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Günah; mücavir saha denen şeyi yıkıyorsunuz, belediyelerin nefes damarlarını kesiyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen efendim, oylama esnasında fikir beyan edilmez.

Kabul etmeyenler...

Efendim, karar yeter sayısı bulunmadığı için 17.15'te toplanmak üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati : 17.00

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 17.15

BAŞKAN : Başkanvekili İskender Cenap Ege

KÂTİP ÜYELER : Mehmet Üner (Kayseri), Cemal Özbilen (Kırklareli)

BAŞKAN — 108 inci Birleşimin ikinci oturumunu açıyorum.

VI. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

1. — Konya Milletvekili Haydar Koyuncu ve 12 Arkadaşının, 18.3.1924 Tarih ve 442 Sayılı Köy Kanununa 5 Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm; Tarım, Orman ve Köyişleri komisyonları raporları (2/403) (S. Sayısı : 567) (Dağıtma tarihi : 13.5.1987) (Devam)

BAŞKAN — Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Komisyon ve hükümet yerlerini aldılar.

Ek madde 16 ile ilgili bir önergenin oylanması sırasında yetersayı bulunamamıştı.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Efendim, ek madde 16'yı, kabul edilen önerge ile birlikte oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ek madde 17'yi okutuyorum :

EK MADDE 17. — Komisyonun teşkili, çalışma ve karar verme esasları ve usulü, köy tüzelkişiliği adına yapılacak tesciller, köy yerleşme planı düzenleme esas ve usulleri, ihtiyaç sahiplerinde aranan vasıflar, devir yasakları, taşınmaz malların amaca uygun kul-

lanılma esasları, rayiç bedel tayini, satış esasları ve diğer hususlar, bir yönetmelikle belirlenir.

Bu yönetmelik, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki ay içinde Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce ve ilgili kuruluşların görüşleri alınarak hazırlanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?..

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANI H. HÜSNÜ DOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, bir husus vardı.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

TARIM ORMAN VE KÖYİŞLERİ BAKANI H. HÜSNÜ DOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, maddenin ikinci satırında yer alan, «esasları ve usulü» tabirinin, «esas ve usulleri» olarak düzeltilmesini teklif ediyorum; bu bir redaksiyondur efendim.

BAŞKAN — Efendim, maddeyi, bu düzeltme ile birlikte oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi şimdi tekrar okutuyorum efendim :

18.3.1924 Tarih ve 442 Sayılı Köy Kanununa 7 Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 18.3.1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanununa aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

BAŞKAN — Efendim, eklenen ek maddelerle birlikte 1 inci maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?..

SALİM EREL (Konya) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Erel; yürürlük maddesiyle ilgili olarak.

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Yüce Meclisi saygı ile selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, tarih sayfasından bir vesikayı sizlere okumayı yararlı gördüm. Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethetmiş, Konstantin tarafından hapsedilen keşişleri huzuruna getirmişti. Birine... (ANAP sıralarından «Ne alakası var?» sesleri)

BAŞKAN — Bir dakika dinleyelim efendim.

SALİM EREL (Devamla) — ... «Sizi neden hapsettiler?» diye sordu.

Keşiş - Hünkârım, muhasara başlayınca bizi çağırdı; şehri Türkler alacaklar mı diye sordu. Biz de gördüklerimize, okuduklarımıza bakarak, «Evet alacaklar» dedik. Doğru söylediğimiz için hapsetti; fakat işte siz bizi teyit ettiniz, dedi.

Padişah - İstanbul bizim elimizden de çıkar mı, diye sordu.

Keşiş - Hünkârım, bu şehrin düşmanı çoktur; fakat şu hale bakarak şehrin uzun zaman sizin elinizde kalacağını söyleyebilirim. Vaktaki sizin aranızda da fesat artar; elindeki tarlayı, bahçeyi ve emvali şuna buna ve yabancılara satanlar çoğalır ve yabancılardan medet umanlar çoğalır; işte o zaman İstanbul sizin elinizden de çıkar, dedi.

Padişah ellerini kaldırıp; «Dilerimki bunlar Allah'ın gazabına uğrasınlar» diye beddua etmiş; şuna buna ve yabancılara toprak satılmasını istememiştir.

Yüce Meclise saygılar sunarım.

ATİLLA SIN (Muş) — Ne alakası var şimdi bunun?

OSMAN IŞIK (Ankara) — Gel ben de sana anlatayım. (ANAP sıralarından «Ne alakası var?» sesleri)

BAŞKAN — Sayın Erel, kanunun yayımı tarihiyle nasıl bir bağlantı kurdunuz? (ANAP sıralarından gürültüler)

SALİM EREL (Konya) — Çok bağlantı var Sayın Başkan.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tümünü oylarınıza arz ediyorum efendim : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Efendim, memleketimiz ve köylümüz için hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederim. (ANAP sıralarından alkışlar)

2. — Erzurum Milletvekili Sabahattin Aras, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Kahramanmaras Milletvekili Rıfat Bayazıt, Afyon Milletvekili Metin Balıbey, Sivas Milletvekili Mustafa Kemal Palaoğlu ve Balıkesir Milletvekili Fenni İslimyeli'nin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve Çorum Milletvekili İhsan Tombuş'un, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/191, 2/203) (S. Sayısı : 344 ve 344'e 1 inci Ek) (1)

BAŞKAN — Efendim, İçtüzük teklifi 13.5.1987 tarihinde alınan karar gereğince ertelenmiştir.

3. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, Arıcılık Kanunu Teklifi ve Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu (2/348) (S. Sayısı : 514) (2)

BAŞKAN — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, Arıcılık Kanunu Teklifi ve Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporunun görüşmelerine başlıyoruz.

Komisyon ve hükümet yerlerini aldılar.

Raporun okunmasını kabul edenler... Okunmamasını kabul edenler... Raporun okunması kabul edilmiştir.

Komisyon raporunu okutuyorum efendim :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İçel Milletvekili Edip Özgenç'in «Arıcılık Kanun Teklifi» 28.5.1986 tarihinde Komisyonumuza gelmiştir.

3.12.1986 tarihindeki gündeme alınan teklif, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Hüsnü Doğan ile bakanlığın üst düzey yetkililerinin ve teklif sahibi İçel Milletvekili Edip Özgenç'in iştirakiyle görüşülmüştür.

Kanun teklifinin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında genel gerekçe okunmuş ayrıca Edip Özgenç'te ek bilgiler sunmuştur.

Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanı Hüsnü Doğan arıcılık ve bal üretimi ile ilgili çalışmalar, uygulamalar ve mevcut kanunlar hakkında bilgi vermiş, yeni teklif edilen kanuna gerek olmadığını, 3161 sayılı (Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri) Hakkındaki Kanun ile 3285 sayılı (Hayvan Sağlığı ve Zabıtası) Kanununun yeterli olduğunu, tarımın her üretim konusu için ayrı ayrı özel kanun çıkarmanın doğru olamayacağını ifade etmiştir.

Bilahara Komisyon üyeleri, arıcılıkla ilgili mevcut kanunlar ile faaliyetleri ve arıcılığın ülkemizdeki gelişme imkânlarını aynı zamanda Edip Özgenç'in kanun teklifini eleştirmişlerdir.

Yapılan görüşmeler sonunda :

1. Arıcılık ile ilgili kanunların ve yetkilerin yeterli olduğunu;

2. Tarımda üretim çeşidinin çokluğu dolayısıyla her konu için ayrı ayrı özel kanun çıkarılmasının tarım politikasındaki bütünlüğü bozacağı;

3. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin süratli uygulanabilmesi için özel kanunlar yerine, temel kanunî yetkiler içinde tüzük ve yönetmeliklerle çözüm ve gelişim getirmenin ülke yararına daha çok uygun olacağı sonucuna varılmış ve kanun teklifinin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlandıktan sonra maddelere geçilmesi oylanmış ve (maddelere geçilmesi) reddedilmiştir.

Raporumuz Genel Kurula arz edilmek üzere yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan Ahmet Altıntaş Muğla	Başkanvekili Hikmet Biçentürk İçel
Sözcü Sabri Aras Kars	Kâtip Ahmet Özkan Çankırı
Üye Mehmet Yaşar Ağrı	Üye Yılmaz Demir Bilecik
Üye M. Ali Doğuşlu Bingöl	Üye Kadir Narin Diyarbakır
Üye Ebubekir Akay Erzurum	Üye Muhittin Yıldırım Edirne
Üye Abdurrahman Bozkır Konya	Üye Feyzullah Yıldırır Gaziantep

Üye
Selim Koçaker
Tokat

BAŞKAN — Efendim, rapor üzerinde söz isteyen var mı?

(1) 344 ve 344'e 1 inci Ek S. Sayılı Basmayazı 14.1.1987 tarihli 54 üncü Birleşim Tutanağına eklidir.

(2) 514 S. Sayılı Basmayazı Tutanağa eklidir.

EDİP ÖZGENÇ (İçel) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Şahsınız adına mı efendim?

DSP GRUBU ADINA EDİP ÖZGENÇ (İçel) — Grup adına efendim.

Sayın Başkan, saygı değer milletvekilleri; bölgemizde ve özellikle, bir tarım ülkesi olan Türkiye genelinde büyük ve geniş bir çiftçi ailesine hitap edecek olan ve oldukça önemli bir mahiyet arz eden arıcılık konusunda alınması icap eden tedbirler ile, çözümlenmesi icap eden problemler açısından bir değerlendirme yaptığımızda, arıcılığın, Türkiye'de maalesef tam anlamı ile gelişmediği düşünülerek, arıcılıkla meşgul olan birçok çiftçi ailesinin sorunlarının çözümlenmesi icap ettiği kanaati hâsıl olmuştur.

Bu amaçtan ve bu konudan hareket etmek suretiyle, 1986 yılının beşinci ayında sunmuş olduğum bu Yasa teklifi, arıcılık mesleğinin ilerlemesi ve arıcılarımızın karşılaşmış olduğu sorunların çözülmesi doğrultusunda oldukça büyük bir çalışma yapan arıcıların istek ve arzularını da bir araya getirmek suretiyle değerlendirilerek hazırlanmıştır. Bu Kanun teklifinin şanssız tarafı, yüce Meclise, muhalefet partisinin bir milletvekili tarafından sunulmuş olmasıdır.

Bazı kanunlar vardır ki, o kanunun içeriği itibariyle, hiçbir politik mütalaaya ve mülahazaya lüzum görülmeden, birlikte, gayet samimiyetle, iyi niyetle ve halisane duygularla çözümlenmesi icap eden bazı konularla ilgili yasalar -ki bunlar örnek olarak bu ve bundan sonra görüşecek olduğumuz ipek böcekçiliği ile ilgili kanun- yüce Mecliste beraberce, bu konuya ilişkin yakınlaşmaları temin edip, bu tür yasaların Meclisçe kabul edilmesi icap ederken, maalesef az evvel izah etmiş olduğum düşünce yüzünden, yine üzülerek ifade etmek istiyorum; politik bir mütalaayla ve yine tabirimi mazur görün -ki o şekilde düşünüyorum- partizan bir tutum ve davranış yüzünden, bu teklif maalesef bir seneden fazla komisyonda bekletilmiş ve sonuçta komisyon tarafından reddedilmiştir.

Bu Kanun teklifi komisyonda görüşülürken, özellikle Sayın Bakanımızın konuya yaklaşım açısı çok enteresan ve değişikti. Sayın Bakanımız şu şekilde izah etti : «Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun konusunda, özellikle bu konunun ve bu Kanun teklifinin çıkması konusunda herhangi bir lüzum görülmemiştir» dediler. Buna sebep olarak da «Ne yapalım; şimdi serçe için de bir kanun mu çıkaracağız, koyun için de bir kanun mu çıkaracağız; her bir hayvan için ayrı ayrı birer kanun çıkartılması icap ettiğini» ileri sürdüler. Bu mütalaa tarzını son derece enteresan ve ilginç gördüm; bir taraftan üzüntüyle karşıladım, bir taraftan da «Her şeyde bir hayır vardır» düşüncesiyle pek de üzerinde durmadım; ama, bu tür kanunların incelenmesinde, görüşülmesinde ve özellikle bal üretimi ve temini konusunda ileri mesafeler almış ülkelerin mevzuatlarına baktığımız zaman, bu konuya ilişkin ayrı ve özel düzenlemeler getirmiş olduklarını görüyoruz. İşte, bölgemizde, özellikle nüfus potansiyelinin giderek artmış olduğu ve dar gelirli binlerce ailenin geçim kapısını teşkil eden, kanaatimize göre oldukça önemli gördüğümüz bu konunun o nedenlerle özel bir kanunla düzenlenmesi inancı ve düşüncesi içerisinde, bu Kanun teklifini hazırlayıp sundum.

Muhterem arkadaşlarım, müsaade ederseniz kanun teklifinin genel gerekçesini okuyayım. Çünkü gerekçesi umumiyetle okunmuyor. Sanıyorum biraz sonra yine değerli oylarınızla reddedilecek; ama, yine de konunun önemini ve Türkiye ekonomisi üzerindeki değerlendirmesini yüce heyete arz etmek için bu gerekçeyi sizlere sunmak istiyorum :

«Yurdumuz coğrafî durumu flora ve arı ırkı zenginliği ve çeşitliliği bakımından arıcılığa çok elverişli şartları ihtiva etmektedir. Kovan sayısı bakımından Rusya ve Amerika Birleşik Devletlerinden sonra 2 145 402 adet -ki bu eski bir rakamdır; bu rakamın biraz daha artmış olması lazım- toplam kovan ile ön sıraları işgal etmesine rağmen, verim bakımından kovan başına ortalama 12 kilogram ile alt sıralarda bulunmaktadır.

Arıcılığımızın eski bir geçmişe sahip olmasına karşın, gelişmiş dünya arıcılığının bugünkü düzeyine yetişememiş olması, bugün halen bazı bölgelerde geleneğe bağlı basit metot ve araçlarla çalışmaya devam edilmesinden ileri gelmektedir. Bu faktörlere rağmen son yıllarda hiçbir gelişme olmadığı da söylenemez. Örneğin; 1937 yılında 45 bin adet civarında olan fennî kovan, 1970 yılında 1 milyon 228 bin adet dolayına erişmiştir. Bal üretimi ise 6 533 tondan 26 059 tona; balmumu üretimi ise 525 tondan, 2 028 tona ulaşmış bulunmaktadır.»

Yukarıdaki istatistikî verilere dayanılarak, yapılan hesaplamalardan, ekonomik değer olarak 12 832 412 000 Türk Lirası, baldan, 811 milyon 200 bin Türk Lirası balmumundan olmak üzere; toplam arı ürünleri gelirinin 13 683 612 000 Türk Lirası olduğu görülür. Bu rakamlar biraz eski tarihli rakam-

lardır, bunun daha geniş ve ileri rakamlara ulaştığı kanaatindeyim.

Gerekçe şöyle devam ediyor : «Ayrıca arıların tozlamadan dolayı bitkisel ürünlerde sağladığı mahsul artış değeri, bal ve balmumu değerinin en az 10 katı olduğu düşünülürse, bitkisel üretimdeki değer artışı önemli meblağlara ulaşır.

Konunun ekonomik çekiciliği karşısında aracılığımızın verim ve üretimlerini artırmak için olanaklarının elverişliliği oranında arıcılarımız bir faaliyetin içine girmeye çaba harcamakta iseler de; teknik bilgi ve yasal yetersizlik, daha doğrusu mevzuat yokluğu nedeniyle büyük boyutlara ulaşan sorunlarla karşılaşarak emek ve sermayeleri ölçüsünde gelir sağlayamamaktadırlar.

Bu sorunlardan en önemlisi, gezginci arıcılık olup, muhtelif bölgelerdeki arıcıları çeşitli çatışmalara kadar götürmektedir. Bu durum, gelişen arıcılık ve artan arı ailesi nedeniyle hemen bütün üretim yapılan illerde, hatta köylerde de kendisini göstermeye başlamış bulunmaktadır. Bu nedenle çeşitli bitkiler üzerindeki yüz milyonlarca değerindeki nektar ve pollenden arılar, dolayısıyla arıcılar gereğince yararlanamamaktadır.

Başka bir sorun da, arı hastalık ve zararlılarının yurt içinde yayılmasının önlenmemesidir. Özellikle, son yıllarda gezginci arıcılığın gelişmesiyle hastalık ve zararlılar bütün illere bulaşmış bulunmaktadır. Fennî kovanlarda bu hastalığın tedavisi kolay olmakla beraber, ilkel kovanlarda mümkün olmamakta, dolayısıyla hem hastalıklı kovanlardaki arı ailesi ölüme mahkûm olmakta hem de kovan, hastalık ve zararlıların yayılma kaynağı haline gelmiştir. Bu nedenle hastalığın, çıktığı arılıkta söndürülmesi için arılı, arısız kovan, araç, gereç ve malzemelerin bir yerden başka bir yere naklinin kontrol altına alınması zorunluluğu kendiliğinden ortaya çıkmıştır.

Diğer bir sorun da, arıcılık araç ve gereçleri ve özellikle temel petek imaliyle satışını yapan yerler, arı hastalık ve zararlıları yönünden lüzumlu sıhhî tedbirleri gereğince yerine getiremediklerinden hastalığın yayılmasına sebebiyet vermişlerdir.

Ayrıca, teşkilatlanma, kredi ve arıcıların sosyal güvenceye kavuşturulmaları zarureti de ortaya çıkmaktadır.

Kanunda hedeflenen amaçlara ulaşılması halinde; verimi çok düşük seviyede olan ilkel kovanların belirli bir zaman periyodu içinde fennî kovanlara dönüştürülmesiyle, verimin kovan başına 25 kilograma yükseltilmesi mümkün olabilecektir. Sadece mevcut 918 bin ilkel kovanın 22 950 ton bal üretebilecek fenni kovan haline dönüştürülmesi sonucu, 18 milyar 360 milyon Türk liralık bal ve 275 milyon 400 bin Türk liralık balmumuyla birlikte 18 milyar 635 milyon 400 bin Türk liralık bir ekonomik katkı sağlanması gerçekleşmiş olacaktır.

Ayrıca, mevcut 1 milyon 228 bin adet fennî kovanın geliştirici tedbirler ve yeni teknikler uygulanmasıyla sadece bal ürünü karşılığı 24 milyar 560 milyon Türk Lirası, balmumu karşılığı 368 milyon 400 bin Türk Lirasıyla birlikte 24 milyar 928 milyon 400 bin Türk Liralık gelir sağlayacak potansiyel yaratılabilecektir.

Yurdun iklim ve bitki örtüsü göz önünde bulundurulduğunda, belli bitkiler tarımının artırıcı tedbirlerin de geliştirilmesiyle çok zengin bir bitki deseni yaratılması sonucu ,bugünkü miktarın birkaç katı arı ailesi barındırmaya yeterli bir potansiyel oluşturabilecektir.

Arıcılık genellikle köy ve küçük yerleşim birimlerinde çiftçilerin uğraşları arasında önemli bir yer tutmaktadır. Gelir dağılımında özlenen yolda da ayrıca bir etkinliği bulunmaktadır. Geniş bir çiftçi kitlesinin hem beslenme faktörü ve hem de gelir düzeyini artırıcı bir unsur olması bakımından arıcılığın oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır.

Arıcılık, kültür arazisi az olan dağlık, taşlık yerlerde orman içi ve kenarı köylerde gelişme imkânlarının bulunması ve 10 milyon civarındaki orman köylüsünün en önemli geçim kaynaklarından biri olması bakımından da önem arz etmektedir. Konu bu yönüyle Doğu illerinde özellikle ele alınması gerekli bir nitelik kazanmaktadır. Arıcılığın kamu ve özel sektörde gelişmesi büyük bir sermaye yatırımına ihtiyaç göstermemektedir. Kısa vadede sonuç alma imkânına sahip oluşu ve büyük çapta sermayeye ihtiyaç göstermeyişi arıcılık faaliyetindeki başarıyı artırıcı faktörlerdendir. Bu suretle, arıcılığın geliştirilmesinde külfetsiz ve hızlı bir gelişme gücü kazandırılması kolayca mümkün olacaktır.

Muhterem milletvekilleri, mevcut floranın daha iyi değerlendirilmesi ve gezginci arıcıların sorunlarına dönük hal çareleri getirilmesini amaçlayan teklif, verimi artırıcı niteliği de ortaya koymaktadır. Son yıllarda büyük tahribatı görülen arı hastalık ve zararlılarıyla birlikte, ilgili mücadele metotlarının geliştirilmesi ve yayılmaları ihtimaline karşın önlemlerin belirlenmesi ve disipline edilmesiyle önemli bir mesafe kat edilmiş olacaktır. Nitekim, son günlerde gazeteler-

de görmüş olduğunuz, arıcıların özellikle karşılaşmış olduğu büyük problemlerden bazı zehirli ilaçların katkı maddesi olarak kullanıldığı çeşitli ilaçlama ürün ve türlerinde bazı problemlerle karşılaştırılması birçok arıcıyı yakinen ilgilendirmekte ve değerli basınımızın da gündemini zaman zaman işgal etmektedir.

Arıcılık geliştirildiğinde çiftçi ailelerinden çalışma gücü az olan şahısların emeklerinden yararlanma olanağı sağlanacağı gibi, yetersiz gelire sahip bazı ailelere de geçimlerini başlıbaşına sağlayacakları bir işkolu yaratılmış olacaktır. Arı ürünlerinin iyi fiyat bulması, pazarlama tıkanıklığı olmadan değerlendirilmesi de arıcılığı şanslı kılan faktörlerden birisidir. Her yaşta ve meslekte insanın rahatça yapabileceği bir faaliyet olması ve tüketen kitle için gıda değeri yüksek ve şifa verici niteliği de dikkate alındığında, öneminin bir kat daha artacağı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Arıcılığımız, esasen kalkınma planında öngörülen ilke ve tedbirlerle ilgili olarak artan nüfusun dengeli beslenmesini temin için her türlü tarım ürünleri üretiminin yeterli düzeye çıkarılmasının gereği yanında, malî gücümüzün sınırlı ve imkânlarımızın yetersiz olduğu bir devrede, ekonomimize yapacağı önemli katkıyla ileride büyük umutlar vaat etmektedir. Şimdiye değin uygulanmakta olan usullerin terkiyle bilim ve tekniğin ışığında, doğal kaynakların zenginliği oranında ulusal gelirdeki gerçek yerini alabilmesi ve arıcılığın gerçek bir yasal dayanağa kavuşturulması düşüncesiyle bu teklifi hazırlamış bulunmakta idim. Medenî Kanunun ve Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinde arı ile ilgili genel bazı hükümler bulunmakta ise de fevkalade sınırlı ve kısıtlı olan bu hükümlerle arıcılığın gelişmesi pek mümkün görülememiştir.

İşte, belirtilen bu nedenlerle arıcılığımızın iyi bir seviyeye yükseltilmesi ve büyük bir boşluğun doldurulması ancak bu konuyla ilgili bir yasanın çıkarılmasıyla mümkün olabilecektir.

Muhterem arkadaşlarım, işte bu nedenlerle yüce heyetten istirhamım; geliniz bu ulvî ve bu halisane duygu içerisinde hiçbir politik, hiçbir yatırım düşüncesi içerisinde olmadan yüce Meclisinize sunmuş olduğum bu yasa teklifine birlikte hayatiyet kazandıralım. Bunu sizlerden bir defa daha diliyorum ve bu yasanın çıkarılması için ve maddelerine geçilmesi için olumlu oy kullanmanızı sizlerden istirham ediyorum.

Teşekkür ederim. (DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Özgenç.

Efendim, şimdi komisyonun teklifin reddine dair raporunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Rapor kabul edilmiştir efendim.

Böylece teklif reddedilmiş oluyor.

4. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, İpekböcekçiliği Kanunu Teklifi ve Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu (2/139) (S. Sayısı: 515)

BAŞKAN — Efendim, İçel Milletvekili Edip Özgenç'in İpekböcekçiliği Kanunu Teklifi ve Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Komisyon?.. Yok.

Hükümet?.. Yok.

Teklifin görüşülmesi ertelenmiştir.

5. — Muş Milletvekili Alaattin Fırat ve İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı'nın, 21.12.1959 tarih ve 7397 sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna (8) Ek ve (4) Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet; Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret komisyonları raporları (2/317) (S. Sayısı: 554)

BAŞKAN — Muş Milletvekili Alaattin Fırat ve İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı'nın, 21.12.1959 tarih ve 7397 sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna (8) Ek ve (4) Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet; Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret komisyonları raporlarının görüşülmesine geçiyoruz.

Komisyon?.. Yok.

Hükümet?.. Yok.

Ertelenmiştir.

6. — İstanbul Milletvekili Doğan Kasaroğlu ve 13 Arkadaşının 11.11.1983 Tarih ve 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesi ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ile Adana Milletvekili Nuri Korkmaz ve 2 Arkadaşının, 2954 Sayılı Türkiye Radyo - Televizyon Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/310, 2/374) (S. Sayısı: 556)

BAŞKAN — İstanbul Milletvekili Doğan Kasaroğlu ve 13 Arkadaşının 11.11.1983 Tarih ve 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesi ve Bazı Maddeleri-

nin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ile Adana Milletvekili Nuri Korkmaz ve 2 Arkadaşının, 2954 Sayılı Türkiye Radyo - Televizyon Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporunun görüşülmesine geçiyoruz.

Komisyon?.. Yok.
Hükümet?.. Yok.
Ertelenmiştir.

7. — Bir siyasî partiden istifa ederek DSP. Kurucuları arasında yer alan dört milletvekili ile bir siyasî partiden kesin ihraç edildikten sonra DSP.'ye giren bir milletvekilinin, Anayasanın 84 üncü maddesi muvacehesinde hukukî durumlarına dair Başkanlık Divanı Kararı ile Başkanlık tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/1016) (S. Sayısı : 546)

BAŞKAN — Bir siyasî partiden istifa ederek DSP. Kurucuları arasında yer alan dört milletvekili ile bir siyasî partiden kesin ihraç edildikten sonra DSP.'ye giren bir milletvekilinin, Anayasanın 84 üncü maddesi muvacehesinde hukukî durumlarına dair Başkanlık Divanı Kararı ile Başkanlık tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporunun görüşülmesine geçiyoruz.

Hükümet?.. Yok.
Komisyon?.. Yok.
Ertelenmiştir.

8. — Bir siyasî partiden istifa ederek başka bir siyasî partiye giren; mensup olduğu siyasî parti feshedilen ve başka bir siyasî partiye giren milletvekillerinin, Anayasanın 84 üncü maddesi muvacehesinde hukukî durumlarına dair Başkanlık Divanı Kararı ve Başkanlık tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon raporları (3/1158) (S. Sayısı : 547)

BAŞKAN — Bir siyasî partiden istifa ederek başka bir siyasî partiye giren; mensup olduğu siyasî parti feshedilen ve başka bir siyasî partiye giren milletvekillerinin, Anayasanın 84 üncü maddesi muvacehesinde hukukî durumlarına dair Başkanlık Divanı Kararı ve Başkanlık tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon raporlarının görüşülmesine geçiyoruz.

Komisyon?.. Yok.
Hükümet?.. Yok.
Ertelenmiştir.

9. — Bir siyasî partiden istifa eden ve daha sonra yeni bir siyasî partinin kurucu üyeleri arasında yer alan; bir siyasî partiden istifa eden ve daha sonra başka bir siyasî partiye giren; mensup oldukları siyasî parti kapatıldıktan sonra başka bir siyasî partiye giren veya yeni bir siyasî partinin kurucu üyeleri arasında yer alan milletvekillerinin Anayasanın 84 üncü maddesi muvacehesinde hukukî durumlarına dair Başkanlık Divanı Kararı ile Başkanlık tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon raporları (3/1073) (S. Sayısı : 548)

BAŞKAN — Bir siyasî partiden istifa eden ve daha sonra yeni bir siyasî partoinin kurucu üyeleri arasında yer alan; bir siyasî partiden istifa eden ve daha sonra başka bir siyasî partiye giren; mensup oldukları siyasî parti kapatıldıktan sonra başka bir siyasî partiye giren veya yeni bir siyasî partinin kurucu üyeleri arasında yer alan milletvekillerinin Anayasanın 84 üncü maddesi muvacehesinde hukukî durumlarına dair Başkanlık Divanı Kararı ile Başkanlık tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon raporlarının görüşülmesine geçiyoruz.

Komisyon?.. Yok.
Hükümet?.. Yok.
Ertelenmiştir.

10. — 4.2.1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 5 ve 14 üncü maddelerinde değişiklik yapılmasına dair Kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/838) (S. Sayısı : 561) (1)

BAŞKAN — Gündemin 9 uncu sırasındaki; 4.2.1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 5 inci ve 14 üncü maddelerinde değişiklik yapılmasına dair Kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporunun müzakerelerine başlıyoruz.

Komisyon ve hükümet yerlerini almışlardır.

Komisyon raporunun okunup okunmamasını oylarınıza sunuyorum : Raporun okunmasını kabul edenler... Okunmamasını kabul edenler... Raporun okunmaması kabul edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki müzakerelere başlıyoruz.

Tümü üzerinde, Doğru Yol Partisi Grubu adına Sayın Osman Bahadır; buyurun efendim. (DYP sıralarından alkışlar).

DYP GRUBU ADINA OSMAN BAHADIR (Trabzon) — Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli

---

(1) 561 S. Sayılı basmayazı tutanağa eklidir.

üyeleri; Yargıtay Kanununda yapılacak olan değişiklikle ilgili, Doğru Yol Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere söz almış bulunuyorum. Bu vesile ile grubum ve şahsım adına yüce heyetinizi saygıyla selamlarım.

Değişikliği incelediğimizde, görüyoruz ki, Yargıtay Yedinci Hukuk Dairesinde bir teraküm mevcuttur. Bu teraküm, 1984 yılından beri devam etmektedir ve bu dosyaları, eritmek ve günlük hale getirmek mümkün olamamıştır. Bu terakümü gidermek üzere, Yargıtayda, aynı davaya bakmak üzere, yeni bir hukuk dairesi kurmaya ihtiyaç hâsıl olmuştur. Bu ihtiyaçtan doğan tasarıyı bugün görüşmek üzereyiz.

Tasarının 1 inci maddesiyle, 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 5 inci maddesinde, bildiğiniz gibi 9 ceza dairesi, 15 hukuk dairesi bulunuyordu, bu 15 hukuk dairesi, 16 adede yükseltilmektedir.

Kanunun 2 nsi maddesindeki değişiklik : Yine Yargıtay Kanununun 14 ünlü maddesinde beyan edilen 766 sayılı Tapulama Kanununun 6 ncı maddesine göre kurulan Tapulama Mahkemesinin görevine giren işler bu Onaltıncı Daireye tevdi edilecektir.

Yine tasarının 3 üncü maddesiyle; 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli iki sayılı cetvele göre Yargıtay Başkanlığı Teşkilatında 172 Yargıtay üyesi kadrosu, 24 adet Yargıtay Daire Başkanlığı kadrosu, bir adet Başkanlık, bir adet de Başkan Muavinliği kadrosu bulunuyordu. Şimdi bu tasarıya göre, bu cetvelde de değişiklik yapılıyor. Yargıtay üyesi sayısı 171'e indiriliyor ve buradan bir üye başkanlığa ayrılıyor. Daire Başkanları 24'ten 25'e çıkarılıyor ve son maddesi ile de bu Yedinci Dairede olan işlerin bir esasa göre tek, çift veya başka bir esasa göre iki daireye bölünmesi işi Yargıtay Daire Başkanları Kuruluna veriliyor.

Şu düzenlemeye göre görüşülmekte olan tasarının gayet iyi düzenlenmiş olduğu ve çok büyük bir zaruretten ileri geldiği, büyük bir ihtiyacı karşılayacağı muhakkak olduğundan, gerek ihtiyacı karşılama bakımından, gerekse düzenlenmesi bakımından tasarıya bir itirazımız bulunmamaktadır. Tasarıya olumlu oy vereceğimizi ifade etmek isterim. Ancak bu vesileyle bazı hususlara değinmek istiyorum.

Biliyorsunuz, Yedinci Hukuk Dairesi 766 sayılı Kanunla Kurulan Tapulama Mahkemelerinden verilen kararlara bakmaktadır ve teraküm her yılda artmaktadır. 1984 yılında devir 27 bin, 1985 yılına devir 22 bin, 1987 yılında halihazır gelen iş 26 bin kadar ve bugün 40 250 adet dava bu dairede görülmektedir. Muhakkak ki, bu teraküm, dairenin bir zaafından ileri gelmiyor; bu, davaların özelliğinden ileri geliyor.

Mülkiyet hakkının, Türk geleneğinde özel bir önemi vardır; fakat ne yazık ki, bu önem ölçüsünde tapulama hâkimi yetiştirilmemiştir. Bu daireye çok defa, hukuk hâkimi olmayan üyeler verilmektedir; seçim yapılırken dairenin bakacağı işler dikkate alınmadan bu daireye üyeler verilmektedir. Mesela ağır ceza mahkemesi üyesi, tapulama işlerine bakan Yedinci Hukuk Dairesinde çalıştırılıyor.

Yine Yargıtayda 237 kadar tetkik hâkimi bulunmaktadır. Bu tetkik hâkimlerinden pek azı bu dairenin görevine giren işlerde ehliyet sahibidir. Halbuki buraya alınırken hukuk hâkimleri getirilmek istenmiştir; fakat hukuk hâkimleri bu daireye gelmemektedir; hem iş çok, hem de hukuk hâkimlerinin Ankara'ya gelmeleri maddî bakımdan sorun yaratmaktadır. Biliyorsunuz lojman ihtiyacı karşılanmıyor, lojman noksanlığı var. Buraya geldiğinde bu maaşla idaresi mümkün değil. Dairenin işi ağır, buraya gelmek istemiyor, başka daireye geçiyor ve bir de bu daireden verilen kararlar çok defa geri geliyor, fazla bozuk veren bir daire.

Ayrıca, bu dairenin bir müşkülatı vardır. Biliyorsunuz 766 sayılı Tapulama Kanunu ile, 2613 sayılı Arazi Kadastro Kanununun henüz bazı aksaklıkları vardır. Bunlar giderilmemiş; sonra, Orman Kadastro Kanunu henüz çıkarılmamış olduğundan, bu daireden verilen kararların tamamına orman idaresi ve Hazine itiraz etmektedir. Tabiî, bu itirazlar da, bu dairenin davalarını artırmaktadır. Onun için, yeni hazırlanan Tapulama Kanunu ve 2613 sayılı Kanunla birlikte bir an evvel gözden geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, orman kadastrosunun mutlaka yapılması lazımdır. Orman kadastrosu, bu mahkemenin davalarını azaltma bakımından değil, orman sahalarına artık tasallut edilmektedir, (sahillerde tarım arazileri arsa olmuş, bina olmuş, artık orman sahalarına tecavüz başlamıştır) bunları önlemek için gereklidir.

Türkiye'de ormanları muhafaza etmek mecburiyetindeyiz. Orman kadastrosu yapılmalı ve orman sahalarının belirlenmesi için demir kazık mı dikeceğiz, beton mu yapacağız, Çin hattı mı yapacağız, ne yapacaksak mutlaka bunu yapıp, Türkiye'de orman sahalarını kesin olarak belirlemek ve artık buraları ağaçlandırmak; buralara girmenin, buralardan yararlanmanın, buralardan arazi koparmanın mutlaka önüne geçmek mecburiyetindeyiz. Bunu yapmadığımız takdirde, bizden sonra gelen kuşaklar nefes alamaz hale ge-

lir, hiçbir haşeb sanayii ihtiyacını karşılayamaz hale gelir ve nitekim, evvelce bazen yapıldığı gibi, kereste, direk dahi satın almak durumuna düşeriz.

Burada, yeri gelmişken birkaç hususa daha temas etmek istiyorum. Niçin bu hâkim açığı önlenemiyor? 7 nci Hukukta olduğu gibi, 12 nci Hukukta da, 14 üncü Hukukta da tıkanmalar vardır; mahallî mahkemelerde de sıkıntılar çekilmektedir.

Hâkimlere bazı yeni imkânlar getirilmiştir. Mesela, bizim zamanımızda olmayan lojman, staj akademisi, Adalet Yüksek Okulu, araba verme gibi bazı iyileştirmeler yapılmıştır; fakat bunlar yeterli değildir. Bunlar, hâkim açığını kapatmamaktadır.

BAŞKAN — Sayın Bahadır, lütfen bağlayınız efendim.

OSMAN BAHADIR (Devamla) — Bağlıyorum.

Türkiye'de İstanbul, Ankara, Diyarbakır, İzmir ve Konya'da olmak üzere, 5 tane hukuk fakültesi mevcuttur. Bu hukuk fakülteleri mezun da verdiği halde, neden bu hâkim açığı kapanmıyor? Bunun sebebini araştırmak lazım. Bunun sebebi de açıktır. Anayasanın 140 ıncı maddesinde, «Hâkim aylık ve ödenekleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkim teminatı kanunla düzendenir» diye bir hüküm bulunmasına rağmen, maalesef bugüne kadar bu kanun çıkarılmamıştır. Çıkarılan 241 ve 242 sayılı Kanun Kuvvetinde Kararnameler, hatta son çıkarılan 270 sayılı Kanun Kuvvetinde Kararname bir ulufe mahiyetindedir. Sayın Başbakan, adalet mensuplarının maaş ve ödeneklerini bir esasa, bir sisteme bağlamamış; ancak Sayın Başbakana olan yakınlık dolayısıyla, bir kararname çıkarıyor, bir miktar ulufe dağıtıyor, bir kararname daha çıkarıyor, bir miktar ulufe daha... Bu sebeple, yüksek yargı organlarıyla ilgili her sohbette daima bir maaş meselesi, bir ücret meselesi gündeme gelmektedir. Bu, bizleri olduğu gibi kamuoyunu da rencide etmektedir. Anayasanın 140 ıncı maddesinin öngördüğü personel rejimini düzenleyecek kanunun mutlaka çıkarılması lazımdır.

Yine Türkiye'de bir hâkim yetiştirme politikası mevcut değildir. Artık, Ortak Pazara giriyoruz yahut da girmek üzere adım atmış bulunuyoruz. Avrupa ölçüsünde hâkim yetiştirmek mecburiyetindeyiz; Avrupa'da ihtisas yapmış, lisan bilir güçlü hâkimler yetiştirmek mecburiyetindeyiz. Bunun için leylilik müessesesini yeniden ihdas etmek zorunluluğu vardır ve bunun yanında, lisan bilenlerin seçilmesi, Avrupa'da staj yaptırılması gibi önlemler alınarak, maaş sistemiyle beraber diğer iyileştirme haraketlerinin de tümüyle birlikte yeniden gözden geçirilip, bir hâkim yetiştirme politikasının ele alınması gerekmektedir.

Yine bu arada istinaf mahkemelerine temas etmek istiyorum. Yargıtayı bir içtihat mahkşemesi haline getirmemiz için, mutlaka istinaf mahkemelerini kurmak mecburiyetindeyiz; fakat, altyapı geliştirildikten sonra bu mahkemelerin kurulmasına ihtiyaç olduğu kanaatindeyim. Esasen, ilke olarak istinaf mahkemesinin kurulması kararlaştırılmış ve bu kanun da hazırlanmış vaziyettedir; fakat, her adlî yılda önemi dile getirildiği halde, bugüne kadar bu kanun Meclisin gündemine getirilmemektedir. Bunun da bir an evvel çıkarılmasına ihtiyaç olduğu kanaatindeyim.

BAŞKAN — Lütfen bağlayınız efendim.

OSMAN BAHADIR (Devamla) — Zamanımızın kısalığı nedeniyle ancak bazı sorunlara temas etmiş oluyorum. Çok kısa bir süre konuşmak mecburiyetinde kaldığımız için, diğer hususlara fazlaca temas etme imkânım olmamıştır.

Bu vesileyle grubum ve şahsım adına yüce heyetinizi saygıyla selamlarım. (DYP sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bahadır.

Demokratik Sol Parti Grubu adına Sayın İsa Vardal. (DSP sıralarından alkışlar).

DSP GRUBU ADINA İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; görüşmekte olduğumuz Kanun Tasarısına, Demokratik Sol Parti olarak müspet bakmaktayız ve hakikaten, büyük bir ihtiyacı karşılamak için getirilmiş olduğuna da inanıyoruz.

Benden evvel konuşan arkadaşımızın da ifade ettiği gibi, Yargıtay 7 nci Hukuk Dairesi, işinin özelliğine binaen, büyük bir yükün altında idi. Ben, 1985 yılından itibaren bu daireye gelen, bu daireden çıkan ve bir dahaki seneye devreden dosyaların adedini tek tek vermekte yarar görüyorum:

7 nci Hukuk Dairesine: 1985 yılından 1986 yılına devreden dosya adedi 22 039; 1986 yılında gelen dosya adedi 26 000; toplamı 48 039 dosya idi. 1986 yılında çıkarılan iş 12 550.

1986 yılından 1987 yılına devreden dosya adedi 35 489; 1987 yılının başında gelen 11 026 dosya ile toplam 46 515 dosya varmış.

15.5.1987 gününe kadar çıkan iş adedi 6 265 ve halen 15.5.1987 günü itibariyle bu dairede bulunan dosya adedi 40 250. Bu dosyalara, sayın arkadaşlarım, Yargıtay 7 nci Hukuk Dairesinde, tetkik hâkimleri dışında, 5 tane Yargıtay üyesi arkadaşımız bakmaktadır. Artık durumun vahametini ve buradan

karar bekleyen vatandaşların acıklı durumunun takdirini sizlere bırakıyorum.

Ancak, burada biz, 7 nci Hukuk Dairesinin durumunu bu şekilde gözler önüne sererken, zannediyor musunuz ki, diğer dairelerin durumu bundan farklı?.. Gerek ceza daireleri olsun, gerek diğer hukuk daireleri olsun, aynı durumda; büyük bir iş yükünün altında ezilmekte ve geceli gündüzlü çalışılmasına rağmen, dosyaların birikiminin önlenmesi mümkün olmamaktadır. Bunun çeşitli nedenleri var. Bu nedenlerin bir kısmını Sayın Bahadır tek tek saydılar; ancak, bence işin en önemli yönü, gerek 1983 döneminden evvelki iktidar ve gerekse 1983 döneminden sonraki iktidarların yargıya bakış açısından kaynaklanmaktadır. Bugün Türkiye'de yargı bağımsızlığı ve hâkim teminatı bahis konusu değildir; tamamen bu teminatlar ortadan kaldırılmıştır. Yargıcın kesin surette teminatı yoktur; istenildiği zaman istenildiği şekilde, kanunun vermiş olduğu yetkilere binaen, bir yerden bir yere tayini mümkündür. O nedenle siz, bugün maddî olanaklar bakımından yargı mensuplarına istediğiniz kadar elverişli şartlar getirin, hukuk mezunlarının hiçbirisi isteyerek, mecbur kalmadığı sürece isteyerek hâkim ve savcılık mesleğine gelmek istememektedirler.

Şimdi, durum bu olunca, yargıdaki açığın kısa sürede kapatılması da mümkün olmayacaktır. Yargıdaki açığın kapatılması mümkün olmadığına göre, Yargıtayın yükünün hafifletilmesi için düşünülen istinaf mahkemelerinin kurulması da mümkün değildir. Çünkü elinizde, istinaf mahkemelerinde çalıştırabileceğiniz yetişmiş yargıç olacak ki, istinafa mahkemesini kurabilesiniz. Aksi takdirde, Yargıtaydan bir kısım üyeleri veya tetkik hâkimlerini oraya aktardığınız, zaman, bu sefer Yargıtay boşalacak, dosyaların incelenmesi yine sürüncemede kalacaktır. O nedenle, en kısa zamanda siyasî iktidarların yargının bağımsızlığı yönünde gereken itinayı, titizliği göstermeleri ve bu yönde gerekli yasal düzenlemeleri, Anayasa değişikliklerini yapmaları gerekmektedir.

Şimdi, durumu genel olarak bu şekilde açıkladıktan sonra, 7 nci Hukuk Dairesinin baktığı işlerin özelliğine temas etmek istiyorum. Türkiye'de halen, otuz yılı aşkın süreden beri arazi kadastrosu tamamlanan yerlerin sayısı - Türkiye genelinde - yüzde 40'dır. Halen Türkiye'nin yüzde 60'ının tapulaması yapılmamıştır ve bu tapulamanın hızlandırılması için, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü bünyesinde büyük bir çalışma olduğunu da biliyoruz; bütçe görüşmeleri sırasında bunu öğrendik. Ancak, tapulama tespitlerinde, yapılan tespitlerin yüzde 50'sinden fazlası itiraza uğramaktadır. Siz Türkiye'deki taplamayı süratlendirdikçe, yapılan itirazların adedi de ona göre çoğalacaktır. Öyle zannediyorum ki, 7 nci Hukuk Dairesinin baktığı işleri bir kısmını, kuracağımız 16 ncı Daireye devretsek bile, her iki daire de yine kısa sürede iş yoğunluğu içerisinde kalacaklardır.

İş yönünden bunu böyle göz önünde tutarsak, bir de, davalara bakan hâkimlerin yetişmesi yönünden işin incelenmesi gerekir.

Bundan bir müddet evvel yargıda, ihtisas mahkemelerinin kurulması yönünde adımlar atılmıştı. Her mahkemenin belli bir ihtisas konusu olan işlere bakması düşünülmüş ve bunda yarar umulmuştu; hakikaten yararlı bir düşünceydi. Ancak, hâkim açığının kapatılmaması nedeniyle, ihtisas mahkemelerinde çalışan hâkimler aynı zamanda başka mahkemelerde çalıştıkları için ve kendi ihtisasları dahilinde olmayan işlere baktıkları için, iş terakümü bidayet mahkemelerinde de bu şekilde çoğalmakta ve verilen kararlarda da isabetsizlik oranı yüksek olduğundan, Yargıtayın işi ona göre çoğalmaktadır.

Onun için, en kısa zamanda, yukarıda da bahsettiğim gibi, yargı bağımsızlığı, hâkim teminatı ve yargı mensuplarının maddî olanaklarının elvetrişli düzeye getirilmesi suretiyle, yargıya olan talebin artırılması ve yargıya intisap eden, gerek savcı, hâkim ve gerekse mahkeme kalemlerinde çalışan elemanların iyi bir şekilde yetiştirilerek, yargıdan, bidayet mahkemelerinden çıkan kararların isabet oranlarının yükseltilmesine çalışılmasında yarar vardır. Bu sağlandığı takdirde yüksek mahkemedeki iş oranı da ona göre azalacaktır.

Bir de şu hususa değinmeden geçemeyeceğim: Yargı bağımsızlığı, hâkim teminatı derken, yargı mensupları arasındaki farklılığın da ortadan kaldırılması lazımdır. Bugün son zamanlarda kararnamelerle yüksek yargı organları mensuplarına birtakım yan ödemeler verilmek suretiyle yargı mensupları arasında birtakım ayrıcalıklar yaratılmıştır. Yıllardır siyasî iktidarlar yargı mensupları arasında maddî olanaklar bakımından hiçbir ayrıcalık getirmemişlerdir ve bunun da nedenleri vardır. Eğer bugün bidayet mahkemelerinde istenilen şekilde randıman alınamıyorsa, bir yerde bu ayrıcalığın da önemli oranda tesiri vardır. Çünkü, bir dosyanın

oluşturulmasını sağlayan bidayet mahkemesi hâkiminin ne şekilde çalıştığını, ne şartlarda çalıştığını, o kadrolarda çalışmış, oralarda görev yapmış olan hâkimlerden başka bilecek bir arkadaşımız olduğunu zannetmiyorum.

İşte bütün bunlar sağlandığı takdirde, istinaf mahkemelerinin kurulması yönünden gerekli elemanın temini mümkün olacak ve dolayısıyla Yargıtayın işi azalacaktır. İstinaf mahkemesi kurulmasa dahi, bidayet mahkemelerinde çalışan yargı mensuplarının bilgi kapasiteleri yükseltildiği takdirde, verdikleri kararlarda isabet oranı yüksek olacağından, temyize gelen dosya adedi azalacak ve dolayısıyla Yargıtayın işi o nispette hafiflemiş olacaktır.

Bunlar yapılmadığı takdirde palyatif birtakım tedbirlerle bu işin önlenmesi mümkün değildir. Aradan beş on yıl geçtikten sonra 7 nci Hukuk Dairesinin, 16 ncı Hukuk Dairesinin işleri yine, şimdi saydığım oranlara yükselecek ve bu sefer 17 nci Hukuk Dairesi kurulmak mecburiyetinde kalınacaktır.

Bütün bunları yüce Meclisin dikkatlerine sunarken, sözlerime son verir, yüce Meclisi saygıyla selamlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın İsa Vardal Başka söz isteyen var mı efendim?... Yok.

Buyurun Sayın Adalet Bakanı; söz sizin efendim.

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; 7 nci Hukuk Dairesinin, işlerinin çokluğu sebebiyle, işin altından kalkamadığı için, Yargıtayda yeni bir hukuk dairesi açılması yolunda bir kanun tasarısı getirdik. Yeni bir kadro istemeden, Yargıtaydaki mevcut hâkimlerle yeni bir daire oluşturmak ve bu şekilde de masraftan kaçınmak suretiyle, bu eksiği, bu noksanlığı bugün için gidermenin bir çaresini bulduk.

Bu teklif bize Yargıtaydan geldi. Yargıtay, 7 nci Hukuk Dairesinin problemini bu yoldan çözeceklerini belirterek, yardım etmemizi istediler. Biz de bu kanun tasarısını yüce Meclise getirdik ve zannediyorum ki, bu suretle de hayırlı bir iş yaptık. Ancak, bu kanun tasarısı görüşülürken, yeni Tapulama Kanunu dolayısıyla çok kısa zamanda bu tedbirin fayda getirmeyeceği ifade edildi. Halbuki, yeni Tapulama Kanun Tasarısı ihtilafları azaltıcı ve yerinde çözücü bir sistemdir; mahkemelere daha az iş bırakan bir sistemdir. Eğer yüce Mecliste kanunlaşır ise, o takdirde Yargıtaya, bugünkü miktarın da daha altında iş geleceği kesindir; onu belirtmek isterim.

Diğeri, yargı bağımsızlığı meselesidir ve yargıya saygı meselesidir. Sayın Osman Bahadır, «Şu anda hâkimlere, yargıya, bizim zamanımıza nazaran birçok daha iyi imkânlar tanınmıştır» dedi ve hakikati ifade etti. Bunlar yeter mi, yetmez mi meselesini münakaşa edebiliriz; ama, mesleğin içerisinden gelen ve muhalif bir partiye mensup olan bir arkadaş bu hakikati ifade etti.

Sayın İsa Vardal ise, hiçbir delil göstermeksizin, yargıya saygı gösterilmediğini, durumunun kötüleştirildiğini ifade ettiği gibi, yüksek yargı tazminatının da aleyhinde konuştu; «Hâkimler arasında ilk defa bu iktidar zamanında ücrette farklılık yaratıldı» dedi ve yalnız Yargıtay hâkimlerine, yüksek mahkeme hâkimlerine aitmiş gibi ifade etti. Bu hususu yüce Meclisin huzurunda açıklamak zorunda kaldım.

Kanun kuvvetinde kararname ile yalnız Yargıtay hâkimlerine değil, birinci sınıfa ayrılmış ve Yargıtaya seçilme hakkını kazanmış bütün hâkimlere yüksek yargıç tazminatı getirildi. Yargıtayın kapasitesi bellidir, 200 hâkimdir; ama oraya seçilme hakkını kazanmış 2 bin hâkim vardır. Bunlar bugün, Yargıtay hâkimlerine yakın bir yüksek yargıç tazminatı aldıkları gibi, 65 yaşına kadar çalıştıkları takdirde, Yargıtay hâkimi gibi emekli olurlar ve emekli oldukları takdirde de emekli maaşlarını ,Yargıtay üyesi gibi alırlar. Bu hâkimlerin sayısı 2 bin civarında, emeklilerle birlikte 3 binin üzerindedir. Bu sistem, bütün adliyenin, bütün yargı mensuplarının fevkalade başarılı olarak kabul ettikleri bir ödeme sistemidir.

Ne getiriliyor bununla?... Hâkim acaba küçümseniyor mu, yoksa hürmet mi ediliyor? Hâkimin 65 yaşına kadar çalışması teşvik ediliyor ve bu suretle devletin yetişmiş hâkimlere ihtiyacı olduğu ve onlara itibar ettiği ifade ediliyor.

Ne getiriliyor bununla?... Hâkimlikte başarı göstermiş, birinci sınıfa ayrılmış olan hâkimlere böyle bir fark veriliyor; yani hâkimlik mesleğine giren herkes günün birinde birinci sınıfa ayrıldığında bu farkı alacağını biliyor. Bu kapı kapalı değil, birinci sınıfa gelmiş her hâkime veriliyor. O halde, meslekte başarıyı, çalışmayı, azmi ve devamlılığı teşvik ediyor. Bu sebeple, de, bütün adliye mensuplarının, hâkim ve savcıların, hükümetimizi teşekkürle karşıladıkları bir tedbirdir.

Ancak, eğer bütün hâkimlere aynı şeyi verirsek; yani mesleğe yeni girmiş bir hâkime de, emekli olmak üzere olan en yetişkin hâkime de aynı ücreti ödersek, o zaman asteğmenle mareşale aynı ücreti ödemiş oluruz. Hiçbir sistemde mesleğin başında ve sonunda aynı ücret söz konusu değildir.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Sizin yargıya bakış açınız bu zaten Sayın Bakan; askerle mukayese ediyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen efendim...

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Devamla) — Nitekim, mesleğe yeni giren stajyer hâkimlere de 24 bin lira civarında bir ek getirilmiştir. Yani, mesleğin başlangıcına da bir teşvik getirilmiştir; ama bu tedbirler yeter mi? Onu münakaşa konusu yapabiliriz; ama bütün bunlar, Anavatan Partisi iktidarı zamanında getirilmiş birçok farklılıktan birisidir ve yargıya bu derece eğilmiş, meselelerine - Sayın Osman Bahadır'ın da huzurunuzda ifade ettiği gibi - eskiye nazaran çok daha iyileştirmeler getirilmiştir.

Bu itibarla, bu getirdiğimiz kanun tasarısı, Yargıtayın bugünkü bir problemini çözmek için getirilmiş bir tasarı olup, huzurunuzda arz ederim efendim. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Bakan.

BAHRİYE ÜÇOK (Ordu) — Soru sorabilir miyim Sayın Başkan?

BAŞKAN — Başka söz isteyen?... Yok.

Sayın Üçok, buyurun efendim.

BAHRİYE ÜÇOK (Ordu) — Sayın Başkan, adliye mensuplarının yüklerinin çok ağır olduğu, daima konuşulan konulardan birisidir. İster Yargıtayda olsun, ister normal mahkemelerde olsun, hâkimlerimizin dosyaların altında bunalım geçirecek durumda yorulduklarını işitiyoruz. Acaba, sayın hükümet, gerek Yargıtayın kadrosunu, gerek mahkemelerin kadrolarını genişletmeyi düşünüyorlar mı? Bu birinci sorum.

İkinci sorum da: Hâkim olmak hevesinde olan genç kızların veya genç hanımların müracaatlarını (Kadın - erkek eşitliği mevcut olduğu halde Anayasamızda) yüzde 10 veya yüzde 5 gibi kısıtlayan bir ölçü vardır; yanlış hatırlamıyorsam. Tayinleri sırasında torbadan kura çekerken, hukuk mezunu olan genç hanımlara çok kısıtlı bir alan bırakılmıştır. Bunu serbest bırakmayı ve Anayasamız doğrultusunda, eşitlik ilkesi doğrultusunda hareket etmeyi acaba hükümetimiz düşünmekte midirler?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Üçok.

Buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Efendim, kadroların genişletilmesi şu anda söz konusu değildir; çünkü, 1 800 civarında zaten hâkim ve savcı açığımız vardır. Mevcut kadrolarımız dolu değildir ki, yeniden kadrolar ihdas edilsin.

Kadın - erkek eşitliği elbetteki Anayasamızda vardır ve uyuyoruz. Ancak, kadın - erkek eşitliğini hâkimlik mesleğinde, aynı miktar hâkim veya savcı almak şeklinde değerlendirmemek lazım. Çünkü kadın hâkimlerimiz, mesleğe girdiklerinin ertesi günü, tayin edilecekleri yeri, kura yerlerini ve buna benzer meselelerini bakanlığımıza getirmektedirler ve şu anda Adalet Bakanlığında, bayan hâkim kadroları sebebiyle, evli ve eş durumları olan hâkim ve savcılar sebebiyle tayin kararnameleri hazırlanmakta son derece müşkilat çekilmektedir.

Adalet Bakanlığı kadrolarında hâkim olarak, savcı olarak kadın sayısı, olması lazım gelenin çok üzerindedir. Aslında biz, adalet görevini ve hizmetini yürütmek zorundayız. Sırf kadınları aynı sayıda almak suretiyle bu görevi yürütemez hale gelmemiz, herhalde arzu edilen bir mesele değildir. Eşitlikten önce; burada kadın hâkim, erkek hâkim eşitliğinden önce adalet hizmetinin yürütülmesi söz konusudur.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

Maddelere geçilmesini oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi okutuyorum:

4.2.1983 Tarihli ve 2797 Sayılı Yargıtay Kanununun 5 ve 14 üncü Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 5. — Yargıtayda onaltı hukuk, dokuz ceza dairesi ve her dairede bir daire başkanı ile yeteri kadar üye bulunur.»

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başkan, yeter sayı yoktur efendim.

BAŞKAN — 2 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2. — 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının 1 No. lu bendinin «Onbeşinci Hukuk Dairesi» başlıklı paragrafından sonra, bu bende aşağıdaki paragraf ve aynı bendin sonuna da aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Onaltıncı Hukuk Dairesi : 766 sayılı Tapulama Kanununun 6 ncı maddesi uyarınca kurulan Tapulama Mahkemeleri tarafından verilen hüküm ve kararları.»

«Yedinci ve Onaltıncı Hukuk Dairelerinin işbölümünün esasları Başkanlar Kurulunca belirlenir.»

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3. — 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ekinde yer alan, Yargıtay Başkanlığının Merkez Teşkilatına ait (II) sayılı cetveldeki daire başkanı kadrosunun adedi 25, üye kadrosunun adedi 171 olarak değiştirilmiştir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Geçici maddeyi okutuyorum :

GEÇİCİ MADDE — Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihte Yedinci Hukuk Dairesinde bulunan işlerin yarısı, Onaltıncı Hukuk Dairesinin kurulup göreve başladığı tarihte, Başkanlar Kurulunun tespit edeceği esaslar dahilinde bu daireye devredilir.

BAŞKAN — Geçici madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

5 inci maddeyi okutuyorum :

MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Tasarı kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır; hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederiz. (Alkışlar).

11. — Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı maddelerinin değiştirilmesine dair Kanun teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/407) (S. Sayısı : 562) (1)

BAŞKAN — Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı maddelerinin değiştirilmesine dair Kanun teklifi ve Adalet Komisyonu Raporunun müzakerelerine başlıyoruz.

Komisyon ve Hükümet yerinde.

Raporun okunup okunmaması hususunu oylarınıza sunacağım. Raporun okunmasını kabul edenler... Okunmamasını kabul etmeyenler... Raporun okunmaması kabul edilmiştir.

Teklif üzerine söz isteyen?..

OSMAN BAHADIR (Trabzon) — Grubum adına söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bahadır.

DYP GRUBU ADINA OSMAN BAHADIR (Trabzon) — Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; sözlerime başlamadan önce, grubum ve şahsım adına yüce heyetinizi saygıyla selamlarım.

Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı maddelerindeki değişiklik hususu, uzun süreden beri Meclisimizin ve kamuoyunun gündeminde bulunan bir konudur. Nitekim, daha önce bir düzenleme yapılmış; fakat bazı noksanlıkları sebebiyle Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmişti. Bu defa bu iptal hususu da yeniden gözden geçirilerek yeni bir düzenleme getirilmiş bulunuyor.

Şunu kısaca ifade etmek isterim ki, yanımızda, bulunduğumuz toplantıda, sokakta, nerede olursa olsun, dinlere, Allaha, peygambere yapılan küfürler gerçekten hepimizi büyük ölçüde rencide etmekte idi. Bazı bölgelerin özelliğine göre bu tür konuşmalar, aynen dile almakta teeddüp ettiğim bu tür sözler, gerçekten Müslüman halkımızı rencide etmekte idi. Bu hususu tarihe gömmek ve inşallah bu tür küfürleri önlemek üzere bu teklif düzenlenmiş bulunuyor.

Teklifi yerinde görüyoruz. O bakımdan, huzurunuzu fazlaca işgal etmek istemiyorum. Her iki mad-

---

(1) 562 S. Sayılı basmayazı tutanağa eklidir.

dede de yapılan değişikliği grubumuz destekleme kararındadır. Bunu huzurunuzda ifade etmekle huzur içindeyiz.

Bu vesileyle grubum ve şahsım adına yüce heyetinizi saygıyla selamlarım. (Alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Bahadır.

Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına Sayın Bahriye Üçok; buyurun efendim.

SHP GRUBU ADINA BAHRİYE ÜÇOK (Ordu) — Sayın Başkan, yüce Meclisin sayın üyeleri; 3255 sayılı, kısaca, «Dine Küfretmeyi Yasaklayan Kanun» diye adlandırılan kanun, aslında Ceza Kanunumuz tarafından, zaten ceza yaptırımına bağlanmış olan suçlara daha ağır cezalar verilmesini amaçlamaktaydı.

Önerge sahibi Antalya Milletvekili Sayın Ali Dizdaroğlu'nun ilk öneresine SHP de karşı değildi. Ancak, komisyonda, Sayın Dizdaroğlu'nun, «Mevcut dinler» deyimi değiştirilmiş ve «Semavî dinler» deyimi onun yerine geçirilmişti. Biz, bunun ve bazı başka hususların, Anayasamızın temel ilkelerine aykırı olduğu görüşünü, görüşmeler sırasında belirttik ve değişiklik önergeleri verdik. Ancak, bunların hiçbiri dikkate alınmadı, bu yasa öylece çıktı. Bunun üzerine SHP, Anayasa Mahkemesine dava açtı; Anayasa Mahkemesi, yasayı iptal etti. Bundan yararlanan SHP karşıtı bazı parti mensupları, sırf anamuhalefet partisini, halkın gözünde küçük düşürmek için, «SHP İslama karşıdır, dine karşıdır. Öyle olduğu için Anayasa Mahkemesine başvurdu ve dine küfredilmesini engelleyen kanunu Anayasa Mahkemesinde iptal ettirdi» gibi iftiraları yaygınlaştırdılar. Oysa SHP, dine küfredilmesine karşı ceza verilmesinden yana olduğunu, sözcüleriyle bu kürsüden üst üste dile getirmişti. SHP'nin karşı olduğu tek sözcük vardı; o da, «mevcut» sözcüğünün yerine, «semavî» sözcüğünün oturtulmuş olmasıydı. Grubum buna, üzerine yemin ettiğimiz Anayasamıza aykırı düştüğü için karşı çıkmış ve yüce mahkemeye başvurmuştur. Bunda da, çok haklıydı. Çünkü, «semavî dinler» dendiğinde, sadece Musevilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlık anlaşılmaktadır. Oysa, bugünün ulaşım araçlarıyla, pek küçülmüş olan dünyamızda, sıkı ilişkilere girdiğimiz Uzakdoğu ülke insanlarının kutsal tanıdıkları kaynaklara veya o kaynaklara bağlı inançlara tahkir edici gözle bakmak, onlara küfretmek ya da alaya almak, değil demokrasinin var olduğu bir ülkenin anayasasına, semavî dinlerin sonuncusu olan Kur'an ayetlerine de ters düşmektedir.

1986 yılının birinci ayının dokuzuncu günü, bu gerçeği buradan açıklarken, ANAP'ın arka sırasından bir sayın üye bana, «Şamanizme küfredilmesine de karşı mı çıkacaksınız?» diye seslenmişti. Şimdi kendisine, en sağlam kaynakla «evet» diyeceğim. Eğer o arkadaşımız, Kur'an'ın emirlerine saygılıysa, o da buna «evet» diyecektir.

Şimdi kaynağı veriyorum. Kur'an, En'am Suresi 108 inci ayette, şöyle buyuruluyor: «Allah'tan başka yalvardıklarına, putlarına sövmeyin ki, onlar da bilmeyerek, aşırı gidip Allah'a sövmesinler.»

Sayın milletvekilleri, görüyorsunuz ki, geçen yıl Adalet Komisyonunda yapılan değişiklik, laikliğe de, İslam dinine de aykırıdır. Böylece, aceleye getirilen kimi yasaların, 1961 Anayasasıyla kurulmuş olan Anayasa Mahkemesinde bir kez daha gözden geçirilmesinin ne denli elzem olduğu da ortaya çıkmış oluyor.

Sayın milletvekilleri, bundan yaklaşık 5 ay önce Meclis Başkanlığına 20 arkadaşımla birlikte bir yasa önerisi sunmuştum. Bu, Türk Ceza Kanununun dine, dince kutsal sayılan şeylere değgin suçlar konusunda idi. Bunda Türk Ceza Kanununun 3255 sayılı Kanunla değiştirilen 175 ve 176 ncı maddelerini esas alıyor ve özellikle de TCK'nın 242 nci maddesinde (Bugün artık güncel bir nitelik kazandığından ve toplum düzenini korumak zorunluluğu doğmuş olduğundan) değişikliği öngörüyorduk.

Yasa önerimizin ilgili komisyona ulaştığı tarihten - Ki, bu 2.2.1987'dir - tam üç hafta sonra Sayın Ali Dizdaroğlu'nun da aynı konuda ve 175 ve 176 ncı maddeler üzerinde bir yasa hazırlamış ve Başkanlığa sunmuş olduğunu öğrendim. Buna çok çok sevindim. Çünkü böylece, verdiğimiz yasa teklifinin daha öncekilerin akıbetine uğramayacağına; yani, yıllar boyu raflarda tozlanmaya terkedilmeyeceğine işaret idi. Aradan sadece bir gün geçince, bir basın mensubunun beni şaşırtan bir sorusu ile karşılaştım. Sayın Dizdaroğlu'nun başkanı olduğu Adalet Komisyonunda 175 ve 176 ncı maddeler görüşülürken, benim üç hafta önceden komisyona ulaşmış olan ve aynı maddeleri içeren bu önerim nasıl olup da ele alınmamıştı?

Hemen Adalet Komisyonuna çıktım. Benim teklifimin kendilerininki ile neden birleştirilmediğini sordum. Aldığım yanıt, ne İçtüzükle, ne de demokrasiyle bağdaşır nitelikte idi. Komisyon Başkanı bana, «Teklifimin henüz hükümetin onayından geçip, komisyona ulaşmadığını; ancak oradan onaylanıp, geldikten sonra, onun da ayrıca ele alınabileceğini» ifade

etti. Acaba bu teklif, SHP mensubu olan benim değil de, ANAP'lı bir üye tarafından verilmiş bir teklif olsaydı, «Hükümetin onayı gelmedi» gibi çok gülünç ve o ölçüde de demokrasimizle bağdaşmayacak, demokrasimizi yaralayacak bir gerekçeyle engellenebilir miydi?

Bir konuşmamda da dile getirmiştim, tekrar hatırlatıyorum : Nerede görülmüş, bir millî irade temsilcisi üye yasa teklif edecek de, onun önergesi icra organınca onaylanmadığı gerekçesiyle komisyonca rafa kaldırılacak?..

Sayın milletvekilleri, ne zamandan beri yürütme yasamayı denetim altında tutmaktadır?.. Bu nasıl demokrasi anlayışıdır?.. İktidarın bu alandaki tutumundan, muhalefetin pek çok üyesi şikâyetlerini değişik zamanlarda bu kürsüden dile getirdiler; ama hâlâ hiçbir düzelme görülmedi, görülemedi. Bazı ANAP'lı sayın üyeler şöyle söylüyorlar : «Maksat yasanın çıkması değil mi, öyle değil, böyle olsa ne zararı var?..»

Sayın milletvekilleri, ben bunu imtihanda kopya çeken öğrenci ile kendisinden yararlanılan öğrenciye benzetiyorum; kopya çeken öğrenci sınıfı geçiyor da, çalışan öğrenci sınıfta bırakılıyor...

Sakatlardan vergi indirimine ilişkin yasa önergem de aynı akıbete uğramıştı. Artık bu kapkaççılıktan vazgeçilmeli, parlamento üyelerinin yasama görevlerini yerine getirme konusundaki hakları gaspedilmemeli.

Sayın milletvekilleri, zaman zaman din görevlilerinin inanç, düşünce veya mezhep farkları nedeniyle görevlerini yapmadıkları basından izlendiği gibi, Türkiye'nin yetiştirdiği en seçkin hukukçulardan biri olan İmran Öktem'in cenaze namazı kıldırılmamış, İslamın emirleri bir tarafa bırakılarak, rahmetlinin hatırasına musalla taşında insanlık dışı tecavüzlerde bulunulmuştu. Suçu ne idi?.. Nurculuğu mahkûm etmesi. Zamanın başbakanı olayları önleyeceği yerde, «Ben kimseye zorla namaz kıldıramam ya» diyerek, mezhep ve tarikat farkı gözetenlere yeşil ışık yakmıştı. İşte bu nedenle sözünü ettiğim yasa teklifimde, Ceza Kanunumuzun 242 nci maddesine, din görevlilerinin mezhep, düşünce ve bunun gibi farklardan dolayı görevlerini yapmadıkları hallerde cezalandırılmalarını sağlayan bir fıkra eklemiştim. Bunda da ne denli haklı olduğum, daha sonraki günlerde basında geniş yankıları görülen olaylarla saptanmıştır. Bunlardan sadece birini izninizle hatırlatmak istiyorum.

İstanbul'da Şehzadebaşı Camiinde Timurtaş Uyar'ın bir cuma günü verdiği vaazdan birkaç örnek vereceğim. Timurtaş Uyar şöyle vaaz ediyor : «Kâfirler istemese de Allah'ın nizamı hâkim kılınacaktır. Aziz millet, bu kelimeleri biraz tahlil edelim. 'Çağdışı' demekle İslamı kastediyorlar. Hem İslama 'Çağdışı' diyecekler, hem de cenazelerini camiden taşıyacaklar... Müslümanlar da her kâfirin cenaze namazını kıldırmaya mecburmuş gibi o ölünün arkasında tekbir alıyorlar. Kılmayın bu heriflerin namazını, kimse sizi zorlayamaz vallahi. Özgürlükçü demokrasi sistemi içinde hiçbir Müslümanı, musalla taşına gelecek cenaze namazını kılacak diye kimse zorlayamaz. İbadet etmeyen adam Allah'ı tanımıyor demektir.» İslam bakımından ne kadar büyük hata.

«Neslimi mahfettiler benim. Ya Fatih Sultan, başını kaldırıp yüzüme tükürme. Kızınızı, karınızı kapatmazsanız, mahşer günü davacıyız sizden. Ben kellemi koltuğuma almış çıkıyorum buraya. Yakana yapışırım senin. Muhammet'in önünde 'Seni soytarı' derim. Oyuncak mı zannediyorsun sen burada konuşmayı? Gözünü patlatırım senin. Gırtlağını sıkarım senin. İslam can ve mal ile müdafaa istiyor.» ve sayın üyeler, «Allah, Allah» sesleri...

Sayın milletvekilleri, bu sözler yurdumuzun geri kalmış bir kasabasında değil, en gözde kültür merkezlerimizden olan İstanbul'un üniversite çevresinde söyleniyor. Söylenmekle de kalmıyor, bantlara alınıp, 1 500 lira karşılığında Anadolu'ya yayılıyor. Birliği, beraberliği, İslamın hoşgörüsünü, kurallarını öğretsin, son yolculuğunda Müslüman kişilerin dinsel gereklerini yerine getirsin diye devlet bütçesinden milyarlar akıttığımız kimi Diyanet İşleri görevlileri halkı nasıl birbirine düşman kılmaya çabalıyor ve bu çabaya kutsal İslamı nasıl araç kılıyor, görüyorsunuz. Bu konuda hükümete yönelttiğim soru, aradan aylar geçtiği halde hâlâ yanıtlanmamıştır. İşte bu tür ihmaller ve kanat germeler sürdükçe ve yapılan yasa teklifleri rafa kaldırıldıkça, Türkiye'de hem İslama, hem Anayasaya yönelen yıkıcı eylemler durdurulamayacaktır.

Sayın milletvekilleri, bütün bunlara karşın, SHP Grubumuzun bu konudaki oyu beyazdır.

Beni dinlemek lütfunda bulunduğunuz için hepinize derin saygılarımı ve selamlarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Üçok.

Sayın Dizdaroğlu, vaktimiz dar, konuşmanız uzun olacaksa kesmek mecburiyetinde kalırım.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALİ DİZDAROĞLU (Antalya) — Yemek arasından sonraya bırakalım.

BAŞKAN — Saat 21.30'da toplanmak üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati : 18.50

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati : 21.30

BAŞKAN : Başkanvekili Özer Gürbüz

KÂTİP ÜYELER : Mehmet Üner (Kayseri), Cemal Özbilen (Kırklareli)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 108 inci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

VI. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE, KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

11. — Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/407) (S. Sayısı : 562) (Devam)

BAŞKAN — Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu üzerindeki görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Komisyon ve hükümet yerlerini almıştır.

Sayın milletvekilleri, daha önceki oturumda, teklifin tümü üzerindeki gruplar adına konuşmalar tamamlanmış, komisyon başkanı söz istemişti.

Sayın Komisyon Başkanı, sizden sonra grup adına bir söz istemi daha geldi. Önce mi konuşmak istersiniz?

ALİ DİZDAROĞLU (Antalya) — Önce konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Dizdaroğlu, buyurun efendim.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALİ DİZDAROĞLU (Antalya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; sözlerime başlamadan önce hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Hepinizin malumları olduğu üzere, Türk Ceza Kanununun 175 inci ve 176 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi, 4 üncü kez Adalet Komisyonunda görüşülerek huzurlarınıza gelmiş bulunmaktadır.

Bildiğiniz gibi, Türk Ceza Kanununun 175, 176, 177 ve 178 inci Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi, evvelce, Danışma Meclisi Üyesi Sayın Mehmet Pamak ve arkadaşları tarafından verilmişse de, Danışma Meclisi Adalet Komisyonunda, maddelerine geçilmeden tümüyle reddedilmişti.

18 Nisan 1983 günlü 85 inci Birleşiminde, Danışma Meclisi Genel Kurulu, teklifi reddeden komisyon raporunu reddederek, içtüzüğün 75 inci maddesi uyarınca komisyona iade edilmiş, komisyonda yeniden görüşülen bu teklif, oy çoğunluğuyla kabul edilerek Danışma Meclisine gönderilmiş ve 22 Haziran 1983 günlü 123 üncü Birleşimde kabul edilmişse de, kanunlaşamamıştır. Bu vesileyle, büyük emeği geçen Danışma Meclisi Üyesi Sayın Mehmet Pamak ve arkadaşlarına huzurlarınızda şükranlarımı sunarım.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Türk Ceza Kanununun 175, 176 ve 178 inci Maddelerinin

Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi, en son Türkiye Büyük Millet Meclisinin 9 Ocak 1986 Perşembe günlü 58 inci Birleşiminde ele alınarak, kanunlaşmış ve 15 Ocak 1986 tarihli Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmişti. Ancak, 3255 sayılı Kanunla değiştirilen Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı maddelerinin Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla anamuhalefet partisi tarafından Anayasa Mahkemesine açılmış bulunan iptal davasının yapılan yargılaması sonucunda, 3255 sayılı Kanunun 1 ve 2 nci maddeleri Anayasaya aykırı bulunarak, Anayasa Mahkesinin 986/11 esas, 986/26 karar sayılı, 4.11.1986 tarihli Kararıyla iptal edilmiş ve söz konusu kararın 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanunun 53 üncü maddesi gereğince, iptal hükmünün, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı tarihten itibaren altı ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

19 Şubat 1987 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı maddelerinin değiştirilmesine dair yeni kanun teklifimizde, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı doğrultusunda yeniden düzenleme yapılarak, «Semavî dinler» deyimi yerine, «dinler» ibaresi kullanmıştır. Ancak, kullanılan «dinler» ibaresini, kamu ve devlet düzenine aykırı olmayan ve kanunların açıkça yasaklamadığı dinler olarak anlamak gerekmektedir. Nitekim, Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında, daha önce 175 inci maddede yer alan «Devletçe tanınan dinler» ibaresinin de aynı şekilde anlaşıldığı ifade edilmiştir. Maddede başkaca değişiklik yapılmadığından, maddenin eski gerekçesinin tekrarına gerek duyulmamıştır.

Türk Ceza Kanununun 176 ncı maddesinde teklif edilen değişiklik de, yukarıda açıklanan 175 inci maddedeki değişikliğin Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesine uygun hale getirilmiş bulunmaktadır.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı maddelerinin değiştirilmesi teklifi, ilk defa 17 Şubat 1958 tarihinde gündeme gelmişse de, maalesef kanunlaşamamıştır. Halen yürürlükte bulunan Türk Ceza Kanununun 175 inci maddesi, din ve mezheplerden birinin tezyif ve tahkirini, yalnızca neşir yoluyla yapılması halinde cezaî müeyyideye bağlamıştır. Bu hüküm, son derece yetersiz kalmakta olup, neşir yolu dışında da, dinin alenen tezyif ve tahkiri halinde toplum büyük ölçüde rencide olmaktadır.

Ayrıca, din ve mezheplerin tezyif ve tahkirinin suç kabul edilmemesi, yıllardan beri toplumumuzda çok büyük bir eksiklik olarak görülmektedir. Türk Ceza Kanununun 175 ila 176 ncı maddelerine ilişkin suçlarda, kastın ispatı çok zor ve hatta imkânsız bulunduğundan, uygulamada tezyif ve tecavüzler, maalesef beraatle neticelenegelmiştir. Açılan davaların tamamına yakın bölümü beraatle neticelenmiştir. Tezyif kastı aranmaksızın, failin tecziyesine gidilirse, ancak o takdirde, din, tecavüzden korunmuş olacaktır.

Bu nedenle, teklifin kanunlaşmasıyla, mukaddesatımızın temeli, insanlığımızın esası, dinimizin ve ahlakımızın bekasının teminatı, büyüklere saygımızın sembolü ve ruhu, canı ve özü olan Allah'a, Peygamber'e, kutsal kitaplara, imana, dine ve dince kutsal sayılan değerlere küfür, hakaret ve tezyif önlenecek, uzun süredir ihmal edilen büyük bir kanunî, hukukî boşluk doldurulmuş olacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Anayasamızın 24 üncü maddesinde yer alan din ve vicdan hürriyeti, temel hak ve hürriyetlerin başında yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre, hiç kimse, dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamamaktadır. Ancak, inanan bir kişiye karşı yapılan hakaretlerin en tesirlisi ve en aşağılayıcısı da, inançlara, dine ve dinî hissiyata yapılmış olanlarıdır. Bu tür fiiller, Allah'a, peygamberlere ve mukaddes değerlere inanmış, iman getirmiş insanlarda derin yaralar açmaktadır.

Yüce Türk Milleti, Allah'a, Peygamber'ine ve dinine inanan bir millet olmanın verdiği güçle ve büyük inanç birliği içinde, bayrağıyla, ülkesiyle, millî değerleriyle ve tarihiyle, asırlardır parçalanmaktan kurtulmuş ve her türlü kötü ideolojileri mağlup etmiştir. Devlet, dinî inanç ve kanaat hürriyetinin teminatıdır; bunlara yönelecek saldırıları önlemek de devletin ödevidir.

Anayasamızın 24 üncü maddesinde yer alan, «Kimse, dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz» hükmünün, artık cezaî bir teminata kavuşturulması, anayasal bir zaruret haline gelmiş bulunmaktadır. Türk Ceza Kanununun teklifimizle ilgili maddeleri, dinî inanç ve kanaat hürriyetini koruma amacına yönelik maddelerdir. Mukayeseli hukuk yönünden konuyu incelediğimizde görürüz ki, 1889 İtalyan Ceza Kanununu mehaz almış bulunan Ceza Kanunumuz, bu konularda yetersiz kalmıştır. Mehaz İtalyan Ceza Kanununu tetkik ettiğimizde görüyoruz ki, 1930 yılında yapılan değişiklikle, uluhiyyete veya devletin resmî dininin timsallerine veya bu dine tazim edilen kimselere tahkir edici sözlerle küfür etmek hali, 724 üncü maddesinde müeyyide altına

alınmak suretiyle, 1889 Kanununun eksikliği giderilmiştir.

Alman Ceza Kanununun 1953 yılında değiştirilen 166 ncı maddesinde, «Her kim, Allah'a karşı alenen küfür ve hitap ederek rezalet çıkarır veya dinî müesseseleri veya dinî merasimleri alenen tahkir eder veya kilisede veya dinî topluluğa ayrılan yerde alenen tahkir edici fiiller işlerse, üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır» hükmü yer almaktadır.

1939 tarihli İsviçre Ceza Kanununun 261 inci maddesinde, «Her kim, alenen başkasının dinî inancını, özellikle Allah'a olan inancını tahkir veya dinî inancıyla alay ederse veya dince mukaddes tanınan şeylere saygısızlık ederse, hapis cezasıyla cezalandırılır» hükmü yer almaktadır.

15 Temmuz 1912 tarihli ve 159 numaralı Kanunla, İslam Dinini resmen tanıyan laik Avusturya Cumhuriyetinde, Hanefî mezhebine bağlı İslam Dinî mensupları, hukukî mevzuat açısından muhtariyet esasları ilkeleriyle kendi kendine, otonom bir şekilde idare etme hakkını kazanmış ve Avusturya Ceza Kanununda dine karşı yapılan tecavüzler hakkındaki müeyyideleri düzenleyen 122, 123 ve 124 üncü maddelerine göre, 1 seneden 5 ve 10 seneye kadar ağır hapis cezası getirilmiş bulunduğunu görmekteyiz.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; biz de, yüksek huzurlarınıza getirmiş bulunduğumuz teklifle, başka ülkelerde 60-70 yıl önce yapılmış bulunan değişiklikleri düzenleyerek, Türk Ceza Kanununun 175 ila 176 ncı maddelerine işlerlik kazandırarak, bu gibi fiillerin cezasız kalmamasını ve en azından, maksada uygun bir ceza ile cezalandırılmalarını amaçlamış bulunmaktayız.

Böylece, din ve vicdan hürriyetlerini daha iyi koruyabilmek için Allah'a, dinlere ve bu dinlerin peygamberlerine, kutsal kitaplarına, mezheplerine hakaretlerin cezaî müeyyide altına alınması ve inanan kişilere sahip çıkılarak, millî birlik ve beraberliğin pekiştirilmesi sağlanmış olacaktır.

Teklifin getirdiği değişiklikle, gerek hukukî mevzuat, gerek Anayasa açısından herhangi bir çelişki söz konusu değildir. Arz ettiğimiz gerekçeler makul ve mukayeseli hukuk yönünden uygundur, (Dinde zor yoktur» prensibine aykırı değildir; laiklik ilkesine aykırılık yoktur; uhrevî ve ahlakî, ilahî ve âhirete taalluk eden müeyyidelerle de çelişkili değildir; hukuk tekniği ve hukuk sistemi açısından da herhangi bir engel söz konusu değildir; hukukun temel kurallarına aykırılık da yoktur.

Müslüman, imanlı, dindar ve maneviyatı çok yüksek bir millet olan Türk Milletinin ve yüce Genel Kurulumuzun hissiyatına tercüman olduğum inancıyla, bu teklifimizi yeniden huzurlarınıza getirmiş bulunmaktayız.

Muhterem Başkan, sayın milletvekilleri; bu arada bir hususa da değinmeden geçemeyeceğim.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 17 Mart 1987 günlü birleşiminde gündem dışı söz alarak kürsüye gelen bir sayın milletvekilimiz, «Aynı paralelde teklif hazırladığını, kendilerinin aynı konuda teklifleri olduğu halde, komisyonumuzca dikkate alınmadığını, tekliflerinin yok farz edildiğini, bizim teklifimizle kendi tekliflerinin birleştirilmediğini» ifade ederek, yasama görevlerinin engellendiğini iddia etmişlerdir. İddiayı ve gündem dışı konuşmalarındaki ifadelerini kendilerine iade etmenin üzüntüsü içerisindeyim. Zira, gündem dışı konuşma yapan sayın milletvekili ve arkadaşlarının kanun teklifleri, bizim bugün huzurunuza getirdiğimiz, Türk Ceza Kanununun sadece 175 ve 176 ncı maddelerine münhasır olmayıp, Anayasa Mahkemesine götürülmeyen ve kanunlaşan yeni 177 nci maddeyle, Türk Ceza Kanununun 3 üncü bab 5 inci faslında yer alan, «Devlet İdaresi aleyhine işlenen cürümler» bölümünde düzenlenen 242 nci madde ile de ilgili bulunmaktadır; yani, 4 maddede değişiklik içermektedir. Teklifimizin dışında iki ayrı ve yeni maddeyi de içeren bu teklif, hükümet görüşü henüz gelmemiş bulunduğundan, ele alınamamıştı. Yani, 177 nci ve Türk Ceza Kanununun 242 nci maddeleriyle ilgili bir görüş gelmemiş bulunmaktaydı. Bu teklifi, bizim teklifimizle; bizim tarafımızdan resen, kendiliğimizden, ilgilinin talebi olmaksızın ele almak, birleştirmek, içtüzük hükümlerine göre mümkün değildi. Keza, tekliflerinin ilk iki maddesini var sayarak, teklifimizle birleştirmek; diğer iki maddeye ilişkin teklifleri de yok farz etmek, komisyonumuzun yetkisi dışındadır.

Gündem dışı bu konuşmada isnat edilen ve sık sık doğrudan gündeme alınması istemiyle ilişkin konuşmalarda değinilen bir hususa açıklık getirmek üzere bazı rakamlar evrmek istiyorum.

Kanun hükmünde kararname ve tasarılar hariç olmak üzere, bugüne kadar Adalet Komisyonumuza gelen tekliflerden 62 adedi ele alınarak görüşülmüş bulunmaktadır. Görüşülen bu tekliflerden 25 adedi iktidar partisi mensubu milletvekillerine ait olup, 19'u kabul edilmiş, 6 tanesi de reddedilmiştir.

Görüşülen tekliflerden 37 tanesi muhalefet partisi milletvekillerine ait olup; bu 37 tekliften 16'sı kabul edilmiş, 21 adedi reddedilmiştir.

Teklifimize, yüce Genel Kurulun müspet oy vereceği inancı ile hepinizi saygılarımla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Dizdaroğlu.

Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Mustafa Şahin, buyurun.

ANAP GRUBU ADINA MUSTAFA ŞAHİN (Kayseri) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anavatan Partisi Grubu adına yüce heyetinizi saygı ile selamlarım.

Sayın Dizdaroğlu'nun teklifinin kanunlaşmasıyla, inananların, yıllardan beri duyduğu boşluk doldurulmuş ve üzüntüleri giderilmiş olacaktır. Milletimizin yüzde 100'e yakını İslam Dinindendir. Allah, Peygamber ve Kur'an, en kutsal varlığımız olup, inancımızın bütününü teşkil etmektedir. Bu yasa ile artık Allah'a, Peygamber'e, Kur'an'a; yani kutsal varlıklarımıza küfredilmeyecek, ibadet yapılmasına mani olunulmayacak, mezheplerden herhangi birine hakaret edilemeyecek; bir Müslüman, dinî inançlarından dolayı veya dinin emirlerini yerine getirmesinden veya yasaklarından kaçınmasından dolayı kınanmayacaktır, kutsal mabetlere zarar verilmeyecektir, din görevlileri görevleri esnasında veya görevlerini yapmalarından dolayı bir cürüme maruz kalmayacaklardır. Bu sayılan hususlara riayet etmeyenler ve tecavüzkâr hareket edenler, artık Türkiye Cumhuriyeti Anayasası çerçevesi içerisinde, kanunlarımızın öngördüğü cezaya maruz kalacaklardır.

Türk Milleti, tarih boyunca dinine, Allah'ına, Peygamberine sahip olmuş ve olmaya da devam edecektir. Bu yasa, aziz milletimizi, inancından dolayı daha da kuvvetli kılacaktır. Bu teklife oyumuz müspet olacaktır.

Bizi yaradana karşı önemli bir görevi yerine getirecek olan yüce Meclisimizin siz sayın üyelerine saygılar sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Şahin.

Şahsı adına Sayın Musa Ateş?.. Yok.

Buyurun Sayın Üçok.

BAHRİYE ÜÇOK (Ordu) — Efendim, bundan önceki oturumda yaptığım konuşma ile ilgili olarak, daha önce de gündem dışı yapmış olduğum konuşmayı, yasa önerisinin sahibi Sayın Komisyon Başkanı Ali Dizdaroğlu, adımı zikretmeden dile getirdiler ve dile getirirken de birkaç nokta üzerinde gerçeklerden ayrıldığı açıklanmış oldu. Şöyle ki, vermiş olduğum kanun teklifinin 5 madde olduğunu ve bunun yalnızca bir maddesinin (175 inci madde) kendi tekliflerindeki madde ile ilişkili olduğunu söyleyerek, diğer 4 maddenin başka amaçlı olduğunu belirttiler.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALİ DİZDAROĞLU (Antalya) — Yanlış söylediniz.

BAHRİYE ÜÇOK (Devamla) — Halbuki, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği 175 ve 176 ncı maddeler, benim teklifimde de aynen vardı ve fark da yoktu.

Bu yasa önerisini çarçabuk komisyonda gündeme alınıp, görüşüldüğünü haber alır almaz derhal yukarıya çıkarak, Sayın Komisyon Başkanı Ali Dizdaroğlu'na durumu anlattım; Sayın Komisyon Başkanına, «Lütfen benim kanunumu da birlikte görüşün; çünkü, henüz redaksiyonu yapılmamış ve üyeler de imza etmemiş, bir hata yapıyorsunuz. Onun için, bundan vazgeçerek, bu iki kanun teklifini birleştiriniz» dedim. Sayın Komisyon Başkanının bana verdikleri cevap; yemekten önceki oturumda ifade ettiğim gibi, «Bakanlıktan sizin önerinizin onayı gelmedi. Geldiğinde, o da ayrıca ele alınır» dedi.

AYHAN UYSAL (Çanakkale) — «Onay» demedi; yanlış olmasın?

BAHRİYE ÜÇOK (Devamla) — Hayır efendim. Belli değil ki o zaman. Peki, sizinkinin onayı nasıl geldi? Bizimkinin onayı daha önce, yani iptal edilmeden önce alındığı için...

AYHAN UYSAL (Çanakkale) — Saptırıyor konuyu.

BAHRİYE ÜÇOK (Devamla) — Ben saptırmam efendim.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAHRİYE ÜÇOK (Devamla) — Ben, bir tarihçiyim ve iyi bir araştırıcıyım. Onun için, bu hususta dikkatliyim; yani dikkatli olmaya tabım alışmıştır artık. Bana, «Bu, daha evvel Anayasa Mahkemesinin iptalinden önce bu onay alındığı için, geri vermedik; ayrıca, sizinki başka bir iki maddeyi de ilgilendiriyor» dediler. Halbuki, bu 5 maddeden 4'ü, zaten daha önceki yasada var idi. Yine, bundan önceki oturumda arz ettiğim gibi, 5 inci madde, din görevlilerinin görevlerini yaparken, son derece tarafgirane davrandıkları, mezhep ayrımı güttükleri, hatta kendi kanaatlerine göre, insanlar hakkında, «Bu iyi Müslümandır, bu imanlı değildir» yargısına varıp, ona göre birçok aileleri üzüntüye gark eden, hatta toplumu sarsan olaylara vesile oldukları ve cenaze

namazını kılmadıkları görülmüştür. Bunların karşısında, şimdiye kadar hiçbir tutum izleyemedik. Hangi din görevlisine, şimdiye kadar İmran Öktem'in cenazesine yapılan ağır muamelelerden dolayı ceza verildi? O zamanın Başbakanı, «Ben, kimseyi namaz kılın diye zorlayamam» deyip, işin içinden sıyrılmıştı.

NECAT TUNÇSİPER (Balıkesir) — Konuyla ne alakası var?

BAHRİYE ÜÇOK (Devamla) — Şimdi, bunun karşısında cezaî durumun ağırlaştırılması ve bu hususta da dine küfür ve hakaret gibi, yapılmaması gereken hareketleri yapanlara nasıl ceza uygulanıyorsa; dinsel görevi yapmayan, ama devletin maaşını hepimizin ödediği vergilerden alan din görevlilerinin de musalla taşına gelen ölüye namaz kılma görevini yapması gerekir. Namaz kılmayı, mutlaka o görevi yapmalıdır. Görevini yapmayıp; kaçıp, kışkırtıcılık yapanlara da ceza tayin edilmelidir.

Sonra ben Sayın Ali Dizdaroğlu'na dedim ki; «O halde ben, bu diğer üç maddeden vazgeçiyorum; iki maddede birleşelim. Siz lütfen bu her iki yasa teklifini tekrar ele alınız, komisyonu toplayınız; bir kere daha görüşülsün, ben razıyım. Nasıl olsa amaç bir; dine küfredilmesine ceza verilmesini arzu ediyoruz, biz de bunu arzu ediyoruz. Ben üç hafta evvel sizden, bu yasa önerimi komisyona ulaştırmış bulunuyorum.» Fakat ne dedimse kâr etmedi. Halbuki şimdi deniliyor ki, «Bunlar başkaydı, hükümet görüşü gelmediği için, ilgilinin talebi olmadığı için.»

Ben talep etmiştim; talebim yok değil. Sonra, hükümet görüşünün gelmesi diye bir şey, ne zamandan beri varittir? Milletvekili yasa önerisini Meclis Başkanlığına sunar, Meclis Başkanlığı komisyona havale eder; komisyon bunu ele almaya mecburdur. İlla hükümet'in görüşü mü gelecek? Ne zamandan beri böyle bir şey var? Ki, görüş de demedi; «Onayı» dedi.

Benden önce konuşan arkadaşım, «Bu kanunla, ibadet yapılmasına mani olunmayacaktır» diyor.

Çok rica ederim sayın milletvekilleri, Türkiye' de ibadet yapılmasına ne zaman mani olunmuştur? (SHP sıralarından alkışlar) Ne zaman, kimin mevlit okutmasına; ne zaman, kimin namaz kılmasına karışılmıştır? Bunların hepsi uydurmadır ve doğrudan doğruya cumhuriyet yasalarına, Anayasanın en ağır, en temel ilkesi olan laikliğe karşı bir bühtandır.

Maddelere geçildiği zaman -henüz maddelere geçilmedi- bir hususta, bir uyarıda bulunmak istiyorum; o zaman söylerim.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Üçok.

Başka söz isteyen?.. Yok.

Sayın milletvekilleri, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklifin maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi okutuyorum :

Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — Türk Ceza Kanununun 3255 sayılı Kanunla değişik 175 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 175. — Dinlerden birine ait dinî işleri veya ibadet ve ayinin yapılmasını men ve ihlal eden kimseye altı aydan bir yıla kadar hapis ve beş bin liradan yirmibeş bin liraya kadar ağır para cezası verilir.

Fiilin işlenmesi sırasında cebir, şiddet, tehdit veya hakaret vaki olmuş ise, faile bir yıldan iki yıla kadar hapis ve on bin liradan elli bin liraya kadar ağır para cezası verilir.

Allah'a veya dinlerden veya bu dinlerin peygamberlerinden veya kutsal kitaplarından veya mezheplerinden birine hakaret eden veya bir kimseyi dinî inançlarından veya mensup olduğu dinin emirlerini yerine getirmesinden veya yasaklarından kaçınmasından dolayı kınayan veya tezyif veya tahkir eden veya alaya alan kimseye altı aydan bir yıla kadar hapis ve beş bin liradan yirmibeş bin liraya kadar ağır para cezası verilir.

Üçüncü fıkrada yazılı suçlar, basın ve yayın yoluyla işlenirse ceza bir misli artırılarak hükmolunur.

Birinci fıkrada yazılı suçların basın ve yayın yoluyla teşvik ve tahrik edilmesi halinde aynı ceza uygulanır.»

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 1 inci madde kabul edilmiştir.

BAHRİYE ÜÇOK (Ordu) — Sayın Başkan, bir noktanın düzeltilmesi lazım.

BAŞKAN — Sayın Üçok, 1 inci maddeyi kabul ettik; eğer redaksiyonsa, yerinizden söyleyin.

BAHRİYE ÜÇOK (Ordu) — Evet, redaksiyon.

Burada, 175 inci maddenin üçüncü paragrafında şöyle deniyor : «Allah'a veya dinlerden veya bu dinlerin peygamberlerinden veya kutsal kitaplarından veya mezheplerinden birine hakaret eden veya bir

kimseyi dinî inançlarından veya mensup olduğu dinin emirlerini yerine getirmesinden veya yasaklarından kaçınmasından dolayı kınayan veya tezyif veya tahkir eden...» Bunun anlaşılması biraz zor oluyor; ben bir önerge ile bunu düzeltmek istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Üçok, önerge ile düzeltme imkânımız geçti; bu, redaksiyonu aşan bir teklif oluyor.

BAHRİYE ÜÇOK (Ordu) — «Yasaklarına uymasından dolayı» şeklinde bir düzeltme yapılması gerekir.

BAŞKAN — Sayın Üçok, o tip değişiklik için yine önerge ister; ama, o imkânımız geçti.

2 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 2. — Türk Ceza Kanununun 3255 sayılı Kanunla değişik 176 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 176. — Dinlerden birini tahkir maksadı ile bu dinlerce kutsal sayılan mabetleri, mezarları, buna benzer yerleri veya bu yerlerdeki eşyayı yıkan, bozan veya diğer bir suretle zarar veren kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Din görevlilerinin görevleri esnasında veya görevlerini yapmalarından dolayı kendilerine karşı bir cürüm işlendiği takdirde bu cürümün kanunen belli olan cezası altıda bir oranında artırılarak hükmolunur.»

BAŞKAN — 2 nci madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 3 üncü madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

3 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — 4 üncü madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

4 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylamadan önce, oyunun rengini belirtmek için söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum : Teklifin tümünü kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklifin tümü kabul edilerek, kanunlaşmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar)

12. — Ordu Milletvekili Hüseyin Avni Sağesen ve Tokat Milletvekili Metin Gürdere'nin, Ankara Milletvekili İsmail Saruhan'ın, Uşak Milletvekili Mehmet Topaç'ın 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun 19 uncu Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifleri ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu Raporu (2/77, 2/338, 3/345) (S. Sayısı 565)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, «Kanun Tasarı ve Teklifleriyle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler» bölümünün 11 inci sırasında, Ordu Milletvekili Hüseyin Avni Sağesen ve Tokat Milletvekili Metin Gürdere'nin, Ankara Milletvekili İsmail Saruhan'ın, Uşak Milletvekili Mehmet Topaç'ın 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun 19 uncu Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifleri ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu Raporu üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Komisyon?.. Yok.

Görüşme ertelenmiştir.

13. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun 9 Haziran 1934 Tarihli ve 2502 Sayılı Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri; Tarım, Orman ve Köyişleri komisyonları (2/245) (S. Sayısı : 566)

BAŞKAN — 12 nci sırada, Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun 9 Haziran 1934 Tarihli ve 2502 Sayılı Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri; Tarım, Orman ve Köyişleri komisyonları raporları üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Komisyon?.. Yok.

Görüşmeler ertelenmiştir.

14. —Gaziantep Milletvekili Mustafa Rüştü Taşar ve 2 Arkadaşının, 22.4.1983 Gün ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna İki Madde ve Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/443) (S. Sayısı : 568) (1)

BAŞKAN — 14 üncü sırada, Gaziantep Milletvekili Mustafa Rüştü Taşar ve 2 Arkadaşının, 22.4.1983 Gün ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi. Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna İki Madde ve Bir geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve

(1) *568 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.*

Anayasa Komisyonu Raporu üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Komisyon ve hükümet yerlerini almıştır.

Komisyon raporunun okunup okunmamasını oylarınıza sunuyorum : Komisyon raporunun okunmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Komisyon raporunun okunması kabul edilmemiştir.

Sayın milletvekilleri, Başkanlığımıza gelen söz sırasına göre; Doğru Yol Partisi Grubu adına Sayın Mustafa Çorapçıoğlu, buyurun. (DYP sıralarından alkışlar)

DYP GRUBU ADINA MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hemen arz etmek isterim ki, yüce huzurlarınıza getirilen ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununda değişiklik yapılmasını öngören, Gaziantep Milletvekili Sayın Mustafa Taşar ve arkadaşlarının kanun tekliflerini genel hatları itibarıyla, grup olarak olumlu karşılamaktayız. Olumlu karşılamaktayız; bu kürsüden müteaddit defalar ifade etmek imkânını bulduğumuz gibi, Doğru Yol Partisi olarak, milletimizin muhtelif kesimlerinin siyasetle ilgilenmesini ve siyasî teşkilatlanmaya dahil olmasını, istisnaları dışında, zaruretler dışında kabul eden ve bunu yaymak düşüncesinde olan bir partiyiz.

Bu kanun teklifinin mümeyyiz vasıflarından bir tanesi, evvelce çok tenkite uğramış olmasına rağmen, küçük yerleşim birimlerindeki vatandaşlarımızın siyasetle fiilen ilgilerini kesen teşkilatların kaldırılmış olmasından doğan boşluğun, hâlâ bir türlü doldurulamamış olmasından kaynaklanan bazı kötü sonuçları, az da olsa, telafi etmek gayesini gütmekte oluşudur. Buna misal olarak; belediye bulunan yerleşim birimlerinde (İlçe olmasalar dahi, ki bunlar «kasaba» olarak tabir ediliyor) belde teşkilatlarının kurulmasını öngörmüş olmasıdır. Diğer taraftan da, yine gerek kanun teklifini yapan sayın arkadaşlarımızın ve gerekse komisyon raporunun muhtelif yerlerinde belirtildiği üzere, siyasî partilerni, bilhassa merkez organlarının tek tek tadat edilmeyip, bunların kendi parti tüzüklerine; kuruluş şekli, sayısı ve çalışmaları itibarıyla serbestî hükümleri konmak suretiyle, daha esnek bir havaya sokulmuş olmasını da memnuniyetle karşılamaktayız. Ancak, hemen ifade edelim ki, bizim müşahede ettiğimiz kadarıyla, kanun teklifindeki hükümlerle, gerekçede zikredilen hükümler birbirini tutmamaktadır. Mesela, gerekçede -bunu yanlış okumuyorum, bilhassa böyle yazıldığı için okuyorum, gözden kaçmış olabilir ve belki de matbua hatasıdır- «Teşkilatın ilçe seviyesinde tutulup daha aşağı kademelerde teşkilatlanmaya imkân verilmesi, demokratik siyasî hayatın gelişmesi ve canlanması bakımından doğru ve faydalı değildir.» diyor.

Buradaki tabir herhalde «Daha aşağı kademelerde teşkilatlanmaya imkân verilmemesi...» olacaktır. Sayın Taşar, ilk sayfa ikinci paragrafta. Sayın Başkanım isimle hitap ettiğim için affedersiniz.

Bu, ya bir yazım hatasıdır ya da matbua hatasıdır. O itibarla, ileride bu esbabı mucibe ile hareket edilecek ise -gerçi esbabı mucibeler kanun hükümlerinden madut bulunmamakla beraber- bu baştaki genel gerekçenin ikinci paragrafındaki «Teşkilatlanmaya imkân verilmesi» tabirinin «verilmemesi» tarzında düzeltilmesi, tahmin ederim, ileride mutlaka gerekçeye müracaat etmek lüzumu hâsıl olacağı için, evvel emirde düzeltilmesi lazım gelen bir husustur.

Yine aynı ibareyle, «Diğer taraftan» ibaresiyle başlayan gerekçenin sondan bir evvelki büyük pragrafında, biraz evvel arz ettiğim gibi, «Siyasî partilerin merkez organlarının bir bir sayılıp bunların kuruluş ve faaliyet şekil ve şartlarının ayrı maddelerde düzenlenmesi usulü yumuşatılmıştır» denilmesine rağmen, kanun metninde 3 üncü maddede, «Partilerin genel merkez teşkilatı» başlığı altında, «Siyasî partilerin merkez organları büyük kongre ve genel başkan ile diğer karar, yönetim, icra ve disiplin organlarından ibarettir.» denilmektedir, şimdi, gerekçede bunların konulmalarının dikkat buyurunuz; devam ediyor: «Bu organların isimleri ve üye sayıları tüzüklerinde gösterilir» diyor. gerekçede.

Kurulmaları mecburi olanların dışında, ki, büyük kongre gibi, genel başkanlık gibi, siyasî partilerin en önemli, vazgeçilmez uzuvlarından bahsedilmekte olduğu halde, burada bu uzuvlar adeta tadat edilircesine yazılmıştır ve ondan sonra da sadece, «Bu organların isimleri ve üye sayıları tüzüklerinde gösterilir» demek suretiyle; kendilerinin aslen ihmal edilemeyeceği, kaldırılamayacağı, ancak isimleriyle, üye sayılarının tüzüklerinde değiştirilebileceği hususunun tatbik edilmesi gerekeceği şeklinde bir hüküm getirilmiştir. Biz, bu kanun anlayışının, ileride gerekçesiyle çelişki yaratacak şekilde bir uygulamaya imkân vereceği kanaatindeyiz; bunu samimiyetle arz etmekteyiz. Temenni ediyoruz ki, bu gibi, bizim bulabildiğimiz, uygulamada aksaklık verecek hatalar, yine teklif sahipleri tarafından düzeltilirler.

Yine, sayın arkadaşlarıma daha evvel arz ettiğim için bir kez daha belirtmek istemiyorum; «Büyük

kongre ve genel başkan» denince, sanki genel başkan ve büyük kongre aynı uzuvmuş gibi «ve» kelimesiyle bağlanmaktadır. Buraya ya virgül, veyahut «ile» kelimesi konulacaktır. Bunu, daha evvel de sayın teklif sahibi arkadaşlarıma arz etmiştim; bu itibarla sadece hatırlatmakla iktifa ediyorum.

Bir de, «karar» tabirinin metinde mütemadiyen geçmiş olması, «yönetim» tabiriyle beraber mütalaa edildiğinde, yönetim kurullarından ayrı bir karar organı kurmak mecburiyetinin ortaya çıkması gibi bir netice yaratmaktadır. Halbuki, bizim kanaatimize göre, yönetim, karar almayı, icra etmeyi veya icra ettirmeyi de içerdiğine göre, ayrıca «karar» isimli bir organın kurulmasında bir zaruret olmadığını ve bunu da yine esbabı mucibeden, gerekçeden çıkarmak gerektiğini arz etmek istiyoruz.

Bunun yanı sıra, yine, teklifi yapan muhterem arkadaşlarımızın yeni önerileriyle düzeltileceğini tahmin ettiğimiz bir hususa işaret etmek isteriz. Bu teklifte bulunmamakla beraber, malumu âliniz, Anayasanın geçici 4 üncü maddesinin kaldırılmış olması dolayısıyla, Siyasî Partiler Kanununda bu maddeye tekabül eden cezaları tayin eden 119 uncu maddenin de kaldırılması gerekir. 119 uncu madde, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun doğrudan doğruya geçici 1 inci maddesine atıf yapmak suretiyle, üç tür ceza tayin etmiş bulunmaktadır. Bunlar, Anayasamızın, kaldırılması öngörülen ve yüce heyetinizce kabul edilen kanunla halkoyuna sunulmasına karar verilen geçici 4 üncü maddenin aynıdır. Burada şahıslar aynıdır; ancak, verilen cezalarda, bunlara tekabül etmek üzere gösterilen cezalar da, Anayasamızın geçici 4 üncü maddesinin (a) fıkrasında bulunan, o fıkra şümulüne giren şahıslar için, «Siyasî parti kuramazlar; Anayasa hükümlerine dayalı olarak kurulacak siyasî partilere üye olamazlar, bu partiler tarafından veya bağımsız olarak milletvekili genel ve ara seçimlerinde, mahallî seçimlerde aday gösterilemezler ve aday olamazlar. Siyasî partilerle herhangi bir şekilde bağlantı kuramazlar ve siyasî partilerde fahrî olarak bile herhangi bir görev alamazlar» hükmünü getirmektedir. Bunlar, 10 senelik siyasî kısıtlama içinde bulunan şahıslar için öngörülen cezalardır; 119 uncu maddenin (a) fıkrası ile, yine, 119 uncu maddenin (b) fıkrası ile de, 5 senelik yasaklı, kısıtlı arkadaşlarımız için öngörülen cezalar yazılmıştır; halbuki, (c) fıkrasında, bu Anayasanın geçici 4 üncü maddesinin her iki fıkrasında yazılı bulunmayan bir ceza getirilmiştir. Bu ceza da aynen şöyledir. Geçici 1 inci maddesinin, birinci fıkrasının (a) bendi; Anayasanın geçici 4 üncü maddesinin (a) bendi kapsamına girenlerin, «... siyasî partilerin kuruluş veya faaliyetlerini her ne surette olursa olsun destekleyenler altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır» diyerek, Anayasada yasaklanmayan bir husus için, bu 2820 sayılı Kanunla ceza getirilmiş bulunmaktadır ve açılan davaların çoğu da buna müsteniden açılmıştır. Faraza, bu şekilde kısıtlı bulunan bir vatandaşımız, herhangi bir partiyle maddî veya manevî bağlılık kurmaksızın, üye olmaksızın, sadece kendilerine geldiği için 100 lira teberruda bulunmuş olsa, bu madde şümulüne girer; çünkü, 100 lira teberru vermekle o partiyi desteklemiş olur. Binaenaleyh, geçici 4 üncü maddenin kaldırılması öngörüldüğüne ve bunlar da istinat etmek suretiyle, 119 uncu maddenin (a) ve (b) fıkralarında öngörülen cezalar kaldırılarak, bunların yürürlük tarihlerinin de Anayasanın halk oylamasıyla yürürlüğe girdiği tarih olarak düşünülebilmesi makul bulunduğuna göre -bir yerde bunu makul kabul ederiz- geçici maddede mevcut bulunmayan, sadece bu kanunla ihdas edilmiş bulunan, desteklemekten dolayı verilecek cezanın, bu kanunda yapılacak tadilatla birlikte, o tadilatın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kaldırılması gerektiği samimi inancındayız.

Muhterem arkadaşlarım, getirilen teklif, kısa ve açık hükümleri ihtiva etmektedir. Bendeniz, Doğru Yol Partisinin, siyasî partilerin yurt sathında mümkün olduğu kadar küçük yerleşim birimlerinde teşkilatlanmasını, organize edilmesini öngören bir partinin mensubu olarak fikirlerimi ifade etmek istedim.

Bir de yine, ceza hukuku yönünden, min gayri haddin bir hukukçu sıfatıyla, sadece bu kanunla getirilen ve bu kanunun değişmesi dolayısıyla, bu kanunun yürürlük hükmüne girmesi lazım gelen bir cezanın yürürlük tarihinin, bu kanundaki tadilatın yürürlük tarihi olmasından bahsettim. Maruzatım bundan ibarettir. Sözlerimin de başında arz ettiğim gibi, inşallah, teklifi yapan muhterem arkadaşlarımız ve gerektiğinde bizler de vereceğimiz tadil teklifleriyle bu kanundaki diğer noksanlıkları tamamlamaya çalışacağız.

Doğru Yol Partisi Grubu adına ve şahsım adına hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum efendim. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çorapçıoğlu.

Demokratik Sol Parti Grubu adına Sayın İsa Vardal, buyurun.

DSP GRUBU ADINA İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; demokrasimizin gelişmesi yönünden - Anavatan iktidarının başı Sayın Özal, demokrasi ile bağdaşmayan birtakım hesaplar içinde de olsa - ilk adımların atıldığı bugünlerde, demokrasimizin gelişmesine ve geleceğine etkisi büyük olan Siyasî Partiler Kanununun birkaç maddesinin değiştirilmesine yönelik görüşmelere başlamış bulunuyoruz.

Demokratik Sol Parti olarak ilk günden itibaren, ülkemiz demokrasisinde birinci sırada yer alan kanunların değiştirilmesinde, partiler arası yapılacak uzlaşmanın isabetli ve doğru bir yol olacağını savunduk ve bu yönde çağrılar yaptık. Bu teklif Meclise sunulmadan evvel, Anavatan Partisi Genel Sekreteri Sayın Taşar, muhalefet partilerinin genel sekreterlerine verdiği akşam yemeğinde, gerek siyasî partiler ve gerekse seçim kanunlarında yapılacak değişiklikler için, muhalefet partilerinin de istek ve görüşlerinin alınacağını söylemiştir. Demokratik Sol Parti adına yemeğe katılan arkadaşımızın ileri sürdüğü görüşlere katıldıklarını söylemiş olmakla birlikte, vermiş olduğu bu teklifte, ileri sürülen görüşler doğrultusunda herhangi bir düzenleme yoktur; ama Sayın Taşar'a burada, karşılıklı görüşmelerimizde ileri sürdüğümüz bazı hususlara yaklaşımı müspet olduğundan, teşekkürlerimi tekrar arz ediyorum.

Sayın milletvekilleri, demokrasilerde muhalefetin, iktidarın her teklifine «evet» demesi, sistemin doğasına ters düşeceği gibi, iktidarın, muhalefetin her önerisini kabullenmesini beklemek de, çok doğal olarak, düşünülemez. Ancak, bu farklılıkların bir zıtlaşmaya dönüşmesini önleyecek tedbirlerin alınması, ortak noktaların aranması, siyasî partilere ve özellikle iktidar partisine düşen bir görevdir. Çağdaş demokrasilerde bir uzlaşma yöntemi olan diyaloğun, ne yazık ki, iktidar partisince benimsenmediği, artık hepimizce bilinmektedir.

Sayın milletvekilleri, eğer bugün ve bugünden sonra ülkemizde demokrasinin gelişmesinin yegâne yollarından birisi olarak partilerarası diyaloğu ve uzlaşmayı kabul ediyorsak, gelin, bu kanun teklifini geri çekin. Parti uzmanları bir araya gelerek, gerek yisaî partiler ve gerekse seçim kanunlarında değiştirilmesi gereken maddeleri ele alıp değiştirelim. Bu şekilde değişikliği sağlayalım ki, bu değişiklik kalıcı olsun. Aksi takdirde, her seçim döneminde yüce Meclis, bu kanunlar üzerinde yapılacak değişiklik tasarı ve teklifleriyle karşılaşacaktır. Bugün bu yapılmadığı takdirde, sorumluluk, tamamen Anavatan Grubuna ait olacaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; şimdi, kanun teklifinin geneli üzerinde görüşlerimi açıklamaya çalışacağım.

Kanun teklifinin, gerek gerekçesini ve gerekse maddelerini incelediğimizde, genel olarak kanun teklifine olumlu bakmaktayız. Ancak, yukarıda da belirttiğim gibi, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu ile Seçim Kanunu üzerinde yapılması gereken o kadar çok değişiklik dururken, bu dar çerçevede kalınması, Anavatan Partisinin ülke idaresinde, gerek ekonomik yönden, gerek sosyal ve gerekse siyasal yönden günlük yaşadığını, sorunlara uzun vadede yaklaşmadığını, ülke idaresinde henüz kendisine tam olarak güvenemediğinden, bir karar alırken veya yüce Meclise bir kanun tasarı veya teklifini sunarken «Olmazsa, nasıl olsa değiştiririz» düşüncesiyle hareket ettiklerini açıkça göstermektedir.

Sayın arkadaşlarım, bu şekilde düşünmekle ülke idare edilemez. Bir an gelir ki, her şey arap saçına döner ve bunun neticesi olarak ülke bir kaosa sürüklenir. 1987 yılının ilk günlerinden itibaren ekonominin geriye saymaya başlaması, bunun en hazin örneğidir.

Sayın milletvekilleri, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsuru olan siyasî partilerin tabana, yani geniş halk kitlelerine yaklaştığı ve yakınlaştığı, kendi siyasî görüş ve felsefesini onlara anlatabildiği ölçüde, siyasî hayat canlanacak, halkın yönetime katılımı artacak ve dolayısıyla demokrasimiz gelişecektir. Durum bu olunca ve teklif sahipleri kendi gerekçelerinde aynı görüşü paylaştıklarına göre, niçin, partilerin teşkilat kurma sınırını, belediye teşkilatı bulunan yerlerle sınırlandırmışlardır. Bugün büyük şehirlerimizde öyle mahalleler vardır ki, nüfus bakımından, bırakın bir belde, Türkiye'deki pek çok ilçenin nüfusundan fazla nüfusa sahiptir. O nedenle, partilerin köy ve mahallelerde de teşkilat kurmalarına olanak tanınması, yukarıda açıkladığım gerekçeye uygun düşecektir.

Teklifin ikinci maddesiyle getirilen değişiklik de olumludur. Siyasî partilerin kendi merkez organlarını serbestçe kurma, bunların seçim ve yetkilerini belirleme konularının, partilerin kendi tüzüklerine bırakılması, siyasî partilere bir dernek gözüyle bakılma düşüncesinden uzaklaşılmaya ilk adım olması bakımından, iyi bir işaret teşkil etmektedir.

Sayın milletvekilleri, Siyasî Partiler Kanunu üzerinde değişiklik yapılırken üzerinde önemle durmamız gereken konulardan bir tanesi ve herhalde en önemlisi de şudur : Bildiğiniz gibi, Anayasada birkaç değişiklik yapıldı; bu meyanda siyasî yasaklarla ilgili geçici 4 üncü madde kaldırıldı. Geçici 4 üncü maddenin Meclisteki görüşmelerinde, başta Başbakan Sayın Özal olmak üzere, bütün siyasî parti temsilcileri bu maddeye karşı bir tavır içerisine girmişler ve getirilmiş olan yasağın, haksız, adaletsiz ve hukuk dışı olduğunu belirtmişlerdir. Maddenin kalkması için yapılan oylamada, 7 milletvekili hariç, oylamaya katılan bütün milletvekili arkadaşlarım müspet oy kullanmışlardır. Geçici 4 üncü madde halkoyuna sunulacaktır. Halkoylaması neticesi müspet olduğu takdirde, mesele kalmayacak ve bu maddeye dayanılarak Siyasî Partiler Kanununda düzenlenen geçici 1 inci madde ile 119 uncu madde yürürlükten kalkacaktır.

Bugün, bu maddelere istinaden, bazı siyasiler hakkında açılmış ve açılacak davalarla, verilmiş ve henüz kesinleşmemiş kararlar vardır. O nedenle, Anayasanın geçici 4 üncü maddesinin kaldırılması ve dolayısıyla 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun buna dayalı geçici 1 ve 119 uncu maddelerinin yürürlükten kalkması halinde, bu maddelere istinaden açılmış ve açılacak davalar ile verilmiş kararların, bütün neticeleri ile birlikte ortadan kaldırılması gerekir. Bu yolda, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununa geçici bir madde eklenmelidir.

Diğer taraftan, Anayasanın geçici 4 üncü maddesinin, halkoylaması sonucu ortadan kalkmaması halinde, demokrasimizin gelişmesi, antidemokratik hükümlerin kaldırılması bakımından, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun geçici 1 inci maddesinin 1 (a) fıkrasında değişiklik yapılması ve 119 uncu maddesinin (c) fıkrasının yürürlükten kaldırılması gerekmektedir.

Bugün, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 119 ve geçici 1 inci maddesinde, Anayasanın geçici 4 üncü maddesi kalkmadan da değişiklik yapılması mümkündür ve demokrasimizin geleceği bakımından zorunludur. Anayasanın geçici 4 üncü maddesi ile buna paralel olarak düzenlenen geçici 1 inci maddesinde, siyasî yasaklıların bir partiyi desteklemelerinden bahsetmediği, sadece, herhangi bir şekilde bağlantı kuramayacakları öngörüldüğü halde, ceza hükmünü içeren 119 uncu maddenin (c) fıkrasında, destekleme fiili için ceza hükmü getirilmesi, amaçlanan düşüncenin dışına çıkılmasıdır. Bu hüküm, mevcut hukuk kaideleri ve Anayasaya aykırıdır.

119 uncu maddenin (c) fıkrasına göre, yasaklı bir kimse oy verme hakkına sahip olduğuna göre, verdiği oyla bir partiyi desteklese, suçlu durumuna düşecektir. Açıkladığım bu gerekçe ile 119 uncu maddenin (c) fıkrasının madde metninden çıkarılması gerekir.

Diğer taraftan, 2969 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle, Anayasanın geçici 4 üncü maddesindeki yasaklılara, iç ve dış politikayı etkileyici beyanlarda bulunmaları serbest bırakılmıştır. Bir kimsenin, iç politikayı etkilerken, partilerden birini desteklemesi ve desteklediğini açıklaması da doğaldır. Yasaklı bir kişinin, bir partiye olan bağlantısının, karşılıklı irade beyanına ve karşılıklı mutabakata dayanması gerekmektedir. Anayasanın geçici 4 üncü maddesine giren bir yasaklının, konuk olarak bir parti toplantısında konuşması, o parti ile bağlantı içerisinde olduğu anlamına gelmez. O nedenle, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun geçici 1 inci maddesinin 1 (a) fıkrasının son cümlesinin de değiştirilmesi gerekmektedir.

Sayın milletvekilleri, aslında, yukarıda da açıkladığım gibi, Türkiye'de demokrasi geliştikçe, gerek Anayasa, gerek Siyasî Partiler ve Seçim kanunları ile antidemokratik hükümler taşıyan diğer kanunlarda, her seçim döneminde değişiklik yoluna gidilecektir. Bu, kaçınılmazdır. O nedenle, bütün siyasî parti grupları ile bu grupların sorumlularına diyorum ki; gelin, fırsat gelmişken, hiç olmazsa, yukarıda belirttiğim birkaç antidemokratik hükmü ya kaldıralım ya da demokratik bir hale getirmeye çalışalım.

Bu konuda, gerek iktidar partisinin ve gerekse diğer muhalefet partilerinin bize destek vereceklerini ümit ederek, sözlerime son verirken, şahsım ve grubum adına yüce Meclisi saygıyla selamlarım. (DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Vardal.

Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına Sayın Seyfi Oktay, buyurun.

SHP GRUBU ADINA M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Gaziantep Milletvekili Sayın Mustafa Rüştü Taşar ve arkadaşlarınca getirilen ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkındaki Kanun Teklifi üzerinde Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubunun görüşlerini sunmak üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Değerli arkadaşlarım, arkadaşlarımızın getirdiği bu teklif, birçok yönleriyle olumlu bir tekliftir ve siyasî partilerin şu dört yıllık dönem içerisinde karşılaştıkları zorluklara, - belli ölçülerde de olsa - örgütlenme zorluklarına rahatlık ve serbestiyet getiren bir düzenlemedir. Tüm partilerimize, belli ölçüde de olsa rahatlık getirebilecek olan bu düzenleme, öncelikle bizim partimiz tarafından talep edilmiştir; bu arkadaşlarımızın, anlayış göstermek suretiyle, böylesine bir düzenlemeyi huzurlarınıza getirdikleri için kendilerine teşekkürlerimizi sunuyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu teklifte öncelikle partilerin merkez organlarının düzenlenmesi konusunda bir hüküm var; parti merkez organlarını, merkez karar ve icra ve yönetim organları olarak bazı bölümlere ayırıyor ve bunların sayıları, düzenleniş tarzları ve isimleri konusunda gerekli düzenlemeyi siyasî partilerin tüzüklerine terk ediyor, bırakıyor; ancak, burada merkez karar, icra ve yönetim organlarının hangi organ tarafından ve nasıl seçileceği; doğrudan doğruya mı seçileceği veya seçilen bir grup, bir kurul içerisinden mi seçileceği konusunda bazı belirtiler var ise de, bu konu tam bir açıklık arz etmemektedir. Bu konuya, eğer teklifin müzakereleri esnasında daha da açıklık getirilirse memnun olacağız; çünkü bu, büyük bir rahatlık sağlayacaktır.

Diğer hükümleri, il ve ilçe örgütlerinin yönetim kurullarının asgarî sayısını belirtmek suretiyle, azamî sayısını da yine siyasî partilerin kendi tüzüklerine terk etmektedir. Bu da pratikte geniş ölçüde rahatlık sağlayabilecek bir öneridir, bir ilkedir.

Değerli arkadaşlarım, burada daha olumlu olan bir ilke de bu teklifin, siyasî partilerin kasabalarda da örgütlenmesine imkân vermesidir; bu yeni bir ilkedir, bunu da son derece olumlu karşılıyoruz. Özellikle birçok toplum katmanlarının, geniş kitle örgütlerinin siyasetten soyutlandığı bir dönemde, işlevi ve görevi tamamen siyaset olan bir kuruluşun, siyasî partinin, hemen hemen her yerleşim biriminde örgütlenmesi en doğal bir durum olsa gerektir. Zira, kasabalarda siyasî partilerin örgütlenmesi hususuna gerekçe olarak, genel gerekçede şu ibare yer alıyor: «Aksine, siyasî partiler, tabana, yani geniş halk kitlelerine yaklaştığı ve yakınlaştığı nispette siyasî hayat canlanacak ve demokrasi gelişecektir.» Biz bu gerekçeye gönülden katılıyoruz. Gerçekten siyasî partiler, birçok işlevleri yanında, ülke halkının demokrasi açısından bilinçlenmesine ve ülke halkının geniş ölçüde, geniş tabanlı bir şekilde katılımının sağlanmasına son derece hizmet eden birer kuruluştur. Ancak, şunu da ifade edeyim, Anayasamızda herhangi bir engel hüküm yoktur; mademki, kasabalarda bu örgütlenme oluyor, belli ölçülerde de olsa, bu örgütlenmenin köy tüzelkişiliklerine de ulaştırılmasında - bizim görüş açımıza göre - yarar vardır. Bunu, yasa teklifinin bir noksanlığı olarak görüyoruz.

Ayrıca burada bir başka hususu da belirtmek istiyorum. Değerli arkadaşlarım, hukuk ve yasalar mutlaka realitelere uygun tarzda düzenlenmelidir; eğer o tarzda olmazsa, o yasalar uygulamada zorluklarla ve zorlamalarla karşılaşır. Bu, işin doğal bir gereğidir. Biliyorsunuz, bizim dış ülkelerde milyonlarla ifade edilen yurttaşımız var. Dış ülkelerdeki vatandaşlarımızın yoğunluğunu dikkate almak suretiyle onlara seçim hakkı tanıdık; ama onlarla siyasal partilerin bir ilişki kurmasına imkân verecek hiçbir düzenlememiz yoktur. Gerçi Anayasanın 68 inci maddesi, siyasal partilerin dış ülkelerde örgütlenmelerini yasaklıyor; ama bir örgüt bazında değil de, bir temsilcilik biçiminde dış ülkelerdeki yurttaşlarımızla siyasal partilerin ilişki kurabilmesini sağlama bakımından birer temsilciliğin düşünülmesi yararlı olurdu. Biz, o görüşteyiz ki, bu büyük bir boşluk yaratmaktadır.

Dış ülkelerdeki yurttaşlarımız, çeşitli akımların ve çeşitli örgütlerin olumsuz etkileri altında kalmaktadırlar diye sık sık yakınırız ve bundan bahsederiz. Bizce, yurt dışındaki vatandaşlarımızı bu etkilerden koruyacak en önemli sistem, siyasal partilerimizin bu vatandaşlarla ilişkili olması suretiyle gerçekleşecektir. Eğer, teklif sahibi arkadaşlarımız bu konuda anlayış gösterirler ve bu boşlukları doldururlarsa, bu teklifleri, siyasî partileri örgütlenme açısından hayli rahatlatacak ve boşlukları giderebilecek bir düzenleme mahiyetini alacaktır.

Değerli arkadaşlarım, bütün bunlar - baştan beri arz ettiğim üzere - siyasî partilerin örgütlenme bakımından bir rahatlığa kavuşmasını elbette ki sağlayacaktır. Ancak, hepinizin bildiği gibi, Anayasamızın 68 inci maddesinde, «siyasî partiler demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır» ibaresi vardır. Mevcut Siyasî Partiler Yasası ve sıyasî partilerle ilgili düzenlemeler - üzüntüyle belirtelim ki - Anayasanın bu ilkesini gerçekleştirici mahiyette ve düzeyde düzenlemeler değildir.

Biz, siyasî partilerin kuruluşunu, işleyiş tarzlarını, örgütsel yapılarını düzenleyebilecek, yani Anayasanın bu ilkesine uygun bir düzeye çıkaracak iki tane yasa teklifimizi Meclis Başkanlığına sunduk. Birincisini su-

nalı hayli zaman oldu (sanıyorum sekiz ay gibi bir süre geçti) ama ikinci teklifimiz kısa bir süre önce Meclis Başkanlığına arz edildi. Dileriz ki, siyasî partilerle ilgili bundan sonraki düzenlemelerde bu iki tane yasa teklifimiz dikkate alınsın. Çünkü, burada gerçekten siyasî partilerin işlevlerini en üst düzeyde yerine getirebilecek öneriler, politikalar, görüşler ve ilkeler yer almaktadır. Bu tekliflerimiz, iktidara - sanıyorum - oldukça rahatlık sağlayabilecek ve bu konudaki düzenlemelere katkı sağlayacak mahiyettedir.

Değerli arkadaşlarım, yeri gelmişken 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası ve bunun olumsuz yönleri ile konuya ilişkin bazı görüşlerimizi, daha önce verdiğimiz yasa tekliflerinin gerekçelerinde de sunduğumuz gibi, kısaca huzurlarınızda dile getirmek istiyorum.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu, olağanüstü bir dönemin ürünüdür, bir tepki yasası niteliğindedir. Bu yasaya yöneltilebilecek eleştiriler, belirli ölçüler içinde Danışma Meclisindeki görüşmelerde de belirtilmiştir; ancak dönemin özelliği olarak bu eleştiriler gereğince değerlendirilmemiş ve bu eleştiriler Siyasî Partiler Yasasına yansımamıştır.

2820 sayılı Yasa ile siyasî partilerin faaliyetlerine Anayasayı da aşan sınırlamalar getirilmiştir. Siyasî partiler normal düzende çalışamaz duruma düşürülmüşlerdir. Oysa, anayasal tanımlama ile siyasî partiler - biraz önce arz ettiğim gibi - demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Kamuoyunun serbestçe oluşması, kuşkusuz, partilerin özgürlükçü, çoğulcu demokratik bir düzen içinde çalışabilmelerine bağlıdır. Anayasanın öngördüğü sosyal hukuk devletinin gerçekleşebilmesi de bunu gerektirir. Ayrıca siyasî partilerin hukuk devleti anlayışı içinde çağdaş demokratik faaliyetlerini sürdürebilmeleri, vesayet altında olmadıkları, özgür iradelerini genel hukuk esaslarına göre kullanabilecekleri inancına ulaşabilmelerine bağlıdır. Oysa, 2820 sayılı Yasa incelendiğinde genel hatlarıyla görülen şudur : Siyasî Partiler Kanunu aşırı müdahaleci ve yasakçıdır. Çeşitli hükümlerle parti alanı âdeta bir mayın tarlası haline getirilmiştir. Siyasî faaliyetlerin özgürlük alanını belirlemek ve güvence altına almak yerine, bu yasa ile bir yasaklar listesi getirilmiştir. Her hatalı hareket bir ceza yaptırımına bağlanmış, eylemlerin özellikle özgürlükleri bağlayıcı hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmüştür.

Bu anlayışla partilerin iç işlerine yargı müdahalesinin sınırları çok genişletilmiştir. Geniş boyutlu, farklı yorumlara elverişli, katı düzenlemelerle de siyasî partilerin her an kapatılabilecekleri havası yaratılmıştır.

Yasa, toplumumuzun yenileşme ve gelişme ihtiyacına ters düşmektedir. Partilere ilerleme ve yaratma olanağı bırakılmamıştır. Partiler, statükonun inzibat güçleri olarak görülmektedir. Yasa, partilere ve siyasete kuşku ile bakmaktadır. Partilere karşı bir güvensizlik fikri hâkimdir. Oysa gerçek anlamıyla çok partili demokratik rejim siyasî parti fikrine alışmakla ve partilere güvenmekle kurulabilir.

Yine yasa, kitlelerin siyasal katılımına set çekmektedir. Siyasî faaliyette bulunma imtiyazı çok küçük bir azınlığa bırakılmıştır. İşçilere politika yapma imkânı verilmediği gibi, köylü de bertaraf edilmiştir. Bu nedenle, kitlelerin siyasal yaşama daha geniş ölçülerde katılımını engelleyen düzenlemelere son vermek, hatta bu katılığı kolaylaştıracak düzenlemelere yönelmek gerekmektedir. Demokrasi gereği halkın geniş katılımı ve siyaset yapması için partiler köylerden ve mahallelerden başlayarak yerel olarak örgütlenebilmelidirler. Bunun için Siyasî Partiler Kanununun 7 nci maddesindeki yerel örgüt yasağı kaldırılmalıdır. Biraz önce de arz ettiğim gibi, eğer bu teklife köylerde de örgütlenme esası getirilirse, bir hayli boşluk doldurulmuş olacaktır.

Mevcut yasada parti yöneticileri âdeta bir umacı olarak görülmektedir. Yasada partilere devlet müdahalesi konusunda hiçbir duyarlılık yokken, partiler âdeta kendi yöneticilerinden korunmak istenmektedir. Anayasanın 69 uncu maddesinin üç ve dördüncü bentleri, partilerin iç çalışmalarıyla ilgili yasal düzenlemenin sınırlarını çizmiştir. Yasa bu sınır dışına çıkmamalıdır, iç çalışmaların serbest olması gerekir. Bu açıdan, yasadaki aşırı müdahalelerin ayıklanması zorunludur.

Yine, yasa ayrıntılara boğulmuştur. Oysa, ayrıntılı düzenlemeler çabuk eskirler. Nitekim, yasadaki bu ayrıntılar toplumdaki gelişmenin ulaştığı noktada bugün demokrasi için birer engel oluşturmaktadırlar. Mevcut yasa sistemsiz ve dağınıktır, tekrarlarla doludur.

Devletin siyasî partiler alanına bu boyutlarda müdahale ederek partilere bir üniforma giydirmesi doğru değildir. Yasanın ayrıntılı müdahalesi, parti tüzüklerine hiçbir şey bırakmamaktadır. Oysa, her parti kendi düşünsel ve toplumsal karakterine göre örgütlenme ilkelerini belirlemeli, toplumun karşısına farklı yapılarla çıkabilmelidir. Tek tip parti tüzüğüne giden bu ayrıntılar kaldırılmalıdır.

Şüphesiz, Siyasî Partiler Kanununda yer alan ve demokratik bir zaviyeden eleştiri konusu yapılan bu noktalar Anayasa ve Ceza Kanunu gibi temel yasalarla ilintilidir. Ancak, 2820 sayılı Yasa, bu temel yasaların da ötesinde, onları da aşan müdahaleci ve yasakçı bir düzenleme getirmiştir.

Anayasanın verdiği haklar kanunla geri alınmalıdır. Kanun, Anayasanın getirdiği sınırlamalara yenilerini eklememelidir. Bu temel hukuk prensibi ihlal edildiğine Anayasanın elbette ki bir anlamı kalmayacaktır. Demokrasi açısından işlevi de dikkate alındığında, Siyasî Partiler Yasasında hiç olmazsa bu ölçüler içinde değişiklikler yapılması bugün için acil ihtiyaçlar arasındadır.

Anayasa, partilerin kapatılması nedenlerini 68 ve 69 uncu maddelerinde dağınık olarak düzenlemiştir. Anayasanın bu kapatma nedenleri sınırlıdır. Başka deyişle, herhangi bir yasa, bu arada Siyasî Partiler Kanunu yeni bir kapatma nedeni getiremez. Çünkü, partilerin serbest faaliyetleri esas, kapatılmaları istisnadır. Bu istisnalar da Anayasada sınırlı olarak belirlenmiştir. Buna rağmen Siyasî Partiler Kanunu parti kapatma nedenlerine yenilerini eklemiş ve anayasal düzenlemeyi anlamsız bir hale getirmiştir. Böylece Anayasa, siyasal hak ve hürriyetlerin korunması açısından anlamsız bir belgeye indirgenmiş bulunmaktadır.

Yasada değişiklik konusu gündeme geldiğine göre - önümüzdeki günlerde de sanıyorum yine Siyasî Partiler Yasasında bazı değişiklikler yeniden gündeme gelecektir - bu konu çözüme kavuşturulmalı ve Anayasa metninde yer almayan bütün kapatma nedenleri ve yorumlar yasadan çıkarılmalıdır.

Anayasanın getirdiği yasaklamaları kanunla yorumlamak da yersizdir. Anayasayı yorumlayacak olan, kapatma hükmünü vermeye yetkili Anayasa Mahkemesinin kendisidir. Partilerin tüzelkişiliğinin yasa dışılığına karar verebilecek biricik yargı organı da Anayasa Mahkemesidir. Buna rağmen yargı pratiğimizde ceza mahkemeleri, tüzük, program ve genel faaliyetler gibi partinin tümünü bağlayan kanıtlara dayanarak parti tüzelkişiliğinin yasa dışılığına karar verip ceza hükümleri verebiliyorlar. Böylece partilerin Anayasa güvencesi sıfıra indirilmektedir. Ceza mahkemeleri, açıkça kendilerini Anayasa Mahkemesinin yerine koyabilmektedirler. Bu konuda hem devletin yürütme ve yargı organları arasında, hem de yargının içinde çelişmeler çıkmış, yargı birliği parçalanmıştır. Bu nedenle, konunun yasaya eklenecek bir fıkra ile berraklaştırılması ve çözüme kavuşturulması zorunlu gözükmektedir.

Siyasî partilerin, toplumun beklentilerine yanıt verebilmeleri, demokratik işlevlerini yerine getirebilmeleri, bu değişiklikleri yapmakla gerçekleşebilecektir.

Biz bu gerekçelerle ve bu görüş açısıyla, biraz önce arz ettiğim gibi, iki tane yasa teklifimizi sunmuş bulunuyoruz. Özellikle iktidarın bu iki yasa önerimizi değerlendirmesini ve siyasî partilerimizi Anayasada belirlenen hüküm düzeyinde işleve sahip kılmasını diliyor, yüce Meclise saygılar sunuyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Oktay.

Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Mustafa Rüştü Taşar; buyurun Sayın Taşar.

ANAP GRUBU ADINA MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bazı maddelerinin kaldırılması ve 2 madde ve 1 geçici madde eklenmesi hususundaki kanun teklifimizi Meclise sunmadan önce, biraz önce burada sizlere hitap eden Demokratik Sol Parti Sözcüsü Sayın İsa Vardal'ın da belirttiği gibi, hem Anavatan Partisi Genel Başkanı ve Başbakanımız Sayın Turgut Özal, partilerimizin saygıdeğer liderleriyle; hem de Anavatan Partisinin Genel Sekreteri olarak ben, diğer partilerimizin genel sekreterleriyle bu konular üzerinde görüşmeler yapmıştık. Bu görüşmeleri yaptığımızda, getirmek istediğimiz Siyasî Partiler Kanunundaki değişiklikler üzerinde; haddi zatında gerek sayın genel başkanlarımız, gerekse genel sekreterler düzeyinde meseleye olumlu bakıldığını ifade etmem gerekir; ancak genel sekreterler toplantısında, her ne hal ise, yedi saat süren uzun toplantılara rağmen ve anlaşmış olduğumuz konular olmasına rağmen, toplantının sonunda uzlaşamadık diye ayrılmak zorunda kalmışızdır. Bunu da, demokrasi adına bir talihsizlik olarak kabul ediyorum.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Taşar, genel sekreterler burada yok şimdi; onlar size cevap veremezler.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Devamla) — Efendim, geldikleri zaman cevap verirler, her zaman cevap verme hakları baki.

O yedi saatlik toplantının sonunda aldığımız bir tek karar vardır; o da, toplantıda konuşulan konuların dışında başka bir şeyin ifade edilmemesi hususunda mutabık kalışımızdır; bu konuda da bütün partilerin genel sekreterleri, üzerlerine düşen hassasiyeti

göstererek, toplantıda konuşulanın dışında bir şey ifade etmemişlerdir; hepsine de huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

Partimiz, iktidara geldiğinden bu yana, demokratik hayatımız da aldığı bütün kararlarda müspet ve samimî geleneklerin oturtulmasına, eksik veya aksayan tarafların ortadan kaldırılmasına özel gayret ve itina göstermiştir.

Gücünü tarihinden ve manevî değerlerinden alarak geleceğe güvenle bakan büyük milletimizin, demokrasiye bağlı vatansever evlatlarının üzerine düşen tarihî görev ve sorumluluğun, hür, bağımsız, gelişmiş, itibarlı ve güçlü Türkiye idealinin hizmetkârları ve teminatı olabilmenin yolunun, millî hedefler etrafında birleşerek dürüst, medenî ve ölçülü bir siyasî faaliyette bulunmk olduğuna inanıyoruz. Siyaseti, aziz milletimiz için mukaddes bir hizmet ve fazilet yarışı olarak telakki ediyor, siyasî faaliyetin müsamaha ve olgunlukla, kavgadan uzak, medenî bir şekilde yürütülmesini düstur ittihaz ediyoruz. Demokratik siyasî mücadelenin tek yolunun da uzlaşma ve fikirlere hürmet olduğuna inanıyoruz.

Bugüne kadar, siyasî partilerle ilgili yasalar görüşülmeden önce, siyasî partilerle istişare ederek bu kanunları çıkarmaya gayret gösterdik. Bunlardan birkaç örnek verecek olursam; Tarihin derinliklerine katılmış olan Milliyetçi Demokrasi Partisi ve Halkçı Parti döneminde...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Halkçı Partiyi lütfen çıkarın; Halkçı Parti burada.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Devamla) — ... partilere yapılacak yardım konusunda kendileriyle görüşülmüştür. Mahallî seçimler akabinde parlamentoya giren Sosyaldemokrat Halkçı Parti ve Doğru Yol Partisine de Hazineden yardım yapılması konusunda kendileriyle görüşülmüştür.

BAŞKAN — Sayın Taşar, «Halkçı Parti burada» diye bir itiraz geldi; o konuda bir düzeltmeniz olacak mı?

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Devamla) — Burada Halkçı Parti yok efendim; Sosyaldemokrat Halkçı Parti var.

BAŞKAN — Devamı...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Hayır efendim, Meclisin kararı var «Halkçı Parti» diye; Meclisin kararına saygı duyun.

BAŞKAN — Evet, bu konuda bir düzeltmeniz olacak mı Sayın Taşar?

ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli) — Meclis Başkanlık Divanının kararı var; nasıl böyle konuşabilirsiniz?

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ne lüzumu var yani?..

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Devamla) — Evet, lüzumu yok efendim tartışmaya, doğrudur.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Yoksa, düzelt.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Devamla) — 84 üncü madde konusunda çağrımız olmuş, bu çağrımıza SHP cevap vermemiştir ve o günkü Milliyetçi Demokrasi Partisi yöneticileriyle görüşülebilmiştir. Siyasî partileri ilgilendiren her türlü konuyu, çoğunluğumuz kâfi olmasına rağmen, siyasî partilerle ve yetkilileriyle görüşerek çözmeye gayret gösteriyoruz.

Partiler arası diyalog anlamında, Sayın Başbakanımız ve Genel Başkanımızın ve yanı sıra Sayın Dışişleri Bakanımızın, siyasî partilerin sayın genel başkanlarına bilgi verdikleri ve görüş alışverişinde bulundukları da malumlarınızdır. Bu da, siyasî bir parti olarak Anavatan Partisinin diyaloğa verdiği önemi göstermektedir. Türkiye olarak bu medenî tavrı geliştirmeye ve devam ettirmeye de mecburuz. Başlangıçta çok büyük neticeler alınmayabilir; fakat kısır siyasî çekişmeleri durduracağı ve bundan sonraki diyalogların bir başlangıcı ve devamı olabileceği inancıyla, diyalogların demokratik nizamda her zaman faydalı bir unsur olduğuna inanıyoruz.

Bu teklifimizle Siyasî Partiler Kanununa getirdiğimiz yenilikleri kısaca izah etmek istiyorum. Siyasî partilerin genel merkez teşkilatları dahil il ve ilçe teşkilatlarının, siyasî partilerin kendi yönetimlerince, yani büyük kongrelerince düzenlenmesi, bir diğer deyişle kendi tüzüklerinde belirlenmesi hususu benimsenmiştir. Her siyasî parti kendi yönetimini, kendi istediği gibi şekillendirecek, isimlendirecek ve - sayı yönünden de - istediği sayıda oluşmasını sağlayacaktır. Biraz önce konuşan arkadaşlarımın istifham yaratan bazı noktalardaki sorularına da bir nebze cevap vermiş oluyorum. Maddelere geçildiği sırada da, açıklanması gereken konular olursa, onları da memnuniyetle açıklamaya hazır olduğumu ifade etmek istiyorum.

İkinci bir husus ise; demokrasinin daha yaygın bir hale getirilmesini sağlamak amacıyla, il ve ilçe teşkilatlarının dışında, belediye olan bütün bölgelerimizde «Belde teşkilatları» adıyla, fakat ilçe teşkilatlarına bağlı olarak teşkilatlar kurmayı amaçlıyoruz, ki bu teşkilatların sayısı küçümsenemeyecek kadar

çoktur. Türkiye çapında bu manada 1 153 tane - belediye olan - bölge vardır. Demek ki, siyasî partilerimiz 1 153 yerde daha teşkilata kavuşmuş olacaklardır.

Burada hemen şunu ifde etmek istiyorum. Madde gerekçesinde ki, - sanıyorum Sayın Çorapçıoğlu söyledi, yanılıyorsam lütfen düzeltiniz - «İl ve ilçe merkezlerinde siyasî partilerin teşkilatı esasen mevcut olduğundan, buralarda ayrıca belde teşkilatı kurulması uygun ve lüzumlu görülmemiştir» sözü matbaa hatası olarak yazılmamıştır, bu söz doğrudur. Şöyle izah etmeme müsaade buyurursanız...

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Sayın Taşar, onu ben demedim.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Devamla) — Siz dememiş olabilirsiniz efendim, ben yanlış hatırlıyor olabilirim, konuşmamın başında da ifade etmiştim.

... Lüzumlu görülmemiştir; çünkü belde teşkilatları, belediye olan yerlerde kurulacaktır. Halbuki illerimizin merkez ilçe teşkilatları vardır. Merkez ilçe teşkilatları olan yerde tekrar bir belde teşkilatı kurarım düşüncesiyle kimse meydana çıkmasın diye bu özellikle yazılmış bir madde gerekçesidir; onu belirtmek istiyorum.

Bu kanun teklifimizle tasviplerinize sunulan üçüncü bir konu da, ilçe belediye başkanları ile ilçeye bağlı diğer belediye başkanlarının, üyesi olduğu partinin ilçe kongresinin, büyükşehir belediye başkanları dışındaki il belediye başkanlarıyla merkez ilçe çevresindeki diğer belediyelerin başkanlarının merkez ilçe kongrelerinin, büyükşehir belediye başkanlarının da il kongrelerinin tabiî delegesi olması hususu benimsenmiştir.

Bu üç konu içinde, yine, arkadaşlarımızın sorularına muhatap olduğumuz bir konu vardır; merkez karar yönetim ve icra organlarından, ne anlaşılması gerektiği, arkadaşlarımız tarafından sorulmaktadır. Bu tabirler, tamamen, olayı tarif etmek için konulmuştur. Yoksa, ille karar organı adı altında bir organ kuracağınız anlamında değildir. ille bir yönetim organı kuracağınız anlamında değildir, ille de bir icra organı kurulacak anlamında değildir. Mesela, ben Anavatan Partisi olarak, benim üst yönetimim, «Genel idare kurulu» adıyla anılır diyebilirim; siz diyebilirsiniz ki, ben, halihazır Siyasî Partiler Kanunundaki «Merkez karar ve yönetim kurulu» ismini benimsiyorum. Bu isimlerin şekillendirilmesi, tamamen partilerin kendi yönetimlerine ve tüzüklerine bırakılmış bir hususdur. Bunun yanı sıra, bunların sayıları en az 15'te sınırlanmıştır; üst limiti, yukarıya doğru açıktır; istenilen sayıyı, istenildiği kadar almakta partiler gene özgürdürler.

Ayrıca, bu karar ve yönetim organının, büyük kongre delegeleri tarafından seçileceği belirtilmiştir. Burada, ifade etmek istediğimiz husus da şudur: Hangi yönetiminizin büyük kongrece seçilmesi gerektiği ve kaç kişiden oluşacağı, yine partilerin kendisine bırakılmıştır; ama ilk seçilecek, yani bugünkü merkez karar ve yönetim kurulunun yerine düşünülecek organın, mutlak demokratik bir usulle, büyük kongre delegelerinin yapacağı seçimle işbaşına gelmeleri düşünülmüştür.

Siyasî Partiler Kanununda, müdahaleci unsurlar bulunduğunu, biz de diğer partiler gibi kabul ediyoruz. Uygulamanın içinden gelmiş bir arkadaşınız olarak ve ilk uygulamacılardan birisi olarak, Siyasî Partiler Kanununun büyük bürokratik engellerle dolu olduğunu kabul etmemem mümkün değildir. Bu sebepten dolayıdır ki, Siyasî Partiler Kanunundaki bazı bürokratik engelleri kaldırıcı değişiklikler, daha önce, yine yüce Meclisinizin tasvibinden geçerek, yürürlüğe girmiştir. Şimdi de, yine demokratik nizam içerisinde, katılımın daha da yaygınlaştırılması ve demokrasinin bütün kurumlarıyla işler hale getirilmesi için, gayret gösterilmektedir.

Bir arkadaşımızın, burada, yurt dışında teşkilat kurulması konusunda beyanları oldu. Anayasanın 68 inci maddesinin, altıncı fıkrasında, «Siyasî partiler, yurt dışında teşkilatlanıp faaliyette bulunamaz, kadın kolu, gençlik kolu ve benzeri şekilde ayrıcalık yaratan yan kuruluşlar meydana getiremez, vakıf kuramazlar» hükmü vardır; siyasî partilerin yurt dışında teşkilatlanmaları, bu Anayasa maddesi değişmediği müddetçe, mümkün değildir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 119 uncu maddesi ve geçici 1 inci maddesinin kaldırılması için, bir önergemiz, Sayın Başkanlığınıza sunulmuştur. «Neden, kanun teklifinizi getirdiğinizde bunu koymadınız?» diye bir soru aklınıza gelebilir veya biraz sonra buradan bir arkadaşımız, bu soruyu bize sorabilir; ben, bu soruyu sizler sormadan önce, neden muhalefet partileri, bu mesele komisyonda görüşülürken teklif sunmadılar diye, sizlere sormak istiyorum. Bu, açmazınızı belirlemek için özellikle konmamıştır. Bunu da sizin «Demokratik nizama geçelim» diye ne kadar ısrarla demagoji yapmanıza rağmen, meseleleri gözden kaçırıp, ilgilenmediğinizin bir işareti olarak huzurlarınıza sunmak istiyorum.

TÜRKÂN TURGUT ARIKAN (Edirne) — Bize demokrasi dersi vermeyin.

OSMAN BAHADIR (Trabzon) — Ayıp...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Taşar, «Unuttuk» diyemiyorsunuz da, muhalefete yüklüyorsunuz.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Devamla) — Unutmam efendim, unutarak yapmadım. Aynı gün de söyledim ve ısrarla o komisyonda bu teklifler gelsin diye bekledim. Bu teklifler o komisyonda gelmedi ve aynı gün maalesef Demokratik Sol Parti hemen basın toplantısı yaptı ve arkadaşları komisyonda göreve devam ederken, bir başka tarafta da Demokratik Sol Partinin sözcüleri «Geçici 1 ve 119 uncu maddenin kaldırılması neden teklif edilmedi» diye basının huzurunda bunu kamuoyuna deklare ederken; aynı partinin komisyon üyeleri, orada bu teklifi getirmemişlerdir. Bu da kendi aralarındaki irtibatsızlığı gösterir. Bu, bizim problemimiz değildir. Muhalefetin arasında olan problemleri çözmek bizim problemimiz değil. Muhalefete, muhalefetin nasıl yapılacağını ve kanunlar ile kanun tekliflerinde nasıl hareket edileceğini öğretmek bizim meselemiz değildir.

Buna rağmen, burada yine de muhalefet partileriyle bu Siyasî Partiler Kanunu dolayısıyla irtibatlı olduğumuz arkadaşlarımıza teşekkür etmeden de geçemeyeceğim. Meseleleri, her üç partinin görevlileri ve yetkilileriyle burada görüştük. Kendilerinin getirdikleri bazı tekliflere de yine bizim sunduğumuz önergede yer verdik. Tahmin ediyorum bu önergelerimize kendileri de katılacaklardır. Bu manada, siyasî parti yetkililerimize yüce Meclisin huzurunda tekrar teşekkür etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, bu vesileyle son söz olarak şunu söylemek istiyorum: Anavatan Partisi, demokrasiye gerçekten inanmış ve 12 Eylül 1980 Harekâtından sonra, siyasî faaliyetlere izin verildikten sonra demokrasinin bütün kurumlarıyla işler hale gelmesi için samimî gayret gösteren bir partidir. Bu...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Bravo...

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Devamla) — Sayın Gürkan, görüyorum ki beni alkışlıyorsunuz; ama 25 Mart 1985 mahallî seçimlerinde...

ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli) — 1984...

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Devamla) — Affedersiniz, 1984 mahallî seçimlerinde «Demokrasi katlediliyor, parlamento dışındaki partiler seçimlere sokulmuyor» diye feryat ettiniz. Tahmin ederim o zaman partinin genel başkanı Sayın Gürkan'dı ve biz, bir kararla Mecliste, parlamento dışındaki partilerin de mahallî seçimlere katılması teklifini getirdiğimizde, bu salonları nasıl terkettiğinizi hep beraber gördük. İşte, sizlerin demokrasiye olan inancı budur.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sizi alkışlıyorum...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Ne samimî bir karardı...

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Devamla) — Tabiî siz genel başkanlığımızdan oldunuz, Sayın İnönü de genel başkanlık koltuğuna geldi. Onun için avantajlı bir şey. Tabiî bu arada Milliyetçi Demokrasi Partisi gitti, Doğru Yol Partisi Meclisin içine girdi, onlar için de avantajlı bir şeydir.

TÜRKÂN TURGUT ARIKAN (Edirne) — ANAP da gidecek.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Devamla) — Bizim için de avantajlı bir şeydi; Meclis dışında bütün partileri soktuk, kimisini 30, kimisini de 58 milletvekiliyle falan idare edip, gidiyoruz. 1988 veya 1987' de olabilecek herhangi bir seçimde de 450 milletvekilinin 270'den daha fazlasını alarak geleceğimizi de umuyoruz. Bunları da huzurlarınızda ifade etmek istiyorum .(Alkışlar)

TÜRKÂN TURGUT ARIKAN (Edirne) — İnsan, hayal ettiği müddetçe yaşar...

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Devamla) — Şunu da söylemek istiyorum ki, Anayasa değişikliği teklifimiz ve halkoylaması isteğimiz, sadece bugünkü şartların doğurduğu bir istek değildir. Geçmiş siyasî hayatımızın bir tecrübesi olan bugünkü kararımız, siyasî hayatımızda meydana gelebilecek tıkanıklarda millete gitme yolunu açmıştır. Bunun için, yüce Meclise ve özellikle de Anavatan Partisi Grubuna teşekkür etmek istiyorum.

Biz, yarının Türkiye'sinde, dün olduğu gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını seçemeyen, hayatî önemi haiz kanunları bir türlü gündeminden geçiremeyen, Cumhurbaşkanını seçemeyen, kavga ve polemiğin hâkim olduğu parlamentoların oluşmasına engel olacak her türlü tedbiri almaya kararlıyız. (ANAP sıralarından alkışlar)

TÜRKÂN TURGUT ARIKAN (Edirne) — Yolsuzlukları önleyin.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Devamla) — Sayın Arıkan, yeni partiniz hayırlı olsun.

Bu duygu ve düşüncelerle hepinizi saygıyla selamlıyor, bu Siyasî Partiler Kanununda yapılacak değişikliğe müspet oy vereceğiniz kanaatiyle tekrar saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Taşar.

Sayın Sabit Batumlu?.. Yok.

Başka söz isteyen sayın üye?..

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Kişisel söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Hilmi Nalbantoğlu buyurun efendim.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlarım.

Bendeniz bu yasa teklifini şurada bir kere okudum; gözüme ilişen eksikleri dile getireceğim; belki eksiktir, belki değildir, onu sizlere de düşündürtmüş olacağım.

Şmdi, yasa teklifinin 6 ncı maddesinde siyasî partilerin ilçe teşkilatı tarif ediliyor ve «Siyasî partilerin ilçe teşkilatı; ilçe kongresi, ilçe başkanı, ilçe yönetim kurulu ve belde teşkilatlarından oluşur» deniyor; burası güzel. Devamında, «Parti tüzüğünde ilçe disiplin kurulu teşkili de öngörülebilir» deniyor. Demek ki, ilçelerde istenirse disiplin kurulu da teşkil edilebilir; tabiî bu tüzüklerde gösterilecek; fakat bu disiplin kurulunun kaç kişiden oluşacağı burada belirtilmemiş. Bu bir unutma mıdır, değil midir? Maddenin devamında «Bir ilçede teşkilatlanma, ilçe sınırları içerisindeki beldelerin en az üçte ikisinde teşkilat kurmayı gerektirir» deniyor. Yani, bir ilçede, kasaba olarak bildiğimiz belde teşkilatı kurulacak yerlerin en az üçte ikisinde teşkilat kurmayı zorunlu hale getiriyor; o da güzel. Maddenin son fıkrasında, «İlçe yönetim kurulu, parti tüzüğünün göstereceği sayıda üyeden oluşur. Bu sayı 5'ten az olamaz» deniyor. Burada da 5'ten yukarı olan sayıları partilerin tüzüğüne bırakmış; bu da güzel. Ancak, burada ilçe yönetim kurullarının yedek üyesi neden gösterilmemiş, bilmiyorum.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Tüzüklerde var.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Devamla) — Onun da tüzüklerde olduğunu belirtseydiniz.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Her şeyi tüzüklere bıraktık ya.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Devamla) — Bu noksan.

Sonra, bu 6 ncı maddeden 5 inci maddeye terfi edelim; burada da il yönetim kurulu tarif ediliyor. 6 ncı maddede partilerin ilçe teşkilatını çok geniş şekilde tarif etmişsiniz; burada disiplin kurulunu da göstermişsiniz, fakat yedek üyeleri maddeye almamışsınız; 5 inci maddede ise il yönetim kurulunu sadece şöyle bir cümlecikten ibaret bırakmışsınız: «İl yönetim kurulu, parti tüzüğünün göstereceği sayıda üyeden oluşur. Bu sayı 7'den az olamaz.» Bu da güzel. Tabiî 7'den yüksek olan rakamları tüzüklerde göstereceğiz; ancak burada, ilde disiplin kurulu kurulacak mı kurulmayacak mı, bu belli değil; ilde disiplin kurulu kurulacaksa, kaç kişiden oluşacak, o da belli değil. Bence maddede bu da gösterilmeliydi. İl yönetim kurulunun da yedek üyesi olacak mı olmayacak mı, o da gösterilmemiş.

Ayrıca, 7 nci maddede, belde teşkilatından başka, bir de «Köylerde en az bir temsilci bulunur» denseydi, iyi olurdu. Bu da benim önerimdir. Belde teşkilatının üç kişiden oluştuğu söyleniyor ve bu aynı zamanda ilçe başkanlığına bağlı bir teşkilat. Bunların da yedeği olacak mı olmayacak mı; o da tüzüğe mi bırakılmış? Tüzüğe bırakılmışsa «Tüzüğe bırakılmıştır» denmesi lazım.

Bir de geçici 14 üncü madde var. Geçici 14 üncü maddede şöyle diyor: «Bu kanunda yapılan değişikliklerin yürürlüğe girmesini müteakip siyasî partilerin olağan büyük kongreleri toplanıncaya kadar merkez karar ve yönetim kurulları bu değişikliğin gerektirdiği tüzük tadilatını yapmaya yetkilidir.» Ayrıca, partilerin programı bakımından da bir öneri bulunması lazım mı değil mi? Acaba bunu da, hem teklif sahipleri, hem de teklifi inceleyen komisyonlar düşündüler mi? Düşünmemişlerse, eğer çok aklıevvel olarak önce benim aklıma gelmişse, burada arz ediyorum, ikaz ediyorum: Bunu da düşünerek tamamlarsak memnun olurum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Nalbantoğlu.

Başka söz isteyen?.. Yok.

Soru sormak isteyenler?.. Sayın Bayezit.

Başka soru sormak isteyen?.. Yok.

Soru kayıt işlemi tamamlanmıştır.

Buyurun Sayın Bayezit.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Efendim, iktidar grubu adına konuşan, aynı zamanda teklif sahibi arkadaşımız, merkez karar yönetim kurulu ve icra organından bahsederken «Siyasî partiler özgürdürler, istedikleri isimle ve istedikleri şekilde, istedikleri sayıda bunları teşkil edebilirler» dedi. Bunlar zabıtlara geçti. Ancak, tabiî, arkadaşımız teklif sahibi de olsa, iktidar grubu sözcüsü de olsa, yetkili kişi değildir. Onun için, ben bu konunun yetkili kişilerin ağızlarından zabıtlara geçmesini istiyorum ve komisyonun cevaplandırması ricasıyla şu soruyu soruyorum :

Akadaşımızın açıkladığı gibi, siyasî partiler böyle özgürce merkez karar yönetim ve icra kurullarını oluşturabilecekler midir, isimlerini, sayılarını vesaire? Komisyon, Anavatan Sözcüsünün bu fikrine, izahatına katılmakta mıdır?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Coşkunoğlu.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI KÂMİL T. COŞKUNOĞLU (Ankara) — Efendim, bu, kanun ifadesidir. Siyası Partiler Kanununda bunların isimleri tesp't edilmiştir. Onların istediği isimde bunlar olmaz; fakat sayılarını tespit edebilirler.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Hükümetin görüşü nedir?

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Sayın Başkan, tabiî ki teklif sahibi bunu açıklasın; ama ben meseleyi şöyle anladım. Burada «karar» diyor, «yönetim» diyor; ayrı ayrı organlar mı manasında? Bu endişeye düşüldüğünü anlıyorum. Herhalde öyle anlaşılıyor. İlla ayrı ayrı organlar manasına anlamıyorum. Teklif sahibinin izahı da odur. Anlatmak için «karar» demiş, anlatmak için «yönetim kurulu» demiş. Parti kendi organlarını kendisi tadat edebilecek demektir. Nitekim, Anavatan Partisinde bu merkez karar ve yönetim kuruludur, ama bir başka partide karar organı ayrıdır, yönetim kurulu ayrıdır. Bunun takdirini, bu organların sayısını ve isimlerini her partinin kendi tüzüğüne bırakmıştır; gerekçe de meseleyi bu şekilde izah etmektedir, teklif sahibi de bu şekilde izah etmektedir.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Hükümet olarak berabersiniz?

ADALET BAKANI MATMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Evet.

BAŞKAN — Evet, tutanaklara geçmiştir, soru cevaplandırılmıştır.

Sayın milletvekilleri, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Maddelerine geçilmesini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklifin maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi okutuyorum :

22.4.1983 Gün ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi - Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna İki Madde ve Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 28.3.1986 gün ve 3270 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile değişik 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Siyasî Partilerin teşkilatı

Madde 7. — Siyasî partilerin teşkilatı; merkez organları ile il, ilçe ve belde teşkilatlarında; Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu ile il genel meclisi ve belediye meclisi gruplarından ibarettir.

Belde teşkilatı, il ve ilçe merkezleri dışında belediye teşkilatı olan yerlerde kurulur.

Belde teşkilatları ilçe başkanlığına bağlıdır. Bu teşkilatların seçim tarzı, kuruluş ve faaliyet şekil ve şartları, üye sayısı, il ve ilçe teşkilatlarıyla münasebetleri siyasî partilerin tüzüklerinde gösterilir.

Şu kadar ki, belde teşkilatının üye sayısı üçten az olamaz.

Siyasî partiler, yukarıdaki fıkralarda belirtilenler dışında herhangi bir yerde ve herhangi bir ad altında teşkilat kuramazlar.

BAŞKAN — Madde üzerinde buyurun Sayın Altay.

HASAN ALTAY (Samsun) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlayarak sözlerime başlıyorum.

Sayın Mustafa Taşar'ın burada uzun uzadıya açıklamada bulunduğu bu teklifin benzerini bir yıl önceki değişiklikte sizlere sunduğumu hatırlatmayı faydalı görüyorum. Eğer o gün bunlar ele alınsa, incelenseydi; gecenin bu saatinde bu çalışmayı yapmamıza gerek yoktu.

Bu yeni bir buluş, yeni bir keşif veya demokrasiye büyük bir katkı değil; ama geçen zaman içinde bir uzlaşma gereği doğduğuna inanıyorum. Siyasî partiler arasında, geç de olsa, bu gibi konularda uzlaşmanın gerekli olduğunun anlaşılması faydalı olmuştur; kendilerine de teşekkür ediyorum, bunlar bir yıl önce bizim savunduğumuz fikirlerdi.

Ancak, burada son değiştirilen 28.3.1986 tarihli Yasa ile karşılaştırdığımızda eksik bir durum olduğu kanısındayım. Şöyle ki : Belediye encümen üyeleriyle, il genel meclisi üyelerinin ilçe örgütleri veya il örgütleriyle olan ilişkilerine ait ikinci fıkra kaldırılmış gibi geliyor bana, orada bir yasal boşluk olabilir.

MUSTAFA TAŞAR (Gaziantep) — 7 nci madde mi?

HASAN ALTAY (Devamla) — Evet 7 nci madde. Bunun irdelenmesi gerekir, sadece belde teşkilatlarının konumları, siyasî partilerle ilçelerin ilişkileri ele alınmış, diğerleri unutulmuş gibi.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; demokrasinin yerleşmiş ve gelişmiş bulunduğu ülkelerde siyasî partilerin sendikalarla, dernek üst kuruluşlarıyla işbirliği yapmaları doğaldır. Bizim Anayasamız ile bu yollar kapandığından, siyasî partiler âdeta içi boş kalıplar şeklinde bir seçim propagandası aracı yapacak nitelikte partiler olmaktaydı.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Söylediğiniz 7 nci maddenin birinci fıkrasıydı; teklif önünüzdeyse bakınız.

BAŞKAN — Sayın Altay, devam ediniz efendim.

HASAN ALTAY (Devamla) — Bu değişikliklerle demokrasi yolunda olumlu bir adım atılmış olacaktır ve örgütlenmenin belde teşkilatlarına kadar indirilmesiyle halkın katılımı büyük ölçüde artacaktır.

Bu Yasa teklifi ivedi olarak önümüze getirilmiştir; ama dileğimiz gelecekte çok daha geniş kapsamlı halkın katılımını daha büyük ölçüde sağlayacak yeni bir düzenlemenin yapılmasıdır.

Bu dileklerle hepinize saygılarımı sunuyorum. (DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Altay.

Madde üzerinde başak söz isteyen?.. Yok.

Madde ile ilgili soru sormak isteyen?.. Yok.

Önerge yok.

1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 1 inci madde kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 2. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 10 uncu maddesinin 2 nci fıkrasının 28.3.1986 gün ve 3270 sayılı Kanunla değişik (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

b) Merkez organları ile, teşkilat kurdukları il, ilçe ve beldeleri, bunların organlarında görev alanların adlarını, soyadlarını, doğum yer ve tarihlerini, meslek veya sanatlarını ve ikametgâhlarını gösterir onaylı listeleri,

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Önerge yok.

2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 2 nci madde kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 3. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Partilerin genel merkez teşkilatı

Madde 13. — Siyasî partilerin merkez organları büyük kongre ve genel başkan ile diğer karar, yönetim, icra ve disiplin organlarından ibarettir. Bu organların isimleri ve üye sayıları tüzüklerinde gösterilir.

Parti tüzüğünde, partinin gayesine uygun olarak, danışma ve araştırma amaçlı ihtiyarî kurullar da teşkil olunabilir.

İhtiyarî kurulların görev ve yetkileri ile üyelerinin sayısı ve seçilme usulleri tüzüklerinde gösterilir.

BAŞKAN — 3 üncü madde üzerinde söz isteyen?..

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Redaksiyonla ilgili bir hususu yerimden belirtmek istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Maddede, «Siyasî partilerin merkez organları büyük kongre ve genel başkan ile» denilmektedir. Buradaki «ve» ibaresini kaldırarak oraya virgül koyalım efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — «Genel başkan» ibaresini başa alırsanız...

BAŞKAN — «Büyük kongre, genel başkan ile diğer karar, yönetim» şeklinde mi olacak efendim?

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Evet efendim.

BAŞKAN — Orada «ve» yi kaldırıp virgül koyuyoruz.

Komisyon bu redaksiyona katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI KÂMİL T. COŞKUNOĞLU (Ankara) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Evet, «ve» ibaresi kaldırılıp yerine virgül konulmuştur.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Müsaade edermisiniz Sayın Başkan?

BAŞKAN — Buyurun.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Efendim, Sayın Taşar, «Merkez organlarını tümüyle siyasî partilerin tüzüklerine bıraktık ve bu konuda bir sınırlandırma yoktur» dediler; fakat bu maddenin ifadesinde bir kesinlik var, «Siyasî partilerin merkez organları büyük kongre ve genel başkan ile diğer karar, yönetim, icra ve disiplin organlarından ibarettir» denilmektedir.

Madde her ne kadar Sayın Taşar'ın belirttikleri gibi yorumlanabilirse de, aksi şekilde de yorumlana-

bilir. Bu bakımdan buraya biraz daha açıklık getirilmesinde yarar görüyorum; çünkü madde anlam bakımından yetersizdir ve bir redaksiyona ihtiyaç vardır.

BAŞKAN — Sayın Oktay, bu konunun redaksiyonla düzeltilmesi mümkün değildir. Bu bakımdan üzerinde düşünülür ve bir önerge verilirse sanırım açıklık getirilebilir. Konuyla ilgili önerge varsa beklerim efendim.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Sayın Başkanım, bu konu, teklifin gerekçesinde gayet açık olarak belirtilmiştir. Bu bakımdan gerekçe ile birleşince yeni bir redaksiyona gerek yoktur.

BAŞKAN — Evet, gerekçe ile birleşince anlaşılıyor.

Sayın Bayezit, bir sorunuz vardı, buyurunuz.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan bir redaksiyon olarak, «diğer» kelimesinin kalkması gerekir.

«Genel başkan ile diğer karar, yönetim, icra ve disiplin organlarından ibarettir» deniliyor. Buradaki «diğer» kelimesinin kalkması gerekir.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Olabilir.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Olabilir diyorsunuz ama, umursamaz bir haliniz var.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Peki, umursayarak olabilir. Aslında bir şey değişmiyor, ifade açık.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Efendim sorum şu : Partilerin merkez organı olarak küçük kongreleri vardır. Küçük kongreden vazgeçiliyor, niçin onu kaldırıyorsunuz? Faydası veya mahzuru nedir?

BAŞKAN — Sayın Hükümet?

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Tüzükte gösterilebileceği için artık burada saymanın ve madde olarak yazmanın lüzumu yok.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Yani tüzükte gösterilebilir.

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Tabiî, tüzüğünüzde gösterebilirsiniz.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

3 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum : 3 üncü maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Sayın Başkan, «diğer» kelimesi çıktı mı efendim?

BAŞKAN — Sayın Oktay, o konuda bir öneri gelmedi.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Bu kelimenin çıkmasında yarar var efendim?

BAŞKAN — Başkanlığımıza yetki verilir; komisyondan geldiğinde biz Başkanlık olarak düzeltebiliriz. Tutanaklara bu şekliyle geçti efendim.

4 üncü maddeden önce, 3 üncü maddeden sonra madde eklenmesine dair bir önerge vardır, okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 568 sıra sayılı Kanun Teklifine 3 üncü maddeden sonra 4 üncü madde olarak aşağıdaki maddenin eklenmesini ve daha sonraki madde numaralarının buna göre düzenlenmesini arz ve teklif ederiz.

Mustafa Taşar Gaziantep	Haydar Özalp Niğde
Sadi Abbasoğlu İstanbul	Sabri Aras Kars

Nevzat Yağcı
Elazığ

MADDE 4. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 3270 sayılı Kanunla değişik 14 üncü maddesinin 7 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Parti kurucuları seçilmiş delegelerin yüzde 15' inden fazla olmamak kaydıyla, parti üyelikleri devam ettiği müddetçe, ilk büyük kongre dahil büyük kongrenin tabiî üyesidirler. Parti kurucuları seçilmiş delegenin yüzde 15'inden fazla ise tabiî delegelerin kurucular arasından nasıl seçileceği siyasî partilerin tüzüklerinde gösterilir. Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzelkişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar.»

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, okunan önerge ile değiştirilmek istenen madde Başkanlıkça komisyona havale edilen ve komisyonda görüşülen teklifte bulunmamaktadır. Bu yeni bir teklif mahiyetindedir. Esasen bu önergeyi işleme koymam mümkün değil; ancak komisyon önergeye katılırsa, yeni bir madde gibi görüşme açacağım.

Ayrıca komisyon, bu önergenin komisyona verilmesini isteyebilir ve komisyon görüşerek bir raporla Genel Kurula getirebilir. Şayet komisyon önergeye katılmazsa veya önergenin komisyona verilmesini istemezse, o zaman önergeyi işleme koyamayacağım.

Komisyon önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI KÂMİL T. COŞKUNOĞLU (Ankara) — Komisyon katılıyor.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Katılamaz; komisyonda yetersayı yok ki.

BAŞKAN — Hükümet?..

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor, ancak yetersayı yok.

İsterseniz önergeyi komisyona verelim; zaten bugün bitmiyor, bir raporla...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI KÂMİL T. COŞKUNOĞLU (Ankara) — Peki, önergeyi komisyona alıyoruz.

BAŞKAN — Önergenin komisyona verilmesini istiyorsunuz.

Önerge, yani yeni madde teklifi komisyona verilmiştir.

Şimdi, teklifteki 4 üncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 4. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 16 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Merkez karar, yönetim ve icra organları

Madde 16. — Siyasî partilerin merkez karar, yönetim ve icra organları parti tüzüğünde belirtilen isim, şekil ve sayıda kurulur. Büyük kongrece seçilecek merkez organlarının herbirinin üye sayısı 15'den az olamaz.

Bu organlar iki büyük kongre arasında, parti tüzük ve programına ve büyük kongre kararlarına uymak şartıyla, partiyi ilgilendiren hususlarda karar almak ve alınan kararları uygulamak yetkisine sahiptirler.

Merkez karar organı, zorunlu sebepler dolayısıyla büyük kongrenin toplanamadığı hallerde, partinin hukukî varlığına son verilmesi ve tüzük ve programının değiştirilmesi dışındaki bütün kararları alabilir.

Parti işlerini düzenleyen parti iç yönetmelikleri merkez karar organı tarafından yapılır.

Merkez karar ve yönetim organlarının üyeleri büyük kongrece seçilir. Diğer merkez organlarının seçim usul ve esasları parti tüzüğünde belirtilir. Parti genel başkanı merkez karar, yönetim ve icra organlarının herbirinin de başkanlığını yapar. Büyük kongrece seçilen merkez organlarının herbirinin üyeleri büyük kongrenin ve büyük kongre yetkilerini kullanan kurucular kurulunun tabiî üyeleridir.

Organların toplanma ve çalışma usulleri, görev ve yetkileri, birbirleriyle münasebetleri parti tüzüğünde gösterilir.

BAŞKAN — 4 üncü madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

4 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 4 üncü madde kabul edilmiştir.

5 inci maddeyi okutuyorum :

MADDE 5. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 19 uncu maddesinin 4 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İl yönetim kurulu, parti tüzüğünün göstereceği sayıda üyeden oluşur. Bu sayı 7'den az olamaz.

BAŞKAN — 5 inci madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

5 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 5 inci madde kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okutuyorum :

MADDE 6. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 20 nci maddesinin 1 inci ve 8 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Siyasî partilerin ilçe teşkilatı; ilçe kongresi, ilçe başkanı, ilçe yönetim kurulu ve belde teşkilatlarından oluşur. Parti tüzüğünde ilçe disiplin kurulu teşkili de öngörülebilir. Bir ilçede teşkilatlanma, ilçe sınırları içerisindeki beldelerin en az üçte ikisinde teşkilat kurmayı gerektirir.

İlçe yönetim kurulu, parti tüzüğünün göstereceği sayıda üyeden oluşur. Bu sayı 5'ten az olamaz.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Madde üzerinde iki önerge vardır. Önergeleri, önce geliş sırasına göre okutacağım, sonra aykırılık derecesine göre işleme koyacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

568 sıra sayılı Kanun Teklifinin 6 ncı maddesi ile değiştirilmesi öngörülen 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 1 inci ve 8 inci fıkralarının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ahmet Sarp Diyarbakır	Mustafa Çorapçıoğlu Balıkesir
Türkân Arıkan Edirne	Osman Bahadır Trabzon

M. Abdurrezak Ceylan
Siirt

Siyasî partilerin ilçe teşkilatı; ilçe kongresi, ilçe başkanı, ilçe yönetim kurulu ve belde teşkilatlarından

oluşur. Ancak, birden fazla seçim çevresine bölünen ilçelerde, asıl ilçe organının bulunduğu seçim çevresi dışında kalan seçim çevrelerinde o çevreleri kapsayan itibarî ilçe teşkilatları kurulur. İtibarî ilçe teşkilatları, asıl ilçe teşkilatlarını oluşturan organları ihtiva eder. Parti tüzüğünde ilçe disiplin kurulu teşkili de öngörülebilir. Bir ilçede teşkilatlanma ilçe sınırları içerisindeki beldelerin en az üçte ikisinde teşkilat kurmayı gerektirir.

İlçe ve itibarî ilçe yönetim kurulları, parti tüzüğünün göstereceği sayıda üyeden oluşur. Bu sayı 5'ten az olamaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 568 sıra sayılı Kanun Teklifinin 6 ncı maddesi ile değiştirilmesi öngörülen Siyasî Partiler Kanununun 20 nci maddesinin 1 inci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mustafa Taşar Gaziantep	Alpaslan Pehlivanlı Ankara
Birsel Sönmez Niğde	Haydar Özalp Denizli

Aycan Çakıroğulları
Denizli

«Siyasî partilerin ilçe teşkilatı; ilçe kongresi, ilçe başkanı, ilçe yönetim kurulu ve belde teşkilatlarından oluşur. Parti tüzüğünde ilçe disiplin kurulu teşkili de öngörülebilir. Bir ilçede teşkilatlanma, ilçe sınırları içerisindeki beldelerin en az üçte ikisinde teşkilat kurmayı gerektirir. Belde sayısı üçten az ise beldelerin hepsinde teşkilat kurmak icap eder.»

BAŞKAN — Önergeleri aykırılık derecesine göre işleme koyuyorum.

Gaziantep Milletvekili Mustafa Rüştü Taşar ve arkadaşlarının önergesi.

«Siyasî partilerin ilçe teşkilatı; ilçe kongresi, ilçe başkanı, ilçe yönetim kurulu ve belde teşkilatlarından oluşur. Parti tüzüğünde ilçe disiplin kurulu teşkili de öngörülebilir. Bir ilçede teşkilatlanma, ilçe sınırları içerisindeki beldelerin en az üçte ikisinde teşkilat kurmayı gerektirir. Belde sayısı üçten az ise beldelerin hepsinde teşkilat kurmak icap eder.»

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI KÂMİL T. COŞKUNOĞLU (Ankara) — Katılmak icap eder; ama, yetersayımız yok.

BAŞKAN — Yetersayınız yok, bu nedenle katılamıyorsunuz.

Hükümet?..

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Önerge sahiplerinden açıklama yapmak isteyen?..

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Açıktır efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Sayın Çorapçıoğlu ve arkadaşları, bu kabul edilen önerge dairesinde önergenizde ısrar ediyor musunuz?

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Israr etmiyoruz, ama, bir noktayı işaret etmek istiyorum.

Bizim önergemiz daha aykırı idi. Biz itibarî ilçe teşkilatı kurulmasını öngören bir önerge takdim etmiştik. Siz ondan hiç bahsetmeyen bir önergeyi oyladınız. Evvela bizim önergemizi işleme koymanız gerekirdi.

BAŞKAN — İsterseniz önergenizi işleme koyayım; o bölümünü...

Diğer önergeyi işleme koyuyorum :

Balıkesir Milletvekili Mustafa Çorapçıoğlu ve arkadaşlarının önergesi.

Siyasî partilerin ilçe teşkilatı; ilçe kongresi, ilçe başkanı, ilçe yönetim kurulu ve belde teşkilatlarından oluşur. Ancak birden fazla seçim çevresine bölünen ilçelerde, asıl ilçe organının bulunduğu seçim çevresi dışında kalan seçim çevrelerinde, o çevreleri kapsayan itibarî ilçe teşkilatları kurulur. İtibarî ilçe teşkilatları, asıl ilçe teşkilatlarını oluşturan organları ihtiva eder. Parti tüzüğünde ilçe disiplin kurulu teşkili de öngörülebilir. Bir ilçede teşkilatlanma ilçe sınırları içerisindeki beldelerin en az üçte ikisinde teşkilat kurmayı gerektirir.

İlçe ve itibarî ilçe yönetim kurulları, parti tüzüğünün göstereceği sayıda üyeden oluşur. Bu sayı 5'ten az olamaz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI KÂMİL T. COŞKUNOĞLU (Ankara) — Katılamıyoruz.

BAŞKAN — Hükümet?..

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önerge sahibi Sayın Çorapçıoğlu açıklama yapmak istiyor.

Buyurun Sayın Çorapçıoğlu...

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; elimizde bir teklif daha var ve komisyonda müzakere halinde. Bu teklife göre mülkî ilçeler de, bütünlüğünü korumakla beraber, seçim gereği birden fazla seçim çevresine bölünebilir. Aynen okuyorum : «Ancak bir ilçenin nüfusuna göre çıkaracağı milletvekili sayısı altıdan fazlaysa, ilçe birden fazla seçim çevresine bölünür» deniyor.

Bir ilçe düşününüz; içinde faraza üç tane seçim çevresi var; ama, bunların hiçbirinde de bir tane teşkilat yok, kurulmuş bir tek organ yok; sadece bir aslî, baştan kurulmuş ilçe teşkilatı var.

Biz, bilahara kabul edilecek ve 2839 sayılı Kanunda değişiklik yapacak bu teklife göre, onunla hemayar gitmek, hemahenk gitmek bakımından bu teklifi getirmiş bulunmaktayız. Teklifimiz maksadı ve manası bakımından gayet açıktır. İleride gelecek bir değişikliği, değişiklik teklifini şimdiden karşılamak bakımından yapılmıştır.

Takdir muhterem heyetinizindir. Saygılarla selamlıyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çorapçıoğlu.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

6 ncı maddeyi kabul edilen önerge doğrultusunda oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 6 ncı madde kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 7. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 31 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Teşkilatın merkezleri

Madde 31. — Siyasî partilerin merkez teşkilatı Ankara il merkezinde; il ve ilçe teşkilatları ilgili il ve ilçe merkezlerinde; belde teşkilatları ise, il ve ilçe merkezleri hariç olmak üzere, belediye teşkilatı olan yerlerde bulunur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Soru sormak isteyen varsa, sorusunu alayım?

Buyurun Sayın Bayezit.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Efendim, eski halinde de, «Ankara il merkezi» diyor; il merkezinden kasıt nedir? Büyük şehir belediye hudutları içinde midir? «İl merkezi» diye, Ankara'da ayrı bir idarî ünite yok; Çankaya İlçesi de aslaşılır, Altındağ İlçesi de anlaşılır. «İl merkezi» deyince, yani büyük şehir belediye hudutları dahilinde mi?

BAŞKAN — Bu konuda Komisyon ne diyor?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI KÂMİL T. COŞKUNOĞLU (Ankara) — Efendim, «İl merkezi» deyince; o ilçe teşkilatları zaten il merkezine dahil olan teşkilatlardır; «il merkezi» daha kapsamlıdır. Binaenaleyh, «İl merkezi» burada ifade edilen şekildedir.

BAŞKAN — Anlaşılmıştır.

Hükümetin bir açıklaması olacak mı?

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Efendim, Sayın Bayezit'in söylediği akla gelen bir husus; ben, «Merkez ilçe» olarak tefsir ediyorum. Herhalde öyle de kullanılıyor bu.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — O zaman Çankaya da anlaşılır.

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Çankaya değil, il merkezi.

BAŞKAN — Evet, soru cevaplandırılmıştır.

Madde üzerinde bir önerge vardır, okutup işleme koyuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

568 sıra sayılı Kanun Teklifinin 7 nci maddesiyle değiştirilmesi öngörülen 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 31 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mustafa Çorapçıoğlu Balıkesir	Ahmet Sarp Diyarbakır
Köksal Toptan Zonguldak	Fevzi Erdinç Van

Osman Bahadır
Trabzon

Teşkilatın merkezleri

Madde 31. — Siyasî partilerin merkez teşkilatı Ankara İl Merkezinde; il ve ilçe teşkilatları ilgili il ve ilçe merkezlerinde, itibarî ilçe teşkilatları birden fazla seçim çevreleri alanları içerisinde; belde teşkilatları ise il ve ilçe merkezleri hariç olmak üzere, belediye teşkilatı olan yerlerde bulunur.

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Sayın Başkan, önergemizi geri alıyoruz; önceki kabul edilmediği için bunun önemi kalmadı.

BAŞKAN — Önerge geri verilmiştir.

Başka önergemiz yok.

7 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 7 nci madde kabul edilmiştir.

8 inci maddeyi okutuyorum :

Kaldırılan hükümler

MADDE 8. — 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun 18 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Soru sormak isteyen?..

Buyurun Sayın Bayezit, sorunuzu alayım.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Efendim, bu 18 inci madde küçük kongre ile ilgili; ben demin bir soru sordum, «Küçük kongreyi niçin kaldırıyorsunuz?» diye, «Tüzükte gösterebilirsiniz» dediler.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI KÂMİL T. COŞKUNOĞLU (Ankara) — İhtiyaca göre efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Israr ediyorsunuz yani, «gösterilebilir» diyorsunuz?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI KÂMİL T. COŞKUNOĞLU (Ankara) — Tabiî.

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Tüzükte gösterilebileceği için, artık burada mecburî bir hüküm halinde bırakılmıyor, ihtiyarîdir.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

Önergeler vardır; önce veriliş sırasına göre okutuyorum, sonra aykırılık derecesine göre işleme koyacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna İki Madde ve Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifinin 8 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mustafa Taşar Gaziantep	Haydar Özalp Niğde
Sadi Abbasoğlu İstanbul	Sabri Aras Kars

Nevzat Yağcı
Elazığ

Kaldırılan hükümler

Madde 8. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun;

a) 18 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır,

b) 119 uncu ve geçici 1 inci maddelerin yürürlüğü Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının geçici 4 üncü maddesinin yürürlükten kaldırıldığı tarihte sona erer.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşmekte olduğumuz 568 sıra sayılı Kanun Teklifinin 8 inci maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

İsa Vardal Zonguldak	Arif Toprak Niğde
Şevki Taştan Sivas	Yusuf Ziya Kazancıoğlu Trabzon
Sururi Baykal Ankara	Cahit Karakaş Zonguldak
İsmet Turhangil Manisa	Nuri Korkmaz Adana
Ömer Kuşhan Kars	Durcan Emirbayer İzmir

Şükrü Babacan
Kırklareli

Anayasanın geçici 4 üncü maddesinin halkoyuna sunulması neticesi kalkması halinde; bu kanunun 119 ve geçici 1 inci maddesi yürürlükten kalkar, bu maddelere istaneden açılmış olan bütün davalar düşer ve verilmiş bulunan mahkûmiyet kararları bütün sonuçlarıyla birlikte ortadan kalkar.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşmekte olduğumuz 568 sıra sayılı Kanun Teklifinin 8 inci maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

İsa Vardal Zonguldak	Arif Topkak Niğde
Durcan Emirbayer İzmir	Şevki Taştan Sivas
Sururi Baykal Ankara	İsmet Turhangil Manisa
Şükrü Babacan Kırklareli	Nuri Korkmaz Adana
Cahit Karakaş Zonguldak	Yusuf Ziya Kazancıoğlu Trabzon

Ömer Kuşhan
Kars

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 119 uncu maddesinin (c) fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

568 sıra sayılı Kanun Teklifinin 8 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mustafa Çorapçıoğlu Balıkesir	Ahmet Sarp Diyarbakır
Köksal Toptan Zonguldak	Fevzi Erdinç Van

Osman Bahadır
Trabzon

Kaldırılan hükümler.

MADDE 8. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 18 ve 119 uncu maddeleriyle geçici 1 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Efendim, önergeleri aykırılık derecesine göre işleme koyuyorum.

Sayın Çorapçıoğlu, sizin önergenizle Sayın Taşar'ın önergesi aynı mahiyette. Burada daha geniş kapsam var, yürürlük var...

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Orada yürürlükde var efendim; ben ayrıca yürürlük maddesi de koydum.

BAŞKAN — Peki efendim, önce Sayın Taşar'ın önergesini işleme koyalım.

Gaziantep Milletvekili Mustafa Rüştü Taşar ve arkadaşlarının önergesi.

Kaldırılan hükümler.

MADDE 8. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun;

a) 18 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

b) 119 uncu ve geçici 1 inci maddelerin yürürlüğü Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının geçici 4 üncü maddesinin yürürlükten kaldırıldığı tarihte sona erer.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Vardal.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Başkan, şimdi öncelikle görüşmek istediğiniz önergede Siyasî Partiler Kanununun 119 uncu maddesiyle geçici 1 inci maddesinin yürürlükten kaldırılması şarta muallak. Eğer, Anayasanın 4 üncü maddesi halkoyu tarafından kaldırılırsa o maddeler de yürürlükten kaldırılacak. Halbuki, ondan evvel verilen önergeler var. Bu önergelerde geçici 4 üncü maddeyle irtibat kurulmadan doğrudan doğruya, mesala; 119 uncu maddenin (c) fıkrasının yürürlükten kaldırılması şeklinde önergeler var.

Şimdi, durum bu olunca, aykırılık sırası sanıyorum bizim önergelerde olacaktır. O kabul edildiği taktirde geçici 4 üncü maddenin halkoylaması sonucu yürürlükten kaldırılması halinde zaten ortadan kalkacaktır. Bu nedenle, evvelemirde geçici 4 üncü maddeyi nazarı itibara almadan 119 uncu maddenin (c) fıkrasının, bu kanun Cumhurbaşkanı tarafından onaylanıp Resmî Gazetede yayınlandıktan sonra yürürlükten kaldırılması gerekecektir.

Sayın Başkanım, komisyon maddeyi önergelerle birlikte geri alsın, yeniden oluştursun.

BAŞKAN — Sayın komisyon, önergeler birbiri içerisinde. Maddeyi önergelerle birlikte...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI KÂMİL T. COŞKUNOĞLU (Ankara) — Efendim, önergeler biraz karışık, maddeyi komisyona geri alalım.

BAŞKAN — Madde önergelerle birlikte komisyona geri verilmiştir.

Sayın milletvekilleri, çalışma süremizin dolmasına çok az bir zaman kalmıştır; yeni bir maddeye başlandığında süre uzatma kararı alınması gerekecektir. Bu nedenle, kanun tasarı ve tekliflerini görüşmek için 21 Mayıs 1987 Perşembe günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 23.55

VII. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, kalkınmada birinci derecede öncelikli illerde gerçekleştirilen yatırımlara ilişkin Başbakandan sorusu ve Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı İsmet Kaya Erdem'in yazılı cevabı. (7/1859)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı arz ederim.

Kadir Narin
Diyarbakır

Birinci derecede kalkınmada öncelikli illerde bugüne kadar hangi yatırımları gerçekleştirdiniz? Bunun parasal değeri nedir? (İller itibariyle).

T. C.
Devlet Bakanlığı 20.5.1987
Başbakan Yardımcılığı
Sayı : 002/0788

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının 13.4.1987 tarih ve 7/1859-8438/32818 sayılı yazısı.

b) Başbakanlığın 20.4.1987 tarih ve 18/106-2578/03580 sayılı yazısı.

İlgi (a) yazı ile Başbakanlığa gönderilen ve ilgi (b) yazıları ile tarafımdan cevaplandırılması istenen Diyarbakır Milletvekili Sayın Kadir Narin'in, Kamu Yatırımlarının Revize Ödenek Miktarları ile ilgili yazılı soru önergesine verilen cevap ekte takdim edilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

İ. Kaya Erdem
Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

Kamu Yatırımlarının Revize Ödenek Miktarları

(Cari fiyatlarla Milyon TL.)

İl Grupları	1980 (1)	1981 (2)	% (2/1)	1982 (3)	% (3/2)	1983 (4)	% (4/3)	1984 (5)	% (5/4)	1985 (6)	% (6/5)	1986 (7)	% (7/6)
Birinci derecede öncelikli iller (13 il)	19 031	42 306	122,3	52 879	25,0	72 560	37,2	92 148	27,0	181 418	96,9	259 831	43,2
İkinci derecede öncelikli iller (15 il)	46 770	95 086	103,3	121 325	27,6	152 281	25,5	204 100	34,0	327 824	60,6	512 191	56,2
K. O. Y. Toplamı (28 il)	65 801	137 392	108,8	174 204	26,8	224 841	29,1	296 248	31,8	509 242	71,9	772 022	51,6
Diğer 39 il	183 756	406 999	121,5	436 462	7,2	555 910	27,4	925 966	66,6	1 418 375	53,2	1 721 446	21,4
TOPLAM 67 il	249 557	544 391	118,1	610 666	12,2	780 751	27,9	1 222 214	56,5	1 927 617	57,7	2 493 468	29,4
Muhtelif iller (*)	135 582	250 854	85,0	330 875	31,9	563 872	70,4	782 543	38,8	1 247 352	59,4	2 340 584	87,6
GENEL TOPLAM	385 139	795 245	106,5	941 541	18,4	1 344 623	42,8	2 004 757	49,1	3 174 969	58,4	4 834 052	52,3
KOY/67 il %	26.4	25,2			28,5	28,8		24,2		26,4		31,0	

(*) Muhtelif il ödenekleri illere dağıtılmamıştır.
1986 yılı ödeneği Aralık sonu itibariyledir.

2. — Gaziantep Milletvekili M. Hayri Osmanlı oğlu'nun, bazı ekonomik sorunlar nedeniyle Türk Ticaret Kanunu ile İcra ve İflas Kanununda yeni düzenlemeler yapılıp yapılmayacağına ilişkin Başbakandan sorusu ve Adalet Bakanı Mahmut Oltan Sungurlu'nun yazılı cevabı (7/1871)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

M. Hayri Osmanlıoğlu
Gaziantep

Ülkemizde 3 trilyon TL.'yi aşan donmuş alacakların bulunduğu ve bu hususun bankaları zor durumlara düşürdüğü, protesto edilen senetlerin milyarları aştığı, 1982 yılında 52 milyar tutarındaki halk tasarruflarının bankerlerde battığı bilinen gerçeklerdir.

Bu açıklamalar ışığında Türk Ticaret Kanunu ile İcra ve İflas kanunlarında yeni düzenlemelerin yapılması düşünülmekte midir? Hükümetin bu konuda bir çalışması var mıdır? Soruna ne gibi bir çare düşünülmektedir?

T.C.
Adalet Bakanlığı 20 . 5 . 1987
Bakan : 806

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : a) 15.4.1987 tarihli ve 7/1871-8451/32831 sayılı yazınız.

b) 11.5.1987 tarihli ve 7/1871-8451/32831 sayılı olup Başbakanlığa hitaben yazılmış olan yazınız.

İlgi (a) yazıları ekinde Başbakanlığa intikal ettirilen ve Gaziantep Milletvekili Mehmet Hayri Osmanlıoğlu tarafından Sayın Başbakanımıza tevcih edilmiş olup, Başbakanlık makamı tarafından cevaplandırılması tensip buyrulan yazılı soru önergesinin cevapları iki nüsha halinde ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Mahmut Oltan Sungurlu
Adalet Bakanı

T.C.
Adalet Bakanlığı
Bakan :

Sayın Mehmet Hayri Osmanlıoğlu
Gaziantep Milletvekili

Sayın Başbakanımıza tevcih ettiğiniz ve Başbakanlık makamında tarafımdan cevaplandırılması tensip kılınan yazılı soru önergenize konu teşkil eden hususlarla ilgili bilgiler aşağıda takdim kılınmıştır.

1.1.1957 tarihinde yürürlüğe giren 29.6.1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun mevcut sistematiğinin bozulmadan, anamefhum ve ilkeleri değiştirilmeden, bazı önemli meselelerin çözümlenmesi ve bazı rakamsal değerlerin günümüz ekonomik şartlarına paralel hale getirilmesi ve iktibas yanlışlıklarının düzeltilmesi gibi kısa vadede yapılması mümkün değişikliklerin gerçekleştirilmesiyle ilgili kanunî düzenleme çalışmaları, İstanbul Ticaret Odasının fiilî katkısı, bilim adamlarının görüşlerinin de alınması suretiyle Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yürütülmektedir.

Bakanlığım da dahil diğer ilgili bakanlıkların görüşü alındıktan sonra, Tasarı Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca, Başbakanlığa takdim kılınacaktır.

Diğer taraftan, 2004 sayılı İsra ve İflas Kanununun bazı maddelerinin, günümüz şartlarına uyacak hale getirilmesiyle ilgili ön çalışmalar Bakanlığımda sürdürülmektedir.

Keyfiyeti bilgilerinize arz ederim.

Mahmut Oltan Sungurlu
Adalet Bakanı

3. — Ankara Milletvekili Sururi Baykal'ın, Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.'da çalışan işçilerin ücretlerine ilişkin Başbaandan sorusu ve Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın yazılı cevabı (7/1933)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Sayın Başbakan Turgut Özal tarafından yazılı olarak aracılığınızla cevaplandırılmasını arz ederim.

22.4.1987
Sururi Baykal
Ankara

Sorular

1. Türkiye Vakıflar Bankası TAO İşletmesinin üye bulunduğu Kamu İşletmeleri İşverenleri Sendikası (KAMU - İŞ) ile Banka ve Sigorta İşçileri Sendikası (BASS) arasında yürütülmekte olan toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde doğan uyuşmazlık noktaları nelerdir, uyuşmazlığın kotarılması için yapılan çalışmalar var mıdır?

2. Sözkonusu işverenlikte çalışan işçileri kapsayan 30.4.1982 tarihinde süresi sona eren toplu iş sözleşmesi Yüksek Hakem Kurulu tarafından kaç yıl süre için yeniden yürürlüğe konmuştur. Yürürlüğe yeniden konulan Toplu İş Sözleşmesi ile işçilerin kaybettiği eski kazanımları nelerdir? 1982, 1983 ve 1984 yılları için Yüksek Hakem Kurulunca saptanan ücret zamlarının emsallerinin altında kaldığı ve bu işçilerle diğer ban-

ka çalışanları arasında ortalama otuzbin TL. ücret farkı doğduğu doğru mudur?

3. 1985 yılında işveren bankanın tutumu ile sözleşme ihlalleri sonucunda lisan tazminatı gibi bazı sosyal ödemelerin düşürüldüğü ve yapılan fazla çalışma ücretlerinin ödenmediği doğru mudur? Ödemeler ne zaman yapılacaktır?

4. Kârdan pay alan çalışanların bu olanaklarını kısıtlamak amacıyla, Bankanın Kuruluş Yasasında yapılan değişiklik sonucunda, işçilerin önceki yasaya göre alması gerekli miktarda ne kadar azalma meydana gelmiştir?

5. Vakıflar Bankası ile diğer bankalar 1986 yılı kâr oranlarının mukayesesi nasıldır?

İşçilerin toplam yıllık maliyetleri diğer bankalara göre neden en düşük seviyededir?

1984 yılında tüm masraflara oranla personel giderleri % 12 iken, bu oranın 1986 yılında % 8'e indirilerek çalışanların % 33 oranında fakirleştikleri doğru mudur?

6. Banka son iki yıl içinde, Sosyal Sigorta primleri tahsilatı, Bağ - Kur tahsilatı, elektrik su parası tahsilatı, kömür parası tahsilatı, emekli maaşı ödemeleri, vergi iadesi işlemleri gibi işleri de üstlendiği halde, çalışan işçi sayısında bu dönemde neden artış olmamış ve sürekli fazla çalışma yapılmasına karşın bunun karşılığı neden ödenmemiştir?

7. Sendikasızlığı cazipleştirmek, sendika üyeliğini cezalandırmak amacı ile, kapsam dışı personele sözleşme ile sağlanan ücret zamları dışında ayrıca farklı ödemeler yapıldığı doğru mudur?

8. Bu işçilerin 1982 - 1984 tarihleri arasında Yüksek Hakem Kurulunca uğratıldıkları kayıpları gidermeyi düşünüyor musunuz?

9. 1987 - 1989 dönemini kapsayacak yeni sözleşme ile çalışanlara enflasyonun üzerinde bir ücret zammı vermeyi kabul ediyor musunuz?

10. Bu banka çalışanları ile diğer banka çalışanları arasındaki ücret ve sosyal haklardaki farklılığı ne zaman ve nasıl gidereceksiniz?

T.C.
Devlet Bakanlığı 18 . 5 . 1987
Sayı : 2.02.2542

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının 27.4.1987 gün ve 7/1933 - 8617/33310 sayılı yazısı,

b) Başbakanlığın 4.5.1987 gün ve K. K. Gn. Md. 18/106 - 2682/03855 sayılı yazısı.

Ankara Milletvekili Sururi Baykal'ın Sayın Başbakanımıza yöneltiği yazılı soru önergesine verilen cevaplar aşağıda belirtilmiştir.

1. T. Vakıflar Bankası T.A.O. adına Kamu İşletmeleri İşverenleri Sendikası (KAMU - İŞ) ile Banka ve Sigorta İşçileri Sendikası (BASS) arasında yürütülmekte olan Toplu İş Sözleşmesi görüşmeleri sırasında;

Tarafların anlaşmazlığı tek bir noktada toplanmamıştır. Anlaşmazlık, bu görüşmelere esas teşkil eden Sendika teklifi üzerinde Sendikanın hiç taviz vermeyen, peşin hükümlü tutumu yüzünden teklifin bütünü üzerinde ortaya çıkmıştır. Neticede taraflar anlaşmaya varamamışlar ve konu bir bütün halinde tarafsız hakeme intikal etmiştir.

Toplu İş Sözleşmesi çalışmaları sırasında anlaşmazlık belli bir noktada toplanmamış olmakla birlikte;

T. Vakıflar Bankası T.A.O. nun, Bakancılık sektörünün genel ücret seviyesi ile Bankanın gerçeklerine uygun bir ücret zammını benimsediğini burada ayrıca ifade etmekte yarar görürüz.

2. 30.4.1982 tarihinde süresi sona eren Toplu İş Sözleşmesi Yüksek Hakem Kurulu tarafından 1.5.1982' den geçerli olarak 3 yıl süre ile yeniden yürürlüğe konulmuştur.

Sözü edilen sözleşme Hükümetimiz döneminden önce yürürlüğe konulmuş olmakla beraber, sözleşmenin, zamanın buna ilişkin prensiplerine göre düzenlendiğini ifade edebiliriz. Bu konuda o zamanın şartları esas alındığında, Vakıflar Bankası çalışanlarının kaybettiği haklardan söz edilemez ve parasal yönden bir geri kalma da bahis konusu değildir.

3. T. Vakıflar Bankası T.A.O. bugüne kadar imzalamış olduğu Toplu Sözleşmelere aynen uymuştur. Zira bu konuda kanunî bir ihtilaf çıkmamıştır. Banka, yapılan fazla çalışma olduğunda, ücretlerini de sözleşme çerçevesine uygun olarak ödemiştir.

4. T. Vakıflar Bankası T.A.O. çalışanları 1986 yılı faaliyetinin sonucunda en son maaşlarının 3 aylığı tutarında kâr payı almışlardır. Bu miktar, Bankanın 33 yıllık geçmişinde çalışanlarına verdiği en yüksek kâr payıdır.

5. T. Vakıflar Bankası T.A.O. 1986 yılının en başarılı ve kârlı bankaları arasında ve en ön sıralardadır.

Bankanın bir personel için yaptığı yıllık ortalama personel masrafı 3,4 milyon liradır. Banka bu miktardaki personel masrafı ile bankacılık sektörünün ön-

de gelenleri arasında yer aldığı gibi, kamu ağırlıklı bankalar arasında da birinci sırada bulunmaktadır.

Bankanın, iş hacminin genel artışına paralel olarak gelir ve gider rakamları da büyümüş ve değişmiştir. Bu değişim içerisindeki oransal yer değiştirmeler, personel masraflarının mutlak rakam olarak da azaltıldığı anlamında mütalâa edilemez. Nitekim, yukarıda da belirttiğimiz üzere Banka, personeline yaptığı ödemeler yönüyle sektörün en önlerinde yer almaktadır.

6. Bankanın iş hacmi ve teşkilat durumu ile çalışan personel sayısı arasında mukayese yapıldığında, 2 - 3 yıl öncesine kadar çalışan personel sayısının ihtiyacın üzerinde olduğu görülmekte idi. Buna rağmen, Banka bu dönemde fazla personelini işten çıkarmayarak çalıştırmaya devam etmiştir.

Son yıllarda Banka iş hacminde gerçekleştirilen artış personel sayısı ile iş hacmi arasında uygun bir dengeyi ancak sağlayabilmiştir.

Diğer taraftan, Bankanın son yıllarda emekli aylıkları ödemeleri gibi kamu yararına hizmetlerinde meydana gelen artışlar memnuniyet vericidir ve daha önce de belirtildiği üzere fazla çalışma yapıldığında ücretleri de Toplu Sözleşme çerçevesi içinde kalınarak daima ödenmektedir.

7. Banka, Toplu Sözleşmelerde de tarif edilmek suretiyle sözleşme dışı tutulan yönetici personeline vereceği ücretleri Bankacılık sektörünün genel uygulamalarını da dikkate alarak ve kanunî mevzuata da uygun şekilde Banka Yönetim Kurulunca belirlemektedir. Bu uygulama ne sendikal harekete karşı bir tutum olarak mütalâa edilebilir, ne de sadece bu bankaya has bir uygulamadır.

8. 9. 10. İkinci soruya verilen cevap sırasında da açıklandığı üzere, 1982 - 1984 dönemine ilişkin olarak Yüksek Hakem Kurulunca yürürlüğe konulan Toplu İş Sözleşmesi o zamanın şartlarına ve bankacılık sektörünün genel ücret durumuna uygundur.

1.5.1985 tarihinden geçerli olarak, 5.7.1985 tarihinde imzalanarak 2 yıl için yürürlüğe konulan Toplu İş Sözleşmesi ise, Yüksek Hakem Kurulu dışında tarafların isteklerine uygun olarak yürürlüğe girmiştir. Bu Sözleşme ile taraflar personele verilecek en uygun imkânlar konusunda anlaşmışlardır. Tarafların anlaşmasıyla sağlanan bu imkânlarla, Banka personelinin malî ve sosyal haklar seviyesi bankacılık sektörü içinde önlerdeki yerini muhafaza etmiştir.

1987 - 1989 yılını kapsayacak Toplu Sözleşme ise tarafsız hakeme intikal etmiştir. Verilmesi düşünülen ücret konusunda birinci soruya verdiğimiz cevap sırasında da belirttiğimiz üzere; çalışanlara bankacılık sektörünün genel ücret seviyesi ile Bankanın gerçeklerine uygun bir ücret zammı verilmesi yolu benimsenmektedir. Benimsenen bu anlayış uygulamaya geçirildiğinde, banka personelinin kavuştuğu malî ve sosyal imkânlar, Toplu Sözleşmelerini daha önce yapmış olan bankaların eriştiği seviyenin de üzerine çıkmış olacaktır.

Bilgilerinize arz ederim.

Kâzım Oksay
Devlet Bakanı

Türkiye Büyük Millet Meclisi
GÜNDEMİ

108 İNCİ BİRLEŞİM

20 . 5 . 1987 Çarşamba

Saat : 15.00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Sıkıyönetim Uygulaması Sona Erecek Olan Dört İlde Olağanüstü Hal İlanına ve Beş İlde Uygulanmakta Olan Olağanüstü Halin Uzatılmasına İlişkin Başbakanlık Tezkeresi (3/1325)

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

1. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner ve 30 arkadaşının, belediye başkanları ve belediyelerle ilgili tüm iddiaların gerçeklik derecesini tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/57)

2. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya ve 10 arkadaşının, vakıf kurumunun aksayan ve yıpranmış yönlerini ve gerekli yasal düzenlemeleri tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/58)

3. — Amasya Milletvekili Arsan Savaş Arpacıoğlu ve 14 arkadaşının, Hükümetin izlediği tütün politikasından kaynaklanan sorunları tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/59)

4. — İstanbul Milletvekili Yılmaz İhsan Hastürk ve 27 arkadaşının, Taşdelen Menba Suyunun ihalesi ve ihalenin feshi ile ilgili iddiaların gerçeklik derecesini ve olayın sorumlularını tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/60)

6

SÖZLÜ SORULAR

1. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, bazı vatandaşların işkence sonucunda sakat kaldığı ve öldüğü iddialarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/598)

2. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Diyarbakır İlinde işkence sonucu meydana geldiği iddia edilen iki ölüm olayına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/610)

3. — Tokat Milletvekili Enver Özcan'ın, Sivas İli Gemerek İlçesindeki TUĞSAN Fabrikasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/631)

4. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Bavyera Televizyonunda gösterilen bir filme ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/696)

5. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, işkence sonucunda öldüğü iddia edilen bir vatandaşın ölümüyle ilgili olarak yapılan işlemlere ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/826) (1)

6. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, yaşama ve yasal çalışma haklarını tehlikeye sokan odaklaşma iddialarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/778)

7. — Sinop Milletvekili Barış Can'ın, çay üreticilerinin AKFA Firmasından alacağına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/868) (1)

8. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, Yol-İş Sendikası Kayseri Şubesinin olağan genel kuruluna katılan bazı misafirlerin kongreden çıkarılmaya davet edildikleri iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/797)

9. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, yurdumuzdaki okullara ve öğretmenlere ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/800)

10. — Tunceli Milletvekili Ali Rıdvan Yıldırım'ın, Tunceli İlinde meydana geldiği iddia edilen bazı olaylara ve sorumlularına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/876) (1)

11. — Kırklareli Milletvekili Erol Ağagil'in, YİBİTAŞ Holding Anonim Şirketinde bazı yolsuzluklar

olduğu iddiasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/810)

12. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, Kırkpınar güreşlerindeki kemer takma olayına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/812)

13. — Hakkâri Milletvekili Mehmet Sait Erol'un, sosyo ekonomik nedenlerle intihar olaylarının arttığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/813)

14. — Hakkâri Milletvekili Mehmet Sait Erol'un, güvenlik soruşturmaları sistemine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/817)

15. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, GAP gezisinde kullandığı bazı sözcüklere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/821)

16. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Onur İşhanında çıkan yangının sebebine ve bu nedenle Hazine aleyhine açılan davalara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/824)

17. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, belediyelerce yapılan yaya yolu ve trotuar çalışmalarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/888) (1)

18. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş İlinde kaliteli pamuk yetiştirilebilmesi için alınacak tedbirlere ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/844)

19. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, Zonguldak Kömür Havzasında 1986 yılında meydana gelen iş kazalarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/845)

20. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in Kahramanmaraş - Andırın Orman İşletme Müdürlüğü sahasından elde edilen odunların üretici köylüye ve müteahhitlere tahsisine ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/879)

21. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, terör olaylarına karıştığı iddia edilen bazı örgüt ve elçiliklere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/881)

22. — Kayseri Milletvekili Muzaffer Yıldırım'ın, Kayseri İlinde yapılması düşünülen rayh sistem için Devlet Planlama Teşkilatınca teşvik belgesi verilip verilmediğine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/883)

23. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Denizli-Tavas İlçesi Kızılcabölük Kasabasındaki Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği Pansiyonu ile ülkemizdeki bu tip diğer pansiyonların faaliyetlerine ve denetimlerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/885)

24. — Adana Milletvekili Coşkun Bayram'ın, ÇUKOBİRLİK Genel Müdürlüğü ile ilgili olarak bazı basın organlarında yer alan haberlerin tahkikine ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/886)

25. — Gaziantep Milletvekili Feyzullah Yıldırır'ın, İstanbul'daki Patrikhane binasının ihyası için inşaat izni verildiği iddiasına ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/902) (1)

26. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, olgunlaştırma enstitülerine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanından sözlü soru önergesi (6/890)

27. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, Diyarbakır İlinde turizmin geliştirilmesi için ne gibi çalışmalar yapıldığına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanından sözlü soru önergesi (6/891)

28. — Sinop Milletvekili Barış Can'ın, Devlet Planlama Teşkilatı Koordinasyon Dairesinde görevli bir uzmanın şeriatçı faaliyetlerde bulunduğu iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/892)

29. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Diyarbakır İlinde faaliyet gösteren yabancı bir firmada çalışan işçilerin iş akitlerinin feshedildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/893)

30. — Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın, Mardin İli İdil İlçesi Jandarma Bölük Komutanı ile Belediye Başkanının bazı vatandaşlara baskı yaptıkları iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/894)

31. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, lüks otellerde ve turistik bölgelerde açılan kumarhanelerin toplumumuzda yol açtığı tahribata ve buna karşı alınacak tedbirlere ilişkin Kültür ve Turizm Bakanından sözlü soru önergesi (6/913) (1)

32. — İstanbul Milletvekili Doğan Kasaroğlu'nun, yurdumuza iltica eden Naim Süleymanoğlu'nun Londra'dan Ankara'ya getirilişinin TRT dışında özel bir şirketin kameramanlarınca görüntülendiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/919) (1)

33. — Adana Milletvekili Coşkun Bayram'ın, ÇUKOBİRLİK ile ilgili olarak güney basınında yer alan iddialara ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/898)

34. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Giresun - Tirebolu İlçesi Güce Bucağı Belediye Başka-

---

(1) İçtüzüğün 96 ncı maddesi uyarınca sözlü soruya çevrilmiştir.

nının rüşvet aldığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/899)

35. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun pamuk ürünüyle ilgili olarak alınan yeni kararlara ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/939) (1)

36. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, T.C. Ziraat Bankasınca 1979 yılından beri Doğu Anadoludaki süt ve besicilik işletmelerine verilen kredilere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/940) (1)

37. — Ordu Milletvekili Bahriye Üçok'un, Ege yöresindeki bazı ilk ve orta dereceli okullarda din kültürü ve ahlak derslerinin imamlar tarafından okutulduğu iddiasına ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/904)

38. — İstanbul Milletvekili Hüseyin Avni Güler'in, yurt dışına kaçtığı iddia edilen eski bir milletvekili hakkında ne gibi işlem yapıldığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/907)

39. — Zonguldak Milletvekili İsa Vardal'ın, Almanya'da ülkemiz aleyhine faaliyette bulunduğu ve ülkemizdeki işçi şirketlerinin hisse senetlerini topladığı iddia edilen bir şahsın bu faaliyetlerine karşı ne gibi tedbirler düşünüldüğüne ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/911)

40. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, 1985 yılında Anavatan Partisine katılan belediye başkanlarının temsil ettikleri belediyelere çeşitli kaynaklardan yapılan yardımlara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/966) (1)

41. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, 1986 yılında Anavatan Partisine katılan belediye başkanlarının temsil ettikleri belediyelere çeşitli kaynaklardan yapılan yardımlara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/967) (1)

42. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, Kayseri Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesinin ne zaman hizmete açılacağına ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/958) (1)

43. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, toplu konut kredilerinin artırılmasının düşünülüp düşünülmediğine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/959) (1)

44. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, Diyarbakır - Lice İlçesinde deprem nedeniyle inşa edilen baraka - meskenler için verilen tapuların, kâgir evler yapılacağı vaadedilerek toplatıldığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/914)

45. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, Diyarbakır İlinde cereyan eden anarşi ve terör olaylarına ve yapılan operasyonlara ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/915)

46. — İstanbul Milletvekili Yılmaz İhsan Hastürk'ün, Toprak Mahsulleri Ofisinin zarar etmesine neden olduğu iddia edilen bazı işlemlere ve sorumlularına iliskin Basbakandan sözlü soru önergesi (6/960) (1)

47. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş'da ilçeler itibariyle elektriği bulunan köy ve mezralara ve şebeke arızalarının giderilmesi için görevlendirilmiş müstakil ekipler bulunup bulunmadığına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/916)

48. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Bursa İli Orhangazi İlçesinde mülkiyeti Belediyeye ait olan bir çay bahçesinin tahliyesi ve yıkımıyla ilgili olarak yapılan işlemlere ve bu hususta alınan tedbirlere ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/968) (1)

49. — İzmir Milletvekili Hüseyin Aydemir'in, daha ucuz ve kaliteli ekmek üretilebilmesi için alınacak tedbirlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/921)

50. — İstanbul Milletvekili Yılmaz İhsan Hastürk'ün, Ankara Belediyesince baca kontrollerinde kullanılmak üzere satın alındığı iddia edilen helikopterin özelliklerine ve satın alma işlemlerine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/969) (1)

51. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, PTT kıyı telsiz istasyonlarında görevli personele ve bu istasyonların çalışmalarına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/922)

52. — İstanbul Milletvekili Bilâl Şişman'ın, radyo ve televizyon alıcı cihazları için satılan anten ve anten aksesuarlarının denetimine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1040) (1)

53. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, 25 Mart 1983 tarihinden bu yana parti değiştiren belediye başkanlarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/970) (1)

54. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunda toplanan paralara ve yapılan harcamalara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/971) (1)

55. — İzmir Milletvekili Hüseyin Aydemir'in, büyük şehirlerdeki arsa spekülasyonunun önlenmesi için alınmış ve alınacak olan tedbirlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/924)

56. — İzmir Milletvekili Hüseyin Aydemir'in, büyük şehirlerdeki kiralık konut sorununa çözüm getirmek için devletin alacağı tedbirlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/925)

57. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, dar gelirli vatandaşların geçim sıkıntılarının giderilmesi için ne gibi tedbirler alınacağına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/926)

58. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, işçi emeklilerinin sosyo - ekonomik sorunlarının çözümlenmesi için alınacak önlemlere ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/927)

59. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, münhal bulunan hâkim ve savcı kadrolarına ve nedenine ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/929)

60. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, belediyelerden bazılarının «başarılı belediye» olarak seçilmesinin kıstasına ve amacına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/930)

61. — Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın, Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi Başkanlığınca 1983 yılında hazırlanan irtica raporunda önerilen tedbirlerin uygulanıp uygulanmadığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/972) (1)

62. — Adana Milletvekili Metin Üstünel'in, Adana ve Çukurova'da görülen sivrisinek ve sıtma tehlikesine karşı ne gibi önlemler alınacağına ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/932)

63. — Gaziantep Milletvekili Feyzullah Yıldırım, pamuk ürününe uygulanan fiyat politikasına ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/974) (1)

64. — Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, Uşak İli Banaz İlçesinin Ahat ve Çamsu köylerine pancar kantarı yapılıp yapılmayacağına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/933)

65. — Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın, Şanlıurfa İli Merkezi ile Siverek ve Viranşehir ilçelerinin 1985 yılı nüfus sayımı sonuçlarıyla ilgili olarak Devlet İstatistik Enstitüsünce alınan karara ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/1004) (1)

66. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, Ankara Belediyesi EGO İşletmesine ait bilet satış kulübelerinin özel bir şirkete ihale edilip edilmediğine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1027) (1)

67. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, 3.6.1982 tarihli gazetelerde konu edilen milyarlarca liralık kaçak malın «sac» adı altında Türkiye'ye sokulması olayı ile ilgili olarak ne gibi işlemler yapıldığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/975) (1)

68. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, 1981 yılında, Mardin İlinde usulsüz demir satışı yapıldığı iddiasıyla ilgili olarak ne gibi işlemler yapıldığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/976) (1)

69. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş Narlı - Türkoğlu yoluna ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/934)

70. — Sinop Milletvekili Barış Can'ın, Sinop İli ve köylerindeki öğrenci pansiyonlarında Atatürk ilke ve devrimlerine aykırı eğitim verildiği iddiasına ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/1006) (1)

71. — Sinop Milletvekili Barış Can'ın, Sinop İli Boyabat Belediyesi ile ilgili bazı iddialara ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1007) (1)

72. — Gaziantep Milletvekili Feyzullah Yıldırır'ın, rahatsızlığı nedeniyle Houston'da bulunan Başbakan Turgut Özal'ın maiyetindeki görevlilere ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/1010) (1)

73. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş İlinde gerçekleştirilen pamuk üretiminde verim ve kalite açısından düşüş olduğu iddiasına ve bunun nedenlerine ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/935)

74. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Balıkesir - Burhaniye İlçesinde balıkçı barınağı yapılması için çalışma yapılıp yapılmadığına ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/936)

75. — Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, Dağcılık Federasyonu yetkililerinin keyfî ve çıkara dayalı uygulama yaptıkları iddiasına ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/1011) (1)

76. — Siirt Milletvekili Mehmet Abdurrezak Ceylan'ın 1.3.1987 tarihinde T.R.T. bültenlerinde yer alan demecine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/937)

77. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konyaspor - Sakaryaspor futbol maçında Konya Atatürk Stadyumunun şeref tribününde resmî protokole uyul-

madığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/938)

78. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Diyarbakır - Merkez - Pirinçlik Jandarma Karakolunda Cayıran Köyü halkından bazılarına işkence yapıldığı ve bir vatandaşın işkence sonucu öldürüldüğü iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/941)

79. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, 1973 yılı genel seçimlerinden 1986 yılı sonuna kadar meydana gelen olaylarda hayatlarını kaybedenlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1019) (1)

80. — Eskişehir Milletvekili Münir Sevinç'in, Eskişehir İline bağlı bazı ilçelerin vekil kaymakamları haklarındaki iddialara ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/942)

81. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Diyarbakır - Dicle İlçesi Kırkpınar Köyü ve mezralarında yaşayanlara emniyet tim ekiplerince işkence yapıldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/943)

82. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, rüşvet ve yolsuzluk nedeniyle 1981 yılında tutuklandıkları iddia edilen gümrük memuru ve eski belediye başkanları hakkında yapılan işlemlerin sonuçlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1020) (1)

83. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, 4.1.1981 tarihli gazetelerde yer aldığı ve kaçakçılık suçundan dolayı bir şahıs hakkında yapıldığı iddia edilen soruşturmanın sonucuna ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1021) (1)

84. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, 15.11.1982 tarihli gazetelerde yer aldığı ve geride milyarlarca liralık borç bırakarak ortadan kayboldukları iddia edilen Ankara'lı iki kardeşin yakalanıp yakalanmadığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1022) (1)

85. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, 25.12.1980 tarihli gazetelerde yer aldığı ve Ege Denizinde batan esrarengiz şileple ilgili olarak yapıldığı iddia edilen tahkikatın sonucuna ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1023) (1)

86. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın, Bakanlar Kurulunca 4.3.1987 tarihinde yapılan Houston irtibatlı toplantının nedenine ve maliyetine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/944)

87. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, uydular aracılığıyla katıldığı 4.3.1987 tarihli Bakanlar Kurulu toplantısına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/945)

88. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Danışma Meclisi Anayasa Komisyonundaki müzakere tutanaklarına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanından sözlü soru önergesi (6/952)

89. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, Sendikalar Kanunu ile Top'u İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun Millî Güvenlik Konseyindeki müzakere tutanaklarına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanından sözlü soru önergesi (6/953)

90. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, Sosyaldemokrat Halkçı Partili milletvekilleri tarafından verilen sosyal içerikli kanun tekliflerinin maksatlı olarak görüşülmediği iddiasına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanından sözlü soru önergesi (6/954)

91. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, Hükümet üyelerinin işçi kongrelerine katılmadıkları ve yurt dışı gezilerine bu kesimden temsilci götürmedikleri iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/946)

92. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, grev ve lokavtlarda mülkî amirlerce alınacak tedbirlere dair tüzüğe ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/947)

93. — Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, Piyasadaki tüpgazların eksik çıktığı iddiasına ve bu hususta ne gibi önlem alınacağına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/948)

94. — Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, sözleşmeli personelin ücret tavanını kaldıran Bakanlar Kurulu kararından sonra bazı kuruluşlarca eleman transfer edildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/949)

95. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, Ankara Meşrutiyet Caddesi imar planında 1987 yılında değişiklik yapıldığı iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/950)

96. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, belediye teşkilatı kurulmasına hak kazandıkları için başvuruda bulunan yörelere ve başvuruların sonuçlarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1028) (1)

97. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, firarda olduğu iddia edilen Konya - Çumra İlçesi Ülkü Ocak-

ları Derneği eski Başkanının yakalanamama nedenine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/951)

98. — Gaziantep Milletvekili Feyzullah Yıldırır'ın, Adıyaman, Malatya ve Gaziantep illerine bağlı bazı köylerde deprem nedeniyle konutları hasar gören vatandaşların açıkta bırakıldığı iddiasına ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/1029) (1)

99. — Erzincan Milletvekili Veysel Varol'un, yurdumuza giriş yapan kişilerden AİDS belgesi istenmesinin düşünülüp düşünülmediğine ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/1030) (1)

100. — Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un, Doğu ve Güneydoğu Anadoluya yerleşmek maksadıyla kaçak olarak ülkemize geçen İran, Irak ve Suriye vatandaşı bulunup bulunmadığına ve bu kişiler hakkında ne gibi işlem yapıldığına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1031) (1)

101. — Şanlıurfa Milletvekili Vecihi Ataklı'nın, Şanlıurfa İli Ceylanpınar İlçesinde jandarma tarafından gözaltına alınan bir şahsın götürüldüğü keşif mahallinde kaçmak isterken öldürüldüğü iddiasına ve olayla ilgili olarak yapılan tahkikata ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/955)

102. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, İran - Irak savaşına müdahalede bulunmamız için ülkemize baskı yapılıp yapılmadığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/956)

103. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, Rabıtat-ül Alem-ül İslam adlı örgütün ülkemizi ilgilendiren faaliyetlerine karşı ne gibi tedbirler alındığına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1035) (1)

104. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, yurt dışına seyahat eden belediye başkanları ile belediye meclisi üyelerine ve bunlara ödenen harcırah miktarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1041) (1)

105. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Antalya - Kaş İlçesine bağlı Çukurbağ Yarımadasında yapılan turistik tesis inşaatına mani olunduğu ve inşaat malzemelerinin Devlet memurları tarafından gasbedildiği iddiasına ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/1042) (1)

106. — Gaziantep Milletvekili Feyzullah Yıldırır'ın, Antalya - Kaş İlçesi Çukurbağ Yarımadasında yapılmakta olan turistik tesis inşaatının durdurulduğu iddiasına ve sorumluları hakkında ne gibi işlem yapıldığına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1043) (1)

107. — Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın, 12 Eylül 1980 tarihinden bu yana ülkemizin katıldığı İslam ülkeleri konferansı toplantılarında alınan kararlar ile Resmî Gazetede yayımlanmamış kararname ve kararlara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1044) (1)

108. — Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın, 172 nci Mekanik Piyade Alayında görevli bir teğmenin ölümüyle ilgili olarak eksik soruşturma yapıldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1050) (1)

109. — Zonguldak Milletvekili İsa Vardal'ın, Sovyetler Birliğinden alınacak doğal gazın alımına, nakline ve tüketimine ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/961)

110. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, NATO Genel Sekreterinin Türk-Yunan münasebetlerindeki tutumuna ilişkin Dışişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/962)

111. — Zonguldak Milletvekili İsa Vardal'ın, Bakanlık Müsteşarlığına yapılacak atamaya ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/963)

112. — Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun, petrol aramak için başvuruda bulunan şirketlere ve başvurularının sonuçlarına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/978)

113. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, son ABD gezisi nedeniyle alınan yolluk ve döviz miktarlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/979)

114. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, ABD'ye gidişinden bu yana hangi tarihlerde görevli hangi tarihlerde sağlık nedeniyle izinli olduğuna ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/980)

115. — İzmir Milletvekili Hüseyin Aydemir'in, sözleşmeli personel statüsüyle istihdam edilen üst kademe yöneticilerine ve KİT Personel Kanunu Tasarısıyla ilgili çalışmalara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/981)

116. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, kamu kurum ve kuruluşlarında emekli aylığı kesilmeksizin çalıştırılmakta olan kamu görevlilerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/982)

117. — Ankara Milletvekili Mehmet Seyfi Oktay'ın, 6.11.1983 tarihinden bugüne kadar iktidar ve muhalefetteki partilerle ilgili TRT yayınlarının sürelerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/983)

118. — Ağrı Milletvekili Paşa Sarıoğlu'nun, şişelenmiş su satan firmalara ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/984)

119. — Adana Milletvekili Coşkun Bayram'ın, Adana İli Ceyhan ve Kadirli ilçelerine bağlı köylerde sel felaketinden zarar gören çiftçilere yardım yapılıp yapılmayacağına ve yeni sel baskınlarının önlenmesi için bölgede alınacak tedbirlere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/985)

120. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, kurtarılacak şirketlerin hesaplarının Maliye müfettişlerince incelemeye tabi tutulup tutulmayacağına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/986)

121. — Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olarak çalışanlara ve bunların emeklilerine farklı yakacak yardımı ödenmesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğu iddiasına ve bu uygulamanın düzeltilmesinin düşünülüp düşünülmediğine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/987)

122. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, Bakanlık Müsteşarlığına tedviren atanan şahsa ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/988)

123. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, SEIA anlaşması ile Amerika'nın ülkemize karşı ne gibi taahhütlerde bulunduğuna ilişkin Dışişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/989)

124. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, genel idare hizmetleri sınıfına dahil bulunanlardan kadrolarına «tahsisli ek gösterge» belirlenmiş olanların sayısına ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/990)

125. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, özel dershanelere ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/991)

126. — Ankara Milletvekili Neriman Elgin'in, öğretmenlerin özel ders vermelerinin yaygın bir uygulama haline gelmesinin nedenlerine ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/992)

127. — Eskişehir Milletvekili Münir Sevinç'in, taşımacılık alanındaki ulaşım sorununa ve tonaj uygulaması nedeniyle Devletin zarara uğratıldığı iddiasına ilişkin Bayındırlık ve İskân Bakanından sözlü soru önergesi (6/993)

128. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Başbakanın geçirdiği By - Pass ameliyatının Türkiye'de yapılıp yapılmadığına ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/994)

129. — Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, ERDEMİR'de üretim düşüşü olup olmadığına ve bazı işçilerin işten çıkarılmalarının nedenine ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/995)

130. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesine yönelik bir program olup olmadığına ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/996)

131. — Amasya Milletvekili Kâzım İpek'in, işsiz oldukları iddia edilen tarım teknisyeni ve mühendislerinin istihdamıyla ilgili bir plan bulunup bulunmadığına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/997)

132. — Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, Soma Termik Santralında kullanılmak üzere depo edilen kömürlerin yanarak heba olduğu iddiasına ve sorumluları hakkında ne gibi işlem yapıldığına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/998)

133. — Ordu Milletvekili Bahriye Üçok'un, İstanbul - Şehzadebaşı Camii İmamı hakkında verdiği bir vaaz nedeniyle ne gibi bir işlem yapıldığına ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/999)

134. — Tokat Milletvekili Cemal Özdemir'in, İstanbul - Eminönü Belediye Başkanına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1000)

135. — Tokat Milletvekili Cemal Özdemir'in, Kırıkkale Belediyesine ait bazı otobüslerin Altındağ Belediyesi zabıtalarınca gaspedildiği iddiasına ve sorumlular hakkında ne gibi muamele yapıldığına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1001)

136. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatiflerince Karacabey'de kurulması öngörülen yem fabrikasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1002)

137. — Bilecik Milletvekili Yılmaz Demir'in, asgarî ücrete ve asgarî ücret tespit komisyonunun ne zaman toplanacağına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1003)

138. — Tokat Milletvekili Enver Özcan'ın, İstanbul - Beyazıt semtinde 14.4.1987 tarihinde yürüyüş yapan öğrencilerden bazılarını tartakladığı iddia edi-

len bir şahsa ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1024)

139. — Bilecik Milletvekili Yılmaz Demir'in, Sayıştay sınavının iptal edilmesinin nedenine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1025)

140. — İzmir Milletvekili Hüseyin Aydemir'in, 6 Kasım 1983 tarihinden bu yana haklarında soruşturma açılan belediye başkanlarına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1026)

141. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in, Adıyaman - Besni İlçesinde yapımı tamamlanan huzurevinin hizmete açılmama nedenine ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/1036)

142. — Siirt Milletvekili Mehmet Abdurrezak Ceylan'ın, üniversitelerdeki «çağdaş kıyafet» uygulamasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1037)

143. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun İlinde bölge radyosu kurulması ve ikinci kanal televizyon yayınlarının bu bölgeye de götürülmesi için çalışma yapılıp yapılmadığına ilişkin Devlet Bakanından sözlü soru önergesi (6/1038)

144. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, Samsun İline yapılan uçak seferlerinin kaldırılmasının nedenine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/1039)

145. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, şeker ithal edileceğine dair iddialara ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/1051)

146. — Balıkesir Milletvekili Davut Agacıgil'in, Balıkesir - Bigadiç İlçesi Çağış Bucağı Güvemçetmi Köyünde yapılacak su deposuna ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/1052)

147. — Hatay Milletvekili Tevfik Bilal'ın, Suudi Arabistan'a yapılan yolcu ve yük taşımacılığında karşılaşılan sorunlara ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/1053)

148. — Hatay Milletvekili Tevfik Bilal'ın, Hatay İli Samandağ İlçesindeki Barikan Turistik Otelinin kapalı tutulmasının nedenlerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/1054)

7

KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Erzurum Milletvekili Sabahattin Aras, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt, Afyon Milletvekili Metin Balıbey, Sivas Milletvekili Mustafa Kemal Palaoğlu ve Balıkesir Milletvekili Fenni İslimyeli'nin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve Çorum Milletvekili İhsan Tombuş'un, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/191, 2/203) (S. Sayısı : 344 ve 344'e 1 inci Ek) (Dağıtma tarihleri : 11.6.1985 - 21.11.1986)

2. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, Arıcılık Kanunu Teklifi ve Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu (2/348) (S. Sayısı : 514) (Dağıtma tarihi : 12.1.1987)

3. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, İpekböcekçiliği Kanunu Teklifi ve Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu (2/139) (S. Sayısı : 515) (Dağıtma tarihi : 12.1.1987)

× 4. — Muş Milletvekili Alaattin Fırat ve İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı'nın, 21.12.1959 tarih ve 7397 sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna (8) Ek ve (4) Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet; Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret komisyonları raporları (2/317) (S. Sayısı : 554) (Dağıtma tarihi : 13.4.1987)

5. — İstanbul Milletvekili Doğan Kasaroğlu ve 13 Arkadaşının 11.11.1983 Tarih ve 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesi ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ile Adana Milletvekili Nuri Korkmaz ve 2 Arkadaşının, 2954 Sayılı Türkiye Radyo - Televizyon Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/310, 2/374) (S. Sayısı : 556) (Dağıtma tarihi : 17.4.1987)

6. — Bir Siyasî Partiden İstifa Ederek D.S.P. Kurucuları Arasında yer Alan Dört Milletvekili ile Bir Siyasî Partiden Kesin İhraç Edildikten Sonra D.S.P.'ye Giren Bir Milletvekilinin, Anayasanın 84 üncü Maddesi Muvacehesinde Hukukî Durumlarına Dair Başkanlık Divanı Kararı ile Başkanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/1016) (S. Sayısı : 546) (Dağıtma tarihi : 21.4.1987)

7. — Bir Siyasî Partiden İstifa Ederek Başka Bir Siyasî Partiye Giren; Mensup Olduğu Siyasî Parti Feshedilen ve Başka Bir Siyasî Partiye Giren Milletvekillerinin, Anayasanın 84 üncü Maddesi Muvacehesinde Hukukî Durumlarına Dair Başkanlık Divanı Kararı ve Başkanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporları (3/1158) (S. Sayısı : 547) (Dağıtma tarihi : 21.4.1987)

8. — Bir Siyasî Partiden İstifa Eden ve Daha Sonra Yeni Bir Siyasî Partinin Kurucu Üyeleri Arasında Yer Alan; Bir Siyasî Partiden İstifa Eden ve Daha Sonra Başka Bir Siyasî Partiye Giren; Mensup Oldukları Siyasî Parti Kapatıldıktan Sonra Başka Bir Siyasî Partiye Giren veya Yeni Bir Siyasî Partinin Kurucu Üyeleri Arasında Yer Alan Milletvekillerinin Anayasanın 84 üncü Maddesi Muvacehesinde Hukukî Durumlarına Dair Başkanlık Divanı Kararı ile Başkanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporları (3/1073) (S. Sayısı : 548) (Dağıtma tarihi : 21.4.1987)

9. — 4.2.1983 Tarihli ve 2797 Sayılı Yargıtay Kanununun 5 ve 14 üncü Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/838) (S. Sayısı : 561) (Dağıtma tarihi : 11.5.1987)

10. — Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/407) (S. Sayısı : 562) (Dağıtma tarihi : 11.5.1987)

11. — Ordu Milletvekili Hüseyin Avni Sağesen ve Tokat Milletvekili Metin Gürdere'nin, Ankara Milletvekili İsmail Saruhan'ın, Uşak Milletvekili Mehmet Topaç'ın 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun 19 uncu Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifleri ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu Raporu (2/77, 2/338, 3/345) (S. Sayısı : 565) (Dağıtma tarihi : 13.5.1987)

12. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun 9 Haziran 1934 Tarihli ve 2502 Sayılı Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri; Tarım, Orman ve Köyişleri komisyonları raporları (2/245) (S. Sayısı : 566) (Dağıtma tarihi : 13.5.1987)

13. — Konya Milletvekili Haydar Koyuncu ve 12 Arkadaşının, 18.3.1924 Tarih ve 442 Sayılı Köy Kanununa 5 Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm; Tarım, Orman ve Köyişleri komisyonları raporları (2/403) (S. Sayısı : 567) (Dağıtma tarihi : 13.5.1987)

14. — Gaziantep Milletvekili Mustafa Rüştü Taşar ve 2 Arkadaşının, 22.4.1983 Gün ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna İki Madde ve Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/443) (S. Sayısı : 568) (Dağıtma tarihi : 14.5.1987)

15. — Konya Milletvekili Kemal Or'un, 10.2.1954 Tarih ve 6245 Sayılı Harcırah Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/442) (S. Sayısı : 570) (Dağıtma tarihi : 16.5.1987)

(X) 16. — Yozgat Milletvekili Lutfullah Kayalar ve 59 Arkadaşının, Kütahya Milletvekili Abdurrahman N. Kara'a ve 9 Arkadaşının, İstanbul Milletvekili Namık K. Şentürk ve 8 Arkadaşının, Kars Milletvekili Ömer Kuşhan ve 4 Arkadaşının, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil ve 5 Arkadaşının, 29.8.1977 Tarih ve 2108 Sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerinin Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifleri ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/445, 2/13, 2/301, 2/307, 2/398, 2/401) (S. Sayısı : 571) (Dağıtma tarihi : 16.5.1987)

(X) 17. — 6831 Sayılı Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Hükümler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Tarım, Orman ve Köyişleri; Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/843) (S. Sayısı : 569) (Dağıtma tarihi : 17.5.1987)

18. — Kütahya Milletvekili Ahmet Ekici ve 3 Arkadaşının, 3213 Sayılı Maden Kanununun 2 nci Maddesinin Değiştirilmesi, Geçici 4 üncü Maddenin Yürürlükten Kaldırılması ve Bu Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu Raporu (2/446) (S. Sayısı : 572) (Dağıtma tarihi : 18.5.1987)

(X) Açık oylamaya tabi işleri gösterir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 514

İçel Milletvekili Edip Özgenç'in Arıcılık Kanunu Teklifi ve Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu (2/348)

T.B.M.M.
Sosyaldemokrat Halkçı Parti
Grup Başkanlığı
Sayı : 159

27 . 5 . 1986

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Arıcılık kanunu ile ilgili kanun teklifim gerekçesiyle birlikte ilişikte sunulmuştur. Gereğini saygılarımla arz ve istirham ederim.

Edip Özgenç
İçel Milletvekili

ARICILIK KANUN TEKLİFİ GENEL GEREKÇESİ

Yurdumuz coğrafî durumu flora ve arı ırkı zenginliği ve çeşitliliği bakımından arıcılığa çok elverişli şartları ihtiva etmektedir.

Kovan sayısı bakımından Rusya ve Amerika Birleşik Devletlerinden sonra 2 145 402 adet toplam kovan ile ön sıraları işgal etmesine rağmen, verim bakımından kovan başına ortalama 12 kg. ile alt sıralarda bulunmaktadır.

Arıcılığımızın eski bir geçmişe sahip olmasına karşın gelişmiş dünya arıcılığının bugünkü düzeyine yetişememiş olması, bugün halen bazı bölgelerde geleneğe bağlı basit metod ve araçlarla çalışmaya devam edilmesinden ileri gelmektedir. Bu faktörlere rağmen son yıllarda hiçbir gelişme olmadığı da söylenemez. Örneğin; 1937 yılında 45 000 adet civarında olan fennî kovan, 1970 yılında 1 228 000 adet dolayına erişmiştir. Bal üretimi ise 6 533 tondan 26 059 tona; balmumu üretimi ise 525 tondan 2 028 tona ulaşmış bulunmaktadır. Yukardaki istatistikî verilere dayanılarak yapılan hesaplamalardan ekonmik değer olarak 12 832 412 000 TL. baldan, 811 200 000 TL. balmumundan olmak üzere toplam arı ürünleri gelirinin 13 683 612 000 TL. olduğu görülür. Ayrıca arıların tozlamadan dolayı bitkisel ürünlerde sağladığı mahsul artışı değeri, bal ve balmumu değerinin en az 10 katı olduğu düşünülürse, bitkisel üretimdeki değer artışı önemli meblağlara ulaşır.

Konunun ekonomik çekiciliği karşısında arıcılığımız verim ve üretimlerini artırmak için olanaklarının elverişliliği oranında bir faaliyetin içine girmeye çaba harcamakta iseler de; teknik bilgi ve yasal yetersizlik daha doğrusu mevzuat yokluğu nedeniyle büyük boyutlara ulaşan sorunlarla karşılaşarak emek ve sermayeleri ölçüsünde gelir sağlayamamaktadırlar.

Bu sorunlardan en önemlisi, gezginci arıcılık olup, muhtelif bölgelerdeki arıcıları çeşitli çatışmalara kadar götürmektedir. Bu durum gelişen arıcılık ve artan arı ailesi nedeniyle hemen bütün üretim yapılan illerde hatta köylerde de kendisini göstermeye başlamış bulunmaktadır. Bu nedenle çeşitli bitkiler üzerindeki yüzmilyonlarca değerindeki nektar ve pollenden arılar, dolayısıyla arıcılar gereğince yararlanamamaktadırlar.

Başka bir sorun da arı hastalık ve zararlılarının yurt içinde yayılmasının önlenmesidir. Özellikle son yıllarda gezginci arıcılığın gelişmesiyle hastalık ve zararlılar bütün illere bulaşmış bulunmaktadır. Fennî kovanlarda bu hastalığın tedavisi kolay olmakla beraber ilkel kovanlarda mümkün olmamakta, dolayısıyla hem hastalıklı kovanlardaki arı ailesi ölüme mahkûm olmakta hem de kovan, hastalık ve zararlılarının yayılma kaynağı haline gelmektedir. Bu nedenle hastalığın çıktığı arılıkta söndürülmesi için arılı, arısız kovan, araç, gereç ve malzemelerinin bir yerden başka bir yere naklinin kontrol altına alınması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Diğer bir sorun da arıcılık araç ve gereçleri ve özellikle temel petek imali ile satışını yapan yerler arı hastalık ve zararlıları yönünden lüzumlu sıhhî tedbirleri gereğince yerine getiremediklerinden hastalığın yayılmasına sebebiyet vermektedirler.

Ayrıca teşkilatlanma, kredi ve arıcıların sosyal güvenceye bir yasal düzenleme getirilmesi suretiyle kavuşturulmaları zarureti de ortaya çıkmaktadır.

Kanunda hedeflenen amaçlara ulaşılması halinde:

Verimi çok düşük seviyede olan ilkel kovanların belirli bir zaman periyodu içinde fennî kovanlara dönüştürülmesiyle, verimin kovan başına 25 kg'a yükseltilmesi mümkün olabilecektir. Sadece mevcut 918 000 ilkel kovanın 22 950 ton bal üretebilecek fennî kovan haline dönüştürülmesi sonucu 18 360 000 000 TL. lık bal, 275 400 000 TL. lık balmumu ile birlikte toplam 18 635 400 000 TL. lık bir ekonomik katkı sağlanması gerçekleşmiş olacaktır.

Ayrıca mevcut 1 228 000 adet fennî kovanın geliştirici tedbirler ve yeni teknikler uygulamasıyla sadece bal ürünü karşılığı 24 560 000 000 TL. balmumu karşılığı 368 400 000 TL. ile birlikte 24 928 400 000 TL. gelir sağlayabilecektir.

Yurdun iklim ve bitki örtüsü göz önünde bulundurulduğunda, belli bitkiler tarımını artırıcı tedbirlerin de geliştirilmesiyle çok zengin bir bitki deseni yaratılması sonucu bugünkü miktarın bir kaç katı arı ailesi barındırmaya yeterli bir potansiyel oluşturabilecektir.

Arıcılık genelikle köy ve küçük yerleşim birimlerinde çiftçilerin uğraşları arasında önemli bir yer tutmaktadır. Gelir dağılımında özlenen yolda da ayrıca bir etkinliği bulunmaktadır. Geniş bir çiftçi kitlesinin hem beslenme faktörü ve hem de gelir düzeyini artırıcı bir unsur olması bakımından arıcılığın oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır.

Arıcılık; kültür arazisi az olan dağlık, taşlık yerlerde orman içi ve kenarı köylerde gelişme imkânlarının bulunması ve 10 000 000 civarındaki orman köylüsünün en önemli geçim kaynaklarından biri olması bakımından da önem arz etmektedir.

Konu bu yönü ile de doğu illerinde öncelikle ele alınması gerekli bir nitelik kazanmaktadır.

Arıcılığın kamu ve özel sektörde gelişmesi büyük bir sermaye yatırımına ihtiyaç göstermemektedir.

Kısa vadede sonuç alma imkânına sahip oluşu ve büyük çapta sermayeye ihtiyaç göstermeyişi arıcılık faaliyetlerindeki başarıyı artırıcı faktörlerdendir.

Bu suretle arıcılığın geliştirilmesine külfetsiz ve hızlı bir gelişme gücü kazandırılmış olacaktır.

Mevcut floranın daha iyi değerlendirilmesi ve gezginci arıcıların sorunlarına dönük hal çareleri getirilmesinin amaçlandığı tasarı, verimi artırıcı niteliği ile ortaya konulmaktadır.

Son yıllarda büyük tahribatı görülen arı hastalık ve zararlıları ile ilgili mücadele metodlarının geliştirilmesi ve yayılmaları ihtimaline karşın, önlemlerin belirlenmesi ve disipline edilmesi ile de önemli bir mesafe katedilmiş olacaktır.

Çiftçi ailelerinde çalışma gücü az olan şahısların emeklerinden yararlanma olanağı sağlanacağı gibi, yetersiz gelire sahip bazı ailelere de geçimlerini başlı başına sağlayacak bir iş kolu yaratmış olacaktır.

Arı ürünlerinin iyi fiyat bulması pazarlama tıkanıklığı olmadan değerlendirilmesi de arıcılığı şanslı kılan faktörlerden birisidir.

Her yaşta ve meslekte insanın rahatça yapabileceği bir faaliyet olması ve tüketen kitle için gıda değeri yüksek ve şifa verici niteliği de dikkate alındığında, öneminin bir kat daha artacağı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Arıcılığımız esasen kalkınma planında öngörülen ilke ve tedbirlerle ilgili olarak artan nüfusun dengeli beslenmesini temin için her türlü tarım ürünleri üretiminin yeterli düzeye çıkarılmasının gereği yanında, malî gücümüzün sınırlı ve olanaklarımızın yetersiz olduğu bir devrede ekonomimize yapacağı önemli katkı ile ileride büyük umutlar vaat etmektedir. Şimdiye değin uygulanmakta olan usullerin terki ile, bilim ve tekniğin ışığında, doğal kaynakların zenginliği oranında ulusal gelirdeki gerçek yerini alabilmesi ve gerçek bir yasal dayanak ve niteliğe kavuşturulması düşüncesi ile bu tasarı hazırlanmıştır.

Medenî Kanun ve Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinde arı ile ilgili bazı genel hükümler bulunmakta ise de fevkalade sınırlı ve kısıtlı olan bu hükümlerin arıcılığımız için yeterli sayılması olanak dışıdır.

Belirtilen nedenlerle arıcılığımızın iyi bir seviyeye yükseltilmesi ve büyük bir boşluğun doldurulması ancak böyle bir yasanın çıkarılması ile mümkün olabilecektir.

İÇEL MİLLETVEKİLİ EDİP ÖZGENÇ'İN TEKLİFİ

Arıcılık Kanunu Teklifi

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı; yurt arıcılığını geliştirmek ve arı ürünlerini artırmak için araştırma, ıslah, üretim, yayım ve eğitim hizmetlerini düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2. — Bu Kanun; arıcılıkla ilgili her türlü üretim, araştırma, ıslah, damızlık materyal elde etme, sabit ve gezginci arıcılık, arı hastalık ve zararları ile mücadele, arı ve arı ürünleri, alet, makine ve malzemelerin standardizasyonu, ihraç ve ithal işleri, ballı bitkiler tarımını geliştirici tedbirler, yayım ve projelendirme ve kredilendirilme ile ilgili konuları kapsar.

Tanımlar

MADDE 3. — Bu Kanunda geçen deyimlerin anlamları aşağıda gösterilmiştir :

Bakanlık : Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı,

Müessese : Bakanlığa bağlı arıcılık araştırma ve üretim müesseseleri,

Arıcılık : Arıyı canlı materyal halinde kullanmak suretiyle, arı, arı ürünleri üzerinde araştırıcı, öğretici ve üretici olarak fiilen yapılan çalışmalar,

Arıcı : Arıcılık işlerini meslek edinen ve geçimlerini kısmen veya tamamen bu yoldan kazananlar,

Arı : Sınıf : İnsecta (Böcekler),

Takım : Hymenoptera (Zar kanatlılar),

Familya : Apidas (Arılar),

Cins : Apis (Bal Arıları),

Türk : Apis Mellifera (Bal Arısı),

Arı Ailesi : Anaarı ve yeterli düzeyde işçi ile erkek arılardan meydana gelen arı topluluğu,

Paket Arı : Anaarı ve bir miktar erkek ile işçi arının nakledilmek üzere paketlenmiş hali,

Kovan : Taşınabilir arı ailesi barınağı,

Temel Petek : Hammaddesi saf balmumu olan ve mekanik olarak tekniğine göre imal edilen levhalar,

Oğul : Çoğalma maksadıyla arıların meydana getirdikleri yeni arı ailesi,

Arı Yoğunluğu : Bir bölgede flora ve ekolojik şartlar dikkate alınarak, mevcut kovanların verimini düşürmeden, birim alanda bulundurulabilecek arılı kovan miktarı,

Arılık : Arılı veya arısız kovanların bulunduğu açık veya kapalı tesis veya yerler,

Arı Ürünleri : Arıcılık çalışmaları sonucu üretilen bal, balmumu, prepolis, arı sütü, arı zehiri, polen (çiçek tozu), ana arı, işçi arı ve oğul,

İKİNCİ BÖLÜM

Arıcılığın Geliştirilmesinde Temel İlkeler

Serbest ve Gezici Arıcılık

MADDE 4. — Arıcılığı geliştirmek, tarım ürünlerini artırmak ve doğal kaynakları değerlendirmek amacıyla serbest ve gezici arıcılık yapılabilir.

Arıcılık Komisyonu

MADDE 5. — Bu Kanunda verilen görevleri yapmak üzere gereken illerde il arıcılık komisyonu kurulur. Komisyonun kuruluşu ile çalışmasına ilişkin esas ve usuller yönetmelikte belirtilir.

Arı Yoğunluğu

MADDE 6. — Sabit ve gezginci arıcılık yapılan bölgelerde, uygun arı yoğunluğu sınırı aşılmamak kaydı ile flora ve ekolojik şartlar dikkate alınarak ve mevcut arılı kovanların verimi düşürülmeden birim alanda bulundurulabilecek en çok kovan miktarı, il arıcılık komisyonlarınca tespit edilir ve Bakanlıkça onanır. Bu tespitler gerektiği hallerde her yıl yapılır.

Birim alandaki arı yoğunluğu sınırlarını tespit ve uygulama esasları yönetmelikte belirtilir.

Kovanların Konulabileceği Yerler

MADDE 7. — Arılı kovanların herhangi bir yerde bulundurulmasına ve arıcının burada rahatça çalışmasına engel olunamaz. Ancak il arıcılık komisyonlarınca tespit edilen arı yoğunluğu sınırı aşılmamak kaydıyla geçici veya belirli sürelerde kovan konulabilecek yerler için :

a) Gerçek ve tüzelkişilere aitse, malikinden veya sahip durumundaki kişiden,

b) Kamu tüzelkişiliğine, Hazineye veya ormana aitse, ilgili kuruluştan izin alınması zorunludur.

Ancak; (b) fıkrasında öngörülen izin, arı yoğunluğu sınırının altında bulunması ve arıcı tarafından gerekli güvenlik tedbirleri alınması şartıyla verilir.

Arıların bitkilerdeki çiçek tozlaşmasını yapmasıyla ilgili müspet tesiri dikkate alınarak, il arıcılık komisyonunun tespit ettiği sınırların aşılmaması kaydı ile konaklama ücreti konulabilir.

İlçedeki anlaşmazlıkları il arıcılık komisyonu, illerdeki anlaşmazlıkları ise bakanlık çözümler.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin esaslar yönetmelikte belirlenir.

Araştırma ve Islah Çalışmaları

MADDE 8. — Sabit ve gezginci arıcılık yapılan bölgelerde uygulanacak araştırma, ıslah, (melez) tohumculuğu ve benzeri çalışmalar için İl Arıcılık Komisyonları gerekli tedbirleri alır.

Arı Ailesi ve Oğul Sahibi

MADDE 9. — Arı ailesi, sahibine aittir. Arı ailesi veya meydana getireceği oğul, sahibi veya bakıcısı tarafından takip edilir ve konduğu yerden alınır. Arı ailesi konduğu yerden üç gün içinde alınmaz veya sahibi tespit edilmezse konduğu yerin sahibine ait olur.

Sahipsiz arazilere konduğu takdirde, bulana ait olur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Islah Çalışmaları

Irk ve Genotip Tespiti

MADDE 10. — Arı ırkları ve özellikleriyle, gen kaynaklarının ve bölgelere göre uygun genotiplerin tespiti ve korunması, ırk özelliklerinin kaybolmaması için gerekli tedbirler ile ilgili konularda, bilim ve araştırma kurumlarının da görüşü alınmak suretiyle izlenecek uygulamalar bakanlıkça yürütülür.

Damızlık Materyal

MADDE 11. — Damızlık ana ve oğul üretiminin hangi bölgede hangi ırklarla yapılacağı bakanlıkça tespit edilir. Yüksek vasıflı damızlıkçı nüveler teşkili ve üretimi ile damızlık materyalin ithal ve ihracı bakanlık iznine tabidir. İthal edilen damızlık materyal, her türlü gümrük vergi ve resimleri ile damga vergisinden muaftır.

Sunî Tohumlama ve Melezleme

MADDE 12. — Irk saflığının korunması ve bölgelere göre yapılacak uygulamalarla sunî tohumlama ve melezleme çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikte belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Arı Hastalıkları ve Zararlıları

Tedavi ve Mücadele Yöntemleri

MADDE 13. — Bakanlık, her türlü salgın ve parazitler arı hastalıkları ve zararlılarından korunma, tedavi ve mücadele yöntemlerini belirler ve yayılmalarının önüne geçilmesi ile ilgili tedbirleri zamanında alır.

İhbar Mecburiyeti

MADDE 14. — Bir arılıkta hastalık ve parazit görüldüğünde yayılmasına meydan vermeden sahibi veya bakıcısının en geç 15 gün içinde yerleşim biriminin bağlı bulunduğu teknik tarım teşkilatına haber vermesi zorunludur.

Bulaşık olduğu tespit edilen arılıklardan başka yerlere herhangi bir şekilde arılı, arısız kovan, oğul ve her türlü arıcılık makine, alet ve malzemeleri ile arı ürünlerinin giriş ve çıkışı yasaktır.

Arı Nakli

MADDE 15. — Hastalık ve parzitlerin acil nitelikli ve bulaşma, yayılma ihtimali olan hallerinde ve bulaşık bölgelerde, mücadeleden kesin sonuç alıncaya kadar bakanlıkca 10 Km. yarı çapındaki bir sahada arı nakli yasağı konulur ve duyurulur.

Bulaşık olduğu tespit edilen kovan sahiplerine mücadele şekli ve alınan karantina tedbirlerine uyma gereği mahallî teknik tarım teşkilatınca tebliğ olunur.

Tebliğde öngörülen sürelerde belirtilen hususlar için, bu sürelerden 15 gün geçmesine rağmen gereğini yerine getirmeyenlerin bulaşık kovanlarındaki arı ailesi ve petekleri imha edilir.

Tebliğdeki hususların yerine getirilmesine rağmen müspet sonuç alınamayan hallerde, arı ailesi ve petekleri imha edilmekle beraber İl Arıcılık Komisyonunca tespit edilen rayiç değerlerinin yarısı, bakanlık bütçesinden ödenir.

Arı Nakil Belgesi

MADDE 16. — Anaarı, oğul, paket arısı ve diğer tür arı, arılı veya kullanılmış kovan ve arıcılık alet ve malzemelerinin yurt içinde nakli için mahallî teknik tarım teşkilatında, canlı materyalin hastalıklı ve diğer materyalin bulaşık olmadığını belirten «Arı Nakil Belgesi» alınması zorunludur. Yukarıdaki hususlar ithal ve ihracat işlemleri için de geçerli olup, bakanlık iznine tabidir.

Nakil belgelerinin düzenlenmesi, kullanım ve süresi ile ilgili hususlar yönetmelikte belirlenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Ballı Bitkiler Tarımı, Bal, Alet ve Ekipmanların Standardizasyon ve Fiyatı

Bal Standardı

MADDE 17. — Bakanlık, balın bileşiminin mevcut standartlara uygun olup olmadığını, ihtiyaç halinde yeni standartları, çiçek ve ifrazat ballarının menşeini tespit ve kontrol eder; kristalleşme ve fermantasyonu önleyici ve üretimi artırıcı tedbirleri alır.

Ballı Bitkiler Tarımı

MADDE 18. — Bakanlık, ballı bitkiler tarımını geliştirici, özendirici tedbirler alır. Arıların istifade edebileceği orman ağaçlarının kesilmesi bakanlık iznine tabidir.

Bal üretimi için ayrılacak orman alanlarının amenajman planlarında tespiti, yararlanma zamanı, süresi, koşulları, yararlanmada öncelik alacak yetiştiricilerle ilgili kriterleri ve birim alana konulacak kovan sayısını belirleyen esaslar yönetmelikte gösterilir.

MADDE 19. — Ticarî amaçlı kovan imalathane ve fabrikalarının, bakanlıkça bölgelere ve üretim şekline ve tespit edilmiş standartlara göre imalat yapmaları esastır.

Yukarıdaki esaslara göre bu üretim ünitelerinin ruhsatları bakanlıkça verilir.

İmal edilen kovanlarda müessese adı, imalat yeri ve tarihinin belirtilmesi zorunludur.

Temel petek sadece saf balmumundan imal edilir. Temel petek imal etmek isteyenler bakanlıktan ruhsat almak zorundadır. Petek standardizasyonu yönetmelikle belirlenir.

Tomruk Tahsisi

MADDE 20. — Bakanlık, orman içi ve kenarı köylerdeki arı yetiştiricileri ile kurulacak küçük kovan imalathanelerinin girdi yönünden desteklenmesi için kovan yapımına uygun tomruk veya ihtiyaç kerestesinin tahsisinde arıcılık kooperatiflerine öncelik tanır. Orman içi ve orman kenarı köylerde ikâmet eden köylülerden arıcılık yapan veya yapmak isteyenlere zatî ihtiyaçları karşılığında kesme ve taşıma masrafları ve tarife bedelleri ödenmek şartı ile kovan yapımına uygun tomruk verilebilir. Tomruk veya ihtiyaç kerestesini amaç dışı kullananlara bir daha tahsis yapılmaz. Tahsis şekli yönetmelikte belirlenir.

Alet ve Makinelerin İthal - İhraç ve Fiyatı

MADDE 21. — Arıcılıkta kullanılan her türlü petek, kovan ile diğer alet, malzeme ve makinelerin standartlarının ve gerektiğinde fiyatlarının belirlenmesi ile kontrolü bakanlıkça yapılır.

Bunların imal, ithal ve ihracı bakanlık iznine tabidir. Gereken hallerde bakanlığın istemi üzerine gümrük muafiyeti uygulanabilir.

İlaç ve Preparatların İthal - İhraç Müsaadesi ve Fiyatı

MADDE 22. — Arı hastalık ve zararlıları, arı beslenmesi ve ilaç sanayii için lüzumlu ilaç, preparat ve kimyasal maddelerin, tahlili, kalite kontrolü ile cins ve terkip ve fiyatlarının belirlenmesi, imal ve satışı ve ithal ve ihracı bakanlık iznine tabidir.

ALTINCI BÖLÜM

Kredi, Denetim ve Teşvik

Donatım Kredisi

MADDE 23. — Kovanların naklinde kullanılan romörk, arıcılık alet, makine ve ekipmanı, kovan, petek imal üniteleri, arılık, bal ambalajlama, depolama tesislerini de kapsayacak şekilde, arıcılara verilen krediler ile ilgili tedbirler bakanlıkça alınır.

Denetim

MADDE 24. — Bakanlıkça görevlendirilmiş teknik elemanlar, arı, arı ürünleri, arıcılık alet, makine ve malzemeleri üretilen ve bulunan yerlerde inceleme ve denetim yapmaya yetkilidir.

Aynî Yardım

MADDE 25. — Arıcılara yapılacak yardımların kooperatif veya yetiştirici birliklerine öncelikle verilmesi İl Arıcılık Komisyonunca karara bağlanır. Verilen kovan, araç gereç gibi malzemelerin satış ve devri mümkün olmayıp, amaç dışı kullanılması halinde geri alınır. Geri alınan kovan ve malzemeler tamire muhtaç ise tamir bedeli ödettirilir. Bu malzemeler arıcılık kurslarını başarı ile bitirenlere tercihen verilir. Bir yetiştiriciye verilecek malzemelerin cins ve miktarlarını il arıcılık komisyonları tayin eder.

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Ziraî Mücadele Tedbirleri

MADDE 26. — İlaçlı ziraî mücadele uygulamalarından arıların zarar görmemeleri için gerek ilaçlama yapacakların gerekse arıcıların almaları lüzumlu tedbirlere ait esaslar yönetmelikle gösterilir.

Arıcılık Danışma Kurulu

MADDE 27. — Arıcılığın gelişmesine yardımcı olmak, konu ile ilgili her türlü çalışmaları yapmak, bu çalışmaların uygulamaya konulmasını sağlamak, politikaları tespit etmek ve ilgili kuruluşların çalışmalarında koordinasyonu temin etmek maksadıyla Arıcılık Danışma Kurulu kurulur.

Kurulun teşekkülü, görevleri ve çalışmasına ilişkin esas ve usuller yönetmelikle belirtilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Cezaî Hükümler

MADDE 28. — Altıncı madde uyarınca tespit edilmiş bulunan arı yoğunluğu sınırının aşılması halinde ve tebligata rağmen 15 gün içinde kovanların kaldırılmaması veya 18 inci madde uyarınca tespit edilen bal üretimine ayrılan orman alanları ile ilgili yönetmelik hükümlerine uyulmaması hallerinde, kovanları kaldırmayanlarla yönetmelik hükümlerine uymayanlar, ikibin liradan onbin liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılırlar.

MADDE 29. — Yedinci madde uyarınca arıcının belirtilen şartlara uygun olarak çalıştırılmaması başka bir suçu oluşturmasa dahi fail ayrıca bin liradan onbin liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılır.

MADDE 30. — İzinsiz olarak başkasının arazisinde konaklayan arıcı ikibin liradan onbin liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılır.

MADDE 31. — Sekizinci madde gereğince Arıcılık Komisyonları tarafından alınan tedbirlere, 10 uncu madde gereğince Bakanlıkça yapılacak ıslah çalışmalarına ve buna ilişkin tedbirlere aykırı harekette bulunanlar bin liradan onbin liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılır.

MADDE 32. — Dokuzuncu madde uyarınca sahibi tarafından bulunan oğulun alınmasına mani olanlara o mahallin oğul satış bedeli tazmin ettirilip, oğul sahibine verilmekle birlikte ayrıca bunlar ikibin liradan beşbin liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılır.

MADDE 33. — Onbirinci madde uyarınca damızlıkçı nüve teşkilinde ithal ve ihraç işlemlerinde Bakanlık iznine aykırı olarak hareket edenler, idarece bu faaliyetlerinden menedilirler ve fiilleri başka bir suçu oluştursa dahi ayrıca onbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

MADDE 34. — Ondördüncü ve 15 inci maddeler uyarınca arı hastalık ve zararlıları ile ilgili alınacak karantina tedbirlerine uymayanlara ve hastalık bildiriminde bulunmayanlara onbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası verilir.

MADDE 35. — Onaltıncı madde uyarınca alınması gerekli arı nakil belgesini almaksızın nakil yapanlar kovan sayısı da gözönünde tutularak üçbin liradan yirmibin liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılır.

Aynı madde hükümlerine aykırı olarak ihracat ve ithalat yapanlar fiilleri başka bir suçu oluştursa dahi ayrıca onbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

MADDE 36. — Onyedinci madde ile belirtilen bal standartları ile ilgili tedbirlere uymayanlara satışa sundukları mallarına el konmakla birlikte fiilleri başka bir suçu oluştursa dahi ayrıca onbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

MADDE 37. — Ondokuzuncu madde uyarınca standartlara uygun olmayan veya kovan temel peteği ruhsatsız olarak imal edenler durumlarını ıslah edinceye kadar idarece bu faaliyetlerinden men edilmekle birlikte onbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Tekerrürü halinde bu ceza bir misli artırılarak hükmedilir.

MADDE 38. — Yirmibirinci ve 22 nci maddeler uyarınca Bakanlıkça tespit ve ilan olunan kovan, temel petek, ilaç, preparat ve diğerlerinin fiyatları, ithal ve ihracatı ile ilgili tedbirlere uymayanlar gerekli tedbirleri alınıncaya kadar idarece bu faaliyetlerinden men edilmekle birlikte fiilleri başka bir suçu oluştursa dahi ayrıca, yirmibeşbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Tekerrürü halinde bu cezalar bir misli artırılarak hükmedilir.

MADDE 39. — Kovan yapımı dışında kullanılan kişiler ile 25 inci madde uyarınca kullanımlarına terk edilen kovan ve diğer malzemeleri amaç dışı kullananlar onbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

MADDE 40. — Otuzaltıncı madde uyarınca yapılacak ziraî mücadele faaliyetleri için alınması gerekli tedbirlere uymayanlar arıcıya verdikleri zarar ödettirilmekle ayrıca beşbin liradan onbin liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Yönetmelikler

MADDE 41. — Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, en geç bir yıl içinde Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığınca çıkarılır.

Bu yönetmelik Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girer.

MADDE 42. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 43. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Tarım - Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Tarım - Orman ve Köyişleri
Komisyonu
Esas No. : 2/348
Karar No. : 1

25 . 12 . 1986

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçel Milletvekili Edip Özgenç'in «Arıcılık Kanun Teklifi» 28.5.1986 tarihinde Komisyonumuza gelmiştir. 3.12.1986 tarihindeki gündeme alınan teklif, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Hüsnü Doğan ile bakanlığın üst düzey yetkililerinin ve teklif sahibi İçel Milletvekili Edip Özgenç'in iştirakiyle görüşülmüştür.

Kanun teklifinin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında genel gerekçe okunmuş ayrıca Edip Özgenç'te ek bilgiler sunmuştur.

Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanı Hüsnü Doğan arıcılık ve bal üretimi ile ilgili çalışmalar, uygulamalar ve mevcut kanunlar hakkında bilgi vermiş, yeni teklif edilen kanuna gerek olmadığını, 3161 sayılı (Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri) Kakkındaki Kanun ile 3285 sayılı (Hayvan Sağlığı ve Zabıtası) Kanununun yeterli olduğunu, tarımın her üretim konusu için ayrı ayrı özel kanun çıkarmanın doğru olamayacağını ifade etmiştir.

Bilahara Komisyon üyeleri, arıcılıkla ilgili mevcut kanunlar ile faaliyetleri ve arıcılığın ülkemizdeki gelişme imkânlarını aynı zamanda Edip Özgenç'in kanun teklifini eleştirmişlerdir.

Yapılan görüşmeler sonunda :

1. Arıcılık ile ilgili kanunların ve yetkilerin yeterli olduğunu;

2. Tarımda üretim çeşidinin çokluğu dolayısıyla her konu için ayrı ayrı özel kanun çıkarılmasının tarım politikasındaki bütünlüğü bozacağı;

3. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin süratli uygulanabilmesi için özel kanunlar yerine, temel kanunî yetkiler içinde tüzük ve yönetmeliklerle çözüm ve gelişim getirmenin ülke yararına daha çok uygun olacağı sonucuna varılmış ve kanun teklifinin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlandıktan sonra maddelere geçilmesi oylanmış ve (maddelere geçilmesi) reddedilmiştir.

Raporumuz Genel Kurula arz edilmek üzere yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Ahmet Altıntaş	*Hikmet Biçentürk*	*Sabri Aras*
Muğla	İçel	Kars
Kâtip	Üye	Üye
Ahmet Özkan	*Mehmet Yaşar*	*Yılmaz Demir*
Çankırı	Ağrı	Bilecik
Üye	Üye	Üye
M. Ali Doğuşlu	*Kadir Narin*	*Ebubekir Akay*
Bingöl	Diyarbakır	Erzurum
Üye	Üye	Üye
Muhittin Yıldırım	*Abdurrahman Bozkır*	*Feyzullah Yıldırır*
Edirne	Konya	Gaziantep
	Üye	
	Selim Koçaker	
	Tokat	

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 561

4 . 2 . 1983 Tarihli ve 2797 Sayılı Yargıtay Kanununun 5 ve 14 üncü Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/838)

T. C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Genel Müdürlüğü
Sayı : K. K. Gn. Md. 18/101-2075/01791

20.4.1987

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 22.3.1987 tarihinde kararlaştırılan «4.2.1983 Tarihli ve 2797 Sayılı Yargıtay Kanununun 5 ve 14 üncü Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı» ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

GENEL GEREKÇE

766 sayılı Tapulama Kanununun 6 ncı maddesi uyarınca kurulan tapulama mahkemeleri tarafından verilen kararları temyizen incelemekle görevli olan Yargıtay Yedinci Hukuk Dairesine gelen iş adedindeki süratli artış sebebiyle bu dairedeki iş sayısı üç dairenin baka bileceği boyutlara ulaşmıştır.

Sözü edilen dairenin inceleme alanına giren bir kısım işlerin diğer Hukuk Dairelerine verilmesi yoluna gidildiği takdirde içtihat birliğinin bozulmasına ve esasen işler yoğun olan diğer Hukuk Dairelerinde de birikime yol açılacağı, bu sebeple en uygun hal çaresinin Yargıtay üye kadrosunda herhangi bir artışa gitmeden yeni bir Hukuk Dairesi kurmak olduğu sonucuna varıldığından bir değişiklik tasarısı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

1. Bu maddeyle Yargıtay Kanununun 5 inci maddesi değiştirilmekte ve 15 olan Hukuk Dairesi sayısı 16' ya çıkarılmaktadır.

2. Tasarının 2 nci maddesiyle Yargıtay Kanununun, Dairelerin görevleriyle ilgili 14 üncü maddesinde değişiklik yapılarak, bu Tasarıyla kurulması öngörülen Onaltıncı Hukuk Dairesinin görevi gösterilmektedir. Yedinci ve Onaltıncı Hukuk Daireleri aynı işlere bakacağından, bu iki daire arasındaki iş bölümünün Başkanlar Kurulunca tespit edilecektir.

3. Hukuk Dairesi sayısı 15'ten 16'ya çıkarıldığı için, Yargıtay Başkanlığına ait kadro cetvelindeki Daire Başkanlığı kadrosu 24'ten 25'e yükseltilmekte, üye kadrosu ise 172'den 171'e indirilmektedir.

Geçici Madde — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Yedinci Hukuk Dairesinde bulunan işlerin yarısının, yeni kurulan Onaltıncı Hukuk Dairesine devredilmesi öngörülmektedir. Devir işlemi Başkanlar Kurulunun tespit edeceği esaslar dairesinde, yeni dairenin kurulup göreve başlamasından sonra yapılacaktır.

4. Bu Madde yürürlük ile ilgilidir.

5. Bu madde yürütme ile ilgilidir.

Adalet Komisyonunun Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Adalet Komisyonu
Esas No. : 1/838
Karar No. : 39

7 . 5 . 1987

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

4.2.1983 Tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 5 ve 14 üncü Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı, Adalet Bakanı Sayın Mahmut Oltan Sungurlu'nun, Adalet ve Yargıtay Başkanlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzca incelenip görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiş ve Tasarı Bakanlar Kurulundan gelen şekliyle aynen benimsenmiştir.

Halen Yargıtay 7 nci Hukuk Dairesinde 40 000'e yaklaşan iş birikimi vardır. Her ay gelen işlerin % 50'si de devredilmektedir. 7 nci Hukuk Dairesindeki işlerin yarısını yeni kurulacak 16 ncı Hukuk Dairesine süratle aktarmak ve her ay gelen işlerin de bir an önce sonuçlandırılmasını temin etmek, böylece hak arayan vatandaşları bir an evvel huzura kavuşturmak amacıyla Tasarının İçtüzüğün 53 üncü Maddesi gereğince Genel Kurulda öncelikle görüşülmesine Komisyonumuzca karar verilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Ali Dizdaroğlu	*Mehmet Onur*	*Mehmet Bağçeci*
Antalya	Kahramanmaraş	Yozgat
Üye	Üye	Üye
Ledin Barlas	*Mehmet Sait Erol*	*Süleyman Çelebi*
Adana	Hakkâri	Mardin
Üye	Üye	Üye
Akın Gönen	*İhsan Nuri Topkaya*	*Ayhan Reyhan Sakallıoğlu*
Niğde	Ordu	Sakarya
Üye	Üye	Üye
Hasan Altay	*Osman Bahadır*	*Mehmet Topaç*
Samsun	Trabzon	Uşak

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN	ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN
4.2.1983 Tarihli ve 2797 Sayılı Yargıtay Kanununun 5 ve 14 üncü Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı	**4.2.1983 Tarihli ve 2797 Sayılı Yargıtay Kanununun 5 ve 14 üncü Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı**
MADDE 1. — 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. «Madde 5. — Yargıtay'da onaltı hukuk, dokuz ceza dairesi ve her dairede bir daire başkanı ile yeteri kadar üye bulunur.»	MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 2. — 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının 1 no. lu bendinin «Onbeşinci Hukuk Dairesi» başlıklı paragrafından sonra, bu bende aşağıdaki paragraf ve aynı bendin sonuna da aşağıdaki fıkra eklenmiştir. «Onaltıncı Hukuk Dairesi : 766 sayılı Tapulama Kanununun 6 ncı maddesi uyarınca kurulan Tapulama Mahkemeleri tarafından verilen hüküm ve kararları.» «Yedinci ve Onaltıncı Hukuk Dairelerinin işbölümünün esasları Başkanlar Kurulunca belirlenir.»	MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 3. — 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ekinde yer alan, Yargıtay Başkanlığının Merkez Teşkilâtına ait (II) sayılı cetveldeki daire başkanı kadrosunun adedi 25, üye kadrosunun adedi 171 olarak değiştirilmiştir.	MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
GEÇİCİ MADDE — Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihte Yedinci Hukuk Dairesinde bulunan işlerin yarısı, Onaltıncı Hukuk Dairesinin kurulup göreve başladığı tarihte, Başkanlar Kurulunun tespit edeceği esaslar dahilinde bu daireye devredilir.	GEÇİCİ MADDE — Tasarının Geçici Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)	(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)
MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.	MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.	MADDE 5. — Tasarının 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

22.3.1987

Başbakan
T. Özal

Devlet Bakanı Başbakan Yrd.
İ. K. Erdem

Devlet Bakanı
K. Oksay

Devlet Bakanı
H. C. Güzel

Devlet Bakanı V.
A. Karaevli

Devlet Bakanı
A. Tenekeci

Devlet Bakanı
M. T. Titiz

Devlet Bakanı
A. Karaevli

Devlet Bakanı
A. Bozer

Adalet Bakanı
M. O. Sungurlu

Millî Savunma Bakanı
Z. Yavuztürk

İçişleri Bakanı
Y. Akbulut

Dışişleri Bakanı
V. Halefoğlu

Maliye ve Gümrük Bakanı
A. K. Alptemoçin

Millî Eğt. Gençlik ve Spor Bakanı
M. Emiroğlu

Bayındırlık ve İskân Bakanı
İ. S. Giray

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
M. Kalemli

Ulaştırma Bakanı V.
A. K. Alptemoçin

Tarım Orman ve Köyişleri Bak. V.
K. Oksay

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
M. M. Taşçıoğlu

Sanayi ve Ticaret Bakanı
H. C. Aral

Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı
S. N. Türel

Kültür ve Turizm Bakanı
A. M. Yılmaz

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 562

Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/407)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi»m, gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

19.2.1987

Ali Dizdaroğlu
Antalya Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Türk Ceza Kanununun 3255 Sayılı Kanunla değiştirilen 175 ve 176'ncı maddeleri Anayasa Mahkemesinin 4.11.1986 tarih ve 1986/11 - 26 Sayılı Kararı ile iptal edilmiş ve iptal hükmünün, uygulamada boşluk doğmaması için Kararın Resmî Gazetede yayınlandığı tarihten başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesine hükmedilmiştir.

Bu teklifimizde sözkonusu iki maddenin Anayasa Mahkemesinin iptal kararı doğrultusunda değiştirilmesi yoluna gidilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

1. Birinci Maddede Türk Ceza Kanununun 175'inci maddesi değiştirilmektedir.

Yeni düzenlemede, «semavî dinler» deyimi yerine «dinler» ibaresi kullanılmıştır. Ancak, kullanılan dinler ibaresini, kamu ve devlet düzenine aykırı olmayan ve kanunların açıkca yasaklamadığı dinler olarak anlamak gerekmektedir. Nitekim, Anayasa Mahkemesinin sözkonusu Kararında, daha önce 175'inci maddede yer alan «devletçe tanınan dinler» ibaresinin de aynı şekilde anlaşıldığı ifade edilmiştir. Maddede başkaca değişiklik yapılmadığından, maddenin eski gerekçesinin tekrarına gerek duyulmamıştır.

2. İkinci Maddede Türk Ceza Kanununun 176 ncı Maddesinde yapılan değişikliği ihtiva etmekte olup bu değişiklik de birinci madde değişikliğinin gerekçesine dayanmaktadır.

3. Üçüncü Madde yürürlük ile ilgilidir.

4. Dördüncü Madde yürütme ile ilgilidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Adalet Komisyonu
Esas No. : 2/407
Karar No. : 36

7.5.1987

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun; Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi Adalet Bakanlığı temsilcileri ve teklif sahibinin de katılmalarıyla Komisyonumuzca incelenip görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiş ve teklif aynen benimsenmiştir.

Türk Ceza Kanununun 175, 176, 177 ve 178 inci Maddelerinin Değiştirilmesine Dair 9.1.1986 günlü, 3255 sayılı Kanunun 1 ve 2 nci maddeleriyle değişik Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı maddeleri Anayasaya aykırı bulunarak Anayasa Mahkemesinin 1986/11 esas, 1986/26 karar sayılı 4.11.1986 tarihli kararıyla iptal edilmiş ve söz konusu kararın 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 53 üncü maddesi gereğince iptal hükmünün kararın Resmî Gazetede yayımlandığı tarihten itibaren 6 ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Karar Resmî Gazetede 22.2.1987 tarihinde yayımlanmıştır. Buna göre söz konusu maddeler 22.8.1987 tarihinde yürürlükten kalkacaktır. Bu tarihin Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatil dönemine rastlaması ve iptal edilen maddelerin uygulamada kanunî boşluk doğurmaması düşüncesi ile Anayasa Mahkemesince iptal edilen Türk Ceza Kanununun 3255 sayılı Kanunla değişik, din hürriyeti aleyhinde cürümlerle ilgili 175 ve 176 ncı maddelerini Anayasa Mahkemesinin iptal kararı ışığı altında yeniden düzenleyen mezkûr teklifin içtüzüğün 53 üncü maddesi gereğince Genel Kurulda öncelikle görüşülmesine Komisyonumuzca karar verilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan *Ali Dizdaroğlu* Antalya	Kâtip *İbrahim Aydoğan* İçel	Üye *Cüneyt Canver* Adana
Üye *Ledin Barlas* Adana	Üye *Coşkun Bayram* Adana	Üye *Alpaslan Pehlivanlı* *Ankara*
Üye *Osman Bahadır* Trabzon	Üye *Sabri Keskin* Kastamonu	Üye *Akın Gönen* Niğde
Üye *İhsan Nuri Topkaya* Ordu	Üye *Mehmet Topaç* Uşak	

ANTALYA MİLLETVEKİLİ ALİ DİZDAROĞLU'NUN TEKLİFİ	ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN
Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi	**Türk Ceza Kanununun 175 ve 176 ncı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi**
MADDE 1. — Türk Ceza Kanununun 3255 sayılı Kanunla değişik 175 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.	MADDE 1. — Teklifin 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
«Madde 175. — Dinlerden birine ait dinî işleri veya ibadet ve ayinin yapılmasını men ve ihlal eden kimseye altı aydan bir yıla kadar hapis ve beş bin liradan yirmibeş bin liraya kadar ağır para cezası verilir.	
Fiilin işlenmesi sırasında cebir, şiddet, tehdit veya hakaret vaki olmuş ise, faile bir yıldan iki yıla kadar hapis ve on bin liradan elli bin liraya kadar ağır para cezası verilir.	
Allah'a veya dinlerden veya bu dinlerin peygamberlerinden veya kutsal kitaplarından veya mezheplerinden birine hakaret eden veya bir kimseyi dinî inançlarından veya mensup olduğu dinin emirlerini yerine getirmesinden veya yasaklarından kaçınmasından dolayı kınayan veya tezyif veya tahkir eden veya alaya alan kimseye altı aydan bir yıla kadar hapis ve beş bin liradan yirmibeş bin liraya kadar ağır para cezası verilir.	
Üçüncü fıkrada yazılı suçlar, basın ve yayın yoluyla işlenirse ceza bir misli artırılarak hükmolunur.	
Birinci fıkrada yazılı suçların basın ve yayın yoluyla teşvik ve tahrik edilmesi halinde aynı ceza uygulanır.»	
MADDE 2. — Türk Ceza Kanununun 3255 sayılı Kanunla değişik 176 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.	MADDE 2. — Teklifin 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
«Madde 176. — Dinlerden birini tahkir maksadı ile bu dinlerce kutsal sayılan mabetleri, mezarları, buna benzer yerleri veya bu yerlerdeki eşyayı yıkan, bozan veya diğer bir suretle zarar veren kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.	
Din görevlilerinin görevleri esnasında veya görevlerini yapmalarından dolayı kendilerine karşı bir cürüm işlendiği takdirde bu cürümün kanunen belli olan cezası altıda bir oranında artırılarak hükmolunur.»	
MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.	MADDE 3. — Teklifin 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.	MADDE 4. — Teklifin 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dönem : 17 Yasama Yılı : 4

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 568

Gaziantep Milletvekili Mustafa Rüştü Taşar ve 2 Arkadaşının, 22.4.1983 Gün ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna İki Madde ve Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/443)

T.B.M.M. Anavatan Partisi
Grup Başkanlığı *5.5.1987*
Sayı : 11-87/158

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«22.4.1983 gün ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna İki Madde ve Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun» teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz, 4.5.1987

Saygılarımızla.

Mustafa R. Taşar	*Alpaslan Pehlivanlı*	*Rüştü Kâzım Yücelen*
Gazianetp	Ankara	İçel

GENEL GEREKÇE

Demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsuru olan siyasî partilerin teşkilatı 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununda sayılmıştır. Bunlar merkez organları ile il ve ilçe teşkilatlarından ve Türkiye Büyük Millet Meclisindeki parti gruplarından ibarettir.

Teşkilatın ilçe seviyesinde tutulup daha aşağı kademelerde teşkilatlanmaya imkân verilmesi demokratik siyasî hayatın gelişmesi ve canlanması bakımından doğru ve faydalı değildir. Aksine, siyasî partiler tabana, yani geniş halk kitlelerine yaklaştığı ve yakınlaştığı nispette siyasî hayat canlanacak ve demokrasi gelişecektir.

Buna göre, siyasî partilerin ilçe seviyesinin altında, belediye teşkilatı bulunan yerlerde de teşkilat kurabilmeleri gereklidir. Şu kadar ki, bu teşkilatmanın il ve ilçe kuruluşları gibi birer kademe olmak yerine, belde sakinleriyle parti ilçe teşkilatı arasında bir nevi köprü olması düşünülmüştür. İl ve ilçe merkezlerinde partilerin teşkilatı esasen mevcut bulunduğundan, buralarda ayrıca belde teşkilatı kurulması lüzumlu görülmemiştir.

Diğer taraftan, siyasî partilerin merkez organlarının bir bir sayılıp bunların kuruluş ve faaliyet şekil ve şartlarının ayrı maddelerde düzenlenmesi usulü yumuşatılmıştır. Büyük kongre ve genel başkanlık müesseseleri siyasî partilerin en önemli ve vazgeçilmez uzuvları olduğundan bu müesseseleri düzenleyen maddeler aynen muhafaza edilmiştir. Bunun dışında teşkili gerekli organların neler olduğu ve bunların üye sayıları ve bunların isimleri siyasî partilerin tüzüklerine bırakılmıştır. Bu suretle, siyasî partiler daha geniş bir hareket imkânına kavuşmuş olacaklardır ve bünyelerine uygun olanları, uygun sayıda teşkil edeceklerdir.

Teklif ile, siyasî partiler, il ve ilçe teşkilatlarının üye sayısı konusunda da, merkez organlarında olduğu gibi, serbest bırakılmışlar sadece alt sınırının kanunla tespiti uygun bulunmuştur.

Anahatları böylece açıklanan değişikliklere siyasî partilerin kısa zamanda intibak etmeleri şüphesiz ki gereklidir. Bu intibak da tüzük tadilatı suretiyle olabilir. Normal olarak, tüzük tadilatının büyük kongrede görüşülüp kabul edilmesi gerekirse de, kongrenin hemen toplanmasının güçlükleri nazara alınarak, kanunda öngörülen değişikliklerin partilerin merkez karar organınca (yani merkez karar ve yönetim kurulunca) yapılması kabul edilmiştir.

MADDELERİN GEREKÇESİ

Genel gerekçede de ifade edildiği gibi, Siyasî Partiler Kanununun 7 nci maddesine yapılan bir ilave ile siyasî partilerin il ve ilçeden ibaret bulunan taşra teşkilatına bir üçüncüsü dahil edilmektedir. Belde teşkilatı adıyla kurulan bu teşkilatın kuruluş ve faaliyet şekil ve şartları, üye sayısı, il ve ilçe teşkilatlarıyla münasebetleri partilerin tüzüklerinde tespit edilecektir.

İl ve ilçe merkezlerinde siyasî partilerin teşkilatı esasen mevcut olduğundan, buralarda ayrıca belde teşkilatı kurulması uygun ve lüzumlu görülmemiştir.

Kanunun 1 inci maddesi ile, yukarıda açıklanan esasların ışığı altında, 7 nci madde yeniden düzenlenmektedir.

2 nci madde ile siyasî partilerin sicili ile ilgili 10 uncu maddenin 2 nci fıkrasının (b) bendine beldeler de ilave edilmiştir. Bu suretle, belde teşkilatının kurulacağı yerlerin organlarında görev alanların ad, soyadlarıyla doğum yer ve tarihlerinin, meslek ve sanatlarıyla ikametgâhlarının Cumhuriyet Başsavcılığındaki dosyada muhafazası sağlanmıştır.

3 üncü madde ile; kanunun partilerin genel merkez teşkilatından bahseden 13 üncü maddesi, yeni bir anlayışla tekrar düzenlenmiştir. Genel gerekçede de ifade edildiği gibi, organların bir bir sayılması usulü yumuşatılmış ve siyasî partiler merkezde diledikleri organı kurmakta serbest bırakılmışlardır.

Şu kadar ki, büyük kongresiz ve genel başkansız bir siyasî parti düşünelemeyeceğinden; bunlar, yani en üst seviyedeki karar ve icra organları aynen muhafaza edilmiştir.

Teklifte merkez karar, yönetim ve icra organları ile disiplin organlarının üye sayısına üst sınır getirilmemiştir. Yani, siyasî partiler kanunda belirtilen rakamların altında olmamak kaydıyla, bu organların üye sayısını tüzükleriyle diledikleri gibi tespit edebileceklerdir.

Tasarının 4 üncü maddesiyle; merkez karar ve yönetim kurulu başlıklı 16 ncı madde merkez karar, yönetim ve icra organları olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre üst seviyede karar alacak, alınan kararları yine üst seviyede uygulayacak organların sayılarıyla isimleri ve bu organların nasıl teşkil olunacağı hususları da siyasî partilerin tüzüklerine bırakılmıştır.

Merkez karar organının, büyük kongrenin toplanamadığı hallerde, tüzük ve program değiştirilmesi ve partinin hukukî varlığına son verilmesi dışındaki bütün kararları alabilmesine imkân veren hüküm aynen muhafaza edilmiştir.

Organların toplanma ve çalışma usullerinin, görev ve yetkilerinin, birbirleriyle münasebetlerinin tüzükle tespit edileceği hükmü de, partilere geniş bir hareket imkânı vermektedir.

5 inci maddede, kanunun 19 uncu maddesinin 4 üncü fıkrası değiştirilmektedir. Fıkrada, il yönetim kurulunun üye sayısı asgarî 7 olarak belirlenmekte, bundan daha fazla sayıda üyesi bulunan yönetim kurulu teşkilinde siyasî partiler serbest bırakılmaktadır.

Belde teşkilatının kurulması ve yönetim kurulu üye sayısının yeni bir esasa bağlanması sebebiyle, kanunun 20 nci maddesinin, bu esaslara uygun olarak, yeniden düzenlenmesi gerekmiştir. Tasarının 6 ncı maddesi ile ilçe teşkilatı başlıklı 20 nci maddenin 1 ve 8 inci fıkraları değiştirilmiştir.

Bu değişiklikler şöyle özetlenebilir :

a) İlçe teşkilatına belde teşkilatı da dahil edilmiştir.

b) Kanuna yeni giren belde teşkilatı, ilçe teşkilatına bağlı olarak çalışacağından ilçede teşkilatlanmaya tarif ve açıklık getirilmiştir.

c) İlçe yönetim kurulu üye sayısı asgarî 5 olarak tespit edilmiş, il yönetim kurulunda olduğu gibi üst sınır parti tüzüğüne bırakılmıştır.

Tasarının 7 nci maddesi ile 31 inci maddede değişiklik yapılmış ve teşkilatın merkezleri arasına beldeler de dahil edilmiştir.

8 inci madde ile küçük kongreyi düzenleyen 18 inci madde yürürlükten kaldırılmıştır. Büyük kongre ve genel başkan dışındaki merkez karar ve icra organlarının hangileri olacağı 13 üncü madde ile siyasî partilerin tüzüklerine bırakılmış olduğundan bu maddeye gerek kalmamıştır.

Tasarının 9 uncu maddesiyle iki ek madde getirilmektedir. Bunlardan biri ile belediye başkanları tabiî delege kabul edilmektedir. Bu suretle belediye başkanlarının delege seçimlerine katılmalarına lüzum ve mahal bırakılmamakta ve gereksiz parti içi çekişmelere sokulmamaktadır.

Siyasî Partiler Kanununun partilerin genel merkez teşkilatından bahseden 13 üncü maddesinde yapılan değişiklik, merkez karar ve yönetim kurulunun zarurî bir organ olarak muhafazasından sarfınazar edilmiş bulunmaktadır. Bununla ilgili olarak getirilen ikinci ek madde de kanunun çeşitli maddelerinde bahsi geçen merkez karar ve yönetim kurulu yerine merkez karar, yönetim ve icra organları; ibaresinin kullanılması öngörülmektedir. Aksi halde, bu ibare yüzünden kanunun birçok maddesinin değiştirilmesi zarureti ile karşı karşıya kalınırdı.

Tasarının 10 uncu maddesi ile geçici bir madde getirilmektedir. Bu maddede, siyasî partilerin olağan büyük kongreleri toplanıncaya kadar, merkez karar ve yönetim organlarının, bu kanunun öngördüğü tüzük tadilatını yapmaya yetkili oldukları belirtilmiştir.

11 inci madde, kanunun yürürlük tarihini göstermektedir.

12 nci madde, kanun hükümlerini yürütecek mercii belirtmektedir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Anayasa Komisyonu *13 . 5 . 1987*
Esas No. : 2/443
Karar No. : 10

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca 6.5.1987 tarihinde Komisyonumuza gönderilen Gaziantep Milletvekili Mustafa Rüştü Taşar ve 2 arkadaşının; 22.4.1983 gün ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi, bazı maddelerinin kaldırılması ve bu Kanuna iki madde ve bir Geçici Madde eklenmesi hakkında kanun teklifi, Komisyonumuzun 13.5.1987 tarihli toplantısında teklif sahiplerinden Gaziantep Milletvekili Mustafa Rüştü Taşar, Ankara Milletvekili Alpaslan Pehlivanlı, Adalet ve İçişleri Bakanlıkları temsilcilerinin de katılmasıyla incelenmiştir.

Teklif, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununda sayılan Siyasî Partilerin Merkez organları, il ve ilçe teşkilatlarının yanısıra belediye teşkilatı bulunan yerlerde de teşkilat kurabilmelerini sağlayacak düzenlemeyi ve bunun yanı sıra da Siyasî Partilerin organları ile ilgili düzenlemelerini tüzüklerinde yapabilmelerini sağlayacak hükümleri getirmektedir.

Teklif, Komisyonumuzca olumlu bulunmuş, tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmış ve maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklifin 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 11 ve 12 nci maddeleri Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 6 ncı maddesi 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 1 inci ve 8 inci fıkralarını değiştirmektedir. Teklif metninde iki kısımda yapılan 1 inci fıkranın büttün olarak yazılmasının uygun olacağı kabul edilmiş ve fıkra bu şekilde düzenlenmiştir.

Teklifin 9 uncu maddesi ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununa eklenen Ek 1 inci madde aynen kabul edilmiş, Ek 2 nci madde ise cümle yapısı değiştirilerek kabul edilmiştir.

Teklifin 10 uncu maddesi ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununa eklenen Geçici maddenin 14 üncü Geçici Madde olacağı gözönüne alınarak Geçici maddeye numara verilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan *Kâmil T. Coşkunoğlu* Ankara	Başkanvekili *Münir Fuat Yazıcı* Manisa	Kâtip *Mehmet Sezai Pekuslu* Ankara
Üye *Nurettin Yağanoğlu* Adana	Üye *Mustafa Çakaloğlu* Antalya	Üye *İhsan Tombuş* Çorum
Üye Halil İbrahim Şahin Denizli İmzada bulunamadı.	Üye *Özgür Barutçu* Diyarbakır	Üye *Sabahattin Eryurt* Erzurum
Üye *Ünal Yaşar* Gaziantep	Üye *Cevdet Karslı* Giresun	Üye *Edip Özgenç* İçel Siyasî Partiler Kanununa Madde 119 ile ilgili düzenleme getirilmediği için tümüne muhalifim
Üye *Namık Kemal Şentürk* İstanbul	Üye *Mustafa Sabri Güvenç* Niğde	Üye *Fahrettin Uluç* Samsun

GAZİANTEP MİLLETVEKİLİ MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR VE 2 ARKADAŞININ TEKLİFİ

22.4.1983 Gün ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi - Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna İki Madde ve Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 28.3.1986 gün ve 3270 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile değişik 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Siyasî Partilerin teşkilâtı

Madde 7. — Siyasî partilerin teşkilatı; merkez organları ile il, ilçe ve belde teşkilatlarından; Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu ile il genel meclisi ve belediye meclisi gruplarından ibarettir.

Belde teşkilatı, il ve ilçe merkezleri dışında belediye teşkilatı olan yerlerde kurulur.

Belde teşkilatları ilçe başkanlığına bağlıdır. Bu teşkilatların seçim tarzı, kuruluş ve faaliyet şekil ve şartları, üye sayısı, il ve ilçe teşkilatlarıyla münasebetleri siyasî partilerin tüzüklerinde gösterilir.

Şu kadar ki, belde teşkilatının üye sayısı üçten az olamaz.

Siyasî partiler, yukarıdaki fıkralarda belirtilenler dışında herhangi bir yerde ve herhangi bir ad altında teşkilat kuramazlar.

MADDE 2. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 10 uncu maddesinin 2 nci fıkrasının 28.3.1986 gün ve 3270 sayılı Kanunla değişik (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

b) Merkez organları ile, teşkilat kurdukları il, ilçe ve beldeleri, bunların organlarında görev alanların adlarını, soyadlarını, doğum yer ve tarihlerini, meslek veya sanatlarını ve ikametgâhlarını gösterir onaylı listeleri,

MADDE 3. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunun 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Partilerin genel merkez teşkilatı

Madde 13. — Siyasî partilerin merkez organları büyük kongre ve genel başkan ile diğer karar, yönetim, icra ve disiplin organlarından ibarettir. Bu organların isimleri ve üye sayıları tüzüklerinde gösterilir.

ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

22.4.1983 Gün ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna İki Madde ve Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — Teklifin 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Teklifin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Teklifin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Gaziantep Milletvekili Mustafa Rüştü Taşar ve 2 Arkadaşının Teklifi)

Parti tüzüğünde, partinin gayesine uygun olarak, danışma ve araştırma amaçlı ihtiyarî kurullar da teşkil olunabilir.

İhtiyarî kurulların görev ve yetkileri ile üyelerinin sayısı ve seçilme usulleri tüzüklerinde gösterilir.

MADDE 4. — 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun 16 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Merkez karar, yönetim ve icra organları

Madde 16. — Siyasî partilerin merkez karar, yönetim ve icra organları parti tüzüğünde belirtilen isim, şekil ve sayıda kurulur. Büyük kongrece seçilecek merkez organlarının herbirinin üye sayısı 15'den az olamaz.

Bu organlar iki büyük kongre arasında, parti tüzük ve programına ve büyük kongre kararlarına uymak şartıyla, partiyi ilgilendiren hususlarda karar almak ve alınan kararları uygulamak yetkisine sahiptirler.

Merkez karar organı, zorunlu sebepler dolayısıyla büyük kongrenin toplanamadığı hallerde, partinin hukukî varlığına son verilmesi ve tüzük ve programının değiştirilmesi dışındaki bütün kararları alabilir.

Parti işlerini düzenleyen parti iç yönetmelikleri merkez karar organı tarafından yapılır.

Merkez karar ve yönetim organlarının üyeleri büyük kongrece seçilir. Diğer merkez organlarının seçim usul ve esasları parti tüzüğünde belirtilir. Parti genel başkanı merkez karar, yönetim ve icra organlarının herbirinin de başkanlığını yapar. Büyük kongrece seçilen merkez organlarının herbirinin üyeleri büyük kongrenin ve büyük kongre yetkilerini kullanan kurucular kurulunun tabiî üyeleridir.

Organların toplanma ve çalışma usulleri, görev ve yetkileri, birbirleriyle münasebetleri parti tüzüğünde gösterilir.

MADDE 5. — 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun 19 uncu maddesinin 4 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İl yönetim kurulu, parti tüzüğünün göstereceği sayıda üyeden oluşur. Bu sayı 7'den az olamaz.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 4. — Teklifin 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Teklifin 5 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Gaziantep Milletvekili Mustafa Rüştü Taşar ve 2 Arkadaşının Teklifi)

MADDE 6. — 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun 20 nci maddesinin 1 inci ve 8 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Siyasî Partilerin ilçe teşkilâtı; ilçe kongresi, ilçe başkanı, ilçe yönetim kurulu ve belde teşkilatlarından oluşur. Parti tüzüğünde ilçe disiplin kurulu teşkili de öngörülebilir.

Bir ilçede teşkilatlanma, ilçe sınırları içerisindeki beldelerin en az üçte ikisinde teşkilat kurmayı gerektirir.

İlçe yönetim kurulu, parti tüzüğünün göstereceği sayıda üyeden oluşur. Bu sayı 5'ten az olamaz.

MADDE 7. — 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun 31 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Teşkilatın merkezleri

Madde 31. — Siyasî partilerin merkez teşkilatı Ankara il merkezinde; il ve ilçe teşkilatları ilgili il ve ilçe merkezlerinde; belde teşkilatları ise, il ve ilçe merkezleri hariç olmak üzere, belediye teşkilatı olan yerlerde bulunur.

Kaldırılan hükümler

MADDE 8. — 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun 18 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 9. — 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununa aşağıdaki iki madde eklenmiştir :

EK MADDE 1. — İlçe belediye başkanı ile ilçeye bağlı diğer belediyelerin başkanları, üyesi olduğu partinin ilçe kongresinin; büyükşehir belediye başkanları dışındaki il belediye başkanları ile merkez ilçe çevresindeki diğer belediyelerin başkanları merkez ilçe kongresinin; büyükşehir belediye başkanları il kongresinin tabiî üyesidirler.

EK MADDE 2. — Bu kanunun çeşitli maddelerinde bahsi geçen merkez karar ve yönetim kurulundan, 13 üncü maddedeki merkez karar, yönetim ve icra organları anlaşılır.

MADDE 10. — 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 6. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 20 nci maddesinin 1 inci ve 8 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Siyasî partilerin ilçe teşkilatı; ilçe kongresi, ilçe başkanı, ilçe yönetim kurulu ve belde teşkilatlarından oluşur. Parti tüzüğünde ilçe disiplin kurulu teşkili de öngörülebilir. Bir ilçede teşkilatlanma, ilçe sınırları içerisindeki beldelerin en az üçte ikisinde teşkilat kurmayı gerektirir.

İlçe yönetim kurulu, parti tüzüğünün göstereceği sayıda üyeden oluşur. Bu sayı 5'ten az olamaz.

MADDE 7. — Teklifin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Teklifin 8 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununa aşağıdaki iki madde eklenmiştir :

EK MADDE 1. — Teklifin Ek 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 2. — Bu Kanunun çeşitli maddelerinde adı geçen merkez karar ve yönetim kurulu deyiminden 13 üncü maddedeki merkez karar, yönetim ve icra organları anlaşılır.

MADDE 10. — 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

(Gaziantep Milletvekili Mustafa Rüştü Taşar ve 2 Arkadaşının Teklifi)	(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)
GEÇİCİ MADDE — Bu kanunda yapılan değişikliklerin yürürlüğe girmesini müteakip, siyasî partilerin olağan büyük kongreleri toplanıncaya kadar, Merkez karar ve yönetim kurulları bu değişikliğin gerektirdiği tüzük tadilatını yapmaya yetkilidirler.	GEÇİCİ MADDE 14. — Bu Kanunda yapılan değişikliklerin yürürlüğe girmesini müteakip, siyasî partilerin olağan büyük kongreleri toplanıncaya kadar, Merkez Karar ve Yönetim Kurulları bu değişikliğin gerektirdiği tüzük tadilatını yapmaya yetkilidir
Yürürlük	
MADDE 11. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.	MADDE 11. — Teklifin 11 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.
Yürütme	
MADDE 12. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.	MADDE 12. — Teklifin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.